

ÖZET

Yeni Türk Devleti'nin kurulması kolay olmamıştı. Büyük zorluklar, büyük fedakarlıklar ve özverilerle zafer kazanılmış, hemen arkadan büyük devrimler ve değişimler birbirini izlemiş, Türkiye Cumhuriyeti Çağdaş Batının kurumlarına tek tek kavuşmuştu. Bütün bu süreç içerisinde yapılanların halka ulaşması, halkla paylaşılması, halkla bütünleşmesi için bir kuruma ihtiyaç vardı. Bu kurum da, 19 Şubat 1932'de kurulan Halkevleri olacaktır. Halkevleri ilk olarak 14 tane açılmıştı. Daha sonra Halkevleri süratle artmış, 1932 yılının sonlarında 34, kapanış tarihi olan 1951 yılında da 478 sayısını bulmuştur.

Arastirmamızın giriş bölümünde, Halkevleri'nden önceki süreç incelenmiş, birinci bölümde ise, Halkevleri ve Gaziantep Halkevi her açıdan değerlendirilmiştir. Önce; Halkevleri'nin kuruluşu, gelişimi, fonksiyonu, kapanışı ve Halkevleri'nin subelerine değinilmiştir. Bu subeler: Dil, Edebiyat Subesi, Güzel Sanatlar Subesi, Temsil Subesi, Spor Subesi, Sosyal Yardım Subesi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Subesi, Kütüphane Subesi, Köycülük Subesi, Müze ve Tarih Subesi'dir. Sonra da; Gaziantep Halkevi ve faaliyetleri irdelenmiştir. Halkevinin açılması, Subelerinin faaliyetleri, şehirdeki etkinlikler, örnekler ve istatistiki bilgiler verilmiştir. 24 Haziran 1932'de açılan Halkevleri arasında yer alan Gaziantep Halkevi, genel merkezin amaçları doğrultusunda çalışmış, çeşitli kitaplar yayımlamış, çok farklı konularda konferanslar düzenlemiş, okuma yazma, yabancı dil, giyim ve nakış kursları açmış, köyler ve köylülere ulaşılmış, fakir vatandaş ve öğrencilere yardımlar yapılmış, sağlık giderleri karşılanmaya çalışılmış, spor karşılaşmaları ile vatandaşların bütünleşmeleri amaçlanmıştır.

İkinci bölümde ise, çalışmanın ana konusunu oluşturan Baspınar Dergisi incelenmiştir. Baspınar Dergisi, Halkevleri'nin kuruluş yıldönümü olan 17 Şubat 1939'da aylık dergi olarak çıkmaya başlamıştır. Dergide; Folklor konusu ağırlıklı olmak üzere, Atatürk Devrimleri, Gaziantep'in tarihi, özellikle Milli Mücadeledeki Antep Savunması, coğrafyası, ekonomisi, büyükleri, Halkevleri, edebiyat, kültür ve köycülük üzerine bir çok yazı yayımlanmıştır. Dergide en çok dikkatimizi çeken konu folklor konusunda yapılan inanılmaz incelemeler ve araştırmalar olmuştur.

Arastirmanin sonunda Baspinar Dergisi'nin sayi dizini, sözlü tarih, dergide en çok yazisi çikanların hayat hikayeleri ve dis kapak örnekleri ekler kisminda verilmistir.

ABSTRACT

The new Turkish State had not been set up easily. The victory had been won with great difficulties, devotions and self-denials, succeeding this, big revolutions and changes took place one after another and Turkish Republic reached to West's modern institutions one by one. During these processes, there was a need for an institution in order to inform people about reforms, share and practice them.

This institutions, which was founded on 19 February 1932, was public houses firstly, fourteen public houses were established. There were thirty-four in late 1932 and there were 478 public houses in the year of 1951 that all of them were closed.

In the introduction of our research, the period before Public Houses was examined. Public houses and Gaziantep Public House were investigated in part I. First the establishments, development, aims, function and closing of public houses have been investigated, then branches of public houses were mentioned. These branches were: languages, literature, academy of fine arts, representation, sports, social help, public courses, courses, library and publications, village life, museum and history. After that Gaziantep Public House has been examined in detail in the first part. Statistical facts have been given on foundation, activities, activities in the city, and example. Gaziantep public house, which was among public houses that come in to existence on June 24, 1932, published books, gave conference in different subject; organized courses related to reading / writing foreign languages, making clothes and embroidery; got in touch with villagers; endeavored to help poor citizens and students and paid for their health expenses; tried to unit people by means of sports competitions.

In the second part, Baspinar Magazine, that constitutes the framework of the study, has been examined Baspinar was published monthly at the anniversary of public house on February 17, 1939. A great deal of articles on cultural issues, village life, literature, public houses; esp. defense of Antep during National Struggle its geography, economy, antecedents; history of Gaziantep, Atatürk's reforms and mainly folklores, were published in the magazine investigations and researches of folklore have attracted our attention to a great extent. Numeric index of Baspinar

Magazine, verbal history, biographies of people who wrote to the journal the most, and examples of covers have been placed in appendices.

ÖNSÖZ

Cumhuriyetin kurulmasından sonra gerçekleşen devrimlerin köklesmesi için gereken kurum olan Halkevleri, Cumhuriyet Halk Partisi'nin 10-18 Mayıs 1931'de toplanan III. Büyük Kongresinde alınan kararla 19 Subat 1932'de 14 Halkevi olarak açılmıştır. Kısa sürede genişleyerek yurdun her tarafına yayılan Halkevleri, toplumdaki büyük bir eksikliği gidermiştir. Halkımız büyük devrimlerin anlamını, içeriğini, getirdiklerini Halkevi faaliyetlerinde hissetmiş, kültür, edebiyat ve sanatla ilgili bir çok konu Halkevi bünyesinde hayat bulmuş, çağdas yaşamın gerektirdiği tüm etkinlikler bu çatı altında organize edilmiştir.

Gaziantep Halkevi, 24 Haziran 1932'de açılmış ve dokuz subesiyle faaliyetlerine başlamıştır. Tüm Halkevleri'nde olduğu gibi Gaziantep Halkevi de yukarıda belirtilen konularda çalışmalar yapmış ve Gaziantep halkının bir sansi olmuştur.

Arastirmamızın konusu olan Baspınar Dergisi, Gaziantep Halkevi Dil, Edebiyat Subesi'nce Subat 1939 da ilk sayisi yayimlanarak çikarilmaya başlanmış ve Anadolu'nun en uzun ömürlü dergilerinden biri olmuştur. Nisan 1949'da 107-108. sayisini çikararak yayimini tamamlamıştır. Baspınar Dergisi 108 sayi boyunca Gaziantep kültür ve edebiyat yaşamına bir seyler katmaya çalışmış, özellikle folklor konusunda çok etkili ve verimli incelemeler yapmıştır.

Baspınar Dergisi'nin, Nisan 1949'da yayın hayati sona ermekle birlikte Gaziantep'lilerin çikardigi dergiler sona ermemiş, Gaziantep Halki ilerleyen yıllarda yine bu konulari kapsayacak dergi ve broşürler çikarmislardir.

Yakin tarihimiz içerisinde ayri bir yeri olan Halkevi Dergiciligi üzerine yaptigimiz bu çalışmada; konunun her asamasında, hatta daha da öncesinde yardımlarini ve ilgisini esirgemeyerek, arastirmayi tamamlamamizi saglayan Danisman hocam sayin Doç. Dr. Isil Çakan ile Atatürk İlkeleri ve Inkilap Tarihi Enstitüsü hocalarından sayin Dr. Serkan Tuna'ya tesekkürlerimi sunarim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİS.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HALKEVLERİ VE GAZİANTEP HALKEVİ

I- HALKEVLERİ.....	7
A- Halkevlerinin Kuruluşu.....	7
B- Halkevlerinde Sube Çalışmaları.....	9
C- Halkevi Dergileri.....	20
D- Halkevlerinin Kapanışı.....	22
II- GAZİANTEP HALKEVİ.....	23
A- Genel Olarak Gaziantep Halkevi.....	23
B- Gaziantep Halkevi Yönetim Kurulu ve Yönetim Komiteleri.....	25
C- Gaziantep Halkevinin Kayıtlı Üyelerinin Mesleki Dağılımları.....	26
D- Gaziantep Halkevi Sube Çalışmaları.....	28
1- Dil, Edebiyat Subesi.....	28
2- Güzel Sanatlar Subesi	30
3- Temsil, Gösteri Subesi.....	31
4- Spor Subesi.....	32
5- Sosyal (İçtimai) Yardım Subesi.....	33
6- Halk Dershaneleri ve Kurslar Subesi.....	34
7- Kütüphane Subesi.....	35
8- Köycülük Subesi.....	38
9- Tarih ve Müze Subesi.....	39

İKİNCİ BÖLÜM

GAZİANTEP HALKEVİ DERGİSİ BASPINAR

I-BASPINAR DERGİSİNE BİR BAKIS.....	41
II-BASPINAR DERGİSİ VE HALKEVİ ÜZERİNE YAZILANLAR	45

III-TÜRK DEVRİMİ VE DEVRİM ÖNDERLERİNE İLİSKİN YAZILAR	53
A-Atatürk Üzerine.....	52
B-Inönü Üzerine.....	54
C-Dergide Yer Alan Nutuklar	55
D-Önemli Olaylar ve Yıldönümleri.....	57
E-Bayramlar ve Kutlamalar	58
F-Devrimler.....	62
IV-EDEBİYAT, KÜLTÜR VE FOLKLOR KONULU YAZILAR.....	64
A-Edebiyat Üzerine Yazılar.....	64
1-Siir- Nesir- Hikaye.....	64
2-Mektuplar.....	66
3-Piyes ve Oyunlar.....	67
4-Tercümeleler.....	68
5- Kitap ve Dergi Tanıtımı.....	68
6-Masal.....	70
B- Eğitim ve Kültür Üzerine Yazılar.....	71
1-Eğitim, Öğretmen, Gençlik ve Sosyal Hayat.....	71
2-Ünlü Sahsiyetler.....	74
3-Gaziantep Hakkında Söylenenler.....	77
4-Medrese, Kütüphane ve Müze.....	78
C-Folklor ile ilgili yazılar.....	79
1-Folklor Derlemeleri.....	79
2-Gaziantep Büyükleri.....	93
3-Meshur Seyhler ve Ziyaretler.....	101
4-Kitabeler.....	103
V-TARİH KONULU ÇALIŞMALAR	104
A-Antep Tarihi.....	104
1-Milli Mücadele Öncesi Antep Tarihi	104
2-Milli Mücadele Sirasındaki Antep Tarihi.....	107
B-Arkeolojik İncelemeler.....	110
C-Ser'iyeye Sicilleri.....	112

VI-EKONOMI, COGRAFYA, KÖY VE KÖYCÜLÜK ÜZERINE YAZILAR....	112
A-Ekonomi.....	113
1-Genel ve Yöresel Ekonomi.....	113
2-Tarım ve Geçim Kaynakları.....	114
3-Ulaşım.....	116
4-Jeolojik İncelemeler ve Madenler.....	117
5-Tabakhaneler.....	117
6-İçme Suyu.....	118
B-Cografya.....	118
C-Köy ve Köycülük.....	119
VII-DİĞER YAZILAR.....	120
A-Hukuk ve Avukatlık.....	121
B-Çesitli Yörelere Hakkında.....	122
C-Takvimler Hakkında Bilgiler.....	122
D-Sağlık.....	123
E-Telgraflar.....	124
SONUÇ.....	125
KAYNAKÇA.....	130
EKLER	
EK I- BASPINAR DERGISİ İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	133
EK II-SÖZLÜ TARİH.....	157
EK III-DERGI YAZARLARI ÜZERINE BİLGİLER.....	162
EK IV-DERGI KAPAKLARI VE YAZI ÖRNEKLERİ.....	169

GIRIS

Atatürk Ilke ve Inkılapları'nın halk arasında yayılması, derinleşmesi ve kökleşmesi için kurulan¹ Halkevleri, aynı zamanda; Türk kültür ve sanat yaşamına katkıda bulunmak, araştırmalar yapmak, gençleri bir çatı altında toplamak, halkın eğitim seviyesini yükseltmek, onu birlik ve beraberlik içinde bütünleşmiş bir topluluk haline getirmek gibi işlevleri de üstlenmiştir.² Halkevleri, cumhuriyet yönetiminin dünya görüşünü, aydınların ve yöresel önderler aracılığıyla halka götürme, yaygınlaştırma, tanıtmaya ve toplumun kültür yapısını canlandırma denemesidir. Bu amaçla kurulan, yeni çağdaş yurttaş yetistirmeye yardımcı, yurt yüzeyine yayılmış kültür merkezleridir.³

19 Şubat 1932'de başlayan bu sürecin fikir egzersizleri çok daha öncelere dayanıyordu. Bir halk adamı olan Mustafa Kemal Atatürk, ulusal mücadelenin en kritik zamanında, 18 Kasım 1920'de Halkçılık Programını açıklamış, 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı bir konuşmada; TBMM Hükümetinin bir Halk Hükümeti olduğunu belirterek, Halkçılığı salt halkı sevmek değil aynı zamanda halkın da devleti sevmesi, ona sahip çıkması ve Halkçı Devletin işlerlik kazanması olarak gördüğünü açıklamıştır. Halkçılığı halka anlatacak kesim de gençler olacağına göre, onların güçlerini, hırslarını ve amaçlarını birleştirmeleri ve bir çatı altında örgütlenmeleri gerekecektir.⁴ Cumhuriyetin kurulmasından önce 1 Mart 1923'te TBMM'de bir konuşma yapan Atatürk, yetkinlerin eğitimi ile ilgili olarak;

“...Bu suretle memleketin muhtelif aksamında kuvvetli anasirden mürekkep birer irfan merkezi kurulmuş olacaktır. Bu merkezlerde ilmi müsamereler ve konferanslar tertip etmek ve halkın okuyup yazmayan kısmını en kolay vesaitle okutarak, onlara birinci derecede lazım olan malumatı verecek gece dersleri açmak, matbuatı mahalliye de bilhassa terbiye-i umumiye ve halk bilgilerine ait nesriyatla meşgul olmak, heyeti muallimin muntazaman ifa edeceği vezâiften olacaktır.”⁵

¹ İsmail Hakkı Baltacıoğlu, **Halkın Evi**, Ankara, Ulus Basımevi, 1950, s. 41.

² **Yeni Türk Ansiklopedisi**, İstanbul, 3. Cilt, Ötüken Yayınları, 1985, s. 1197.

³ Murat Katoglu, **Çağdaş Türkiye 1908-1980**, İstanbul, Cem Yayınları, 2000, s. 433.

⁴ Ali Nejat Ölçen, **Halkevleri**, Ankara, Özkan Matbaacılık, 2001, s. 7-8.

⁵ Orhan Özacın, **C.H.P. Halkevleri Yayınları Bibliyografyası**, İstanbul, Kitap Matbaacılık, 2001, s. 5.

demistir. Görölüyor ki; daha o zamandan Atatürk'ün kafasında böyle bir kurumun olusturulma düsüncesi vardı ve hatta konunun ayrıntıları bile çizilmisti.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında ulusal bilincin dogması ve yayılması açısından önemli katkılar getiren Türk Ocakları,⁶ 1911 yılında 190 tip öğrencisi tarafından kurulmuş, konferanslar, temsiller, konserler, yabancı dil ve muhasebe kursları düzenlemiş, kitap ve dergi yayımlamış, bir süre sonrada tüm yurtda teskilatlanmıştır. "Türk Yurdu" adında bir yayın organı da olan Türk Ocakları, 1. Dünya Savaşı'nda İttihat ve Terakki Partisiyle uyumlu bir faaliyet göstermiş, Ulusal Kurtuluş Savaşında da Ankara hükümetini desteklemiştir. Türk Ocakları cumhuriyetin ilanından sonra da Atatürk ve yönetimin desteğiyle çalışmalarını sürdürmüştür.⁷ Atatürk, cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Ocakları'na büyük önem vermiş, hatta zaman zaman Türk Ocakları'na giderek konuşmalar yapmıştır. Ancak Türk Ocakları'nın devrimlerden sonraki yaklaşımları, giderek eskinin saltanat ve halifelik özlemi çekenlerin yuvası haline dönüşmesi karşısında bu kuruluşların bütün işlevini yitirdiği, devrini doldurduğu düşüncesi oluşmuştur.⁸

Türk Ocakları'nın yeni bir yapılanmayla Halkevleri'nin işlevlerini üstlenememesi çok tartışılan bir konu olmuştur. Ancak, uzun yıllar İttihat ve Terakki Partisi'nin kontrolünde olan, Türk milliyetçiliğini kati ve sert anlamında önde tutan, hatta zaman zaman ırkçılık yapan, hedefi Türkçülük olunca da ülke dışında da organizasyonlar düşünen, 1930 yılında belediye seçimlerinde Serbest Cumhuriyet Fırkası adaylarını destekleyen ve CHP'ce uygun görülmeyen kişilerce yönetilen bu kuruluşa sahip çıkılmaması, bilakis köklerini Anadolu'da arayan, Anadolu Türkçülüğünü savunan bir düşünceyi yayacak başka bir kuruluş yaratmak fikri CHP yöneticilerine daha uygun gelmiştir.⁹

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın desteklenmesi ve Menemen Olayı'nın çıkması Türk Ocakları konusunda hayal kırıklığını artırdı. Laik ve halkçı cumhuriyet kavramının Türk Ocakları'nın elinde gelişemeyeceği kanısı yaygınlaşmaya başladı.

⁶ Anil Çeçen, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, İstanbul, Çağ Yayınları, 2000, s.83.

⁷ Nurettin Güz, **Halkevleri Dergileri**, Ankara, Kariyer Matbaacılık, 1995, s. 12.

⁸ Çeçen, a.g.e., s. 84.

⁹ Özacın, a.g.e., s. 7.

Atatürk'ün tüm ulusalci ve cumhuriyetçi güçlerin bir çatı altında toplanması düşüncesinin ne kadar gerekli ve gerçekçi olduğu fikri haklılık kazandı.¹⁰

1931 Ocak ayında Türk Ocakları Genel Başkanı Hamdullah Suphi, Çankaya'ya çağrıldı. O'nun önünde Türk Ocakları mensubu Vasif Çınar ve Resit Galip, devrimlerden sonra Türk Ocakları'nın görevlerini ve işlevlerini tamamladığını belirterek, aynı toplantıda hazır bulunan Celal Bayar da dahil olmak üzere herkes bunu belirten tutanaga imza atmıştır. Hamdullah Suphi, çeşitli direnmeler gösterdiyse de O'da bu tutanagi imzalamıştır.¹¹ Hamdullah Suphi, yıllar sonra TBMM'de Halkevlerinin kapanış kanunu görüşülürken, Çankaya'daki toplantıda; Türk Ocakları'nın kapatılması kararına karşı çıktığını, bunların görevlerini tamamlamadığını, hatta çalışmalarından memnun olunmuyorsa başka bir görev alabileceğini, ama Türk Ocakları'nın kapatılmaması gerektiğini vurguladığını belirtmiştir.¹²

Türk Ocakları'nın kapatılma sebepleri arasında çeşitli görüşler öne sürüldü: Bir görüşe göre; ülke dışındaki Türklerle fazla ilgilenmesi sebebiyle Sovyetler Birliği'nin duyduğu endişe, diğer bir görüşe göre; Atatürk'ün bu kurumun ileride siyasi bir parti olarak kendi karşısına çıkabileceği konusunda duyduğu tedirginlik, başka bir görüş ise; Türk Ocakları'nın belediye seçimlerinde Serbest Cumhuriyet Partisi'ni desteklemeleri, bir başka görüş de; Atatürk'ün Fasist akımdan duyduğu endişedir.¹³

10 Nisan 1931'de Türk Ocakları Kurultayı toplanarak Ocakların kendilerini kapatarak tüm mal varlığının CHP'ye devredilmesi kararlaştırılmıştır. Bu arada yalnız Türk Ocakları değil, öteki dernek ve kuruluşlar da faaliyetlerine son vererek mal varlıklarını CHP'ye devretmişlerdir. Tüm bu dernek ve kuruluşların kapatma

¹⁰ Ölçen, a.g.e., s. 12.

¹¹ Özacın, a.g.e., s.6.

¹² **Kuruluşların Yılıdönümü Halkevleri (1932-1951-1963)**, İstanbul, 1963, s. 109,110.

¹³ Güz, a.g.e., s.13-14.

kararlari Türk Ocaklari'ninkilerle ayni gerekçelere dayanmaktadır. Bu dernekler arasinda Mason Dernekleri de vardir.¹⁴

CHP'nin 10-18 Mayıs 1931 tarihleri arasinda toplanan üçüncü büyük kongresinde parti yetkilileri bir yandan Türk Ocaklari'nin kapatilarak CHP'ye katilma kararini kabul ederken, diger taraftan Halkevleri'nin kurulmasına da karar verdi. Bu karardan sonra Halkevleri'nin kurulmasi çalismalari hizlandi. Kurulus çalismalarinin çabuklastirilmesi için devletin imkanlari da kullanilarak, 19 Subat 1932'de Halkevleri resmen kuruldu.¹⁵

Atatürk tutum ve davranislariyla Halkevleri'nin kurulusunda önemli bir role sahip olmustur. Yetkilileri uyandirmis, Halkevleri gibi bir örgütlenmeye yönelmesi konusunda asil kararı kendisi almistir. Cumhuriyet yönetiminin Avrupa'ya egitime gönderdiği gençlerden Vildan Savasir, halk egitimi üzerinde özel çalismalar yapmis, Çekoslovakya'da basarili bir örnek olan Ulusal Kültür Merkezleri (Sokollar) ilgisini çekmis ve Ankara'da 1931 yilinin sonlarında bu konuda bir konferans vermistir. Bu konferansi dinleyen ve etkilenen Atatürk'ün, Halkevleri'nin kurulmasi konusundaki çalismalarinin bir bölümünü bu konferansin yönlendirdigi belirtilebilir. Daha sonraki yurt gezilerinde her bölgedeki Halkevleri'ne ugramasi, oralarda halk ile iletisim kurarak ülke sorunlarini tartismasi, "Halkevleriyle ülkemizde sosyal bir devrim yapildi" sözü cumhuriyetin kurucusunun Halkevleri'ne sahip çikip, desteklediginin göstergesidir.¹⁶

Atatürk, Halkevleriyle ilgili olarak yaptigi bir konusmada, onlardan beklenen görevleri söyle açıkliyordu: "Gençlik; gelisen, yetistirilen bir çalismanın içinde yaratilmalidir. Millet, suurlu, birbirini anlayan, savunan, ideale bagli bir halk kitlesi halinde teskilatlandirilmalidir. En kuvvetli ders vasitalarina, muallim ordularina malik olmak kafi degildir. Halki yetistirmek, halki bir kitle haline getirmek için, ayrica bir milli halk mesaisinin tanzimini ihmal etmemeliyiz"¹⁷

Halkevleri açilis töreni nedeniyle Basbakan Ismet İnönü verdiği demeçte: "Her silahtan daha üstün olan gücün, tüm ulus içinde ulusal yasamin kazanacağı

¹⁴ Necdet Ekinci, **Türkiye'de Çok Partili Düzene Geçiste Dis Etkenler**, Istanbul, toplumsal dönüşüm yayinlari, 1997, s. 87-88.

¹⁵ Güz, a.g.e., s.14.

¹⁶ Çeçen, a.g.e., s. 99.

¹⁷ Katoglu, a.g.e., s. 434.

birliktelik ve saglamlık olduğunu” söyleyerek, Halkevleri’ni desteklediğini açıkça göstermiştir.¹⁸ Basbakan İnönü, 19 Subat 1933’te Halkevleri’nin 1. kuruluş yıldönümü nedeniyle yaptığı konuşmada; Halkevleri’nin 1. yıldönümünde toplam 55 subeye ulaştığını, Halkevleri’nde halkın bir araya gelerek kaynastığını, halkın buralarda ülke sorunlarını özgürce tartıştığını, CHP’nin Halkevleri aracılığıyla tüm ülkede bilim, kültür ve sanatı yaygınlaştırmak istediğini, Türk toplumunun her şeyi layık olduğunu, uluslararası sorunlarla baş edebilmek için CHP ilkelerinin ardından gitmek gerektiğini ve bu ilkeleri halka anlatmanın Halkevleri’nin görevi olduğunu açıklarken, İstanbul’da 130’dan fazla bilimsel ve kültürel toplantı düzenlendiğini, her Halkevinin bütçesini iyi yapması ve fazla harcamalardan kaçınması gerektiğini, hükümetin Halkevleri aracılığıyla halka hesap vereceğini belirtmiştir.¹⁹

Genç Cumhuriyet’in kültür atımları laikleşme, halka inme ve batılılaşma politikaları içinde Halkevleri özgün yapılarıyla başlı başına bir yer tutar. 1930’larda cumhuriyet 10 yasasına yaklaşırken siyasal, sosyal ve hukuksal alanlarda bir çok devrimler gerçekleştirilmiş bulunuluyordu. Ancak toplum yaşamına kazandırılmak istenilen yeniliklerin, yeni değerlerin, toplum katmanlarına yayılması, benimsetilmesi ve yaşanılır kılınması gerekirdi. Bunun için de her cins ve yastan herkese ulaşacak, herkesin yararlanacağı yapıda okul dışı, resmi olmayan sivil kuruluşlara ihtiyaç vardı. Halkın yeni yaşam tarzını ve değerleri benimsemesi ve kavraması ancak onlardan yararlanması ve katılımıyla sağlanabilirdi. Halkevlerinden çok sayıda insan yararlanmıştır. Eğitim ve sanat kurumlarının daha tam örgütlenemediği bir ortamda ve dönemde bu örgütlenme sayesinde sayısız insan yönünü bulmuş, meslek sahibi olmuş ve gelişme olanaklarına kavuşmuştur. Bir çok yazar, araştırmacı ve sanatçı Halkevleri’nin verdiği olanak ve yarattığı ortamdan faydalanarak başarıya ulaşmış, geleceğin politikacısı ve ekonomik yasama yön veren bir çok kiside Halkevleri’nden yetişmiştir.²⁰

Cumhuriyetin ilanından günümüze geniş bir yelpazede birçok şeyi değerlendirdiğimizde Halkevleri: Türkiye Cumhuriyeti tarihinde girilmiş en büyük, en kapsamlı ve en etkili toplumsal eğitim hareketidir. 1932 yılında 14 Halkevinin

¹⁸ Ölçen, a.g.e., s. 13.

¹⁹ Çeçen, a.g.e., s. 119,120.

²⁰ Katoglu, a.g.e., s.433, 435.

açılmasıyla oluşan bu süreç eğitim ve kültür hayatında büyük bir faaliyetin başlangıcı olmuştur. Gönüllü hizmet yöntemine dayanan, ülkedeki aydın ve okumas kesimi harekete geçirerek, sosyal ve kültürel alanda büyük gelişmeler sağlanması fikri bizzat Atatürk'ten çıkmıştır. Başlangıçtan itibaren çok büyük ilgi ve alaka toplayan bu oluşumun değeri çok çabuk anlaşılmış, bu teşkilat kısa sürede tüm yurdu kaplamıştır.²¹

²¹ Halim Baki Kunter, **Kuruluşlarının 32. Yıldönümünde Halkevleri**, Ankara, 1964, s. 4.

BİRİNCİ BÖLÜM

HALKEVLERİ VE GAZİANTEP HALKEVİ

I- Halkevleri

A- Halkevlerinin Kuruluşu

10 Nisan 1931 tarihinde toplanan Cumhuriyet Halk Partisi olaganüstü kurultay kararıyla Türk Ocakları fesh edilmiş, tüm hak ve imtiyazları CHP'ye devredilmiş ve 10–18 Mayıs 1931'de CHP 3. büyük kongresinde Halkevleri'nin kurulmasına karar verilmiştir. Söz konusu karar şu şekildedir: "... Ulusumuzun özel niteliklerine uyacak yollardan yürüyerek, her derecedeki resmi öğretim dışında, onu bir halk eğitimiyle yükseltmek gereklidir. Bunun için toplum hayatının yeni anlayışlar ile toplumumuzun kendi unsurlarından kurulacak yeni ulusal kuruluşun çalışmasıyla beslenmesi uygun olacaktır"²² Bu karar sonunda açılan ilk 14 Halkevi Türk Ocaklarından alınan binalarda faaliyet göstermiştir. Ankara'daki eski Türk Ocagi binası yeni Halkevleri'nin genel merkezi olarak saptanmıştır. İlk Halkevleri 19 Subat 1932'de açılmış olup söz konusu tarih, Halkevleri'nin aynı zamanda fiilen bu tarihte çalışmaya başladıkları için kuruluş tarihi olarak ta anılmıştır.²³ İlk olarak 14 yerde açılan Halkevleri, 1950 yılında 478 Halkevi ve 4322 halkodasını kapsayan önemli bir kurum haline gelmiştir.²⁴ İlk 14 Halkevi; Ankara, Afyon, Samsun, Eskisehir, Diyarbakır, İzmir, Konya, Denizli, Van, Aydın, Çanakkale, Bursa, İstanbul ve Adana'da açılmış, hemen faaliyete başlamışlardır. İlk açılışla beraber büyük bir sevk ve heyecanın olması yurt genelinde kültür ve sanatla ilgili olumlu bir havanın esmesini sağlamıştır.²⁵

Halkevleri 1932–1951 arasındaki ilk 15 yıllık faaliyet döneminde bağımsız bir oluşum değil, CHP'ye bağlı olarak çalışan kurumlardı. Ancak bununla beraber kendi yönetim kurullarınca idare ediliyorlardı. Halkevleri'nin işleri çeşitli talimatname ve çalışma yönetmelikleriyle düzenlenmekteydi. Halkevleri'nde tüm

²² Süleyman Ünüvar, **Gaziantep Halkevi ve Faaliyetleri 1932-1951**, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C: 5, S: 1 (Ocak 2002), s. 260.

²³ **Kuruluşların Yıldönümü Halkevleri**, s. 5.

²⁴ **Kuruluşların Yıldönümü Halkevleri**, s. 6.

²⁵ Çeçen, a.g.e., s. 100, 114.

faaliyetler hiçbir maddi çıkar beklenmeksizin gönüllü olarak yapılmakta, ancak katip, odacı ve hizmetlilere aylık verilmekte, aydınlatma ve ısıtma masrafları gibi zorunlu işlere para harcanmakta idi.²⁶

1932 yılı Halkevleri için giriş yılı olmuştur. 14 Halkevi öncelikle ne yapacaklarını, nasıl çalışacaklarını belirlemeye uğramış, merkezden gönderilen talimatnamelerle kendi programlarını oluşturmuşlardır. CHP örgütü de yeni Halkevleri kurmanın hazırlıklarını yapmıştır. 19 Şubat 1933'te yani Halkevleri'nin kuruluşunun birinci yılında Halkevi sayısı 55'e çıkmıştır. 1941'de 27 kat artarak 383, 1950'de 478'i bulmuştur.²⁷

1940 yılından itibaren içinde çalışılacak bina, işleri çevirmeye yetecek para ve bu işle yakından ilgilenecek kişilerin yeteri kadar olmadığı, yani bir Halkevi açılmasına yetecek imkan bulunmadığı durumlarda halkodaları hizmete konmuştur. Halkodalarında, Halkevleri'nde olduğu gibi 9 subeyi idare edecek 9 kurula gerek yoktur. 5 kişilik bir ekip odanın tüm işlerini üstlenmektedir. Halkodası açılabilmesi için bir yerde en az 50 üyenin kaydolması bir toplantı salonu ile bir okuma salonunun bulunması ve halkodasının ihtiyaçlarını karşılayacak yıllık bir gelirin sağlanması yeterliydi. Halkodalarının sayısı 1940 yılında 141 iken, 1950 yılında 4322'ye ulaşmıştır.²⁸

1933 yılında Halkevleri'nde toplam 1663 toplantı yapılmış bu toplantılara 500.569 kişi katılmış, 915 konferans, 373 konser, 511 temsil sergilenmiş ve bunları 478.837 kişi izlemiştir. Tüm kütüphanelerdeki kitap sayısı 60.000'i geçmiş ve kütüphanelerden yararlananların sayısı 150.000'i bulmuştur. 1934 yılında Halkevleri'nde 1537 konferans, 402 konser, 539 temsil verilmiş ve bu faaliyetlere 800.000 kişi katılmıştır. Kütüphanedeki kitap sayısı 97.000'i bulmuş bu kitaplardan yararlananlar ise 500.000'e yaklaşmıştır.²⁹

²⁶ Kunter, a.g.e., s. 7.

²⁷ Kunter, a.g.e., s. 4.

²⁸ Kunter, a.g.e., s. 6.

²⁹ Çeçen, a.g.e., s. 121-123.

Görüldüğü gibi ilk iki yılda Halkevleri'nde büyük sevk ve heyecan oluşmuş, vatandaşlar kültür ve sanat konusundaki eksik yılların acısını çıkarmak istercesine Halkevleri'nin salonlarını doldurmuştur. Ayrıca Halkevleri'nin kuruluş yıllarındaki faaliyetleri çok hızlı gelişmiştir. 1935 yılında; Halkevi sayısı 103, üye sayısı 54.595, oyun sayısı 782, konser sayısı 900 iken, 1941 yılında; Halkevi sayısı 383, üye sayısı 144.500, oyun sayısı 3250, konser sayısı da 1200'e ulaşmıştır.³⁰

Her Halkevinin ve halkodasının kendi kendine yetmesi, bulunduğu yerden sağlanan gelirle idare edilip masraflarının karşılanması esastir, bütçeleri bağışlardan, buldukları yerlerin köy sandıklarından, özel muhasebe ve belediyelerden yapılan yardımlar, kendi çabalarıyla topladıkları gelirler ve devlet yardımlarından oluşuyordu. Halkevleri ve halkodalarının bütçelerinin genel toplamı zamanla milyonlarla ifade edilir oldu. Bununla beraber Halkevi ve halkodası bütçelerinde gelir ve gider olarak görülen rakamlardan çok daha önemli olan nokta; Halkevleri ve halkodaları mensuplarının gönüllü olarak yaptıkları hizmetin karşılığıydı. Bu hizmetlerin karşılığı olan milyonlar, bütçede görülen rakamlardan kat kat fazla ve daha anlamlıydı.³¹ 1950'ye kadar devlet bütçesinden Halkevleri'ne yapılan yardımlar toplam olarak 23.624.002 TL olurken, aynı dönemde devletin, diğer kurumlara yapmış olduğu yardım miktarı da 384.591.769 TL olmuştur. Bir başka deyişle devletin, Halkevleri'ne yaptığı yardım diğer kurumlar göz önüne alındığında küçük bir rakam olarak kalmıştır.³²

B- Halkevlerinde Sube Çalışmaları

Vatandaşların ilgi duydukları, sevdikleri ve yetenekli oldukları konularla uğraşip, bunları seçebilmesi için Halkevleri'nin 9 ayrı subesi kurulmuştur. Bu subeler: 1- Dil, Edebiyat, 2- Güzel Sanatlar, 3- Temsil, 4- Spor, 5- Sosyal Yardım, 6- Halk Dershaneleri, 7- Kütüphane ve Yayın, 8- Köycülük, 9- Tarih ve Müzedir.³³

³⁰ Ölçen, a.g.e., s. 16.

³¹ Kunter, a.g.e., s. 7.

³² **Halkevleri**, s. 40.

³³ **CHP Halkevi İdare ve Teskilat Talimatnamesi**, 1940, s. 5- 6- 7.

Dil, Edebiyat Subesi 1940 yılına kadar Dil Tarih Edebiyat Subesi olarak geçmiştir. 1940 yılında CHP Genel Merkezi'nin önerisiyle tarih çalışmaları bu subeden ayrılarak müze ve sergi çalışmalarıyla birleştirilmiştir.³⁴

Dil, Edebiyat Subesinin başlıca çalışmaları; geçmişteki Türk büyüklerini anmak, edebiyat yarışmaları açmak, milli günleri coşkuyla yasatmak, geleneksel halk bayramlarını kutlamak, konferanslar ve tartışmalar düzenlemek, aile toplantıları yapmak, yöredeki genç yetenekleri tanıtmak, dergiler ve kitaplar yayımlamak, folklorla ilgili derin incelemelerde bulunmak,³⁵ Ana Türk dilinin bugünkü yazı ve edebiyatta kullanılmayan ancak halk arasında yaşayan kelimeleri, milli masalları ve atasözleri araştırmak, yöredeki göçebe Türk asiretleri arasındaki milli gelenek ve göreneklere incelemek olarak özetlenebilir.³⁶

Dil, Edebiyat Subeleri Türk Dil Kurumunun yerel örgütleri gibiydi. Türk Dilinin her türlü fikir ve duygu kavramları ifade etmesinde bağımsızlığını kazandırmak ve yabancı kelimelerden arındırmak gayesi güdüyordu.³⁷

Dil, Edebiyat Subelerince düzenlenen Halkevi konferansları özellikle halkın ilgi ve seviyesine göre ayarlanarak yörelerin uyanması ve bilinçlenmesi bakımından çok yararlı olmuştur. 1941–1942 yıllarında 183 Halkevinde verilen konferans sayısı: 3446, dinleyici sayısı: 688.189'dur.³⁸ Halkevlerinin düzenlediği konferanslar için kendi üyelerinden yararlanıldığı gibi dışarıdan da yetkin kişilere başvurulmaktadır. Bu konferanslar hazırlanırken, daha çok Halkevi çalışma subelerinin üzerinde durdukları ve çalıştıkları konular öne çıkmaktadır. Örnek olarak köycülük subesi köylerde yaptığı incelemelerde ilköğretim çalışmalarını güçlendiren bir yaklaşımla karşılaştıysa Dil, Edebiyat Subesi bu konu üzerinde yoğunlaşıyor, çeşitli bulguları hastalıklar gündemdeyse, Dil, Edebiyat Subesi bu konularda konuşmalar, konferanslar düzenliyordu. 1944 yılında da çocuklarla ilgili konferanslar ağırlık kazanmıştır. Çocuk terbiyesi, çocuk ve mektep, çocuklarda bel kemigi çarpıklıkları, çocuk ve önemi, okul ve aile, çocuklarımız ve gençlerimiz, çocuk ölümleri ve nüfus

³⁴ Ünüvar, a.g.e., s. 267.

³⁵ C.H.P. XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, 1948, s. 10.

³⁶ C.H.P. Halkevleri Talimatnamesi 1932, s. 6.

³⁷ Kunter, a.g.e., s. 10.

³⁸ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları, 1943, s. 4.

davasi, annelerin çocuklara karşı vazifeleri, çocuk ve tahsil gibi konularda konferanslar verilmiştir.³⁹

Dil edebiyat subeleri İnönü Zaferleri, 30 Ağustos Zafer Bayramı, Cumhuriyet Bayramı, Lozan ve Montrö Günü, 23 Nisan, 19 Mayıs, Dil ve Toprak Bayramları, Hava Şehitleri, Ulusal Artırma ve Tutumluluk ile Veremle Savaş haftalarında etkinlik göstermiş,⁴⁰ Türk büyüklerine ve yörenin önemli kişilerini anma ve eserlerini tanıtmaya yoluna gitmiştir.⁴¹ Büyükleri anma programlarında; Namik Kemal, Ziya Gökalp, Abdülhak Hamit, Mehmet Akif Ersoy, Mehmet Akif Yurdakul, Mimar Sinan, Tevfik Fikret gibi millet büyüklerine ait bilgiler, hayat hikayeleri ve eserleri hakkındaki incelemeler yöre halkına tanıtılarak yararlı çalışmalar yapılmıştır.⁴² Bundan başka Dil, Edebiyat Subeleri, Kütüphane ve Yayın Subeleri ile çalışmalarını birleştirerek yörenin folklor, tarih, sanat, ekonomi ve diğer konularına yönelik önemli araştırmaları yayımlamaktadır. 1942 yılı itibarı ile 70 Halkevi, 500 cilde yakın kitap yayımlamıştır. Bu konuda özellikle Ankara Halkevi (46 kitap), Gaziantep Halkevi (28 kitap), Eminönü Halkevi (25 kitap), İzmir Halkevi (25 kitap), Balıkesir Halkevi (23 kitap), Kayseri Halkevi (23 kitap), Bursa Halkevi (19 kitap), Manisa Halkevi (17 kitap), Konya Halkevi (15 kitap), Zonguldak Halkevi (14 kitap), Bergama Halkevi (11 kitap) öne çıkmaktadır.⁴³ Sadece 1944 yılında Halkevleri'nce 29 kitap yayımlanmıştır.⁴⁴ Ayrıca CHP Halkevleri Bürosu 1947 yılında 6 ayrı konu üzerinde eserler yayımlayarak, Halkevleri ve halkodalari kitaplıklarına yollamıştır.⁴⁵

Güzel Sanatlar Subesi; müzik, resim, heykel, mimarlık ve diğer sanat alanlarından yararlanmaya çalışarak, bu konularla ilgilenen sanatkarlarla amatörleri bir araya toplar, Halkevleri'nin temsil programlarının müzik kesimini oluşturur. Vatandaşlar için müzik aksamaları düzenler, bütün halkın milli marşları ve şarkıları öğrenmesine yardım ederek bunların milli günlerimizde milletçe bir ağızdan

³⁹ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalari 1944, 1945, s. 6- 7.

⁴⁰ C.H.P XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodalari, , 1948, s. 11.

⁴¹ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarinin 1942 Çalışmaları, 1943, s. 4.

⁴² C.H.P XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodalari, 1948, s. 11.

⁴³ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarinin 1942 Çalışmaları, 1943, s. 5.

⁴⁴ C.H.P Halkevleri ve Halkodalari 1944, 1945, s. 9.

⁴⁵ C.H.P XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodalari, 1948, s. 13-14.

söylemelerini sağlar. Halk arasında özellikle köylerde ve asiretlerde söylenen milli türkülerin notaları ve sözleriyle, milli oyunların tarz ve uyumunu bulmaya çalışır.⁴⁶

1942 yılında özellikle halk müziği ile ilgili çalışmalar üzerinde durulmuş, radyoda her 15 günde bir “folklor ve sanat” saatleri düzenlenmiş, bu çalışmalara 18 Halkevi katılmış, bandolar verdikleri konserlerle müzik zevkinin oluşmasına gayret etmişlerdir. Bazı Halkevleri’nde orkestra çalışmalarına ağırlık verilmiş, koro çalışmaları giderek artmış, çoksesli müziğin daha kolay anlaşılması için öğretici kitaplar yazdırılmış, müzik türleri konusunda halkın anlayacağı bir kitap yayımlanarak vatandaşlara sunulmuştur.⁴⁷

Halkoyunları ve halk türküleriyle ilgili çalışmalara 1944 yılında da devam edilmiş, yapılan her törende oyunlar başta gelmiş ve oyunlarımız gençlerin ilgisini çekmiştir. Koro çalışmaları gelişme göstermiş, özellikle Karsiyaka ve Kadıköy Halkevleri bu konuda etkili çalışmışlardır. Bando konusunda Fire, Ayvalık, Bergama, Denizli, Bolu, Mudurnu, Mudanya ve Urfa Halkevleri etkili olmuşlardır. Orkestra çalışmalarında Kadıköy, Eminönü, Sisli, Samsun, Antalya, Bursa ve İzmir Halkevleri önde gitmişlerdir. Zaman zaman bu çalışmaların yoğunluğu düşüş göstermektedir. Bunun nedeni de orkestraya katılan üyelerin başka yerlere gitmeleri ve o yörede bunların yerine konulacak kimselerin olmaması durumudur.⁴⁸

II. Dünya Savaşı’na rastlayan yıllarda gerekli malzemenin sağlanamamasından dolayı birçok Halkevleri resim ve fotoğraf çalışmalarına ara verdiyse de, 1947 yılında tekrar bu konu ivme kazanmıştır. Yine aynı yılda genel sekreterlikten Bingöl ve Bitlis Halkevleri de birer tane seyyar sinema makineleri verilmiş. Antalya, Maras ve Tokat Halkevleri’ne de sabit sinema makineleri gönderilmiş, böylece sinema makineleri olan Halkevleri’nin sayısı 49’u bulmuştur. Halkevleri bürosu tarafından bunların film ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmış, Basım ve Yayın Genel Müdürlüğü’nün hazırladığı filmlerden istifade edilmiştir. Güzel sanatlarla ilgili merkezden yapılan yardımlarda daha çok; resim, fotoğraf ve sanat eserleri sergilerine, güzel sanatların çeşitli bölümlerinde açılan kurslara olmuştur.⁴⁹

⁴⁶ C.H.P. Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 6-7.

⁴⁷ C.H.P Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları, s.5-6.

⁴⁸ C.H.P Halkevleri ve Halkodaları, 1944, 1945, s. 17-18.

⁴⁹ C.H.P XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, 1948, s. 16-17.

Genis halk topluluklarının yetistirilmesinde, toplumun gelismesinde, tiyatronun büyük etken ve yarari oldugunun bilincinde olan Halkevleri, çalışma subelerinden birini temsile ayirmistir. Kuruluslarından beri Halkevleri'nin bu konudaki çalışmaları birçok yerde hareketli ve verimli olmuştur.⁵⁰ Halkevleri'nin temsil subelerinin çalışmaları sonucunda; tiyatro konusundaki önyargılar yavaş yavaş ortadan kalkmış, bu subeye olan ilgi günden güne artmıştır. Olumsuz tepkiler yüzünden sahneye çıkmaya çekinen kadınlar da, artık sahnelerde yer alarak bu tabuyu yıkmışlardır. Halkevi repertuarına girmiş 1947 yılı itibarıyla 77 tane piyes vardır. Aynı yıl Halkevinde 652 piyes oynanmış, 193 münamere ve 53 köy gezisinde küçük küçük piyesler temsil edilmiştir. Bu gösterilere gelenlerin sayısı: 753.404 olmuştur. Halkevleri'nde amatör temsillere önem verilirken, diğer tarafta tarihi temasa unsurları ihmal edilmemiş, meddah, kukla, ortaoyunu, meydan temsillerine varıncaya kadar tarihin mali olmuş çeşitli temasa şekilleri yeniden diriltilmeye çalışılmıştır.⁵¹

1944 yılında 405 Halkevinden 329'unda temsil subesi mevcuttur. Kapalı bir temsil subesi salonu olmadığı için, ancak yaz ve sonbahar mevsimlerinde bahçelerdeki sahnelerden faydalanarak, temsiller verebilen Fatih Halkevi, sayı bakımından en çok temsil veren Halkevi'dir. Eminönü Halkevi de bu konuda üstün başarı gösteren Halkevleri'ndendir. Halkevi sahnelerinde Halkevleri'nin üyeleri tarafından bir yıl içinde 3.000 temsil verilmiştir. Birçok Halkevinin temsil sube üyeleri kendi binaları içinde verdikleri temsillerden başka bayramlar ve tatillerde yakınlarıdaki Halkevleri ve halkodalarına giderek temsiller vermektedir. Ayrıca Eminönü, İzmir ve Ankara Halkevleri'nde amatör sanatçıları yetistirmek üzere tiyatro kursu açılmış, serbest tiyatro kursları da bazı şartlar altında Halkevleri'nde temsiller sunulmasına izin verilmiştir. Halkevleri'nin ve halkodalarının repertuarını zenginleştirmek üzere bunlara uygun piyesler seçmek, aksesuar ihtiyaçlarını tamamlamaya çalışmak, bazı yerlere yetistirici elemanlar göndermek, Halkevleri'nin sahne çalışmalarını desteklemek için genel merkezce yapılan yardımlardan bazılarını

⁵⁰ C.H.P Halkevleri ve Halkodaları 1944, 1945, s. 20.

⁵¹ Halkevlerinde; 197 Karagöz temsili yapılmış, Bursa Halkevi'nde canlı Karagöz oynatma deneyimi gerçekleştirilmiştir. C.H.P Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları, s. 7.

olusturmudur.⁵² Ayrica Halkevleri'nde profesyonel aktör yetistirmek için degil, üyelerine tiyatro egitimi vermek için temsil subeleri olusturulmus, bunlarin asil islevi de üyelere milli tiyatro kültürü asilamak olmustur.⁵³

Halkevleri'nin bir görevi de; bulunduğu yörede yardima muhtaç, kimsesiz kadinlar, çocuklar, ihtiyarlar ve hastalar hakkında toplumun sefkat, ilgi ve yardim duygusunu uyandiracak faaliyetlerde bulunmakti. Bu faaliyetleri de İçtimai (sosyal) Yardim Subesi gerçeklestirecekti. Yardima muhtaç kimselerin barinma sorunlarinin çözülmesi, hastanelere yatmasi gerekenlerin hastaneye yatirilip tedavi edilmesi, köylerden gelenlere yardimlarda bulunulmasi, issizlere is saglanmasi ve bütün bu görevleri yapabilmesi için de kaynak arayisina girmesi gerekmektedir.⁵⁴

Örnegin 1942 yilinda Halkevleri'nde tedavi edilen fakirlerin sayisi; 28.495 kisidir. Ilaç parasi olarak: 2172 lira 28 kuruş verilmiş, 4041 fakirin ilaç parasi temin edilmiştir. Ayrica bu subelere gelir kaynagi bulabilmek için; müsamereler, balolar, konserler düzenlenmiş, bu maksatla; 211 toplantı yapılmış, 26.018 lira 99 kuruş toplanmıştır.⁵⁵

1944 yilinda 405 Halkevinin 317'sinde sosyal yardim subesi açılmış ve çalışmalarına devam etmiştir. Çesitli salgın hastalıklara karsi mücadele etkin olarak yapılmış, Adana ve Mersin Halkevleri'nin sosyal yardim subelerinin ağır ve yoksul hastaların en iyi hastanelere yerlestirilmesi konusunda yararlı çalışmaları olmuş, bu Halkevleri'nce sosyal ve tıbbi filimler halka ve öğrencilere gösterilmiştir. Bazı Halkevleri poliklinik açarak (Mersin, Fatih, Eminönü, Kadıköy, Balıkesir, Bursa...) müracaat eden hastaları muayene emiş ve çok yoksullara ilaçları parasız verilmiştir. Deprem, sel baskını ve yangın gibi felaketlere uğrayan yerlerimize komsu Halkevleri önemli yardımlarda bulunmuştur.⁵⁶

Sosyal çalışmalarına genel merkezden esaslı yardımlar yapılamamıştır. Ancak bu çalışmaların nasıl olması gerektiği konusunda fikirler verilerek gerekli özendirme yapılmış, bu faaliyetlerin düzenlenmesine gayret gösterilmiştir.

⁵² C.H.P Halkevleri ve Halkodalari, 1944, Ankara, Ulus Basimevi , 1945, s. 20- 21.

⁵³ Baltacıoğlu, a.g.e., s. 125.

⁵⁴ C.H.P. Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 9-10.

⁵⁵ C.H.P Halkevleri ve Halkodalarinin 1942 çalışmaları, s. 9-10-11-12.

⁵⁶ Çanakkale Halkevi depremden zarar gören Ayvalık ve Ayvacık Halkevlerine yardım etmiş, Adapazarı ve Hendek depreminde de yine Çanakkale, Zonguldak ve Eminönü Halkevleri acele ve geniş yardımlarda bulunmuşlardır. C.H.P Halkevleri ve Halkodalari 1944, 1945, s. 25- 26 -27- 28.

Bununla birlikte farklı özellikler taşıyan kimi Halkevleri'ne az da olsa bazı yardımlarda bulunulmuştur.⁵⁷

Halkevleri ve halkodalari sadece yardıma muhtaç olanlara toplumun sefkat elini uzatmakla kalmamış, onları yardıma muhtaç kılan ana sorunlar üzerinde de durarak; bu hali doğuran sosyal, ekonomik ve toplumsal sorunları da incelemiş, çareler aramış, sosyal yardım işlerinde somut yardımlar kadar, belki ondan daha fazla önleyici ve koruyucu tedbirler önemli olduğundan Halkevleri'nin ve halkodalarının bu konudaki hizmetleri de çok etkili olmuştur.⁵⁸

Halkevlerinin en önemli faaliyetlerinden birisi de spor alanındaki çalışmalar olmuştur. Beden terbiyesi kanununun 14. maddesi Halkevleri'ndeki spor ve beden terbiyesi çalışmalarına aittir. Buna göre: Halkevleri kendi üyelerine ve arzu edenlere kapalı veya açık yerlerde Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ile ortak olarak düzenlenecek programlara göre; jimnastik, güres, eskrim, yürüyüş, saray oyunları ve milli oyunlar gibi oluşumları yaptırabiliyorlardı.⁵⁹

Spor Subesi yukarıda belirtilen alanlar dışında; kürek, yüzme, atletizm, futbol, otomobil, bisiklet, ata binme, müdafaasız hayvan avı, balık avı, silah atıcılık, müdafaalı hayvan avı, sürgün avı, at koşuları, milli cirit oyunu, dağ ve kış sporu, yelkenli surat hareketi, açık denizde balıkçılık... gibi aktivitelerde faaliyet göstermiştir.⁶⁰ C.H.P. çok önceden beri Türk Pehlivanlarının boy ölçtükleri Edirne'deki Kırkpınar Güresleri'ni himayesine almış ve yurdun tüm bölgelerinde yetisen pehlivanların bir araya toplanmasını geniş ölçüde teşvik etmiştir. Spor tarihimizde önemli bir yeri olan atlı cirit konusunda oyunlar tertip edilmiş, diğer Halkevleri de milli bayramlar ve önemli günlerde güresler ve cirit müsabakaları düzenlemişlerdir.⁶¹

1947 yılında Halkevleri ve halkodalarının spor faaliyetleri hareketli, verimli ve etkili olmuş, Halkevleri ve halkodalari tarafından düzenlenen spor yarışmaları her yerde büyük ilgi toplamış, bu yarışmalara katılanlarla birlikte onları izlemeye gelenler de gitgide artma eğilimi göstermiştir. Atatürk'ün Ankara'ya geldiği tarih

⁵⁷ C.H.P XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodalari, 1948, s. 19.

⁵⁸ Kunter, a.g.e., s. 25.

⁵⁹ Kunter, a.g.e., s. 13.

⁶⁰ C.H.P. Halkevleri Talimatnamesi, Ankara, Hakimiyeti Milliye Matbaası, 1932, s. 8.

⁶¹ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalari 1944, 1945, s. 22, 23, 24.

olan 27 Aralık'ta her yıl Ankara Halkevi'nce büyük kir kosulari tertiplenmiş ve düzenli olarak katılım devam etmiş, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nda Samsun'dan Ankara'ya getirilen bayrakla çeşitli yerlerden alınan toprakların baskente ulaştırılmasında Halkevleri üyelerinin büyük katkisi olmuştur. Ayrıca Halkevleri ve halkodalarının sürekli yardım aldığı subelerden birisi de spor subesidir. 1944- 1947 yılları arasında merkezden bu subelere yapılan yardım 212.698 liradır.⁶²

Salonları olmayan Halkevleri bu konudaki faaliyetler için o bölgede bulunan spor ve gençlik kulüplerinin salonlarından faydalanırdı. Salonları olmayan okullar ve gençlik kulüpleri de kendi öğretmenlerinin ya da Halkevleri uzmanlarının gözetimi altında Halkevleri'nin salonlarından yararlanmışlardır. Genel olarak spor çalışmaları Halkevleri'nin ve halkodalarının en hareketli ve en çekici tarafı olmuş, modern sporlarla, bizim için gerçekten önemli milli sporlara da geniş ölçüde yer verilmiştir.⁶³

Halkın seviyesini yükseltecek her türlü okutma, yazdırma ve yetistirme hareketlerinin ilerleyip gelişmesini sağlamak amacıyla kurulan⁶⁴ Halk Dershaneleri ve Kurslar Subesi'nin halkı okur-yazar yapmak için açtığı Türkçe kursları bu subenin ele aldığı ilk konuydu. Bundan başka fizik, kimya gibi fen ilimlerinin herkesçe bilinmesi gereken kısımlarını uygulanması için bu kurslarla; biçki- dikis, nakis, ütü, sapkacılık, çiçekçilik, arıcılık, bağcılık, motorculuk, elektrikçilik, muhasebe ve yabancı dil kursları açılmış, ayrıca ceza evleri için gereken kurslar yurt geneline yayılmıştır.⁶⁵

Dershane ve kurslar 1940'ta 284 iken, 1941'de 400'ü geçmiş, 1940'ta öğrenci sayısı; 13.877, 1941'de de; 18.000'den fazla olmuş, bu dönemde dershane ve kurs çeşidi azalmış ama dershane ve kurs sayısıyla, bunlara devam eden öğrenci sayısı artmıştır.⁶⁶

1944 yılında faaliyete geçen 405 Halkevinde, 204 halk dershaneleri ve kursları subesi kurulmuş idi. Böyle olmakla birlikte hemen kurulan Halkevleri'nde dil edebiyat veya kütüphane subeleri bu konuyla ilgilenmekte ve üzerlerine almaktaydılar. Türkçe okuyup yazma kursları en çok üzerinde durulan konu olmuş,

⁶² C.H.P. XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, 1948, s. 17- 18.

⁶³ Kunter, a.g.e., s. 13- 14.

⁶⁴ C.H.P. Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 10.

⁶⁵ Kunter, a.g.e., s. 14- 15.

⁶⁶ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları, 1943, s. 15- 16.

genel sekreterlikten 23. 10. 1944 tarihinde yazılan 5/ 5668 sayili genelge ile Türkçe okuma- yazma kurslarinin bütün Halkevleri'nde ve halkodalarında açilmalari istenmistir. 1944 yili içerisinde genelgeye kadar 103 Halkevi, 233 Türkçe okuma yazma kursu açmistir. Biçki dikis kurslari 46 Halkevinde açilmis, bu kurslara 1604 öğrenci katilmis, Bursa, Ankara, Izmir Halkevleri ilkokulu bitirme kursu düzenleyen ve bunlari basariyla yürüten Halkevleri'nin basinda gelmistir. Bir çok Halkevi kendi Halkevleri'nde açtiklari dershaneden baska, halkin ayagina kadar giderek toplu insan kalabaliklarinin bulundugu yerlerde dershaneler açmistir. Zonguldak, Bergama, Siirt, Aydin Halkevleri cezaevinde de kurslar açilmistir. Yurdun degisik yerlerindeki 17 Halkevi pasif korunma kurslari açmis, 2815 vatandasa bu önemli konu öğretilmis, Eminönü ve Ankara Halkevleri'nde açilan stenografi kurslarından 225 vatandas yararlanmistir. Matematik kurslari 47 Halkevinde açilmis, 1699 öğrenci yetistirilmis, 11 Halkevinde fizik, kimya kursu açilmis ve 453 vatandas katilmis, Aydin Halkevi konservecilik kursu açarak 46, Tekirdag Halkevi Bagcilik kursu açarak 35 vatandas da bu alanda yetistirilmistir. Bunun disinda çeşitli Halkevleri'nde çiçek ve sapka, dokumacilik, elektrik, müzik, resim, fotograf ve yabancı dil kurslari açilarak etkinlik gösterilmistir.⁶⁷

Halkevleri ve halkodalari kendi araç ve imkanlariyla açtiklerinden baska, öğretmen ödenegi ve gerekli öğretmen malzemesi merkezden gönderilmek suretiyle 1947 yilinda dogu ve güneydogu illerinden 17'sinde 211 tane Türkçe okuma- yazma kursu açilmis, bu kurslara yol göstericiligi yapmak üzere bir kilavuz broşür hazirlanarak Halkevleri ve halkodalarina gönderilmistir.⁶⁸

Her Halkevleri ve halkodalarında bir kütüphane veya okuma odasi bulunmasi, Halkevi ve halkodalarinin ilk kurulma sartlarından biriydi. Halkevi ve halkodalari kitaplilari halkin okuma aliskanligi kazanmasinda ve bilgisinin artmasinda baslica etken olmustur.⁶⁹

Istatistiklerden Halkevleri kütüphanelerinde 1942 yili itibariyle 2 milyon okuyucuya, yarim milyon da kitaba sahip olduklari rahatlıkla söylenebilir.⁷⁰

⁶⁷ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalari 1944, 1945, s. 15- 16.

⁶⁸ C.H.P. XVI. Yildönümünde Halkevleri ve Halkodalari, 1948, s. 20.

⁶⁹ Kunter, a.g.e., s. 16.

⁷⁰ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarinin 1942 Çalışmalari, 1943, s. 14- 15.

Kitap sayısı gün geçtikçe artan Halkevleri kitaplıklarının modern kütüphanecilik esaslarına göre tasnif ve düzenlenmesi zorunluluğu olduğundan bu iş için teknik bilgiye sahip uzmanlar yetistirmek üzere 1945 yılında Ankara Halkevi'nde kütüphanecilik kursu açılmış ve Halkevi kütüphane memurları burada yetistirilmiştir. Halkevleri, halkodalari ve Halkevi merkez bürosu yayınlarını tanıtmaq üzere Halkevleri yayınları bibliyografyasi hazırlanmış ve artırılmıştır. Halkevleri kitap özetleme karsilasmaları ocak bası sohbetleri gibi tedbirlere de başvurulmuştur. Mesai saatleri dışında cumartesi, pazar günleri memur, subay, esnaf, vali ve komutan gibi yörenin en yüksek idare ve askerlik otoritelerinin de kütüphane müdavimleri olduğu görülmüştür. Halkevlerinde toplu okuma yöntemine başvurulduğu da görülmekteydi. Bir kişinin yüksek sesle okuduğu kitabı hazır bulunanlar dinlerdi. Bu yöntem gittikçe daha da yaygınlaşmıştır. Çok yararlı hizmet alanı olan bu sube, Halkevi yayınlarını bastırmakla da görevliydi.⁷¹

Kitaptan yoksun illerin Halkevleri'nde kişi başına okuma sayısının çok daha fazla olduğu görülmektedir. Ankara'da bir yıl içinde Halkevi kitaplıklarında kişi başına ortalama bir kitap okunurken bu sayı Bitlis'te 29, Kars'ta 14 ve Kula'da 18 idi. Büyük kent merkezlerinden uzaklaştıkça toplu okuma ve kültürel etkinliklerine katılma ihtiyacına Halkevleri cevap vermekteydi.

Köycülük Subesi'nin temel amacı; köylerin sağlık, sosyal, kültürel, ekonomik ve görünüm olarak geliştirerek köylü ile şehirli arasında karşılıklı sevgi ve dayanışma duygusunun kuvvetlenmesi yol açmaktır.⁷² Her köyün kendine göre çeşitli konuları ve sorunları olduğundan ve bunların her biri üzerinde ayrı ayrı durulması gerektiğinden bu sube Halkevleri'nin tüm subeleriyle işbirliği yaparak çalışmak zorunda olmuştur.⁷³ Halkevleri köycülük subeleri yakın köyleri mümkün olduğunca Halkevi temsililerine, Halkevi üyelerini de uygun mevsimlerde köylerde hazırlanacak kir bayramlarına çağırmaq suretiyle birbirleriyle anlaşma, yakınlaşma, kaynasmayı sağlama ve Halk Dershaneleri ve Kurslar Subesi ile birlikte çalışarak uygun yerlerde köylüyü okutmaya çalışmıştır.⁷⁴ Tüm mali sorunlarına karşın nakil araçları bulmakta

⁷¹ Kunter, a.g.e., s. 16- 17.

⁷² C.H.P. Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 13.

⁷³ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalari 1944, 1945, s. 28.

⁷⁴ Kunter, a.g.e., s. 17.

zorlanan Halkevleri, atli ve yaya geziler düzenleyerek çalışmalarından geri kalmamıştır.⁷⁵

Mevcut 401 Halkevinden 347'sinde köycülük subesinin kurulmuş ve faaliyete geçmiş olması Halkevleri'nde bu subeye gereken önemin verildiğini ve bu konunun öneminin anlaşıldığı sonucunu çıkarır. Köye giderek yapılan çalışmalarda çeşitli hastalıklarla mücadele, bunlarla ilgili açıklamalar, verilen öğütler ve hazır ilaçlardan dağıtma başta gelen çalışmalardandır. Ayrıca tarım ve ekonomik konularla köylülere yarayacak çeşitli hukuki bilgiler ve kanunlar, tarih ve tarihi eserler hakkında verilen bilgileri de unutmamak gerekir. Köy gezilerinde köylüye yararlar sağlamanın yanında, onları bir arada eğlenmeye alistirmek ve milli değerleri canlandırmak amacıyla gerekenlerin yaptırılması amacıyla, milli oyun ve orta oyunlar oynatılması, halkoyunları söylenmesi, köylülerin neselerini artırma, onları toplu hareketlere alistirme bakımından iyi sonuçlar vermiştir. Birçok Halkevi, köylülere mektup ve dilekçe yazma ve yazdırma işlerini de üzerine almış, muhtaç köylüler müracaat ettiklerinde; Halkevleri'nin muayene günlerinde tedavi ettirilmiş, gerekirse de hastaneye yerleştirilmiştir. Köylülerin pazar için sehre geldikleri günün akşamında Halkevinde köy gecesi düzenlenerek, onların yararlanacakları konuşmalar yapılır, temsiller verilmekte, kendi aralarında oyunlar oynanıp, türküler söylenmektedir. Köylüye hiçbir şekilde yük olmamaya ve buna son derece dikkat etmeyi esas alarak köy ve köylü davası üzerinde başarıyla çalışan Halkevleri arasında Balıkesir, Ankara, Adana, Mersin Halkevleri başta gelmiştir.⁷⁶

Köylerde halkodaları açılmaya başlandıktan sonra, Halkevleri köycülük subesi çalışma alanları azalmamış, daha da artmıştır. Halkodaları destekleyici çalışmalarında yol göstermek konusunda köycülük subesinin değerli yardımları olmuştur. Halkodası olan yerlerde Halkevinin köycülük subesi üyeleri daha kolay ve daha etkili çalışma alanları ve olanakları bulmuştur.

Halkevleri'nin Köycülük Subeleri, geniş halk kitleleriyle teması geçmiş, halka memleket meselelerini anlatmak, onların birçok ihtiyaç ve sorunlarını öğrenip, mümkün olanların çarelerini bulmak, iletişimde bulunan halk kesimlerinin

⁷⁵ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları, 1943, s. 16.

⁷⁶ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944, 1945, s. 29- 30.

özelliklerini yakından tanımak fırsatını vermesi bakımından yararlı olmuş, bu siki temas ve kaynasma sonunda, Anadolu'da birçok hazinenin olduğu anlaşılmıştır.⁷⁷

Halkevi subelerinden Tarih ve Müze Subesi'nin çalışma alanına giren bazı işler; milli tarih üzerinde çalışmak, genellikle tarihi konular üzerinde uzmanlar ve bilim adamları tarafından ortaya konulmuş gerçekleri çeşitli yollarla halka yaymak, yöresel tarih hakkında araştırmalar yapmak ve bunların sonuçlarını yayımlamak, Halkevi civarındaki tarihi eserler ve anıtların iyi korunması için ilgili kişileri aydınlatmak, halkta eski eser ve anıt sevgisini uyandırmaktır.⁷⁸ Tarih ve Müze Subesi ayrıca halk dilinde yaşayan zengin halk bilgilerini derler, folklor ve etnografya bakımından değeri olan maddi eserleri toplar ve bunların kayıt altına alınmasını sağlar.⁷⁹ Söz konusu sube Halkevinin bulunduğu yerlerde resmi müzeler varsa, onları zenginleştirmeye, eksikliklerini gidermeye, eğer yoksa kurulmasına çalışır. Tarihi binaların fotoğraflarını almak, üzerlerinde yazı ve fotoğraf varsa bunların kopyasını çıkartmak, imkan varsa; tarih yazıları, ciltler, minyatürler, halılar ve nakışlar gibi milli kültür belgeleriyle, eski kıyafetler, oyali yazmalar, kılıçlar, tüfek, sedef, altın, gümüş kakmalar ve oymalar gibi milli etnografya belgelerini toplamaya çalışmak suretiyle yöresel müzelerin zenginleşmesine veya oluşmasına çaba harcar.⁸⁰ 1944 yılında 405 Halkevi'nden ancak 90 tanesinde tarih ve müze subesi kurulmuş bulunuyordu.⁸¹

C- Halkevi Dergileri

Halkevleri Dil, Edebiyat Subeleri özellikle en verimli çalışmalarını dergi çıkarmak yoluyla göstermiştir.⁸² Çünkü talimatnameye göre sube üyeleri dergi çıkararak, cumhuriyet ilke ve inkılaplarının kökleşmesini, memleket sevgisinin, vatandaşlık duygusunun yükselmesini, ana Türk dilinin kullanılmayan kelimelerini araştırılıp yayımlanmasını sağlamaya çalışmalıydı.⁸³

Halkevleri Genel Merkezi tarafından Ankara'da 1933 yılından itibaren Ülkü Dergisi yayımlanmaya başlandığında, bu dergi yayımlanan ilk Halkevi dergisi

⁷⁷ C.H.P. XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, 1948, s. 22- 23.

⁷⁸ Kunter, a.g.e., s. 13.

⁷⁹ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944, 1945, s. 31.

⁸⁰ C.H.P. Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 14.

⁸¹ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944, 1945, s. 33.

⁸² Halkevleri 1932- 1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, Maarif Derleme Müd., s. 25.

⁸³ C.H.P. Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 6.

degildi. Ülkü'den önce Afyon Halkevi tarafından; Taspınar, Eskisehir Halkevi tarafından; Halkevi dergileri yayimlanmistir. 1932- 1935 yillari arsinda yayimlanan Halkevi dergilerinin bir kısmi kısa ömürlü olurken, bir kısmi 1950'ye kadar ulasmistir. Halkevi dergilerinin sayisi konusunda kesin bir bilgi yoktur. Ancak aynı Halkevinin yayini olan ve çoğu birbirinin devami olan dergiler de dahil 58 dergi olduğu tespit edilmistir. Halkevi dergileri, genel merkez tarafından finanse edildi. Genel merkez sadece ekonomik olarak etkili olmayip, derginin yayin politikalarına da yön verdi. Yayimlanan dergilerin büyük bölümü yayimlandiklari illerdeki matbaalarda basildi. Ancak bulunduğu yerlerde matbaa bulunmayan veya özel sayi basmak isteyen dergiler, bu sayilari büyük şehirlerde bastirdilar. Dergilerin büyük bölümü 1940 yilina kadar 10 Kurustan satildi. Bu tarihten sonra bazı dergilerin fiyatları yükseldi. Dergilerde birçok konuya yer verildi. Ülke genelini ilgilendiren konulara yer verildiği gibi, yöresel araştırmalar ve incelemeler de ağırlıklı olarak işlendi. Dergilerin bazılarında yabancı eserlerden çeviriler de yayimlandı. II. Dünya Savası'nda bazı dergilerde zehirli gazlardan korunma yolları ve savaşla ilgili konular ele alındı. Dergilerin tamamına yakınında Halkevi çalışmalarına yer verilip, son sayıda Halkevi çalışmaları kısa haber olarak verildi. Genel merkez yayin organı Ülkü Dergisi, Halkevi dergilerini kontrol etti. Zaman zaman onları uyararak veya eleştirerek yayin politikalarını değistirmelerini istedi. Dergilerin yoğun olarak çalıştıkları dönem 1932 ile 1940 yılları arası oldu. Yayimlanan dergilerin % 80'i bu dönemde yayimlanmaya baslandı.⁸⁴

1947 yılı içinde bu dergilere abone olmak veya zaman zaman yayinlarına yardım yapmak suretiyle her sayısında sağlanan 300- 500 adet dergi de Halkevleri'ne ve halkodalarına 36.100 adet gönderilmiştir.⁸⁵

Halkevleri tarafından çıkarılan dergiler genellikle yörenin ünlü bir irmanın, denizinin, dağının, piknik yerinin, önemli bir tarihi olayının adını almış, ayrıca gençlerin bu dergilerde yazılarının çıkması sağlanarak onların önü açılmıştır.⁸⁶

⁸⁴ Güz, a.g.e., s.159, 160, 161, 162, 163, 164.

⁸⁵ C.H.P. XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, 1948, s. 12.

⁸⁶ Özacun, a.g.e., s. 9.

Halkevi Dergilerinin 1950 Mayıs ayı son yayımlanma tarihleridir. Her ne kadar Halkevleri 1951 yılına kadar devam ettiyse de dergiler için 1950' de, bu olusum bitmiştir.⁸⁷

D- Halkevlerinin Kapanışı

Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle Halkevleri'nin konumu sorgulanmaya başlanmış ve 11 Ağustos 1951 tarihinde Mecliste 5830 sayılı yasa kabul edilerek Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.⁸⁸ Ancak, söz konusu yasayla Halkevleri kapatılmamış, sadece faaliyetlerini yürütmek için gerekli araç, gereç ve binalardan yoksun bırakılmışlardır.⁸⁹ Halkevleri'nin binaları ve eşyaları hazineye mal edilmiş, böylece ülkede büyük hizmetlerde bulunmuş, 18 yıllık bir tecrübe kazanmış, millet için gönüllü çalışan binlerce idealistten toplanmış bulunan Halkevleri süreci sona ermiştir.⁹⁰

⁸⁷ Orhan Özacun, "Halkevlerinin Kuruluşu ve Atatürk Döneminde İstanbul Halkevlerinin Faaliyetleri (1932-1938)", (Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2002), s. 269.

⁸⁸ Çeçen, a.g.e., s. 210.

⁸⁹ Özacun, a.g.e., s. 271.

⁹⁰ Kunter, a.g.e., s. 21.

II. Gaziantep Halkevi

A- Genel Olarak Gaziantep Halkevi

Halkevleri ilk olarak 19 Subat 1932’de 14 Halkevi olarak açılmıştır. 24 Haziran 1932’de 20 tane daha Halkevi, Ankara Halkevi’nde CHP Milletvekili Recep Peker’in nutkuyla açılmıştır. Gaziantep Halkevi de bu açılan 20 Halkevi arasındadır. Açılma töreni Halkevi salonunda 700 kişinin katılımıyla “içten ve heyecanlı” bir şekilde yapılmıştır. Açılış töreni şu şekilde olmuştur; İstiklal Marsi dinlenmiş, cumhuriyet yemini edilmiş, CHP Milletvekili Recep Peker’in Ankara’daki nutku radyodan dinletilmiş, CHP Gaziantep İl Başkanı Ömer Asım Aksoy açılış nutkuyla Halkevleri programını irdelemiş, Behçet Kemal Çağlar açılış şiirini okumuş, sonra da CHP Gaziantep İdare Heyeti’nden Ahmet Muhtar Gögüs bir konuşma yapmıştır.⁹¹

Gaziantep Halkevi; Halk partisi il binasında bulunmaktadır. Bu bina Halk Partisi tarafından yeni alınmıştır. Bina son derece kullanışlı, iki katlı, 700 kişiyi alacak salonu, irili ufaklı 20 oda ile çok geniş iki koridoru bulunmaktadır. Ayrıca zemin katında bir hol, iki mahzenle büyük salonun altında geniş bir daire vardır. Bu dairenin yarısında Halk Partisi’nin matbaası bulunmaktadır. 1939’da çıkacak olan Baspınar Dergisi bu matbaada basılacaktır. Binanın 80 m. uzunluğunda 40 m. genişliğinde bir bahçesi vardır. Bu bahçe şehrin en güzel ve en seçkin aile bahçesi olarak kullanılacaktır. Yazın bogucu sıcaklığında günün işleriyle yorulan vatandaşlar; akşamları bahçenin serin köselerinde, havuz başlarında ve çiçekler arasında huzur bulacaklardır.⁹² 1944 verilerine göre Gaziantep’te 4 tane Halkevi, 41 tane de halkodası mevcuttur. Gaziantep’te Halkevleri’nin ve halkodalarının dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

⁹¹ **Gaziantep Halkevi Brosürü**, Gaziantep, Halk Firkası matbaası 1935, s. 12.

⁹² “Halkevi Bahçesi”, **Baspınar**, C: 1, S: 5 (Temmuz 1939), s. 7.

Tablo 1, Gaziantep Halkevi ve Halkodalari Dagilimi

Halkevi	Halkodasi	Halkevi	Halkodasi
Gaziantep Halkevi	Asagi ve Y. Karavaiz	Kilis Halkevi	Alimantar (B)
	Babilge		Ispanak (B)
	Battal		Murathüyüğü
	Y. Beylerbeyi		Cengin
	Burç		Yanan
	B. Karacaviran		Karamis (B)
	B. Kizilhisar		Cengin
	Çarpın		Yanan
	Dülük		Nizip Halkevi
	Geneyik	Çagut	
	Gücege	Hiyan	
	Haral	Hülümen	
	Ibrahimli	Keret	
	Ispatiran	Kertise	
	Körkün	Kürep	
	Lohan	Mizar	
	Murgana	Orul	
	Sarılar	Tilfar	
	Ulumasere	Islahiye Halkevi	
	Yona		Saçakgözü (B)
			Intili

Kaynak : C.H.P Halkevleri ve Halkodalarinin Yurt içinde Dagilislari, Dogus Matbaasi, Ankara 1945, s. 31.

B-Gaziantep Halkevi Yönetim Kurulu ve Yönetim Komiteleri

Gaziantep Halkevi yönetim kurulu; Ömer Asim Aksoy'un başkanlığında su kisilerden oluşmuştur:

Dil, Edebiyat Subesi'nden Öğretmen Sakir Sabri Yener, Güzel Sanatlar Subesi'nden Öğretmen Ferid, Spor Subesi'nden Ali Battal, Temsil Subesi'nden Öğretmen Sait, Sosyal Yardım Subesinden Doktor Saip Özer, Kütüphane ve Yayın Subesi'nden Ali Baz, Halk Dershaneleri ve Kursları Subesi'nden Öğretmen Bekir Kiraç, Köycülük Subesi'nden Hilmi Dagci, Tarih ve Müze Subesi'nden Yılmaz Dokuzoguz.⁹³

Gaziantep Halkevi; Halkevi tüzüğüne uygun olarak 9 subede faaliyetlere başlamıştır. Subenin yönetim komitelerine seçilenler su kisilerden oluşmaktadır:

1) Dil, Edebiyat Subesi:

S. Sabri Yener (Öğretmen)
Ahmet Muhtar (Çiftçi)
Galip Mükerrerem (Terzi)

2) Güzel Sanatlar Subesi:

Ferid Bey (Öğretmen)
Oguz Alici (Dis Doktoru)
Mehmet Bey (Öğretmen)

3) Spor Subesi :

Ali Battal (Memur)
Fuat Ural (Öğretmen)
Muhtar Beyaz (Çiftçi)
Demir Bey (Öğrenci)
Semsî Akbayram (Nakkas)

4)Temsil Subesi :

Sait Bey (Öğretmen)
Mehmet Bey (Öğretmen)
Faik Bey (Öğretmen)
Turgut Bey (Öğretmen)

⁹³ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1935), s. 14.

Necmiye Hanım (Öğretmen)

5) *Sosyal Yardım Subesi :*

Saip Özer (Doktor)

B. Selçuk Aksoy (Eczacı)

Kanevetçi Mahmut (Çiftçi)

6) *Kütüphane ve Yayın Subesi*

Ali Baz (Tüccar)

Ali Ünler (Gazeteci)

Esat Tüzün (Öğretmen)

7) *Halk Dershaneleri ve Kurslar Subesi:*

Bekir Kiraç (Öğretmen)

Nuri Dogan (Öğretmen)

Tarik Remzi (Katip)

8) *Köycülük Subesi :*

Hilmi Dagci (Postacı)

Faik Yargici (Sağlık müdürü)

Kadri Sinasi (Jandarma Komutanı)

9) *Tarih ve Müze Subesi:*

Y. Dokuzoguz (Ticaret Odası Baskatibi)

Gazanfer Galip (Çiftçi)

Mahmut Ersoy (Tüccar)⁹⁴

C- Gaziantep Halkevinin Kayıtlı Üyelerinin Mesleki Dağılımı

Gaziantep Halkevi üye sayıları 1935 verileri incelendiğinde en fazla meslek grubunu; serbest meslek ve öğretmenlik oluşturmıştır. Avukat ve sanatkarların sayısı en az olmuş ve kadınların sayısı ilk başta çok az olmasına rağmen ilerleyen yıllarda artmıştır.

Gaziantep Halkevi'nin kayıtlı üyelerinin subelere ve mesleklere göre dağılımı 1935 verilerine göre aşağıdaki listede verilmiştir.

⁹⁴ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1935), s. 15-16.

Tablo 2, Gaziantep Halkevi'ne Kayitli Üyelerin Mesleki Dagilimi

Kurulan Subelerin Isimleri	Avukat	Doktor	Öğretmen	Tüccar	Isçi	Çiftçi	Güzel sanat	Serbest meslek	Kadin	Erkek	Toplam
Dil, Edebiyat	1		23		10	4		32	4	66	70
Güzel Sanatlar		2	6	2	2		1	42		55	55
Temsil			23	2	1		1	104	8	123	131
Spor			1		1			19		72	72
Sosyal Yardim	1	5	1	3	1	1		9		21	21
Halk Dersaneleri ve Kurslari			4	1	1	2		28		36	36
Kütüphane ve Yayin	1		3		3	1		5		13	13
Köycülük		1	4	3		8		16		32	32
Tarih ve Müze			4	7		1		13		25	25
GENEL TOPLAM	3	8	61	18	19	17	2	268	12	443	455
Simdiye kadar yapılan genel toplantilar ve bunlara katılanlarin sayisi	Simdiye kadar 33 genel halk toplantisi olmus ve bu toplantilara 100.000'den fazla katilim gerçeklesmistir.										
Genel konferans, konser ve temsillerle bunlari dinleyen ve seyredenlerin sayisi	Simdiye kadar çesitli konularda 100'den fazla konferans ve 25 temsil verilmiş ayrıca bunlara 25.000'den fazla vatandas katilmistir. Verilen genel konser sayisi 34 tür.										
Kütüphane ve bir senede okuyanlarin sayisi	Halkevinde düzenli ve herkese açık bir kütüphane vardir. Kütüphane toplam 1051 cilttir. Bir yilda kütüphaneden faydalanan vatandas sayisi 30.000 dir.										

Kaynak: Gaziantep Halkevi Brosürü (1935), s. 33.

Gaziantep Halkevi'nde kayitli üyeler toplam 455 kisi olup, bunlarin sadece 12'si kadin üyedir. En fazla üyeye sahip; 131 kisiyle Temsil Subesi; en az üyeye sahip; 13 üyeye Kütüphane ve Nesriyat olmustur.

Gaziantep Halkevi'nin 1945 yilinda üye sayisi 1420'ye kadinlarin sayisi ise; 207'ye ulasmistir.⁹⁵

⁹⁵ **Gaziantep Halkevi Brosürü (1935), s. 33.**

D- Gaziantep Halkevi Sube alısmaları

Gaziantep Halkevi sube alısmaları; Halkevinin açılmasıyla başlayıp, Baspınar Dergisi'nin yayımlandığı süreçte de etkin olarak devam etmiş, bir çok faaliyet dergiye yansımış, esitli vesilelerle duyurular yapılmıştır.

1- Dil, Edebiyat Subesi

Bu sube kültür, dil ve edebiyat konularında araştırmalar yapan, esitli konularda konferanslar düzenleyen, birçok kitabı hazırlayan bir sube olmuştur. 1940 yılına kadar tarih alısmaları bu sube içinde olmuştur, ama söz konusu tarihten sonra Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezi'nin önerisiyle tarih alısmaları müze ve sergi alısmalarıyla birleştirilmiştir.⁹⁶

Gaziantep Halkevi, 1935 ve 1938'de olmak üzere iki tane Halkevi broşürü çıkarmış, bu broşürlerde; Halkevi alısmaları, Gaziantep'teki eski eserler, Gaziantep'in tarihçesi, Gaziantep Savunması, Gaziantep büyükleri, Gaziantep'in bilim, ekonomik ve sosyal durumu, belediye alısmaları, Gaziantep ilçeleri, demiryolu, karayolu, köprüler, Gaziantep'te tarım, özellikle bağıcılık ve Antep fıstığı, Gaziantep'te sağılık işleri ve Gaziantep'te eğitim konularından bahsedilmiştir.⁹⁷

Bundan başka folklor derlemeleri yapılmış, toplanan yöresel inanışlar ve folklorla ilgili bilgiler Türk Dil Kurumu'na gönderilmiş, ayrıca esitli konularda konferanslar düzenlenmiştir.⁹⁸ Konferanslar 1940 yılına kadar Kütüphane Subesince, daha sonra da Dil ve Edebiyat Subesi'nce düzenlenmiştir. Halkevi'nde her arsamba konferans günü olmuştur, yaklaşık 200 konferans verilmiş, bunlara halk büyük alaka göstermiştir.⁹⁹ Sadece 1944 yılında 20 konferans verilmiş, konferansları 5320 vatandaş dinlemiştir.¹⁰⁰ 1945 yılında 13 konferans verilmiş, Atatürk, Abdülhak Hamit, Namik Kemal, Şehit Şahin, Mithat paşa gibi ünlülerin ölüm yıldönümlerinde anma törenleri yapılmış, Lozan, Montrö, 19 Mayıs, 23 Nisan, 30 Ağıustos, Dil bayramı, yerli mali haftası törenleri düzenlenmiştir.¹⁰¹

⁹⁶ nvar, a.g.e., s. 267.

⁹⁷ **Gaziantep Halkevi Broşürü** (1935), s. 12-60.

⁹⁸ **Gaziantep Halkevi Broşürü**, Gaziantep Halk Partisi Matbaası 1938, s. 28-111

⁹⁹ nvar, a.g.e., s. 267-268.

¹⁰⁰ "Halkevimizin Bir Yıllık alısması", **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Subat 1945), s. 6.

¹⁰¹ "Halkevimiz Bir Yılında Neler Yaptı", **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 29.

Bu subece; Gaziantep tarihi, halk sagligi, tarim ve ziraat, dil ve sive arastirmalari, cümle bilgisi ve söz dizisi derlemeleri, türkü, siir, destan, konularinda arastirmalar yapilmis ve bunlarin neticesinde çeşitli kitaplar basilmistir. Bu kitaplardan ilki 1933'de, Halkevinin çıkardigi son kitap da 1947'de basilmistir. Bunlarda dahil olmak üzere Halkevi toplam 34 kitap çıkarmistir. Bu kitaplarda en çok imzasi olan Ömer Asim Aksoy dur. Halkevinin yayinladigi kitaplar yayin tarihine göre sunlardir:

Tablo 3, Gaziantep Halkevi Yayinlari

Sira no	Kitabin ismi	Sayfa	Boyutu	Basim tarihi	Yazarin adi
01	Gaziantep dilinin tetkiki	215	24x16	1933	Ömer Asim Aksoy
02	Hasip Dürri	81	24x16	1933	Ömer Asim Aksoy
03	Gaziantep'te Eti eserleri	14	19x27	1934	Ömer Asim Aksoy
04	Gaziantep büyükleri	191	15x21	1934	Sakir Sabri Yener
05	Yeni ve eski yazi dili	17	15x21	1934	Yilmaz Dokuzoguz
06	Halkevi broşürü	469	15x27	1935	Komisyon
07	Dis bakimi	36	15x21	1935	Oguz Alici
08	Öz Türkçe dersleri	125	9x14	1935	Ömer Asim Aksoy
09	26 Eylül	34	15x21	1935	Said Gökçe, Nurettin Can
10	Yunus Emre	92	15x21	1936	Said Gökçe, Nurettin Can
11	Gözlerimizi trahomdan koruyalım	10	15x21	1936	Dr. Izzet Bilger
12	Tedavili terbiye ve körler	22	15x21	1936	Mithat Enç
13	Pamuk ziraati	19	15x21	1936	Fazli Danisman
14	Sentaks arastirmalari	37	15x21	1936	Ömer Asim Aksoy
15	Bir dili öğrenmek için en lüzumlu kelimeler	161	15x21	1936	Ömer Asim Aksoy
16	Günes dil teorisi ve 3.dil kurultayı	47	15x21	1937	Ömer Asim Aksoy
17	16.asirda Antep	69	15x21	1937	H. Turhan Daglioglu
18	Köylü ile konusmak	10	15x21	1937	Refet Arisoy
19	Halbin en eski tarihi	28	15x21	1937	H. Turhan Daglioglu
20	Aydi divani	195	15x21	1937	Ömer Asim Aksoy
21	Herkes karsisinda söz söylemek araçlari	79	15x21	1937	Ahmet Muhtar Gögüs

22	Antep köyleri	24	14x20	1938	H.Turhan Daglioglu
23	Bulgarlar nasıl çalıştı?	33	15x21	1938	Ahmet Muhtar Gögüs
24	Kitab-i Dede Korkud- Antep dili	71	15x21	1938	Ahmet Muhtar Gögüs
25	Ali Kiliç	22	15x21	1938	Ahmet Muhtar Gögüs
26	Onbesinci cumhuriyet yılında Antep	112	14,5x20	1938	Ali Nadi Ünler
27	Halkevi konuşmaları	185	14x20	1939	Ömer Asim Aksoy
28	Gaziantep Mesahiri	136	14x20	1939	H.Turhan Daglioglu
29	İlbeyli Türkmenleri arasında	88	14x20,5	1940	Ömer Özbas
30	Folklor mevzuatı	17	14x20	1941	Hasan Çekli
31	Hasircioglu Hafız Mehmet Aga	224	14x20	1941	Ömer Asim Aksoy
32	Arif Bilen'in mektupları	140	14x20	1942	Sakir Sabri Yener
33	Nazlioglu Mustafa Sirrii Bidari Divani	8	14x20	1945	Hursit Nazli
34	Yükselis	36	14x20	1947	M. Tefik Üner

Kaynak: Uguröl Barlas, **Gaziantep Basım Tarihi 100. yıl**, Gaziantep Kültür Derneği (Mart 1972), s. 53-57.

2- Güzel Sanatlar Subesi

Gaziantep Halkevi Güzel Sanatlar Subesi, vatandaşları resme özendirmek ve resim tutkusu yaratabilmek için 1934, 1938¹⁰² ve 1943¹⁰³ yıllarında olmak üzere 3 resim sergisi açmıştır. Bu sergilerin ilk ikisi 1 ay, diğeri ise 20 gün sürmüştür ve büyük ilgi görmüştür. Müzik kolu haftanın bazı günlerinde müzik dersleri tertiplemiş ve dışarıdan gelen isteğe göre keman, piyano ve mandolin kursu açmıştır. Müzik kolu 1938'e kadar 56 konser vermiş ve bunları 2500'den fazla vatandaş dinlemiştir. Ocak, Şubat, Mart 1939'da 6 konser verilmiş, bu konserleri 4300 vatandaş dinlemiştir.¹⁰⁴ Pazar günleri çeşitli programlarla vatandaşlara İstiklal Marsi ve diğer marslar öğretilmiştir. Müzik kolu her ay tüm halka açık konserler tertip etmiştir. Güzel Sanatlar Subesi Gösteri Subesi ile işbirliği yapmış, tüm temsillerdeki müzik ihtiyacını karşılamıştır. Yöredeki halk türküleri incelenip, kıymeti olanlar notaya alınmıştır. Ayrıca Halkevi bir piyano satın almış ve bu subeye vermiştir. Subenin

¹⁰² **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1938), s. 96.

¹⁰³ "Halkevimizin Resim Sergisinin Neticeleri", **Baspınar**, C: 2, S: 48 (Mayıs 1943), s. 1-2.

¹⁰⁴ "Halkevi Çalışmaları", **Baspınar**, C: 1, S: 2 (Nisan 1939), s. 24.

heykeltiraslik bölümü için girişimler olmuş, fakat eleman yetersizliğinden başarılı olunamamıştır.¹⁰⁵ Güzel Sanatlar Subesi; 1944 yılı içerisinde 7 konser vermiş, bunları 6050 vatandaş dinlemiş,¹⁰⁶ 1945 yılı içinde 14 defa konser vermiş, Halkevinin yaptığı milli törenleri ve Halkevi toplantılarına köylerden getirilen türkücü ve sarkıcıların katılımları sağlanmıştır. Daha önce de verilen keman kursları devam ettirilmiş ve bu kursa 10 vatandaş katılmıştır.¹⁰⁷

3- Temsil (Gösteri) Subesi

Cumhuriyetten önce tiyatroya gereken önem verilmemiş, sadece bir iki örnek öne çıkmıştır. Bunlardan biri; “Vatan Yahut Silistre” piyesiyle Namik Kemal’dir. II. Meşrutiyetten sonra sahneye çıkan Türk kadınları da bir çok engelle karşılaştı. Ancak cumhuriyetten sonra bu durum değişmeye başladı ve Atatürk te; Türk kadını sahneye çıkmadan tiyatrodan gereken verimin alınamayacağını ve Halkevi sahnelerinin belkemiğinin Türk bayanları olması gerektiğini vurgulamıştır.¹⁰⁸ Temsil subesi 1934’e kadar sahnesizlik yüzünden etkili bir şekilde çalışmamış, 1934 yılında 4000 lira karşılığında 500 kişi alacak bir salon ve sahne hazırlanmış¹⁰⁹, bu sahne 30 Ağustos 1934 Zafer Bayramı’nda “Akin” piyesiyle açılmış ve bu piyes bir çok kez tekrarlanmıştır. Bu piyesten sonra Kahraman, Beyaz Kahraman, Has Bahçe, Mavi Yıldırım piyesleri temsil edilmiştir. Her temsile 600 kişi katılmıştır.¹¹⁰ Gösteri Subesi okul temsilleri de dahil olmak üzere 71 temsil vermiş, bu temsilleri 50 bin vatandaş izlemiş, Gaziantep’in 14. kurtuluş bayramının senaryosu yapılarak filme alınmıştır.¹¹¹

Gösteri Subesi’nin Ocak-Mart 1934 tarihleri arasında şu faaliyetleri olmuştur: “O Bir Devirdi” adlı piyes 6 kez temsil edilmiş, bunlardan biri Nizip Halkevi’nde

¹⁰⁵ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1938), s. 96.

¹⁰⁶ “Halkevimizin Bir Yıllık Çalışması”, **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Subat 1945), s. 6.

¹⁰⁷ “Halkevimiz Bir Yılında Neler Yaptı”, **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 30.

¹⁰⁸ Sabri Güzel, “Halkevimizdeki Temsiller ve Geçmişe Kısa Bir Bakış”, **Baspınar**, C: 2, S: 48 (Mayıs 1943), s. 12-13.

¹⁰⁹ A. Nadi Ünler, “Halkevimiz Ülkü yolunda”, **Baspınar**, C: 2, S: 1 (Nisan 1939), s. 21.

¹¹⁰ **Gaziantep Halkevi Brosürü**, Gaziantep (1935), s. 21.

¹¹¹ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1938), s. 97.

gerçekleşmiş ve bu 6 temsili 4500 kişi izlemiştir. “Ceza Kanunu” piyesi lise öğrencileri tarafından 3 defa temsil olunmuş, 2000 kişi bu temsilleri izlemişlerdir. Çocuk Esirgeme Kurumu yararına Türk teknik tiyatrosu Halkevinde; Kaynana, Dört Cihan, Balayı, Lokmanzade, adli dört piyes temsil edilmiş, 1000 kişi izlemiştir.¹¹² Nisan 1943’de temsil subesi Halkevi sahnesinde Para Piyesini sahneye koydu. 25 yaşından büyük olmayan amatör gençler profesyonelleri kiskandırarak kadar başarılı olarak piyesi tamamlamışlardır.¹¹³ 1944 yılı içerisinde 21 eser oynanmış, 24 defa tekrarlanmış, 7125 kişi izlemiş, sitma, frengi, spor filmleri sağlanarak, vatandaşlara sağlıkla ilgili filmler gösterilmiştir.¹¹⁴ 1945 yılında sahneye 17 eser konulmuş ve bunlar 30 defa tekrarlanmıştır. Bu temsiller vatandaşlarca büyük ilgiyle karşılanmış, salon her temsilde dolup taşmıştır. Ayrıca Halkevindeki temsiller Kilis’te de tekrarlanmıştır.¹¹⁵ 1944’de büyük zafer kutlamalarında Halkevinde folklor gecesi düzenlenmiş, gecenin folklor kısmında; Antep türküleriyle halkoyunları ve kına gecesi adetleri canlandırılmıştır.¹¹⁶

4- Spor Subesi

Spor, insanlarda hem fiziksel hem ruhsal rahatlamalara yol açar. Sağlıklı bir yaşam için her şeyden önce düzenli bir spor yasami ve egzersiz gelmektedir. Sporun bir de sosyal boyutu vardır. Sporla uğrasan gençler zararlı alışkanlıkları bir kenara bırakıp, (sigara, içki) daha sağlıklı bir yaşam için vücutlarını yani görünümelerini de estetik hale getirebilirler.

Gaziantep Halkevi Spor Subesi de spor ve spor faaliyetlerine gereken önemi vermiştir. Bu sube kendisi için Meydan adli bir yerde geniş bir futbol sahası belirlemiş ve etrafını çevirtmiştir. Halkevi bahçesinin bir tarafında voleybol, hokey ve tenis alanları yaptırılmıştır. Cirit oyununun yaygınlaşması için çalışmalar yapılmış, atı olmayanlara at sağlanmıştır.¹¹⁷

¹¹² A. Nadir Ünler, “Halkevi Çalışmaları”, **Baspınar**, C: 1, S: 2 (Nisan 1939), s. 21.

¹¹³ “Halkevi Çalışmaları”, **Baspınar**, C: 2, S: 48 (Mayıs 1943), s. 16.

¹¹⁴ “Halkevimizin Yıllık Çalışması”, **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Şubat 1945), s. 6.

¹¹⁵ “Halkevimiz Bir Yılında Neler Yaptı”, **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Şubat 1946), s. 30.

¹¹⁶ “Halkevi Folklor Gecesi”, **Baspınar**, C: 3, S: 63 (Ağustos 1944), s. 16.

¹¹⁷ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1935), s. 20.

Spor subesi haftanın belirli günlerinde; futbol, voleybol ve jimnastik dallarıyla meşgul olmuştur. Toplu halde piknikler yapılmış, eğlenceler düzenlenmiş, samimiyetin artırılmasına çalışılmıştır. Ata sporumuz olan güreşte çeşitli müsabakalar düzenlenerek halkın ilgisi çekilmeye uğraşmış, kazanan güreşçilere armaganlar verilmiştir. 1937 yılında Çınarlı Spor Kulübü kurulmuş, futbol, güreş, jimnastik ve binicilik dallarında faaliyetlere başlamıştır. Maras, Malatya, Kilis futbol takımlarıyla hem Gaziantep'te hem de onların şehirlerinde çeşitli futbol maçları yapılmıştır.¹¹⁸ Haftanın bir günü genellikle pazar günü Halkevi sporcularıyla spor kulüpleri arasında futbol ve atletizm müsabakaları düzenlenmiş, özellikle Cumhuriyet Bayramı spor hareketleri bakımından aktif geçmiştir.¹¹⁹

1944 yılında çeşitli atletizm yarışmaları ve voleybol maçları yapılmış, bisiklet yarışmaları düzenlenmiş, kazananlar ödüllendirilmişlerdir.¹²⁰ 1945 yılında Spor Subesi'nce; kir kosuları, atletizm, tenis yarışmaları yapılmış, Gaziantep Halkevi'nin açılış yıldönümü spor bayramı olarak kutlanmıştır. Çeşitli yerlere spor gezileri düzenlenmiş, Halkevinde kapalı jimnastik salonu tertiplenerek gençlerin hizmetine sunulmuş, Pin pon oyunlarına aksatılmadan devam edilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezi sporcular için 2000 liralık spor malzemesi göndererek spora ne kadar destek verdiklerini ispatlamıştır.¹²¹

Eylül 1947'de yapılan spor bayramı çok başarılı geçmiş, tenis maçları, atletizm yarışmaları ve futbol maçları tertip edilmiş ve tüm branşlarda Halkevi galip gelmiştir.¹²²

5- Sosyal (İçtimai) Yardım Subesi

Bu subenin amacı yardıma muhtaç insanlara el uzatmak, yardım etmek isteyen insanlarla yardıma muhtaç insanlar arasında köprü olusturmaktır. Yardımların gerçek sahiplerine ulaşması için bu subeye bir organizasyon yapılmış, yardımlara tesvik için de bir kitap yayımlanmıştır.¹²³

¹¹⁸ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1938), s. 100.

¹¹⁹ A. Nadir Ünler, "Halkevi Çalışmaları", **Baspınar**, C: 1, S: 9 (Kasım 1939), s. 16.

¹²⁰ "Halkevimizin Yıllık Çalışması", **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Şubat 1945), s. 6.

¹²¹ "Halkevimiz Bir Yılında Neler Yaptı", **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Şubat 1946), s. 30.

¹²² "Halkevi Spor Bayramı", **Baspınar**, C: 4, S: 88 (Ağustos 1947), s. 13,16.

¹²³ Ünüvar, a.g.e., s. 271.

Gaziantep'teki doktorlar haftada bir gün sube aracılığıyla Halkevinde ve civar köylerde fakir hastalara ücretsiz muayene etmiştir. Fakir hastaların ilaç parası için belediyeden her yıl pay ayrılması sağlanmıştır. Ayrıca ilkokulda okuyan 505 fakir öğrenciye öğle yemeği imkanı sağlanmış, fakir çocuklar giydirilmiş, 40 fakir lise öğrencisinin 1 yıl boyunca yiyecek içecek masrafları karşılanmıştır. Yine bu subece, fakir ilkokul ve lise öğrencilerine toplam 368 kişiye para yardımı yapılmış, bayanlara kadın hastalıkları ve doğum hakkında çeşitli konferanslar verilmiş, dis bakimi isimli bir kitap çıkarılarak ücretsiz halka ve okullara dağıtılmıştır.¹²⁴

1934'te Filistin'den gelip İslahiye'ye yerleştirilen 72 Türk göçmenine yiyecek içecek ve barınma parası sağlanmış, halktan toplanan yardımlar da bunlara ulaştırılmıştır.¹²⁵ 1944 yılı içinde doktorların büyük çabalarıyla 400 fakir vatandaş ücretsiz muayene ettirilmiş, içlerinden daha fakir olanlara ilaç sağlanmış, fakir öğrencilere kırtasiye malzemesi dağıtılmış, 12 öğrenciye 250 lira para yardımı yapılmış, 1 öğrenci giydirilmiş ve fakirlere temizlik malzemesi dağıtılmıştır.¹²⁶ Bu subece 1944 yılı içerisinde 390 hasta ücretsiz muayene ettirilmiş, daha fakirlere ilaç verilmiş, okullardaki öğrencilere kırtasiye malzemesi dağıtılmış, 25 fakire 800 lira para yardımı yapılmış, 5 kişi giydirilmiş ve fakirlere temizlik malzemeleri verilmiştir.¹²⁷

6- Halkevi Dershaneleri ve Kurslar Subesi

Bu sube; halk için çeşitli kurslar açarak vatandaşların yetersiz oldukları konularda eğitim almalarını sağlayarak, sanat yönünden ve teknik açıdan kendilerini geliştirmelerini amaçlamıştır. Gaziantep Halkevi Halk Dershaneleri ve Kursları Subesi'nde Öz Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca kursları açmış, bu kurslara yüzlerce Gaziantep'li katılmış, cezaevinde Türkçe okuyup yazma kursu açılmış ve bir yılda 67 mezun vermiş, 1939 yılında 180 mahkum bu kursa devam etmiştir. Yine bu subece bütünlemeye kalan öğrencilere; matematik, fizik, kimya ve yabancı dil kursları açılmış, II. Dünya Savaşı'ndaki ihtiyaç gereği zehirli gazlardan korunma,

¹²⁴ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1938), s. 102.

¹²⁵ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1935), s. 26.

¹²⁶ "Halkevimizin Yıllık Çalışması", **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Subat 1945), s. 6.

¹²⁷ "Halkevimiz Bir Yılında Neler Yaptı", **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 30.

muhasebe (hesap usulü), resim ve müzik kurslari ile genç kizlara yönelik biçki-dikis ve nakis kurslari açilmistir.¹²⁸ 1944 yilinda bu subece 6 semtte okuma yazma kursu açilmis, bu kurslara 420 öğrenci devam etmistir; ayrıca aynı yıl müzik, matematik, İngilizce, Fransızca ve Almanca kurslariyla bayanlara yönelik Antep elisleri kurslari açilmis ve bu elisleri kurslarına 60 bayan katilmistir.¹²⁹ Halk dersaneleri subesi, 1945 yilinda yedi bölgede okuma yazma kursu açmiş, bu kurslara 557 vatandas kaydedilmiş, 192 vatandasa sertifikalari törenle verilmiş, açılan kursta 225 bayana elisi öğretilmiştir.¹³⁰

7- Kütüphane Subesi

Kütüphane Subesi, bir Halkevinin faaliyete geçmesi için ön şartlardan biridir. Bunun içindir ki Gaziantep Halkevi bu şarti yerine getirmiş, Halkevinde kütüphane ve okuma odasi olusturulmuştur.¹³¹

Gaziantep Halkevi'nce olusturulan kütüphanedeki eser sayisi 1935'te 1100 civarındadır. 26 ciltlik Fransızca "La Grande Encyclopedie" de aynı yıl satın alınmış ama son ciltleri tedarik edilememiştir. Kütüphanedeki okuma odalarında vatandaşlar için günlük gazeteler, bilim, teknik ve sosyal dergiler bulundurulmuş, kütüphaneden bir çok vatandas yararlanmıştır. Halkevinin gençlik ve kültür faaliyetleri, Gaziantep'te, 1930-1940 arasında yayımlanan ve "Cumhuriyet Halk Partisi Yayın Organi" olan Gaziantep Gazetesi'nde bahsedilmektedir. Halkevindeki radyo vatandaşların dinlemesi için ayrı bir salona konulmuştur. Bu subenin düzenlediği konferanslar 1935 yılı itibariyle 100'ü geçmiştir.¹³² Halkevi kütüphanesindeki kitaplar ciltletilmiş, kütüphanedeki kitaplardan yararlananların sayisi 1938'de 50 bini bulmuştur. Düzenlenen konferans sayisi 1938'de 148'i bulmuş, halka hoparlörlerle müzik ve haber yayini yapılmış, vatandaşlara 5 defa parasız sinema gösterilmiş, Halkevi yayınları bu subece gerçekleştirilmiştir.¹³³ Kütüphane Subesi'nce, 1932'den 1936'ya kadar basılan kitap sayisi 12, 1939'da 27, 1945'te 29 olmuş ve toplam

¹²⁸ Ünüvar, a.g.e.,s. 272.

¹²⁹ "Halkevimizin Yıllık Çalışması", **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Subat 1945), s. 7.

¹³⁰ "Halkevimiz Bir Yilinda Neler Yaptı", **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 30.

¹³¹ Ünüvar, a.g.e.,s. 272.

¹³² **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1935), s. 28.

¹³³ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1938), s. 105.

olarak bu subenin yayınladığı kitap sayısı 34 adedi bulmuştur. Bu kitapların listesi Dil, Edebiyat Subesi'ndeki çalışmalarda vermiştir.¹³⁴

Gaziantep Halkevi kütüphanesindeki kitaplar 10 kısma ayrılmıştır. Bunlar:

1- Genel eserler: Bibliyografya, kataloglar, genel ansiklopediler, makaleler, dergiler, yıllıklar, gazeteler, takvimler ve seri halde basılan kitaplar.

2- Felsefe: felsefi meslekler, metafizik, psikoloji, mantık, ahlak.

3- Din: İslamiyet, Hıristiyanlık, diğer dinler, mezhepler, tarikatlar, fıkıh, hadis.

4-Sosyal ilimler: Sosyoloji, istatistik, politika, ekonomi, hukuk, askerlik, Halkevleri, kültür, okul, folklor, görgü kuralları.

5- Filoloji: Diller, alfabe, okuma kitapları, sözlükler, gramer kitapları.

6-Teorik ilimler: Matematik, fizik, kimya, biyoloji, hayvanlarla ilgili kitaplar.

7- Tatbiki ilimler: Tıp, mühendislik, uçak, elektrik, makina endüstrisi, matbaacılık, yapı endüstrisi.

8- Güzel sanatlar: Estetik, sehircilik ve köycülük, mimari heykeltıraşçılık, resim, fotoğrafçılık, müzik, spor ve eğlence

9- Edebiyat: Edebiyat tarihi, elestiri, şiir, tiyatro, roman, hikaye, çocuk edebiyatı, halk edebiyatı, ata sözleri, nutuklar, konferanslar, mektuplar, makaleler.

10- Tarih: Tarih ve tarih felsefesi, arkeoloji, coğrafya, seyahat, hatıralar, anılar.

Gaziantep Halkevi Kütüphanesi'nde her sınıf kitap ayrı dolaba büyüklüğüne göre tasnif edilmiş, ciltli ve ciltsiz kitap ayrimına dikkat edilmiştir. Kütüphanede mevcut dergi ve gazeteler düzenli bir şekilde muhafaza edilmiş, *Ulus*, *Cumhuriyet*, *Son Posta* gibi ulusal gazeteler düzenli olarak gelmiştir.

1948 yılı itibarıyla Gaziantep Halkevi Kütüphanesi'nde 4515 kitap bulunmaktadır. Hediye kitaplar arasında İbrahim Konuralp'inkiler göze çarpmakta ve bunların arasında çok kıymetli eserler yer almaktadır. Yine kütüphanede İngilizce 15 ciltlik "International Encyclopedia" ve 8 ciltlik "Universal Encyclopedie" ansiklopedileri vardır.¹³⁵

¹³⁴ Ünüvar, a.g.e.,s. 273.

¹³⁵ Sefik Türker, "Halkevi Kütüphanesi", **Baspınar**, C: 4, S: 94 (Subat 1948), s. 7-9.

Gaziantep Halkevi Kütüphanesi'nin 1935'e kadar düzenlediği konferansların dağılımı aşağıda verilmiştir.

Tablo 4, Gaziantep Halkevi Kütüphane Subesi Konferansları

Sıra no	Konferansın konusu	Konferansı veren	Tarihi
1	Halkevi gayeleri	Ömer Asim Aksoy	24.06.1932
2	Öz dilimiz	İlk tedrisat müfettişi Ali Rıza	27.10.1932
3	Verem ve korunma çareleri	Dr. Mustafa Ahmet	4.11.1932
4	Tarihte Antep	Öğretmen S. Sabri Yüksel	11.11.1932
5	Antep'in tabii tesekkülü	Mühendis H. Rahmi	18.11.1932
6	Sporun tarihçesi ve faydası	Ali Battal	20.11.1932
7	Tifo ve korunma çareleri	Dr. Ekrem Galip	9.12.1932
8	İktisat ve tasassuf	Yılmaz Dokuzoguz	13.12.1932
9	Milli iktisadi koruma	Vali Akif Eyidogan	19.12.1932
10	Isgalde Antep	Nail	25.12.1932
11	Antep müdafaasının tarihçesi	Ali Ünler	25.12.1932
12	Ev idaresi	Ömer Asim Aksoy	13.01.1933
13	Türk tarihi hakkında 4 konferans	Lise müdürü Hüsnü	19.01.1933
14	Yeni ölçüler	Hüseyin Rahmi	26.12.1932
15	Kanuni bilgiler	Avukat Ali Kemal	10.02.1933
16	Küçük şeyleri ihmal etmeyiniz	Ömer Asim Aksoy	10.02.1933
17	Maras'ın kurtuluş günü	Maraslı Sevket	11.02.1933
18	Halkevlerinin açılması	Ömer Asim Aksoy	24.02.1933
19	Trahom ve korunma çareleri	Doktor Sami	27.03.1933
20	Milli iktisadımız ve simendifercilik	Ziraat bankası müdürü Hakki	24.04.1933
21	Gaziantep'in zirai vaziyeti	Mücadele müdürü Fazlı	17.03.1933
22	Türk dili	Lise müdürü Hüsnü	23.03.1933
23	Türk dili ve Halk bilgilerini derleme usulü	Hüsnü	05.05.1933
24	Türk dili	Vali Akif Eyidogan	05.05.1933
25	Türk dili	Maarif genel müfettişlerinden Ali Rıza	27.06.1933
26	Türk dilinin tamimi	Gençler birliğinden Mehmet	11.08.1933
27	Beledi hastalıklar	Sihhat müdürü Dr. Faik	28.08.1933
28	Milli zafer	Ahmet Muhtar Gögüs	30.08.1933
29	Çocuk bakımı	Dr. Saip Özer	27.09.1933
30	Cumhuriyetin 10. yıl dönümü	Ömer Asim Aksoy	29.10.1933
31	Atatürk'ün fotoğrafının taliki	Ömer Asim Aksoy	29.12.1933
32	Gaziantep'in kurtuluşunun manası	Ömer Asim Aksoy	25.12.1933
33	Gaziantep müdafası	Ali Ünler	25.12.1933

34	Atatürk hakkında etütler	Hukuk mezunlarından Ali	26.01.1934
36	Trahomdan korunma	Dr. Nuri Fehmi	30.08.1934
37	Tiyatro ve ehemmiyeti	Ömer Asim Aksoy	30.08.1934
38	İkinci Türk dili kurultayında görüşler	Ömer Asim Aksoy	26.09.1934
39	Türk dili	Öğretmen Sait	26.09.1934
40	Eski ve yeni yazı dili	Yılmaz Dokuzoguz	26.09.1934
41	Kurtulus bayrami	Ömer Asim Aksoy	25.12.1934
42	Kurtulus bayrami	Ali Ihsan	25.12.1934
43	Gaziantep müdafaasını tarihçesi	Ali Ünler	25.12.1934
44	Gaziantep müdafaası	Öğretmen Ahmet	25.12.1935
45	Kadınlara verilen sayıslavlık hakkı	Öğretmen Hayriye Gül	06.12.1935
46	Türk kadınlığı	Öğretmen Nedime Alp	06.12.1935
47	Türk kadınları	Öğretmen Nimet	06.12.1935
Bu konferansları 50.000'den fazla vatandaş dinlemiştir			

Kaynak: Gaziantep Halkevi Brosürü (1935), s. 29-30.

8- Köycülük Subesi

24 Haziran 1932'de açılan Gaziantep Halkevi Köycülük Subesi vasıtasıyla köylere ve köylülere önem verilmiş, Osmanlı Devleti zamanında oluşan köylü ile aradaki buzlar erimistir. Köycülük subesi köylülerin şehirlerdeki işlerini takip etmiş, Halk Partisince köylere dağıtılan bayrakların pazar günleri meydana törenle çekilmesi sağlanmış, köy gezileri yapılarak, köylülere sağlık, ziraat ve cumhuriyet yönetimi ile ilgili bilgiler verilmiş, çeşitli spor müsabakaları (cirit, güres) düzenlenmiştir. Pamuk tarımı ve köy kalkınmasını anlatan kitapçıklar köylülere parasız dağıtılmıştır.¹³⁶ 10 köy örnek köy olarak seçilmiş, devamlı olarak bu köyler, içinde bir doktor, bir tarım memuru ve imar memuru bulunan üç kişilik heyetle ziyaret edilmiştir. Bu heyet köylerde su çalışmalarını yapmıştır:

1- Sağlık temizlik işleri: Köy sularının temizlenmesi evlere elektrik ve tuvalet sağlanması, ahır ve ağılların iyileştirilmesi, herkesin kullanacağı genel tuvaletlerin yapılması ve her köye hamam inması.

2- Eğitim işleri: Bakanlığın verdiği planlara göre her köyde bir okul, bir öğretmen evi yapmak ve en az bir tane okul yazar yetistirmek amaçlanmıştır. Bu örnek 10 köyün 4'ünde yeni okullar açılmıştır.

¹³⁶ Gaziantep Halkevi Brosürü (1938), s. 107

3- Sosyal Yardım: Hastalıkların tedavisi, dul kadınlara ve yetimlere, asker ailelerine yardım sağlanması.

4- İmar İşleri: Her köye meydanlık, köy konagi, dükkanlar yaptırmak, köyü ve köyün yollarını ağaçlandırmak köy yolunu ana yola bağlamak, köy düğünlerini organize etmek, köy kıyafetlerini iyileştirmek.

Bu çalışmalar yalnız 10 köyde sınırlı kalmamış, Kilis ve Nizip'e bağlı diğer köylere de yansımıştır. 1935 yılında Gaziantep'te 40 köyde yeni okulların temeli atılmış ve bunların 30'u bitirilerek hizmete açılmıştır.¹³⁷

Yine Köycülük Subesi, 1939 yılında; Türk köylüsünün kalkınması yolunda aldığı görevlere devam etmiş, köylüyü uyandırmak, tarım ve ziraat işlerindeki bilgisini artırmak yolundaki çalışmalarına hız vermiştir.¹³⁸ Çeşitli köylere geziler düzenlenerek köylülerle görüşülmüş, köylülerin sıkıntıları ve istekleri dinlenilmiş, bağ ve meyve hastalıkları hakkında bilgiler verilmiş, çeşitli broşürler dağıtılmış, köy kanunu ve köy kalkınması hakkında nutuklar söylenmiş, cumhuriyetin köye ve köylüye verdiği önem vurgulanmıştır.¹³⁹

Gaziantep Halkevi Köycülük Subesi, etkin çalışmalarına 1944 yılında da devam etmiş, değişik tarihlerde 5 köy gezisi yapılarak 27 köy ziyaret edilmiş ve bu gezilere doktor, ziraatçi ve veteriner katılmış, fakir köylülere temizlik malzemesi dağıtılmış; ayrıca sağlık ve ziraatla ilgili konferanslar verilmiş, hasta köylüler muayene edilmiş, çok hasta olanlar hastaneye götürülerek ilaçları sağlanmıştır.¹⁴⁰ Bir sonraki yıl içinde de 5 defa köy gezisi yapılmış, 14 köy gezilmiş ve çeşitli konularda 10 konferans verilmiştir.¹⁴¹

9- Tarih ve Müze Subesi

Yöresel araştırmalar yaparak yeni ve farklı belgeler elde etmeye ve bunları şartlara uygun olarak yayımlamaya çalışmak amacıyla faaliyet gösteren, Müze ve Sergi Subesi 1940 yılında adını Tarih ve Müze Subesi olarak değiştirmiştir.¹⁴²

¹³⁷ **Gaziantep Halkevi Broşürü** (1935), s. 33-34.

¹³⁸ A. Nadi Ünler, "Halkevi Çalışmaları", **Baspınar**, C: 1, S: 3 (Mayıs 1939), s. 24.

¹³⁹ A. Nadi Ünler, "Halkevi Çalışmaları", **Baspınar**, C: 1, S: 6 (Ağustos 1939), s. 24.

¹⁴⁰ "Halkevimizin Yıllık Çalışması", **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Subat 1945), s. 6.

¹⁴¹ "Halkevimiz Bir Yılında Neler Yaptı", **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 30.

¹⁴² Ünüvar, a.g.e.,s. 276

Gaziantep Halkevi Tarih ve Müze Subesi; Milli İktisat ve Tasarruf Derneği ile işbirliği yaparak, tasarruf ve iktisat haftalarında 3 tane yerli mallar sergisi açılmış, bu sergileri Gaziantep’i ziyaret eden Atatürk¹⁴³ ve İnönü de gezmiş, takdirlerini belirtmiş; ayrıca sergilere Gaziantep halkı da büyük ilgi göstermiştir¹⁴⁴. Daimi yerli mallar sergisi, 7 dikis biçki yurdu sergisi, resim sergisi açılmış ve bu sergileri binlerce vatandaş ziyaret etmiştir. Yine bu subenin çalışmaları sonucunda Halkevinde küçük bir müze oluşturulmuş, Gaziantep çevresinde bulunan heykel ve eski eserler Halkevi koridorlarında teşhir edilmiştir¹⁴⁵. 1944 yılında Gaziantep civarındaki Dülük Köyü’ne bir gezi yapılarak, incelemelerde bulunulmuş, derlenenler gazete ve dergilerle yayımlanmıştır. Halkevi salonunda 4 balo verilmiş, bir aile toplantısı ve 6 nisan yapılmış ve bütün bunlara 2730 vatandaş katılmıştır¹⁴⁶.

1945 yılında bir Gaziantep tarihi yazdırılmış, Gaziantep’e ait giyim kıyafetlerinin bir koleksiyonu hazırlanmış ve Kilis civarındaki eserler ziyaret edilerek incelemeler yapılmıştır¹⁴⁷.

Gaziantep Halkevi 3 miting yapmış, bütün ulusal bayramların kutlanmasında öncü olmuş, 23 balo ve parti vermiş, 10 nisan töreni gerçekleştirmiştir. Halkevinde yapılan törenler 2000’i geçmiş ve toplantılar nedeniyle 500.000 vatandaş Halkevi çatısı altında toplanmıştır¹⁴⁸.

¹⁴³ Atatürk, uzun süren bir yurt gezisi programı içerisinde 26 Ocak 1933 günü Gaziantep’e gelmiş, Ramazan Bayramını burada geçirmiş ve Gaziantep’liler de iki bayramı aynı anda kutlamışlardır. Mehmet Önder, **Atatürk’ün Yurt Gezileri**, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1975, s. 163.

¹⁴⁴ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1935), s. 36.

¹⁴⁵ **Gaziantep Halkevi Brosürü** (1938), s. 109.

¹⁴⁶ “Halkevimizin Yıllık Çalışması”, **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Subat 1945), s. 7.

¹⁴⁷ “Halkevimiz Bir Yılında Neler Yaptı”, **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 30.

¹⁴⁸ A. Nadi Ünler, “Halkevimiz Ülkü yolunda”, **Baspınar**, C: 2, S: 1 (Nisan 1939), s. 23.

İKİNCİ BÖLÜM

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar

I- Baspınar Dergisine Bir Bakış

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar, Halkevleri'nin kuruluş yıldönümü olan 19 Subat 1939 tarihinde yayımlanmaya başlamış, Nisan 1949 tarihinde 108. sayıya kadar devam etmiştir. Derginin ikinci sayısı Nisan 1939'da çıkmış, ikinci sayıdan sonra her ay yayımlanmaya başlamış ve toplam 87 sayıyı bulmuştur. 87 sayının 21'i iki ayda bir yayımlanmıştır. Bunlar; 11-12, 16-17, 30-31, 37-38, 41-42, 49-50, 54-55, 56-57, 60-61, 75-76, 77-78, 79-80, 82-83, 84-85, 86-87, 90-91, 98-99, 101-102, 103-104, 105-106, 107-108 sayıları olmuştur. On yıl yasayan ve Anadolu'nun en uzun ömürlü dergilerinden biri olan Baspınar Dergisi, bu süre boyunca düzenli olarak çıkmış, sadece 1. ve 2. sayı arasında bir ay, 30-31. sayılar ile 32. sayı arasında üç ay boşluk olup, Temmuz-Agustos 1946'da yayımlanan 86-87. sayılarından sonra bir yıl dergi yayımlanmamış, 88. sayısı Ağustos 1947'de çıkmıştır. Bunların dışında herhangi bir ay atlaması ve kesinti izlenmemiş, Gaziantep halkı bu süreç boyunca bu dergiden mahrum edilmemiştir.

Gaziantep'te bir Halkevi dergisinin çıkarılması çok önceden düşünülen bir oluşumdur. Ancak bunun gerçekleşmesi için üç şart gerekliydi; bunlardan birincisi, maddi kaynak, ikincisi, teknik imkanlar, üçüncüsü de, dergiyi yazılarıyla çıkartacak yazar kadrosuydu. Maddi kaynak, Halkevi'nce, teknik imkanlar Halkevini destekleyen CHP tarafından sağlanabilir, yazar kadrosu da Halkevi mensuplarından oluşabilirdi. Gaziantep Halkevi Dil, Edebiyat Subesi'nde çalışan Sakir Sabri Yener, Cemil Cahit Güzel, Fazlı Danışman, Ali Nadi Ünler, Ömer Asim Aksoy, Kazım Günay ve Hikmet Turhan Daglioğlu gibi isimlerle dergi çıkartılabilirdi. Subat 1939 da bu gerçekleştirilerek dergi yayın hayatına başladı.¹⁴⁹

Baspınar Dergisi'nin yayımlanma amacı; Gaziantep ile ilgili bilgi, folklor ve araştırma yazılarının kaybolmasını önlemek, Halkevinin yaptığı çalışmalarını, sosyal

¹⁴⁹ Hulusi Yetkin, **İncilipınar**, Gaziantep, Isık Matbaası, 1962, s. 159

ve kültürel etkinlikleri Gaziantep ve tüm ülkeye duyurmak, bilgi toplamayı ve araştırmayı teşvik etmek ve yeni elemanlar yetistirmek olmuştur.¹⁵⁰

Derginin ismi “Baspınar” olarak benimsenmiştir. Dergiye bu ismi koyan Baspınar’ın ilk yazı kadrosu içinde olan, Baspınar’da en çok yazısı yayımlanan Sakir Sabri Yener’dir. Baspınar; Gaziantep-Narlı yolu üzerinde Gaziantep’e 12 km uzaklıkta olan bir pınar ve mesire yerinin ismidir. Sakir Sabri Yener, derginin Baspınar gibi “kudretli ve feyzli” bir kaynak olmasını istediği için bu ismi uygun bulduğunu belirtmiş, bu da genel kabul görmüştür.¹⁵¹

Baspınar Dergisi’nde 150 kadar farklı yazarın yazıları yayımlanmıştır. Yazarlar içinde her meslekten insanlar bulunmuş, ama en basta da öğretmenler gelmiştir. Bu yazılarda; Gaziantep folkloru, tarihi, coğrafyası, ekonomisi, tarımı, arkeolojik incelemeler, ünlü şahsiyetler, şiirler, nesirler, hikayeler, kitap ve dergi tanıtımları, tercümelemler, köy ve köycülük, Halkevi çalışmaları, Gaziantep’le ilgili çeşitli fikir yazıları ve devrimler işlenmiştir. Baspınar Dergisi, çağdasi Halkevi dergilerine göre folklor konusuna biraz daha fazla eğilmiş ve yazarları bu konuda titiz, önemli ve takdir edilecek çalışmalar yapmıştır. Kimileri köy köy gezip, yeni hazineler çıkartmaya çalışmış, kimileri Ankara, İstanbul’daki kütüphanelerde araştırmalar yapmış, kimileri de Gaziantep’in zengin tarihi eserlerini araştırıp çeşitli sonuçlar çıkarmıştır. Aynı dönemde çıkan bir Halkevi dergisinde Baspınar için; “folklor konusunda destansı” tanımlaması yapılmıştır.¹⁵²

Baspınar Dergisi objektif bir şekilde hazırlanmış, eleştirilere ve düzeltmelere her zaman yer verilmiş, bunlardan rahatsız olunmamış, düzeltmeler oldukça ders çıkarılmış ve teşekkür edilmiştir. Dergide belirli yazarlar ön plana çıkmıştır. Sakir Sabri Yener; 120, Cemil Cahit Güzel; 55, Ziya Güner; 43, Cemil Güçyetmez; 42, Ömer Asim Aksoy; 41, Sabri Güzel; 32, Ömer Özbas; 23, Hikmet Turhan Daglıoğlu; 19, Kenan Yalvaç; 18, Naci Kum, Orhan Gürsel ve Sefik Türker; 13 er, Ali Nadi Ünler; 14, Leman Ural; 11, Zeki Savcı; 10, Nedime Alp; 8, Sabri Haksever; 7, Turgut Tarhan, 6, Fazlı Danisman 4 adet yazıları çıkmıştır.

¹⁵⁰ Ünüvar, a.g.e., s. 276.

¹⁵¹ Yetkin, a.g.e., s. 158.

¹⁵² İsmet Esra Berker, “Cumhuriyet Dönemi Halkevi Dergiciliğine Bir Örnek; 19 Mayıs Dergisi” (basılmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2002), s. 97.

Baspınar Dergisi'nin ilk sayısının kapagında; dergiye adını veren Baspınar'ın genel bir görüntüsü, ikinci sayısında; Halkevinin görünümü yayımlanmıştır. Derginin birinci sayısından altıncı sayısına kadar tarihi; gün, ay, yıl olarak, sonraki sayılarda sadece ay ve yıl olarak belirtilmiştir. 67. sayıya kadar herhangi bir cilt sayısı gösterilmemiş, 68. sayı 3. cilt olarak belirtilmiştir. Ancak, sayı, tarih ve yıl her sayıda ifade edilmiştir. 68. sayıdan itibaren Baspınar'ın ilk çıktığı yıl olan "1939" yılı da yazılmıştır. Derginin "Baspınar" logosunun altında "Aylık Edebiyat ve Kültür Mecmuası" ibaresi yer almıştır. Baspınar Dergisi'nin bastan itibaren 88. sayıya kadar (88 dahil) olan kısmında, başlığın altında; Atatürk'ün Gaziantep için 1936'da söylediği şu söz bulunmaktadır: *'Türk'üm diyen her şehir, her kasaba ve en küçük Türk köyü Gaziantep'li kahramanlık misali olarak alabilirler.'*¹⁵³ 52. sayıdan 88. sayıya kadar (dergide 88. sayı, 87-1 ve 89. sayı, 87-2 olarak geçmektedir.) İnönü'nün 1932 de söylediği sözü Atatürk'ün sözüyle birlikte kapakta yer almıştır: *'Vatanın yenilmez bir kalesi, kültürün ve ilmin mühim bir muhiti olduğu kadar, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın da başlıca temellerinden biri olmuştur.'*¹⁵⁴

Baspınar Dergisi'nin fiyatı: 1. sayıdan 88. sayıya kadar 10 kuruş, seneligi 1 lira, (Bu fiyat Subat 1939'dan Ağustos 1947'ye kadar değişmemiştir.) 88. sayıdan sonra tanesi 25 kuruş, (abone olmayanlara 50 kuruş) seneligi 3 liraya yükselmiştir. Ayrıca, öğrencilere yüzde elli indirimle satılmıştır. Aynı dönemde çıkan Halkevi dergilerinden, Kayseri Halkevi Dergisi "Erciyes" in 1944 yılındaki fiyatı; 20 kuruş (23. sayı),¹⁵⁵ Zonguldak Halkevi Dergisi "Karaelmas" in 1944 yılındaki fiyatı; 25 kuruş (22-23. sayı)¹⁵⁶, Baspınar'ın aynı yıl fiyatı: 10 kuruştur. Baspınar Dergisi'nin, ilk sayılarda Genel Müdür; Fazlı Danışman, nesriyat müdürü de; Kazım Günay'dır. 24. sayıdan itibaren, nesriyat müdürü; Turgut Tarhan, sahibi; Gaziantep Halkevi olarak yazılmıştır. 47. sayıyla birlikte, nesriyat müdürü; Sabri Güzel, 88. sayıdan sonra da sahibi ve nesriyatı idare eden Sakir Sabri Yener olmuştur.

¹⁵³ K. Atatürk, "Türk'üm diyen.", **Baspınar**, C: 1, S: 1 (Subat 1939), s. 1.

¹⁵⁴ I. İnönü, "Vatanın yenilmez kalesi.", **Baspınar**, C: 3, S: 52 (Eylül 1943), s. 1.

¹⁵⁵ Funda Bayrak, "Halkevi Dergiciliğine Bir Örnek-Kayseri Halkevi Nesriyatı: Erciyes" (Basılmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2003), s. 74.

¹⁵⁶ Melda Or, "Zonguldak Halkevinden İzlenimler Karaelmas", (Basılmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2002), s. 53.

Baspınar'ın bir çok sayısında; “Kızınızı iyi bir ev kadını, oğlunuzu iyi bir sanatkar yapmak istiyorsanız; kızınızı, kız enstitüsüne, oğlunuzu, erkek sanat enstitüsüne yollayınız” şeklinde aileleri ve öğrencileri sanat okullarına yönlendirici ilanlar çıkmıştır.¹⁵⁷ Bazı sayılarda da; “Sivrisinek görünce aklınıza hemen sitma gelmeli, sitmayı düşününce de hemen sivrisineği hatırlamalıyız ve yok etmeye çalışmalıyız. Sivrisineklerle baş etmek için de üreme yerlerini kurutmak ve temizlemek lazımdır” gibi ilanlar¹⁵⁸ ile; “Her eczanede sitma ilacı bulundurulması mecburidir. Sitma ilacı bulundurmayan eczaneler hakkında hükümet tarafından takibat yapılır” gibi ilanlar da mevcuttur.¹⁵⁹

Mart- Nisan 1949 tarihinde 107-108. sayıları yayımlanan Baspınar Dergisi, bu sayı ve tarihten sonra bir daha yayımlanmamıştır. Bunun en büyük sebebi; Baspınar Dergisi'nin basıldığı CHP Matbaasının 1949 yılında Halkevinden ayrılıp, bazı kişilere kiraya verilmesiydi. Böylece derginin basılma problemi baş gösterdi. Matbaayı kiralayanların da külfetli ve gelir getirmeyen bir dergiye yatırım yapması beklenemezdi. Başka bir çıkış ta bulunamayınca, maddi yetersizlikler ortaya çıkmış, partinin desteği azalmıştır. Bu durumda daha fazla direnilemeyerek derginin yayın hayatı son bulmuştur.¹⁶⁰ Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar; bir kültür hazinesi ve bir folklor saheseridir. İçinde 10 yıllık araştırmalar, incelemeler, emekler ve önemli çalışmalar mevcuttur. Bu dergi sadece Gaziantep'i ilgilendirmekle kalmayıp, tüm bölge ve yurt için çıkarımlar verebilir. O dönemdeki zor şartlar, savaş ekonomisi ve kitlik döneminde masrafların belirli kısmını parti de gönderse fiyatının 8 yıl değişmeden, böyle bir derginin 10 yıl ayakta kalması büyük bir başarıdır. Baspınar Dergisi'nin Gaziantep'te maalesef çok az nüshası vardır. Mevcut nüshalar, 1996 yılı içinde dönemin valisi Muammer Güler'in girişimiyle oluşturulan yayın kurulunun (Özer Aydinatay, Birol Güngör, Av. Hulusi Yetkin ve Abdullah Özer) yaptığı çalışmalardan oluşturulmuştur.

¹⁵⁷ “İlanlar”, **Baspınar**, C:3, S: 56-57 (Ocak-Subat 1944),[s.y]

¹⁵⁸ “İlanlar”, **Baspınar**, C: 3, S: 71 (Nisan 1945), s. 8.

¹⁵⁹ “İlanlar”, **Baspınar**, C: 4, S: 74 (Temmuz 1945), [s. y]

¹⁶⁰ Yetkin, a.g.e., s. 158.

II- Baspinar Dergisi ve Halkevi Üzerine Yazılanlar

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspinar irdelendiğinde görülmüştür ki; hem dergiye ismini veren mesire yeri hakkında bilgiler verilmiş, hem de dergiyle ilgili gelişmeler, yıldönümlerindeki değerlendirmeler ve açıklamalar yer almıştır.

Sakir Sabri Yener, “*Baspinar*” adlı yazıda dergiye de ismini veren, Gaziantep- Narlı arasında bulunan bir dinlenme ve mesire yerini anlatmaktadır.¹⁶¹ “*Dergimiz*” isimli yazıda yine aynı yazar, Baspinar dergisi hakkında bilgiler vererek, Gaziantep’in bir “folklor hazinesi” olduğu ve bu hazinenin çoğu zaman isleneceğini anlatmıştır.¹⁶² Sakir Sabri Yener derginin yedinci ve sekizinci yılına ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. “*Mecmuamız 7 Yasında*” adlı yazıda, Baspinar Dergisi’nin 19 Subat 1939 tarihinde çıkmaya başladığı, Halkevleri’nin kuruluşunun 13. yıldönümünde altı yasını bitirip yediye bastığı, insan hayatında bu yasin ilkokula baslama yası olduğu ve Baspinar’ın millet ve ülkeye yararlı yazılarla birçok ciltler doldurması beklentisinde olduğu irdelenmektedir.¹⁶³ “*Dergimiz 8 Yasında*” başlıklı yazısında güçlülere rağmen derginin aksamadan devam ettiğini belirterek, Baspinar’dan önce çıkan dergilerden bahsetmiş, Halkevi dergilerinin yazı kadroları hakkında bilgiler vermiştir.¹⁶⁴

S. Yusufoglu “*Baspinar*” adlı yazısıyla dergiye Baspinar isminin verilmesini değerlendirip, o ana kadar çıkan 33 sayı konusunda görüşlerini belirtmiştir.¹⁶⁵ “*Baspinar Yeniden Çıkarken*” adlı yazıda Halkevi Başkanı Dr. Mahmut Elbeyli, Baspinar’ın bir yıl aradan sonra tekrar çıkmaya başladığını, son bir yıl maddi sebeplerden ara verildiğini ama bundan sonra kesinti olmayacağını ümit ettiğini anlatmıştır.¹⁶⁶

“*10. Yasına Girerken*” adlı yazıda Subat 1939’da çıkmaya başlayan derginin, büyük zorluklara, maddi yetersizliklere rağmen çıkmaya devam ettiği, derginin 90. sayısından itibaren de yazıcı kadronun Halkevi’nce takviye edildiği belirtilmiştir.¹⁶⁷

¹⁶¹ Sakir Sabri Yener, “*Baspinar*”, C: 1, S: 1 (Subat 1939), s. 1-2,4.

¹⁶² Sakir Sabri Yener, “*Dergimiz*”, *Baspinar*, C: 2, S: 39 (Ağustos 1942), s. 1-2.

¹⁶³ Sakir Sabri Yener, “*Mecmuamız 7 yasında*”, *Baspinar*, C: 3, S: 68 (Subat 1945), s. 1-3.

¹⁶⁴ Sakir Sabri Yener, “*Dergimiz 8 Yasında*”, *Baspinar*, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 1-2.

¹⁶⁵ S. Yusufoglu, “*Baspinar*”, *Baspinar*, C: 2, S: 34 (Mart 1942), s. 3-4.

¹⁶⁶ Dr. Mahmut Elbeyli, “*Baspinar Yeniden Çıkarken*”, *Baspinar*, C: 4, S: 88 (Ağustos 1947), s. 1,

11.

¹⁶⁷ “*10. Yasına Girerken*”, *Baspinar*, C: 4, S: 94 (Subat 1948), s. 1, 6.

Türk Dil Kurumu “Baspınar Dergisi Yazı İşleri Müdürlüğüne” başlıklı bir yazı göndermiş, bu yazıda: Baspınar’ın yazı işleri müdürlüğüne teşekkür edilerek, derginin Dil Devrimi ve Dil Kurumuna yapılan hücumları büyük bir “mertlikle, hakseverlikle” savunduğu anlatılmıştır.¹⁶⁸

“*Dergimiz XI. Yasına Girerken*” adlı yazıda ise; Baspınar’ın on birinci yasına bastığı anlatılmış, bütün bu süreçte derginin, Gaziantep için faydalı işler yaptığı özellikle Gaziantep’in folkloru konusunda çarpıcı araştırmaların yayımlandığı belirtilmiştir.¹⁶⁹

Baspınar dergisi incelendiğinde; Halkevi, Halkevleri ve şehir haberleriyle ilgili bir hayli yazı çıkmıştır. İlk sayılarda, hemen hemen her sayıda Halkevi haberleri yer almış, sonra bu haberler seyrekleserek devam etmiştir. İlk sayılarda şehir haberlerine değinilmezken son sayılara doğru şehir haberleri de yer almıştır.

Ali Nadi Ünler, derginin bir çok sayısında Halkevi haberlerine yer vermiştir. “*Halkevleri*” başlıklı yazısında; Halkevleri’nin “Kültür ve İlim Yuvası” oldukları, burada siyasi oluşumların ve değerlendirmelerin yapılmadığını, sırf, kültür ve bilim alanında toplumu bilgilendirmenin amaçlandığı belirtilerek, 1938’e kadar açılan Halkevleri ile yeni açılacak Halkevleri’nin listesi verilmiştir.¹⁷⁰ “*Halkevi Çalışmaları*” adı altında Ali Nadi Ünler, Halkevi’nin son bir aydaki çalışmalarını derginin sonunda açıklamıştır. “Sağlam ve Gürbüz çocuk”, “Kus Palazı”, “Ateşli Hastalıklarda İlk Tedavi” konularında konferansların olduğu, keman ve solfej dersleri verilmeye başlandığı, 23 Nisan’da müsamere yapıldığı, fakir çocuklara yardımlarda bulunulduğu, İngilizce kurslarının açıldığı anlatılmıştır. Ali Nadi Ünler, her ay olduğu gibi “*Halkevi Çalışmaları*” adlı yazıda derginin sonunda, son bir aylık faaliyetleri özetlemiştir. Son ay Halkevinde; İstanbul Şehir Tiyatroları’nın çeşitli piyesler verdiği, bunların içinde “Zehirli Kucak”, “Zor Nikah”, “Himmetin Oğlu” nun olduğu, biri 19 Mayıs’ta, 19 Mayıs’ın anlam ve önemine ilişkin, diğeri 29 Mayıs’ta Parti kurultayı ve kurultayların Türk İnkılap tarihindeki etkisine yönelik iki nutuk verildiği, İngilizce kurslarının yanında Fransızca kurslarının da açıldığı, kitap

¹⁶⁸ Türk Dil Kurumu, “**Baspınar** Dergisi Yazı İşleri Müdürlüğüne”, **Baspınar**, C: 5, S: 103-104, (Kasım-Aralık 1948), s. 24.

¹⁶⁹ “*Dergimiz XI. Yasına Girerken*”, **Baspınar**, C: 5, S: 105-106 (Ocak-Şubat 1949), s. 1-2.

¹⁷⁰ Ali Nadi Ünler, “*Halkevleri*”, **Baspınar**, C: 1, S: 1 (Şubat 1939), s. 15-17.

saray ve okuma odalarında son bir ayda 2200 vatandaşın kitaplardan yararlandığı anlatılmıştır. Ali Nadi Ünler, “*Halkevi Çalışmaları*” adlı yazıda, Halkevinin 1939 yılı Temmuz ayı faaliyetlerinden bahsetmiştir. 1 Temmuz 1939’da Gaziantep lisesinde yüz kişilik çay verildiği, 23 Temmuz 1939’da Halkevi salonunda 60 vatandaşın katıldığı “Hatay Gecesi” düzenlendiği ve Lozan Antlaşması’nın kutlandığı, ikmale kalan öğrenciler için kurslar açıldığı, kitap saraydan vatandaşların bu ay da istifade ettiği belirtilmiştir. Ali Nadi Ünler, “*Halkevi Çalışmaları*” adlı bir başka yazısında, Halkevinin 1939 yılı Ağustos ayındaki faaliyetlerinden bahsederek, Ağustos ayında Dil, Edebiyat Subesi’nce hazırlanan “16. asırda Gaziantep” isimli eser nesredildiği, gösteri subesince “palavra” piyesi temsil edildiği, Köycülük Subesi civar bir köye gezi tertip edildiği ve yeni bir sinema açıldığı ifade edilmiştir. Halkevi Çalışmaları adlı yazıda Ali Nadi Ünler, 1939’un Eylül ayındaki çalışmalarla ilgili olarak, Lohan köyüne yapılan geziden, 250 vatandaşın izlediği piyesten, çeşitli eserlerin basımının yapılmasından ve etnografya ve folklor konulu konferansın düzenlenmesinden bahsetmektedir. Batal köyüne yapılan gezi, 1000’den fazla vatandasa “İstiklal Harbi” filminin bedava izlettirilmesi, “Halkevleri ve Gayesi” konulu konferans, Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında “Ateş Piyesi”nin temsili ve cumhuriyet balosunun verilmesi gibi etkinlikler Ekim 1939’da Halkevi faaliyetlerinin bir özeti olarak, Ali Nadi Ünler tarafından verilmiştir.¹⁷¹. Ali Nadi Ünler, “*Halkevimiz*” adlı yazısında Halkevleri’nin gerekliliğinden bahsederek, Gaziantep Halkevi’ndeki çalışmalarını anlatmıştır. Müzik çalışmalarına hız verildiği, resim atölyesi ve resim sergisi konusunda bir girişim olduğu, 23 Nisan’da resim sergisi açılacağı, her ay düzenli olarak temsiller verildiği, Halkevi kupası maçları ile gençler arasında sporun özendirildiği, İngilizce, Fransızca ve Zehirli gaz kurslarından başka Almanca ve Antep elisleri kurslarının açılacağı, Halkevi Polikliniği yeniden faaliyete geçirilerek fakir hastalara parasız bakıldığı, Halkevi kütüphanesinin her gün belirli saatlerde vatandaşların yararlanmasına açıldığı, Tüm milli günler ve Büyükleri anma günlerinde Halkevi’nin etkin programlar gerçekleştirdiği, “İnönü Zaferi’nin essizliği”, “Antep Sehrinin Gaziligi”,

¹⁷¹ Ali Nadi Ünler, “*Halkevi Çalışmaları*”, C: 1, S: 3 (Mayıs 1939), s. 24., S: 4 (Haziran 1939), s. 24., S: 6 (Ağustos 1939), s. 24., S: 7 (Eylül 1939), s. 16., S: 8 (Ekim 1939), s. 16., S: 9 (Kasım 1939), s. 16.

“Şehit Şahin’in kahramanlığı”, “Mimar Şinan’ın dahiligi”, “Abdülhak Hamit’in siirleri” hep Halkevi çatısı altında anlam bulduğu irdelenmiştir.¹⁷²

Ömer Asim Aksoy, “ *Bir Halkevi Dergisinin Hususiyeti*” başlıklı yazısında Halkevi dergisinin özelliklerini vurgulamış, bu tespitte genel konular ve yöresel bilgiler öne çıkmıştır.¹⁷³

“*Halkevi Konuşmaları*” başlıklı yazıda Sakir Sabri Yener, mebus Ömer Asim Aksoy’un yeni basılan kitabı hakkında bilgi vermiştir. Bu kitabın ismi; “Halkevi Konuşmaları”dır. “Halkevi Konuşmaları” kitabının; “Ülkü yolcularla bas basa, folklor, yerli tetkikler, dilden, gramerden, edebiyattan, Gaziantep’in kurtuluş yıldönümlerinden” adlı bölümlerden oluştuğu belirtilmiştir.¹⁷⁴ Sakir Sabri Yener “*Bir Halkevi Dergisinde Ne Gibi Yazılar Bulunmalıdır*” adlı yazıda, Halkevi dergilerinde; Dil ve Edebiyat, Tarih ve Folklor, Güzel Sanatlar, İktisat ve Ziraat, Halk Terbiyesi, Sağlık Spor ve Oyun, Köycülük, Halkevi Yayınlarının Tanıtılması ve Halkevi Çalışmaları gibi konuların olmasının Ankara’dan gönderilen genelgede belirtildiğini anlatmıştır.¹⁷⁵

“*Spor Haberleri*” adlı yazıda; Milli Eğitim Bakanlığı emriyle liselerde sporun geliştirilmesi için “Spor Yurtları” ve “Oyun Yuvaları” adı altında yurtlar açıldığı belirtilmektedir. Yine “*Spor Haberleri*” başlıklı başka bir yazıda, şehirden spor haberleri verilerek, 23 Nisan’da yapılan atletizm müsabakaları sonuçları irdelenmiştir. Uzun atlama, gülle atma, 1500 metre, yüksek atlama ve 100 metre sonuçları belirtilmiştir.¹⁷⁶ Baspınar’n 88. sayısında “*Halkevi Spor Bayramı*” başlıklı yazıda 13. 09. 1947’de Spor Bayramı’nin başarılı bir şekilde yapıldığı anlatılmıştır. Tenis maçları, atletizm yarışmaları ve futbol maçlarından bahsedilmiştir. Ayrıca yazının sonunda çıkmakta olan Halkevi dergilerinin listesi verilmiştir.¹⁷⁷

Necmi Omaçer, “*Halkevinin manası*” başlıklı yazısında; Halkevleri’nin, cumhuriyetçiliğin ve demokrasinin temel ilkelerinin yasatılacağı örnek kurumlar

¹⁷² A. N. Ünler, “Halkevimiz”, **Baspınar**, C: 3, S: 47 (Nisan 1943), s. 4-5.

¹⁷³ Ömer Asim Aksoy, “Bir Halkevi Dergisinin Hususiyeti”, **Baspınar**, C: 1, S: 2 (Nisan 1939), s. 1-2.

¹⁷⁴ Sakir Sabri Yener, “Halkevi Konuşmaları”, **Baspınar**, C: 1, S: 7 (Eylül 1939), s. 8-9.

¹⁷⁵ Sakir Sabri Yener, “Bir Halkevi Dergisinde ne gibi yazılar bulunmalıdır”, **Baspınar**, C: 4, S: 82-83 (Mart-Nisan 1946), s. 4-5.

¹⁷⁶ “Spor Haberleri”, **Baspınar**, C: 1, S: 2 (Nisan 1939), s. 21-22. , S: 3 (Mayıs 1939), s. 8.

¹⁷⁷ “Halkevi Spor Bayramı”, **Baspınar**, C: 4, S: 88 (Ağustos 1947), s. 13, 16.

oldugunu anlatmistir.¹⁷⁸ 34. sayida Turgut Tarhan, “*Halkevleri*” isimli yazisinda Halkevlerini; “Sosyal hareketlerin, fikir hareketlerinin yayildigi ve köklestigi yer” olarak tanımlamistir. ¹⁷⁹ 46. sayinin sonunda “*Halkevi Haberleri*” ne yer verilmistir. Gaziantep’in ünlü kahramani; Sahin Bey’in sehit edilisinin 23. Yildönümü nedeniyle yapılan törenden bahsedilmekte, Halkevinde büyük sair Abdülhak Hamit’in ölüm yildönümünde anma töreninin olacagi hatirlatilmakta, ayrıca Halkevi salonunda, ilerleyen günlerde resim sergisi açilacagi duyurulmaktadır.¹⁸⁰

“*Halkevimizdeki Resim Sergisi*” adli yazida Sabri Güzel, Halkevi’nde açilan resim sergisinin sonuçlarini anlatmistir. Altı bine yakin ziyaretçinin gezdigi serginin, yurdumuzun muhtesem manzaralarini halkimiza tanittigini anlatmistir.¹⁸¹ Sabri Güzel “*Halkevimizdeki Temsiller*” adli yazisinda cumhuriyetten önce tiyatro demenin “yokluk ve sizlanis” tan baska bir anlam tasimadigini ama cumhuriyetten sonra Halkevleri’nin de etkisiyle temsillerin arttigini ve Türk gençlerinin bu faaliyetlerin tamaminin içinde olması gerektiğini belirtmistir.¹⁸² Sabri Güzel, “*Halkevi Poliklinigi*” baslikli yazisinda; iyiliksever doktorların her gün belirli saatlerde Halkevinde halki ücretsiz muayene ettiklerini, bu vazifenin de göğüs kabartacak bir vatan hizmeti olduğunu belirtmistir.¹⁸³ Sabri Güzel, “*Halkevimizin son Gezisindeki Folklor Tetkikleri*” adli yazisinda, folklor incelemeleri için civar köylere on iki arkadaşıyla yapılan geziyi anlatmaktadır.¹⁸⁴

“*Halkevi Çalışmaları*” isimli yazida; Halkevinin Mayıs ayini “heyecanlı ve hareketli” kapattigini; konferans, festival , temsil ve elisleri kursuyla dolu dolu geçtiği anlatılmakta, çıkmakta olan Halkevi dergilerinin listesi verilmektedir.¹⁸⁵ “*Halkevinin iki aylık Çalışmaları*” adli yazida, öncelikle Atatürk’ün ölümünün 5. yildönümü nedeniyle yapılan törenden bahsedilmekte, vatan sairi Namik Kemal’in ölümünün yildönümünde Halkevinde kalabalık seyirci önünde; Sabri Güzel, Bekir Elam, Fethi Duyar’ın konuşmaları irdelenmekte ayrıca, Halkevi’nde yerli mallar

¹⁷⁸ Necmi Omaçer, “Halkevinin Manası”, **Baspınar**, C: 2, S: 33 (Subat 1942), s. 10-12.

¹⁷⁹ T. Tarhan, “Halkevleri”, **Baspınar**, C: 2, S: 34 (Mart 1942), s. 1-2.

¹⁸⁰ “Halkevi Haberleri”, **Baspınar**, C: 2, S: 46 (Mart 1943), s. 16.

¹⁸¹ Sabri Güzel, “Halkevimizdeki Resim Sergisi”, **Baspınar**, C: 3, S:48 (Mayıs 1943), s. 1-3.

¹⁸² Sabri Güzel, “Halkevimizdeki Temsiller”, **Baspınar**, C: 3, S: 48 (Mayıs 1943), s. 12-13.

¹⁸³ Sabri Güzel, “Halkevi Poliklinigi”, **Baspınar**, C: 3, S: 52 (Eylül 1943), s. 1-2.

¹⁸⁴ Sabri Güzel, “Halkevimizin Son Gezisindeki Folklor Tetkikleri”, **Baspınar**, C: 3, S: 63 (Agustos 1944), s. 1-3.

¹⁸⁵ “Halkevi Çalışmaları”, **Baspınar**, C:3, S: 48 (Mayıs 1943), s. 16-17.

sergisinin açıldığı, iktisat ve tasarruf konularında konferanslar verildiği “Yapiskanlar”, “ Kanun Adami”, “Insan Sarrafi”, “ Kahraman” ve “Hastalik Hastasi” gibi piyeslerin temsil edildiği anlatılmıstır. 56-57. sayılarda ‘*Halkevimizin iki aylık Çalısmalari*’ adlı yazıyla; faaliyetler irdelenmiş, bu süreçte; dört defa konferans, üç defa müzik konseri, bir de halk konseri verilmiş, Behçet Kemal Çağlar ve Suat Kemal’in konferanslarının heyecan yarattığı belirtilmiştir.¹⁸⁶ 59. sayıda “*Halkevimizin iki aylık faaliyeti*” adlı yazıda; son iki ayda verilen yedi konferans, Halkevleri’nin 12. kuruluş yıldönümü ve II. İnönü Zaferi’nin 23. ve büyük Türk Sairi Abdülhak Hamit’in 7. ve Mimar Sinan’in ölümünün 356. Yıldönümleri nedeniyle yapılan törenler anlatılmaktadır. ‘*Halkevimizin iki aylık Çalısmalari*’ adlı yazıda; Halkevindeki son iki aydaki resim sergisi, “Askin manasi” isimindeki piyesin temsili, artan kitaplariyla kütüphaneden bahsedilmekte ve açılan çeşitli kurslar irdelenmektedir.¹⁸⁷ 62. sayıda, Halkevinde haziran ayındaki gelişmeler incelenmektedir. Matematik ve Fransızca kurslari, çeşitli kutlamalar, Ankara’dan gelen folklor uzmanlarının misafir edilisi, bazı köylere ziyaret, geçen ayın aktiviteleri olarak belirtilmektedir.¹⁸⁸ “*Folklor Gecesi*” başlıklı yazıda Halkevi’nde 26 Ağustos 1944’de düzenlenen folklor gecesi anlatılmaktadır. İlk defa düzenlenmesine rağmen çok ilgi gördüğü, sonraki gecelerde de tekrar edildiği belirtilmektedir.¹⁸⁹ 66. sayıda, “*Halkevi Haberleri*” başlıklı yazıda Halkevi kütüphanesine verilen önem ile sehrin çeşitli yerlerinde açılan dersaneler anlatılmıstır. ¹⁹⁰

“*Halkevi açılısinin 13. Yıldönümü*” adlı yazıda, Halkevi açılısinin 13. yıldönümü nedeniyle Halkevinde yapılan program anlatılmıstır. Bu programda; önce İstiklal Marsi söylenmiş, arkasından Halkevi Baskanı Sabri Güzel, Halkevlerinin önemi ve ülkeye yaptığı katkıları içeren bir konuşma yapmıştır. Daha sonra Yunan klasik eserlerinden “Kiral Oidipus” ile “Kibarlık Budalası” komedisi temsil

¹⁸⁶ “Halkevinin iki aylık Çalısmalari”, **Baspınar**, C: 3, S: 54-55 (Kasım-Aralık 1943), s. 16-17., S: 56-57 (Ocak-Subat 1944), s. 29-32.

¹⁸⁷ “Halkevimizin iki aylık faaliyeti”, **Baspınar**, C: 3, S: 59 (Nisan 1944), s. 15-16. , S: 60-61 (Mayıs-Haziran 1944), s. 31-32.

¹⁸⁸ “Halkevinin bir aylık Çalısmalari”, **Baspınar**, C: 3, S: 62 (Temmuz 1944), s. 14.

¹⁸⁹ “Folklor Gecesi”, **Baspınar**, C: 3, S: 63 (Ağustos 1944), s. 16.

¹⁹⁰ “Halkevi Haberleri”, **Baspınar**, C: 3, S: 66 (Kasım 1944), s16.

edilmiştir. Ayrıca bu önemli gün nedeniyle Devlet büyüklerine çekilen ve karşılığı gelen telgraflara da yer verilmiştir.¹⁹¹

Baspınar'ın 71. sayısında "*Haberler*" adlı yazıda, şehirden haberler verilmiştir. Söz konusu yazıda; şehirde 28. 03. 1945'de ünlü kahraman şehit Sahin'in şehit edilisinin 25. yiliyle ilgili törenin olduğu, fakir öğrencilere çeşitli yardımların Sosyal Yardım Komitesi tarafından yapıldığı anlatılmıştır. "*Haberler*" başlıklı yazıda Halkevinin bir önceki ayının faaliyetleri anlatılmıştır. Temsil Kolu'nun çalışmaları, spor faaliyetleri, köycülük toplantıları, müzik çalışmaları ve kursların durumu irdelenmiştir. Yine "*Haberler*" adlı yazıda, Halkevi çalışmalarının son bir ayi özetlenmiştir. Halkevi gençleri tarafından "Zorla Evlenme" piyesinin temsili, Halkevi bahçesinde tertip edilen parti, Lozan'ın ve Montrö Antlaşması'nın yıldönümleri sebebiyle düzenlenen törenlerden bahsedilmiştir.¹⁹² "*Halkevi Haberlerimiz*" isimli yazıda Halkevinden ve şehirden haberlere yer verilmiştir. Bisiklet yarışı, Arkeoloji konusundaki konferans, İngilizce kursu, Atatürk'ün ölüm yıldönümü nedeniyle yapılan tören, Cumhuriyet Bayramı kutlamaları, şehirde 30 yıldır görülmeyen sel felaketi ve Nizip yolu üzerinde zengin bir su damarının bulunduğu anlatılmıştır.¹⁹³ 93. sayıda "*Şehir Haberlerimiz*" başlıklı yazıda şehirden haberler verilmiştir. Vilayet makamında sinemalar hakkında toplantı yapıldığı, şehirlerarası telefon konuşmalarının 01. 01. 1948 tarihinden itibaren başladığı, fıstık mahsulünün 4000 ton olduğu, belediyenin su sıkıntısını önlemek için kuyu kazdığını, hava meydanının asfalta kavuşacağı, elektrik bedellerinde indirim olacağı anlatılmaktadır. Yine başka bir sayıda "*Şehir Haberlerimiz*" adlı yazıda: şehirde gümrük memurluğu kurulduğu, uçak seferlerinin başlayacağı, belediyenin mezbaha civarındaki Alleben Deresi'ni temizlettiği, şehirde öğretmenler derneği kurulduğu, güres müsabakalarının yapıldığı, şehrin içinden kaldırılmasına karar verilen genelevin yeni yerinin inşaatına başlandığı "Ucuzlamayan et fiyatları" karşısında belediyenin yeni fiyatlar tespit ettiği, Cumhuriyet Oteli'nin altında yeni bir sinemanın açıldığı, Demokrat Parti Lideri Celal Bayar'ın Gaziantep'i ziyaret ettiği

¹⁹¹ "Halkevinin 13. yıldönümü", **Baspınar**, C: 3, S: 70 (Mart 1945), s. 7-10.

¹⁹² "Haberler", **Baspınar**, C: 3, S: 72 (Mayıs 1945), s. 7-8. , S: 71 (Nisan 1945), s. 8. , C: 3, S: 72 (Mayıs 1945), s. 7-8. , C: 4, S: 74 (Temmuz 1945), s. 8.

¹⁹³ "Halkevi Haberlerimiz", **Baspınar**, C: 4, S: 90-91 (Ekim-Kasım 1947), s. 31-32.

anlatılmaktadır.¹⁹⁴ Kamil Uras, “*Halkevlerimiz*” adli yazısında Halkevinin 17. açılış yıldönümünde Halkevi’ni değerlendirmektedir. Söz konusu yazıda Halkevleri’nin kuruluşu, gelişimi ve işlevlerinden bahsedilmektedir.¹⁹⁵ “*Halkevlerimiz*” başlıklı yazıda Mustafa Turan Bingöl, kuruluş yıldönümlerinde Halkevleri’ni “Cumhuriyet Halk Partisi’nin en güzel ve en hayırlı bir eseri” olarak değerlendirmektedir.¹⁹⁶

Behçet Özdamar, “*Burç Köyünün Halkodasında*” adli yazıda, Burç köyüne nüfus saymaya giden bir ekibin köyün halkodasında ağırlanışını belirtmektedir.¹⁹⁷

“*Halkevlerinin Açılış Günü*” adli yazıda Halkevleri’nin açılış günüyle ilgili bir yazı çıkmıştır. Bu yazıda, Gaziantep Halkevi’nin açılan ilk Halkevleri’nden olduğu, Gaziantep Halkevi’nin üzerine düşen vazifeleri tam olarak yerine getirmeye çalıştığı, 16 yıldan beri “Mukaddes ülkü” yolunda bir çok hizmetler yapıldığı, bu hizmetlerinde Baspınar’la daha da geliştiği belirtilmektedir.¹⁹⁸

Sefik Türker, “*Halkevi Kütüphanesi*” adli yazısında, Gaziantep Halkevi Kütüphanesi’ni anlatmaktadır. Halkevi kütüphanesinde genel eserler, felsefe, din, sosyal ilimler, filoloji, nazari ilimler, (teorik matematik, fizik) tatbiki ilimler, (tip mühendislik) güzel sanatlar, edebiyat ve tarih konularında eserler bulunduğu belirtilmektedir.¹⁹⁹

“*Halkevi Bahçesi*” isimli yazıda, Gaziantep Halkevi bahçesi anlatılmıştır. “Yazın bogucu sicaklarında” günün ağır çalışma koşullarından yorulan vatandaşların aksamları bu bahçede, “serin köseler”, “fiskiye havuz bası” ve “güzel kokulu çiçekler” arasında dinlendiği aktarılmaktadır.²⁰⁰

III- Türk Devrimi ve Devrim Önderlerine İlişkin Yazılar

A- Atatürk Üzerine

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar incelendiğinde; Mustafa Kemal Atatürk’le ilgili altı sayıda yedi yazı görülmüştür. Bunların bir kısmı devlet büyüklerinin

¹⁹⁴ “Sehir Haberlerimiz”, **Baspınar**, C: 4, S: 93 (Ocak 1948), s. 16. , C: 5, S: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 31-32.

¹⁹⁵ Kamil Uras, “Halkevlerimiz”, **Baspınar**, C: 5, S: 105-106 (Ocak-Subat 1949), s. 5.

¹⁹⁶ M. T. Bingöl, “Halkevlerimiz”, **Baspınar**, C: 5, S: 105-106 (Ocak-Subat 1949), s. 13.

¹⁹⁷ Behçet Özdamar, “Burç Köyünün Halkodasında”, **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 23-24.

¹⁹⁸ “Halkevlerinin Açılış Günü”, **Baspınar**, C: 4, S: 94 (Subat 1948), s. 1, 8.

¹⁹⁹ Sefik Türker, “Halkevi Kütüphanesi”, **Baspınar**, C: 4, S: 94 (Subat 1948), s. 7-9.

²⁰⁰ “Halkevi Bahçesi”, **Baspınar**, C: 1, S: 5 (Temmuz 1939), s. 7.

Mustafa Kemal Atatürk'le ilgili sözleri, bir kısmı da bizzat Atatürk'ün kendi sözleri olmuştur.

Ebedi sef Atatürk'ün ölüm yıldönümünde Cumhurbaskani İnönü'nün 21. 11. 1938'de Türk Milletine söylediği bildirisini yayımlanmıştır. Milli Sef bu bildiride; Atatürk'ün, ugradığımız “haksız ve zalim saldırı” sırasında meydana atılarak Türk milletinin, “ masum ve haklı” olduğunu tüm dünyaya ilan ettiğini, zaferden sonra da ömrünü Türk Milleti'nin haklarını ve çıkarlarını korumakla geçirdiğini belirtmiştir.²⁰¹

Atatürk, cumhuriyetin faziletlerinden bahsettiği bir yazısında, gerçek zaferin sadece savaş alanlarında değil, zaferden sonra milleti güçlendirmekle olacağını, millete sadece hizmet edilebileceğini, efendilik olamayacağını ve “cumhuriyetin fazilet” olduğunu belirtmiştir.²⁰²

“*Atatürk, Hayati ve Yüksek Sahsiyeti*” isimli yazısında Turgut Tarhan; Atatürk'ü kaybedişimizin ikinci yılını bitirdiğimizi belirterek, Atatürk'ün hayat hikayesinden bahsetmiş ve Atatürk'ün yüksek kişiliğini ortaya koymuştur.²⁰³

Hasan Ali Yücel “*Meclisin Bes Dakikası*” isimli yazısında; Büyük Millet Meclisi'nin saygı duruşunu kaleme almış, bu saygı duruşunda; Büyük Millet Meclisi'nin “Aziz Atası”, “Büyük Kurtarıcısı” için ağladığını, Meclis'in ağlamasıyla bütün Türk Milleti'nin de ağladığını, bu topraklar üzerinde yaşayan herkesin bu anda Atatürk'te birleştiğini yazmıştır.²⁰⁴

Atatürk'ün ölümünün 6. yılında su yazılar kaleme alınmıştır; Sabri Güzel “*Ebedi Yasayan Varlık*” isimli yazısında; altı yıl önce kaybedilen Ulu Önderin kazandığı zaferleri belirtmiş, kurduğu devletin Cumhurbaskani İnönü tarafından daha da kökleştirdiğini ifade etmiştir.²⁰⁵ Atatürk'ün “*Aziz Hatırası Önünde*” adlı yazıda Ali Nadi Ünler; Ebedi Sef'in kaybinin altıncı yılında bu acıyı yeniden yaşamıştır. Atatürk'ün, Türk Milleti'nin en büyük evladı olduğunu, bunun için Türk milleti'nin Atatürk'ü “ilahlar mertebesine” yükselttiğini, “O'na tapınmaya” başladığını,

²⁰¹ İsmet İnönü, “Büyük Türk Milletine Beyanname”, **Baspınar**, C: 1, S: 20 (Ekim 1940), s. 1-2.

²⁰² Atatürk, “Atatürk'ün Sözleri”, **Baspınar**, C: 1, S: 20 (Ekim 1940), s. 2.

²⁰³ Turgut Tarhan, “Atatürk Hayati ve Yüksek Sahsiyeti”, **Baspınar**, C: 1, S: 20 (Ekim 1940), s. 3-8.

²⁰⁴ Hasan Ali Yücel, “Meclisin Bes Dakikası”, **Baspınar**, C: 1, S: 20 (Ekim 1940), s. 18.

²⁰⁵ Sabri Güzel, “Ebedi Yasayan Varlık”, **Baspınar**, C: 3, S: 66 (Kasım 1944), s. 1-2.

ölümünden sonrada bu milletin “kalp ve vicdani”nda yasadigini yazmistir.²⁰⁶ Ali C. Ataç “*Gömülen Cihan*” isimli yazisinda; Ulu Önder Atatürk’ün kaybinin altinci yilinda, alti yil önce büyük bir cihanin gömüldüğünü, ama sahsiyetinin ebedileserek kalplere sindirildigini, bu büyük aciya ragmen Türk Milleti’ni teselli eden bir büyüğün oldugunu, bu büyüğün de; Lozan Kahramani Milli Sef İnönü oldugunu vurgulamistir.²⁰⁷

B- İnönü Üzerine

Baspınar Dergisi degerlendirildiginde, Ismet İnönü hakkında bes sayida bes adet yazi çikmistir. Bu yazılarda Ismet İnönü’nün meziyetleri, özellikleri, ülke için çalismalari ve kendisinin çeşitli vesilelerle yaptigi konusmalardan bahsedilmistir.

“*Refik Saydamın Aziz Hatirasina*” baslikli yazida; Basvekil Refik Saydam’ın vefati nedeniyle Ismet İnönü’nün Türk Milleti’ne mesajı yayimlamistir. Bu mesajda; “Kiyetli Basvekilin” hizmetlerini, vatan için yaptiklari, kisiligi, hizmet aski ve dört yillik basvekilligi sirasindaki gözüpekligi ile sahsi menfaatlerden uzak kalmasi, Türk Milleti için geceli gündüzlü çalismasi anlatilmistir.²⁰⁸

“*Milli Sefin Gençlige Hitabesi*” isimli yazisinda Ali Nadi Ünler; Ismet İnönü’nün bu hitabini degerlendirmistir. Cumhurbaskani İnönü; bu nutkunu 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayrami’nda Türk Gençlerine vermistir. Atatürk İlkelerinin Türk Gençligi için vazgeçilmez bir yol gösterici oldugunu vurgulamis, bu ilkelerin isaret ettigi prensiplere ciddiyyet, sadakat ve dört elle sarilmalarini istemistir.²⁰⁹

Büyük Millet Meclisi’nin yedinci döneminin üçüncü toplantisinda, Ismet İnönü’nün yaptigi konusma aynen yayimlanmistir. Cumhurbaskani İnönü bu konusmada; kaldirilan vergiler, toprak kanunu, milli egitim isleri, cihan barisi,

²⁰⁶ Ali Nadi Ünler, “Atatürk’ün Aziz Hatirasi Önünde”, **Baspınar**, C: 3, S: 66 (Kasim-Aralik 1944), s. 3-4.

²⁰⁷ Ali C. Ataç, “Gömülen Cihan”, **Baspınar**, C: 3, S: 66 (Kasim 1944), s. 5.

²⁰⁸ Ismet İnönü, “Refik Saydam’ın Aziz Hatirasina”, **Baspınar**, C: 2, S: 37-38 (Haziran-Temmuz 1942), s. 1-2.

²⁰⁹ Ali Nadi Ünler, “Milli Sefin Gençlige Hitabi”, **Baspınar**, C: 3, S: 60-61 (Mayis-Haziran 1944), s. 4-5.

Türkiye ve ikinci Dünya Savası, bogazlar meselesi, Türkiye'nin haklari, topraklari ve iç politika konularında görüşlerini açıklamıştır.²¹⁰

C- Dergide Yer Alan Nutuklar

Baspınar Dergisi'nde yüz sekiz sayı boyunca çeşitli nutuklar yayımlanmıştır. Gaziantep'in kurtuluşuyla ilgili dört, Halkevleri, 19 Mayıs, eğitim ve kültürle ilgili de birer nutuk yayımlanmış; ayrıca bazıları da konu bütünlüğü açısından "Önemli Olaylar ve Yıldönümleri" kapsamında değerlendirilmiştir. 25. 12. 1943 tarihine rastlayan Gaziantep'in Kurtuluş Bayramı için Halkevi Reisi Sabri Güzel'in "*Gazi Yurdumuzun Kurtuluş Bayramı*" isimli nutku 54-55. sayılarda yer almıştır. Bu yazıda; Gaziantep'te, Türk kuvvetinin modern savaş araç ve gereçleriyle donanmış "O muazzam" düşman güçlerini yendigi, gelişmiş top ve tanklara karşı tüfeklerle yaristigi ve siperleri kendilerine mezar yaptıklarını belirtmiştir.²¹¹

Zeki Dora "*Gazilik Günü*" kutlamaları vesilesiyle Halkevinde verdiği nutkunda; Gaziantep'in kahramanlık destanından bir kesit sunarak, tarihe geçmiş Gaziantep destanından bahsetmiş, 1920'nin karanlık günlerinde Gaziantep cephesinde 500 kişilik Türk kuvvetinin 5000 kişilik düşman kuvvetine karşı verdiği inanılmaz mücadele ve bu kahramanlığın tarihte az rastlanan bir durum olduğunu ifade etmiştir.²¹²

"*Şehit Sahinin Hayatı*" adlı nutkunda Ali Nadi Ünler, Ünlü Kahramanın mucizevi mücadelesini anlatmıştır. Kendisi de bizzat Gaziantep savaşına katılmış olan Ali Nadi Ünler, Sahin Bey'in cesur, kahraman ve kuvvetli bir hatip olduğu kadar, büyük bir teskilatçı olduğunu, Kilis ve Gaziantep'teki "Milli müfrezeleri" kısa sürede teskil ettiğini, buradaki düşman birliklerini aylarca "titrettiğini", "yerlerine mihladığını", işgal güçlerine çok "zayıat" verdirdiğini, en sonunda kendi birliğindeki bir çok kişinin şehit düşmesi, kısmen de dağılması sonucu tek basına koskoca düşman güçlerine karşı şehit oluncaya kadar büyük kahramanlıkla savastığını, "hemsehrilerine" verdiği sözü tutarak ("düşman arabaları cesedimi çignemeden

²¹⁰ İsmet İnönü, "İsmet İnönünün Verdiği Kıymetli Nutuk", **Baspınar**, C: 4, S: 77-78 (Ekim-Kasım 1945), s. 1-12.

²¹¹ R. S. Güzel, "Gazi Yurdumuzun Kurtuluş Bayramı", **Baspınar**, C: 3, S: 54-55 (Kasım-Aralık 1943), s. 1-2.

²¹² Zeki Dora, "Zeki Dora'nın Nutku", **Baspınar**, C: 3, S: 56-57 (Ocak-Şubat 1944), s. 3-5.

Antep'e giremez" demisti.) dñsman askerlerinin cesedini ignemenen Gaziantep'e girmedigini anlatmistir.²¹³

Gaziantep'in 23. Kurtulus gñnñnde Ali Akinal'in sñyledigi nutuk "23. Kurtulus Gñnñ" ismiyle yer almistir. Sñz konusu nutukta Ali Akinal; Gaziantep Halki'nin cesareti, metaneti ve bñyñklñgñnden bahsederek, Gaziantep'in 23 yil ÷nce Fransizlar tarafından isgale kalkisildiginda; dñsmanın daha yolda karsilandigini, aylarca dñsmanla savasildigini, sayisiz kayip verildigini, Gaziantep Savunmasi'nin dñnya tarihine yazilmis ÷ç memleket savunmasindan (Fransa'da Verdñn, Rusya'da Stalingrat) biri oldugunu belirtmistir.²¹⁴

Basbakan B. Sñkrñ Saraoglu "Halkevlerinin 13. Yildñnñmñ" basligiyla verdigi nutukta, Halkevleri, halkodalari ve kñylñlerimizle ilgili konulari irdelemistir. Basbakan, sñz konusu yazida; Halkevleri'nin 1932'de faaliyete getiginini, ilk yilda açılan Halkevleri sayisinin 14 oldugunu, 1944'te bu sayinin 455'i buldugunu, bunlardan 63'nñn il merkezinde bulundugunu anlatmistir.²¹⁵

Gaziantep Valisi Burhanettin Tek'er, "19 Mayıs" nedeniyle verdigi nutukta; 19 Mayıs'in Atatñrk'ñn Samsuna ayak bastigi tarihi gñnñ oldugunu, bundan sonra kalkinma, toplanma ve gñlenme savasi basladigini ve ancak, son 23 yilda "aziz yurdun" yñzñnñn gñldñgñnñ vurgulamistir.²¹⁶

Halkevi Reisi Sabri Gñzel'in, ÷niversite Haftasi'nda profesñr ve misafirlere hitaben Gaziantep kñltñrñyle ilgili olarak verdigi nutuk "Sehrimizde ÷niversite Haftasi" ismiyle yayimlanmistir. ÷niversite haftasi nedeniyle Gaziantep'e gelen 9 profesñr ve doente tesekkñr eden Sabri Gñzel, Gaziantep'te bes gñnden beri bu misafirlerin kiymetli alısmalar yaptiginini, Gaziantep'te ve Halkevi salonunda "kñltñr ve fen mesalesi" yaktiklarini, bunun sonucunda, heyecanların arttiginini, "dertlere derman ve kalplere inan" geldigini ifade etmistir.²¹⁷

²¹³ Ali Nadi ÷nler, "Sehit Sahin'in Hayati", **Baspınar**, C:3, S: 59 (Nisan 1944), s. 7-10.

²¹⁴ Ali Akinal, "23. Kurtulus Gñnñ", **Baspınar**, C: 3, S: 67 (Aralik 1944), s. 9-10, 16.

²¹⁵ B. Sñkrñ Saraoglu, "Halkevlerinin 13. Yildñnñmñ", **Baspınar**, C: 3, S: 70 (Mart 1945), s. 1-6.

²¹⁶ Burhanettin Tek'er, "19 Mayıs", **Baspınar**, C: 3, S: 72 (Mayis 1945), s. 1-2.

²¹⁷ Sabri Gñzel, "Sehrimizde ÷niversite Haftasi", **Baspınar**, C: 4, S: 79-80 (Aralik-Ocak 1945), s. 8-9.

26 Haziran 1948'de meslek hayatının 40. yilini dolduran Ibrahim Konuralp, (Gaziantep eğitim hayatının önemli bir siması ve Gaziantep lisesinde uzun yıllar matematik öğretmenliği yapmış kısıdır.) hakkında öğrencisi Ziraat Müdürü Fazlı Danisman'ın Dayı Ahmet Aga Okulu bahçesinde verdiği nutuk '*Ibrahim Konuralp Jubilesi*' başlığıyla okuyuculara duyurulmuştur. Bu nutukta; Ibrahim Konuralp'ın uzun yıllar Gaziantep kültür hayatına yüksek hizmetler yaptığı, "şerefli ömrünü" vatan evlatlarına adadığı, temiz kişilikli, ciddi, yüksek bilgili ve öğretmenlik tekniği bakımından son derece yetenekli olduğu irdelenmiştir.²¹⁸

D- Önemli Olaylar ve Yıldönümleri

Dergide, özellikle Lozan konulu yazılar önemli yer tutmuştur. Önemli olaylar ve yıldönümlerinden bes sayıda 7 defa bahsedilmiştir. Bes defa Lozan, birer defa da Hatay ve Montrö ile ilgili yazılar çıkmıştır.

Sabri Haksever '*Hatay*' isimli yazısında; Hatay'ın Anavatana katılmasıyla ilgili bilgiler vermiştir. Sabri Haksever bu yazısında; Hatay'ın Anavatana kavuşmasında iki basın (Atatürk, İnönü) etkili olduğunu, Hatay'la Anavatan arasındaki bağın "Asırların Derinliklerine kadar" uzandığını yazmıştır.²¹⁹

"*Lozan*" isimli yazısında Ali Nadi Ünler; Lozan Zaferi'nin 16. yıldönümünü kutladıklarını, Lozan Antlaşması'nın önemini, garp cephesinin genç ve güzide kumandanının Lozan'da başarıyı sağladığını ve şimdi de O'nun Milli Şef olarak milletin başında olduğunu vurgulamıştır.²²⁰ Turgut Tarhan, "*Lozan ve Milli Şef*" isimli yazısında; Lozan Zaferi'nin 20. yılında Milli Şef'in Lozan Antlaşması sırasındaki mücadelesini, orada verdiği nutukla herkesi etkilediğini, "Gaflet ve bir inat küfrü taşıyan" O başları eğdirdiğini anlatmıştır.²²¹ Sitki Akyaza, Lozan'ın yıldönümünde Halkevinde yapılan büyük törende uzun bir incelemeye dayanan "Lozan'ın Yıldönümü" adlı kuvvetli bir konuşma yapmıştır. Baspınar'ın 62. sayısında yayımlanan bu konuşmada Sitki Akyaza; İnönü'de milletin "makus talihini yenen" İsmet Paşa'nın Lozan'da da dünyanın en "namdar diplomatlarını"

²¹⁸ Fazlı Danisman, "Ibrahim Konuralp Jubilesi", **Baspınar**, C: 5, S: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 23-24.

²¹⁹ Sabri Haksever, "Hatay", **Baspınar**, C: 1, S: 5 (Temmuz 1939), s. 1-3.

²²⁰ Ali Nadi Ünler, "Lozan", **Baspınar**, C: 1, S: 6 (Ağustos 1939), s. 1-2

²²¹ T. Tarhan, "Lozan ve Milli Şef", **Baspınar**, C: 2, S: 37-38 (Haziran-Temmuz 1942), s. 3-4

yendiginden bahsetmiştir.²²² Lozan Antlaşması'nın yildönümünde Ali Nadi Ünler; “*Lozan*” isimli bir yazı yazmıştır. Ali Nadi Ünler bu yazıda; Lozan'ın hiç de kolay elde edilmediğini, İsmet Paşa'nın kazandığı savaşlarda gösterdiği enerji ve kudretten daha fazlasını Lozan'da harcadığını, aylarca süren çalışmalarından ve “didismelerden” sonra, karsıdakilere Türk Milleti'nin tam bağımsızlığını tanıtmayı basardığını, II. Dünya Savaşının bu buhranlı günlerinde “Lozan Kahramanı”nın Türk Milleti'nin başında bulunmasının bu millet için güzel bir talih olduğunu anlatmıştır.²²³ Sabri Güzel, “*24 Temmuz Lozan Günü*” isimli yazıda Lozan'da İsmet İnönü'nün Bir milleti ölümden diriltmenin en güzel misalini verdiğini belirterek, Lozan Antlaşmasının Türk milletinin haklarını dünyaya kabul ettirdiği büyük bir zafer olduğunu vurgulamıştır.²²⁴

“Montrö Antlaşması”nın yildönümü dolayısıyla Tarih öğretmeni Bekir Elam'ın yaptığı konuşma ise “*Montrö Günü*” başlığıyla 74. sayıda yayımlanmıştır. Bu yazıda Bekir Elam; “Montrö” nün önemini anlatabilmek için konuyu 14. yüzyıla kadar indirmiş, 1357'de Süleyman Paşa'nın Rumeli'ye geçerek Çanakkale Boğazi'nin, Fatih'in İstanbul'u almasıyla da İstanbul Boğazi'nin Türklere geçtiğini, 18. yüzyıla kadar buralarda bir problemin olmadığını, ama bu dönemden sonra gerek Avrupa'nın, gerekse Rusya'nın Boğazlarla ilgili büyük emellerinin ortaya çıktığını, Osmanlı Devleti'nin her kaybettiği savastan sonra Boğazlarda egemenliğini biraz daha yitirdiğini, ancak Lozan ve 1936'daki Montrö Sözleşmesi'yle bu konudaki egemenliğimize tekrar kavuştüğümüzü anlatmıştır.²²⁵

E- Bayramlar ve Kutlamalar

Gaziantep Halkevi dergisi *Baspınar*'ın içeriğinde öne çıkan bayram ve kutlamaların “23 Nisan”, “19 Mayıs”, “Zafer Bayramı”, “Cumhuriyet Bayramı”, “Gazilik Günü”, “Gaziantep'in Kurtuluş Günü” ve “Toprak Bayramı” olduğu görülmektedir.

²²² Sitki Akyaza, “Lozanın Yıldönümü”, *Baspınar*, C: 3, S: 62 (Temmuz 1944), s. 1

²²³ Ali Nadi Ünler, “Lozan”, *Baspınar*, C: 3, S: 62 (Temmuz 1944), s. 5-6

²²⁴ Sabri Güzel, “24 Temmuz Lozan Günü”, *Baspınar*, C: 4, S: 74 (Temmuz 1945), s. 4

²²⁵ Bekir Elam, “Montrö Günü”, *Baspınar*, C: 4, S: 74 (Temmuz 1945), s. 1-3

3. sayıda “23 Nisan” baslikli yazisinda Nurettin Ormanci; 23 Nisan’a giden süreci anlatarak, 23 Nisan 1920’de Ankara’da meclisin açıldığını, padisaha körü körüne bagli kisileri millet egemenligine ikna etmenin Atatürk ve arkadaslari için çok zor olmadigini, padisahin düsmandan kurtarildiktan sonra meclisin belirleyecegi esaslar çerçevesinde degerlendirilecegi kabul edilerek, aslinda cumhuriyete giden yolun fiilen basladigini belirtmistir.²²⁶ 23 Nisan’in Gaziantep’teki yansimalarini içeren “*Sehrimizde 23 Nisan*” isimli yazi yine 3. sayıda yer almaktadır. Havanin açık ve güneşli olması, şehirdeki ortam, kutlamalar, çocuk balosu, resmi geçit, bütün özel ve resmi binalarin süslenmesi bu yazida bahsedilen konular olmustur.²²⁷ N. Altun, “*23 Nisanin Anlami*” adli yazisinda 23 Nisan’in bir bahar günü oldugunu, “Türk Milletinin baharinin” da bu kutlu günle yükselmeye basladigini anlatmistir.²²⁸ Sefik Türker, “*23 Nisan*” adli yazisinda, 23 Nisan’in Türkiye’nin kutladigi ilk bayram oldugu, Asirlardir siyasi haklardan mahrum edilen Türk Milleti’nin ilk defa milli irade için bu tarihte Ankara’da toplandigi, yok oldugu sanilan bir milletin bagimsizligi ugruna her türlü kahramanlik ve fedakarligi göstermeye hazir oldugunu bu günde ilan ettigini vurgulamaktadır.²²⁹

Halkevi baskani Nurettin Ormanci, “*19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı*” isimli yazisinda, 19 Mayıs’in anlamini irdelemistir. Ormanci bu yazida: 19 Mayıs’in olusmasini saglayan faktörlere deginmis, 19 Mayıs’i: azap, elem ve izdirap içinde geçen kara günlerin aydinliklara kavustugu gün olarak tanımlamistir.²³⁰ Turgut Tarhan, “*19 Mayıs çocuklarına*” adli yazisinda 19 Mayıs’in “dogum günümüz” oldugunu belirterek, “18 milyon gencin İnönü” nün önünde selam durusunda oldugunu yazmistir.²³¹ “*19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı*” adli yazisinda Osman Tuzcu, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayrami’nin tüm yurttta oldugu gibi Gaziantep’te

²²⁶ Nurettin Ormanci, “23 Nisan”, **Baspınar**, C: 1, S: 3 (Mayis 1939), s. 1-3

²²⁷ “Sehrimizde 23 Nisan”, **Baspınar**, C: 1, S: 3 (Mayis 1939), s. 22-23

²²⁸ N. Altun, “23 Nisan’in Anlami”, **Baspınar**, C: 3, S: 71 (Nisan 1944), s. 4

²²⁹ Sefik Türker, “23 Nisan”, **Baspınar**, C: 4, S: 96 (Nisan 1948), s. 1, 12.

²³⁰ Nurettin Ormanci, “19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı”, **Baspınar**, C: 1 S: 4 (Haziran 1939), s. 6-8.

²³¹ Turgut Tarhan, “19 Mayıs Çocuklarına”, **Baspınar**, C: 2, S: 36 (Mayis 1942), s. 1-2.

de “büyük bir nese canlı ve heyecanlı gösterilerle” kutlandığını belirtmiştir.²³² 97. sayıda “19 Mayıs” başlıklı yazıda; 29 yıl önce Yunanlılar’ın İzmir’i işgal ettiğini, Fransızların, Urfa, Maras ve Antep’e saldırdığını, bir daha güneşin doğacağını sanılmadığı bir zamanda, “Türk Güneşi” nin Samsun’da doğarak, yeniden dirilişimizi ilan ettiği anlatılmaktadır.²³³

“30 Ağustos” adlı yazıda Sabri Haksever, hem 30 Ağustos’u anlatmış, hem de yeni bir savaşın esiginde Türk Milleti’nin gerektiğinde yeni “30 Ağustos” lar yaratacağını belirtmiştir.²³⁴ “30 Ağustos” isimli yazıda Nurettin Altun, 30 Ağustos Baskomutan Meydan Muharebesi’nin “Türk Milleti’nin kaderinde ebedi bir dönüm noktası ve mutlak vatanseverliğin sembolü” olduğunu belirterek, 23 yıl önce vatanın “temiz” toprakları düşman zulmü altında ezilirken Atatürk’ün “bir güneş” gibi parlayarak Türk Milleti’nin istiklalini, şerefini ve “hürriyetini” koruyup düşmanı perisan ettiğini yazmıştır.²³⁵ Falih Rifki Atay, “25. Zafer Yılı” isimindeki Ulus gazetesinden alınan yazısında Büyük Zaferin önemini vurgulayarak, Bağımsızlık savaşının kazanılması ve yeni Türkiye Devleti’nin kurulmasının, herkesin ve özellikle yakın bölgemizin huzur ve güvenliğe kavuşmasına katkı sağladığını, bu durumdan onların da faydalandığını, 30 Ağustos zaferinin tam olduğu için Türk Milleti’nin bağımsızlığının da eksiksiz olduğunu belirtmiştir.²³⁶ “Zafer Bayramını Kutladık” isimli yazıda Zafer Bayramı etkinlikleri çerçevesinde şehirdeki programlar belirtilmiştir. Buna göre; sabah 9.00, 10.15 arası tebrikler kabul edilecek 10.30’da askeri birlikler teftiş edilecek, şehitliğe çelenk konacak, öğleden sonrada stadyumda futbol maçı ve çeşitli spor gösterileri yapılacak, gece, Halkevi bahçesinde bir balo verilecek, en sonra da askeri birlikler fener alayları düzenleyecektir.²³⁷ “Gazilik Günü” adlı yazıda Ziya Güner, Antep’e Gazilik ünvanı verildiği günü Halkevi’nin isabetli bir kararla her yıl kutlama kararı aldığını, kararın bu yıldan başlayarak uygulanacağını, ayrıca söz konusu yasanın üç maddeden oluştuğunu ve bu yasa metninin iri puntolar ve yıldızlı harflerle Halkevi’nin şeref salonunu süslediğini

²³² Osman Tuzcu, “19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı”, **Baspınar**, C: 3, S: 72 (Mayıs 1945), s. 3, 8.

²³³ “19 Mayıs”, **Baspınar**, C: 5, S: 97 (Mayıs 1948), s. 1, 16.

²³⁴ Sabri Haksever, “30 Ağustos”, **Baspınar**, C: 1, S: 7 (Eylül 1939), s. 1-2.

²³⁵ Nurettin Altun, “30 Ağustos”, **Baspınar**, C: 4, S: 75-76 (Ağustos-Eylül 1945), s. 3, 16.

²³⁶ Falih Rifki Atay, “25. Zafer Yılı”, **Baspınar**, C: 4, S: 89 (Eylül 1947), s. 1.

²³⁷ “Zafer Bayramını Kutladık”, **Baspınar**, C: 4, S: 89 (Eylül 1947), s. 16.

ifade etmiştir.²³⁸ “Gazi Yurdun Gazilik Günü” isimli yazısında Ali Nadi Ünler, Gaziantep’e “Gazilik Ünvanı” verilmesinin yıldönümünün parlak etkinliklerle kutlandığını anlatarak, Gaziantep destanının “Dost düşman herkesin takdirini topladığını”, Büyük Millet Meclisi’nin de bu destanı adlandırmak, yasatmak ve “nesiller boyunca ebedilestirmek” amacıyla 6 Subat 1921’ de Antep’e “Gazilik” gibi yüksek ve şerefli bir unvan verdiğini belirtmiştir.²³⁹ Behçet Kemal Çağlar, “*Gavurun Kursunu Degmez Adama Diyenlerin Sehrinde*” başlıklı yazısında, Gaziantep’in 23. Kurtuluş Yıldönümünde Gaziantep’le ilgili bir yazı yazmıştır. Bu yazıda Ünlü Sair; 25 yıldır hasret kaldığı Gaziantep’e gelisini ve buradaki izlenimlerinden bahsetmektedir.²⁴⁰

Gaziantep’in Kurtuluş yıldönümüne ilişkin yazılar da dergide yer almıştır. “*Kurtuluşumuzun 23. Yıldönümü Günü*” isimli yazıda Sabri Güzel, Gaziantep’lilerin 23 sene önce büyük zorluklarla, büyük yokluklarla yurt müdafaasının nasıl olacağını, nasıl harikalar yaratılacağını ispat ettiklerini anlatmıştır.²⁴¹ Derginin 92. sayısında “*Kurtuluşumuzun 26. Yıldönümünü Kutladık*” isimli yazıda “Antep Harbi”nden bir kesit sunulmaktadır Ayrıca söz konusu yazıda; Antep harbinin o karanlık ve kasvetli manzarasından sonra “evlerimizde, yataklarımızda, sıcak yuvalarımızda misil misil uyduğumuz bu aydınlık günleri düşündüğümüzde” kurtuluşun ne demek olduğunu herkesin çok iyi anlayacağı ifade edilmiştir.²⁴²

“*Cumhuriyet XXI. Yasında*” isimli yazısında öğretmen Kerim Fırat cumhuriyetin 21. yılında “huzur ve emniyet içinde” bir ülke olduğunu bunu da Atatürk ve İnönü’ye borçlu olduğumuzu belirtmiştir.²⁴³ Baspınar’ın 77-78. sayılarında “*Cumhuriyet Bayramı*” adlı yazıda, cumhuriyetin 22. yıldönümü nedeniyle şehirde yapılan törenlerden bahsedilmiştir. Bu törenler Pazar öğleden sonra başlamış, salı akşamı sona ermiştir. Pazartesi sabah erken saatlerde; binlerce vatandaş caddeleri “yüzlerinde neşeye” doldurarak, “kahraman ordumuzla” öğrencilerin geçişini beklemiş, bayram süresince şehrin çeşitli yerlerine kürsüler

²³⁸ Ziya Güner, “Gazilik Günü”, **Baspınar**, C: 2, S: 45 (Subat 1943), s. 1, 7.

²³⁹ Ali Nadi Ünler, “Gazi Yurdun Gazilik Günü”, **Baspınar**, C: 3, S: 56-57 (Ocak-Subat 1944), s. 1-2.

²⁴⁰ Behçet Kemal Çağlar, “Gavurun Kursunu Degmez Adama Diyenlerin Sehrinde”, **Baspınar**, C: 3, S: 67 (Aralık 1944), s. 1-5.

²⁴¹ Sabri Güzel, “Kurtuluşumuzun 23. Yıldönümü”, **Baspınar**, C: 3, S: 67 (Aralık 1944), s. 6, 16.

²⁴² “Kurtuluşumuzun 26. Yıldönümünü Kutlarken”, **Baspınar**, C: 4, S: 92 (Aralık 1947), s. 1-2.

²⁴³ Kerim Fırat, “Cumhuriyet XXI. Yasında”, **Baspınar**, C: 3, S: 66 (Kasım 1944), s. 8.

konmus, halkın buradan günün anlam ve önemine ilişkin konuşmalar yapması sağlanmış, bayram günü sabahı hükümet konagında bayramlaşma yapılmış, daha sonrada protokol tören yerine gelerek resmi geçit yapılmıştır.²⁴⁴

“*Toprak Bayramı*” isimli yazıda, Toprak Bayramı münasebetiyle şehirde yapılan coşkun ve içten törenlerden bahsedilmektedir.²⁴⁵ Ziraat Müdürü Fazlı Danisman yazısında, Toprak Kanunu’nun içeriginden bahsetmiştir. Kanun’un gayesinin “Toprak sahibi vatandaşların mülkiyet haklarıyla, topraksız ve geçimi topraga bağlı vatandaşların hak ve ihtiyaçlarının sağlanması ve çiftçiliği teşkilatlandırmak” olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yazıda; Halkevi bünyesindeki kutlamalar irdelenmiş, şehirdeki etkinlikler ve Halkevi programından bahsedilerek, çeşitli konuşmalara yer verilmiştir.²⁴⁶

Dergide, ulusal bayramlar gibi dini bayramlara ait yazılar da yayımlanmıştır. Ali Cevdet Ataç Kurban Bayramı vesilesiyle kaleme aldığı yazısında kurban olayının çok eskilere dayandığını, sadece İslam dinine ait bir oluşum olmayacağını yazmıştır.²⁴⁷ Abdurrahman Aygün; “Leyle-i Regaip ve Tahakkuku Hamli Hazreti Amine” adlı yazıda, “Regaip Kandili” nin değişik boyutundan bahsetmiştir. Söz konusu yazar, Yeryüzündeki Müslümanların “Leyle-i Regaip” ismi altında “Hazreti Fahri Alemi” rencide ettiklerini anlatmıştır.²⁴⁸

F- Devrimler:

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar’da, daha çok Dil Devrimiyle ilgili yazılar yoğunlukla yer bulmuştur. Ayrıca genel olarak İnkılaplar konusuna da değinilmiştir.

Gaziantep’in ünlü mebusu Ömer Asim Aksoy, “*İnkılap Edebiyatı ve Nutuklar*” isimli yazısında; İnkılap edebiyatının; “ Milliyetçilik, heyecanlılık, katilik, inandırıcılık, ideal ve azmin ifadesi olmak” gibi özellikleri olduğunu, genel bir kural olarak büyük inkılapçıların aynı zamanda çok iyi hatip olduklarını, bunun da en önemli örneklerinin Atatürk ve İnönü olduğunu anlatmıştır.²⁴⁹

²⁴⁴ “Cumhuriyet Bayramı”, **Baspınar**, C: 4, S: 77-78 (Ekim-Kasım 1945), s. 12, 16.

²⁴⁵ “Toprak Bayramı”, **Baspınar**, C: 3, S: 73 (Haziran 1945), s. 1-2.

²⁴⁶ Fazlı Danisman, “Toprak Bayramı”, **Baspınar**, C: 3, S: 73 (Haziran 1945), s. 3-6.

²⁴⁷ Ali Cevdet Ataç, “Kurban Bayramı”, **Baspınar**, C: 3, S: 66 (Kasım 1944), s. 6-8.

²⁴⁸ Abdurrahman Aygün, “Leyle-i Regaip ve Tahakkuku Hamli Hazreti Amine”, **Baspınar**, C: 5, S: 97 (Mayıs 1948), s. 2-4, 8.

²⁴⁹ Ömer Asim Aksoy, “İnkılap Edebiyatı ve Nutuklar”, **Baspınar**, C: 1, S: 7 (Eylül 1939), s. 3-4, 7.

Kazim Günay, “İnkılaplar Karsisinde Gençlik” isimli yazısında; “İstibdat” döneminde ve II. Mesrutiyet rejiminde uyusuk ve hareketsiz bir gençlik beklendiğini, gençliğin Çanakkale ve Milli Mücadele’de heyecanla, seikle savastığını ve bugün de “Cumhuriyetin sağlam temelleri Türk gençlerinin omzuna dayandığını” belirtmiştir.²⁵⁰

“*Vazife Budur*” isimli yazısında S. Yusufoglu Türk gençliğine cumhuriyetin faziletlerinin anlatılması gerektiğini, bunları yapması gerekenlerin de; orta, lise ve yüksek öğrenim hocaları ve aydınları olduğunu anlatmıştır.²⁵¹

Halkevi Reisi Sabri Güzel’in “*Dil İnkılabimizin Önemi*” adlı yazısında; Osmanlı Devletinde “Türk’ün ana dilinden faydalanamadığı için imparatorlugun yıkıldığı, dile sokulan yabancı kelimelerin, “Kapitülasyonların oynadığı rolleri oynadığı”, bunun için dile sahip çıkmamız gerektiği vurgusunu yapmıştır.²⁵² “*Dil İnkılabimiz*” başlıklı yazıda Sabri Güzel, Dil İnkılabinin nasıl başladığını anlatmıştır.²⁵³ “*Dil İnkılabimizin 13. Yıldönümü*” başlıklı yazısında Halkevi Reisi Sabri Güzel, önceki sayılardaki yazılarından biraz daha farklı ve daha teknik açıklamalarda bulunmuş, ayrıca 1928’de kabul edilen yeni Türk harflerinden bahsetmiştir.²⁵⁴ Suat Ballar, “*Dil Devriminin Gelenekçilik Yolunda Ülkülesmesi*” adlı yazısında; 26 Eylül 1932’de Dolmabahçe’de dilin sadeleşmesi için yapılan toplantıdan bahsederek bunun gerekçelerini anlatmıştır.²⁵⁵ Öğretmen Kerim Fırat “*Dil Bayramı Münasebetiyle*” başlıklı yazısında, vatandaşın Türk diline sahip olması gerektiğini vurgulamıştır.²⁵⁶ Cemil Güçyetmez “*Dil Devrimi*” isimli yazısında; Dil Bayramımız ile ilgili bilgiler vermekte, bu bayramın da milli bir bayram olduğunu belirtmektedir.²⁵⁷

²⁵⁰ Kazim Günay, “İnkılaplar Karsisinde Gençlik”, **Baspınar**, C: 1, S: 1 (Subat 1939), s. 5-6.

²⁵¹ S. Yusufoglu, “Vazife Budur”, **Baspınar**, C: 2, S: 36 (Mayıs 1942), s. 15-16.

²⁵² Sabri Güzel, “Dil İnkılabinin Önemi”, **Baspınar**, C: 3, S: 52 (Eylül 1943), s. 9-13.

²⁵³ Sabri Güzel, “Dil İnkılabimiz”, **Baspınar**, C: 3, S: 65 (Ekim 1944), s. 1-3.

²⁵⁴ Sabri Güzel, “Dil İnkılabimizin 13. Yıldönümü”, **Baspınar**, C: 4, S: 75-76 (Ağustos-Eylül 1945), s. 4-6.

²⁵⁵ Suat Ballar, “Dil Devriminin Gelenekçilik Yolunda Ülkülesmesi”, **Baspınar**, C: 3, S: 65 (Ekim 1944), s. 6-7.

²⁵⁶ Kerim Fırat, “Dil Bayramı Münasebetiyle”, **Baspınar**, C: 3, S: 65 (Ekim 1944), s. 8-9.

²⁵⁷ Cemil Güçyetmez, “Dil Devrimi”, **Baspınar**, C: 4, S: 75-76 (Ağustos- Eylül), s. 6-7.

IV- Edebiyat, Kültür ve Folklor Konulu Yazılar

A- Edebiyat Üzerine yazılar

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar incelendiğinde, edebiyatla ilgili yazıların çokluğu hemen dikkati çeker. Edebiyatla ilgili olarak; siir, nesir, hikaye, mektup, masal-özdeyiş, piyes, oyun, tercümeleler, kitap ve dergi tanitimiyle ilgili bir hayli yazı çıkmıştır.

1- Siir- Nesir- Hikaye

Gaziantep Halkevi dergisi Baspınar da siire büyük önem verildiği çok açık bir şekilde görülmektedir. 108 sayının hemen hemen hepsinde siire rastlanılmıştır. Bazen bir, bazen iki, bazen üç, hatta bazen de dokuz tane siir aynı sayıda yayımlanmıştır. Baspınar Dergisi'nde 108 sayı boyunca iki yüz elliye yakın siir yayımlanmıştır.

Baspınar Dergisi'nde kahramanlıkla ilgili; 49, doğa ve manzarayla ilgili; 41, askla ilgili; 35, Gaziantep'le ilgili; 25, folklorla ilgili; 17, inançla ilgili; 11, gurbetle ilgili; 8, toplumsal konularla ilgili; 8, para, ekonomi ve hayat pahalılığıyla ilgili; 7, Atatürk'le ilgili; 5, Baspınar dergisiyle ilgili; 5, öğüt ve nasihatlerle ilgili; 5, acı ve kederle ilgili; 5, kişiye özel; 5, 30 Ağustos' la ilgili; 4, Halkevleri ile ilgili; 3, coğrafyayla ilgili; 3, Köy ve Köycülükle ilgili; 3, İnönü'yle ilgili; 2, 23 Nisan ve cumhuriyetle ilgili 1'er siir yayımlanmıştır.

Baspınar Dergisi'nde, bütün bu siirlerin yani sıra zaman zamanda siire ilişkin yazılar çıkmıştır. Son Posta gazetesinde çıkan "*Pahalilik ve Siir*" adlı makale, Baspınar Dergisi'nin 98-99. sayılarında yayımlanmıştır. M. C. Kuntay yazısında; Pahaliligin bir siire konu olacağını daha önce hiç düşünmediğini, ama Gaziantep'in halk sairisi olan Asik Hamet'in 19. asırda sadece zamanımıza ait olduğu sanılan pahaliligin, o zaman yazılan bir siirin dizelerinde yer aldığını anlatmaktadır.²⁵⁸ Kenan Yalvaç, "*Siir Diyarı Gaziantep*" başlıklı yazısında Gaziantep'in siir gibi bir yer olduğunu, güzelliklerini tasvire imkan olmadığını, doğup büyüdüğü bir yer olmasa da, burada geçirdiği sürenin hayatının en renkli, tatlı ve manalı bir sürecini

²⁵⁸ M. C. Kuntay, "Pahalilik ve Siir", **Baspınar**, C: 5, S: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 16.

olusturduğunu belirtmektedir.²⁵⁹ “*Siire Dair*” adli yazıda ise Hüseyin Gürtunca, siirin ne olup, ne olmadığı konusu üzerinde durarak, Yahya Kemal, A. Hamit ve Fuzuli’den örnekler vermiş, siire bakış açisini anlatmıştır.²⁶⁰

Baspınar Dergisi’nde nesir üzerine çeşitli yazılar yayımlanmıştır. Bunların konuları; ask, manzara, piknik yerleri, inanç ve ruh çözümlemeleri, kan davası, çocuk ve kitaplar olmuştur. Bu konuda; 42 sayıda 48 adet yazı çıkmıştır.

Leman Ural “*Sahra*” başlıklı yazısında, Gaziantep adetlerinden olan piknik gezilerinden bahsederek, piknik yerlerinin Gaziantep’te çok bulunduğunu, güneş ve temiz havadan yararlanmak isteyenlerin havaların ısınmasıyla kirlere kostuğunu anlatmaktadır.²⁶¹ Kazım Günay, “*Yurt Sevgisi ve Yurt Gezisi*” adli yazıda, ülkemizin güzelliklerini belirtmektedir. Yazar; yurdumuzun her karışının ayrı güzellikler taşıdığını, Zigana dağları, Erzurum yaylası, Çukurova ve Toroslar, Isparta, Burdur, Afyon, Kütahya, İzmir ve her tarafın güzelliklerini tasvire gücünün yetmeyeceğini yazmaktadır.²⁶² “*Sevdiğim Yer*” isimli yazıda Ziya Güner, sehirden ve gürültüden uzak, yemyesil çimenlerle örtülü söğüt ağaçlarının gölgelediği, ilik ilik rüzgarın estdiği, uzaklardan kaval sesinin geldiği, kendi kendine yalnız kalabileceği bir yer aradığını belirtmektedir.²⁶³ Sabri Haksever, sevgilisine bir piknik yeri olan “Nurkana” ve “Kavaklık”i tanıtmaktadır.²⁶⁴ Kavaklığın, yaz günü sıcaktan taşlar bile erirken, ne kadar serin olduğunu, yeşillik içinde yüzdüğünü ve insanlara mesire yeri olduğunu yazmaktadır.²⁶⁵

Baspınar Dergisi’nde ayrıca, 37 tane hikayenin yayımlandığı görülmektedir. En çok hikayesi yayımlananlar; Leman Ural, Ömer Özbas ve Sabri Haksever olmuştur. Ömer Özbas’ın “*Miskin Ali*” adli hikayesi 5. sayıdan 10. sayıya kadar 6 sayı²⁶⁶, M . S. Çeltik’in, “*Çocuk Ve Gülümlü Oyun*” adli hikayesi 3 sayı boyunca

²⁵⁹ Kenan Yalvaç, “*Siir Diyarı Gaziantep*”, **Baspınar**, C: 5, S: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 17.

²⁶⁰ Hüseyin Gürtunca, “*Siire Dair*”, **Baspınar**, C: 5, S: 100 (Agustos 1948), s. 5-6.

²⁶¹ Leman Ural, “*Sahra*”, **Baspınar**, C: 1, S: 3 (Mayıs 1939), s. 6-7.

²⁶² Kazım Günay, “*Yurt Sevgisi ve Yurt Gezisi*”, **Baspınar**, C: 1, S: 5 (Temmuz 1939), s. 6.

²⁶³ Ziya Güner, “*Sevdiğim Yer*”, **Baspınar**, C: 1, S: 7 (Eylül 1939), s. 11.

²⁶⁴ Sabri Haksever, “*Nurkana*”, **Baspınar**, C: 1, S: 6 (Agustos 1939), s. 11-12.

²⁶⁵ Sabri Haksever, “*Kavaklık*”, **Baspınar**, C: 1, S: 9 (Kasım 1939), s. 3, 9-11.

²⁶⁶ Ömer Özbas “*Miskin Ali*”, **Baspınar**, C: 1, S: 5 (Temmuz 1939) s. 13-14. / S: 6 (Agustos 1939) s. 6-7. / S: 7 (Eylül 1939) s. 5-6. / S: 8 (Ekim 1939) s. 12-13 / S: 9 (Kasım 1939) s. 13-15 / S: 10 (Aralık 1939) s. 4-6.

yayimlanmistir.²⁶⁷ Ayrica Leman Ural'in "Alkolik"²⁶⁸ ve Sabri Haksever'in, "Incilipinar" adli hikayeleri dergide yer almistir.,²⁶⁹

2- Mektuplar

Gaziantep Halkevi dergisi Baspinar incelendiginde, cesitli mektuplara rastlamak mumkun olmustur. Cemil Cahit Guzel, "Didarinin Manzum Bir Mektubu ve Diger Eserleri" adli yazida "Didari" lakapli Okkas Adil Toprak isimli kisinin bir sene evvel kendisine yuzlerce siir gonderdigini ve bunlardan bir haber cikmadigini, bunun uzerine de, biraz da sitemle Didari'nin manzum bir mektup gonderdigini ve siirlerin durumunu sordugunu anlatmaktadir.²⁷⁰

Sakir Sabri Yener, alim, aydin, dusunur bir kisi olan ve 1936 tarihinde vefat eden Arif Bilen'in, Dr. Mecit Barlas'a yazdigi 200 kadar mektup icinden secme yaparak, 22. sayidan baslayarak okuyuculara sunmudur.²⁷¹

"Munif Pasa'ya ait notlar" baslikli yazisinda Hikmet Turhan Daglioglu, Baspinar'in 26. sayi ve 28. sayida Pasa'nin uc mektubunu yayimlamaktadir. Bunlardan birincisi; "Mecmua-i Funun" nun kapanmasi uzerine II. Abdülhamit'e yazdigi mektuptur. Bu mektupta derginin tekrar acilmasini istemis, ancak kabul edilmemistir. Ikinci yazi; 1871 yilinda "Cemiyet-i Edebiye" olusumunda aza'ya soylene nutuk, ucuncu yazi; Cemiyet-i ilmiye reisi Sami Pasa'ya gonderdigi Cemiyet-i Ilmiyenin ne suretle yasayabilecegini gosteren uyaridan olusan mektuptur.²⁷²

Hikmet Turhan Daglioglu, "Iran'a giden Rical-i Osmaniye hakkında Malumat" adli yazisinda Iran'a giden bir cok elcinin sefaretnameler yazdigini bunlarin icinde gercekten kiymetli olanlarin oldugu ve cogunun da matbu olmadigi, bunlarin buyuk kisminin kayboldugu ama iki defa Iran elçiligi yapmis olan Münif

²⁶⁷ B. S. Çeltik "Çocuk Ve Gúdümlü Oyun", **Baspinar**, C: 3, S: 66 (Kasim 1944) s. 9-11., S: 68 (Ocak 1945), s. 14-16., S: 69 (Subat 1945), s. 11-12.

²⁶⁸ Leman Ural, "Alkolik", **Baspinar**, C: 1

²⁶⁹ Sabri Haksever "incilipinar", **Baspinar**, C: 1, S: 2 (Nisan 1939) s. 10-12.

²⁷⁰ C. C. Güzel, "Didarinin Manzum Bir Mektubu ve Diger Eserleri", **Baspinar**, C: 1, S: 15 (Mayis 1940), s. 10-11.

²⁷¹ S. S. Yener, "Arif Bilen'in mektuplarindan güzel parçalar", **Baspinar**, C: 1, S: 22 (Aralik 1940), s. 4-5.

²⁷² Hikmet Turhan Daglioglu, "Munif Pasa'ya Ait Notlar", **Baspinar**, C: 2, S: 26 (Nisan 1941), s. 13-14., S: 28 (Haziran 1941), s. 4-6.

Pasa' nin "Iran Mektuplari" adi altinda küçük bir risalesinin bulunduğunu, bu risalede Pasa, Tahran'a gelen Osmanli Devletinin nasıl karşılandığı, nasıl ağırlandığı ve Tahran izlenimlerini yansıttığını belirtmektedir.²⁷³ 32. sayıda, Münif Pasa'nin Azmi Baba hakkında Antep'de bir dostuna yazdığı mektupla²⁷⁴, Kastamonu valisi Pertev Pasa'nin damadı Nuri Bey hakkında yazdığı tavsiyename yer almaktadır.²⁷⁵

Adi Gaziantep büyüklerinde geçen, ilerleyen sayılarda kendisinden Gaziantep Büyükleri bölümünde bahsedilecek olan Sait Sabit' in Zeki Savci'ya yazdığı iki mektup; Baspınar'da 41-42. sayıdan itibaren Sait Sabit başlığıyla yayımlanmaya başlamıştır. Mektupları Zeki Savci'dan alıp yayımlayan Sakir Sabri Yener olmuştur.²⁷⁶ Gaziantep Büyükleri adli yazıda Hasan Resit Tankut, bugünkü Antep'in yeni tarihimize san ve serefe sahip olduğunu, bu kahramanlıkla geçmişi gölgede bıraktığını ama yinede varlığının nasıl doğduğunu öğrenmek gerektiğini belirterek, Antep adinin nereden doğduğu konusunda görüşlerini anlatmıştır.²⁷⁷

3- Piyes ve Oyunlar

Gaziantep Halkevi dergisi Baspınar incelendiğinde, üç tane oyun ve piyes görülmüştür. Birincisi, "Otomobil" oyunu, ikincisi, 86-87. sayılarda yayımlanan "Kaatil Papas" piyesi ve üçüncüsü de; Ömer Özbas'ın "Köyü Yükseltenler" adli oyunudur. Yılmaz Dokuzoguz, üç perdelik sosyal bir gülmece olan "Otomobil" isimli oyunu, 1. sayıdan başlayarak 8. sayıya kadar yayımlamıştır.²⁷⁸ Sakir Sabri Yener, Sait Sabit'in yazdığı "Kaatil Papas" piyesini yayımlamıştır. (Gaziantep büyüklerinden olan Sait Sabit, avukatlık yaptığı sırada bir nedenden ötürü hapse düşüyor, hapiste adam öldüren bir papazla karşılaşiyor ve papazın gerçek hikayesinden yola çıkarak bu piyesi yazıyor. Papazla dostlukları hapisten çıkınca da devam ediyor.) Daha önce Sait Sabit'in kendisine yazdığı iki mektubu yayımlaması için Sakir Sabri Yener'e veren Zeki Savci, bu "büyük dostunun", "Kaatil Papas"

²⁷³ Hikmet Turhan Daglioglu, "Iran'a Giden Rica-i Osmaniye Hakkında Malumat", **Baspınar**, C: 2, S: 30-31 (Eylül 1941), s. 3-5.

²⁷⁴ Hikmet Turhan Daglioglu, "Azmi Baba Hakkında", **Baspınar**, C: 2, S: 32 (Ocak 1942), s. 5.

²⁷⁵ Hikmet Turhan Daglioglu, "Hariciye Nezareti Celilesine", **Baspınar**, C: 2, S: 32 (Ocak 1942), s. 5.

²⁷⁶ Sakir Sabri Yener, "Sait Sabit", **Baspınar**, C: 2, S: 41-42 (Ekim-Kasım 1942), s. 3.

²⁷⁷ Hasan Resit Tankut, "Gaziantep Büyükleri", C: 4, S: 84-85 (Mayıs-Haziran 1946), s. 1-2.

²⁷⁸ Yılmaz Dokuzoguz, "Otomobil", **Baspınar**, C: 1, S: 1 (Subat 1939), s. 13-14 / S: 2 (Nisan 1939), s. 19-21. / S: 3 (Mayıs 1939), s. 16-18. / S: 4 (Haziran 1939), s. 20-24. / S: 5 (Temmuz 1939), s. 22-24. / S: 6 (Ağustos 1939), s. 20-23. / S: 7 (Eylül 1939), s. 13-15. / S: 8 (Ekim 1939), s. 14-16.

isimli piyesini de yayımlaması için Sakir Sabri Yener'e vermiştir.²⁷⁹ 49-50. sayıda "Köyü Yükseltenler" başlıklı bir perdelik oyun yer almaktadır. Ömer Özbas oyunu yazmıştır ve söz konusu oyunu Köy Enstitüsü Talebelerine ithaf etmiştir.²⁸⁰

4- Tercümelere

Baspınar Dergisi'nde son yazılara doğru çeşitli çevirilerin olduğu görülmektedir. Çevirileri yapanlar da daha çok; Orhan Güzel ve Z. Baloglu'dur. Orhan Güzel, dergide en çok çevirisi yayımlanan kişi olmuştur.

Orhan Güzel'in, Charles Nodier'in "Briske'nin Köpeği"²⁸¹, "Hindistan ve Ruh"²⁸², adlı eserleriyle, Zekai Baloglu'nun Henry Duvernoy'un "Kuyu"²⁸³ isimli eseri dergide yayımlanan tercümelere arasında yer almıştır.

5- Kitap ve Dergi Tanıtımı

Baspınar Dergisi incelendiğinde çeşitli kitap ve dergi tanıtımına rastlanmıştır. Sakir Sabri Yener, "Halkevi Konuşmaları", adlı yazıda Gaziantep milletvekili Ömer Asim Aksoy'un basılmış eserlerinin dokuzuncusu olan "Halkevi Konuşmaları" adlı kitabını tanıtılmaktadır. Ömer Asim Aksoy'un söz konusu kitabının içindekiler bölümünde, "Ülkü yolcularıyla basbasa", "folklor", yerli tetkikler, dilden, gramerden, edebiyattan, "Gaziantep'in kurtuluş yıl dönümlerinde" gibi konuları yer aldığı belirtilmektedir.²⁸⁴

Hikmet Turhan Daglıoğlu "Gaziantep Mesahiri" eserinin Halkevi tarafından bastırıldığını, bazı bölümlerinin de Baspınar Dergisi'nde yayımlanacağını belirtmiştir.²⁸⁵ "Vilayet ve Mecmuaları" başlıklı yazıda Turgut Tarhan Halkevi dergisini tanıtılmaktadır. Halkevi subelerinin talimatın emrettiği şekilde çalışmalarını, mecmualar çıkardıklarını, bu mecmualarda yurdun her herinden amatör yeteneklerin fırsat bulduğunu, kolektif emeklerin bu sahifeler de hayat bulduğunu, aslında bu

²⁷⁹ Sakir Sabri Yener, "Kaatil Papas", **Baspınar**, C: 4, S: 86-87 (Temmuz-Agustos 1946), s. 1-6.

²⁸⁰ Ömer Özbas, "Köyü Yükseltenler", **Baspınar**, C:3, S: 49-50 (Haziran-Temmuz 1943), s. 6.

²⁸¹ Çev. Orhan Güzel, "Briske'nin Köpeği", **Baspınar**, C: 4, S: 93 (Ocak 1948), s. 13-14.

²⁸² Çev. Orhan Güzel, "Hindistan ve Ruh", **Baspınar**, C: 4, S: 94 (Subat 1948), s. 9-11.

²⁸³ Çev. Zekai Baloglu, "Kuyu", **Baspınar**, C: 5, S: 97 (Nisan 1948), s. 14-15.

²⁸⁴ Sakir Sabri Yener, "Halkevi Konuşmaları", **Baspınar**, C: 1, S: 7 (Eylül 1939), s. 8-9.

²⁸⁵ Hikmet Turhan Daglıoğlu, "Gaziantep Mesahiri", **Baspınar**, C: 1 (Eylül 1939), s. 16.

mecmualarin iddiasiz ve mütevazi sayfalarından olustugunu, bu tür mecmualarin yörenin ihtiyaçlarini tarihin derinliklerinde unutulmus olaylari ve hatiralari, yörenin cografyasi ve yerli türküleri kapsamasi gerektiğini anlatmistir.²⁸⁶

Sakir Sabri Yener “*Yeni Bir Eser*” adli yazida, Ömer Asim Aksoy’un Hasircioglu hakkında yazdigi yeni kitabini tanitmaktadır. Ömer Asim Aksoy’un birkaç yil sadece Hasircioglu’nun eserlerini toplamakla mesgul olduğunu ve topluma Hasircioglunun 400 parçadan fazla yazisini kazandirdigini, tasnif düzenlemelerini de kendisinin yaptigini, eski ve yeni edebiyatta büyük otorite olan Ömer Asim Aksoy’un bu incelemeler sonunda çok kiymetli bilgiler ortaya çıkardigini ve Hasircioglu zamaninda Gaziantep yasamina dair bilgiler verdigini yazmaktadır.²⁸⁷

Nurettin Altug, Kerim Fırat’ın yazmis olduğu “Urfa Kahramanlari” kitabini tanittigi yazisinda, Kerim Fırat’ın “Urfa Savasından Yapraklar” kitabından sonra “Urfa Kahramanlari”ni yazdigi, söz konusu kitabın titiz, degerli ve bir plana dayali olarak yapılan bir arastirma olduğunu belirtmektedir.²⁸⁸

“*Yükselis*” adli yazida Nurettin Altug, Tevfik Üner’in yeni çıkan kitabini tanitmaktadır. “Yükselis” ismiyle çıkan kitap Gaziantep Halkevi yayınlariinin 34. yayınıdır. 36 sayfadan olusan kitap 4 bölümdür. Birinci bölüm; genel konulari, ikinci bölüm; Gaziantep savasiyla ilgili konulari, üçüncü bölüm: Gaziantep’in en büyük istegi olan trenin gelmesiyle ilgili konulari, dördüncü bölüm ise; mesleki düşünceleri içeren konulari kapsamaktadır. Kitaptaki en ilginç bölümün ikinci bölüm olduğunu Nurettin Altug açıklamaktadır. Bu bölümde yazarın, çoğu defa kendisinin de bilfiil içinde olduğunu Gaziantep savasini anlattigini, ancak bazı “Sarlatan ve yalancılar” gibi olaylari olduğundan fazla gösterme hevesine düşmeden ve abartmadan büyük bir olgunlukla olayi irdelediği ifade edilmiştir. Birinci bölümde sosyal hayatın içinde olması gereken kültür ve kalem ürünlerinden olusan konular irdelenmektedir. Üçüncü bölümde; 65 bin nüfusu olan Gaziantep’in çok istediği ve belki de en büyük özlemi olan trenin gelmesiyle ilgili konulardan bahsetmiş, son bölümde ise; pedagojik bilgilerle birlikte, özellikle kisilik olusumu sorunu ele alınmıştır.²⁸⁹

²⁸⁶ Turgut Tarhan, “Vilayet Mecmualari”, **Baspınar**, C: 2, S: 32 (Ocak 1942), s. 1-2.

²⁸⁷ Sakir Sabri Yener, “Yeni Bir Eser”, **Baspınar**, C: 2, S: 40 (Eylül 1942), s. 5

²⁸⁸ Nurettin Altug, “Urfa Kahramanlari Münasebetiyle”, **Baspınar**, C: 3, S: 72 (Mayis 1945), s. 5-6

²⁸⁹ Nurettin Altug, “Yükselis”, **Baspınar**, C: 4, S: 95 (Mart 1948), s. 15-16.

Sefik Türker, “*Ferahname*“ baslikli yazisinda, XV. Asir Sairlerinden Hatipoglunun saf bir Türkçe ile yazdigi eser olan “*Ferahname*”nin dünyada sadece Macaristan ve Kayseri de oldugunu, ama bir üçüncüsünün Gaziantep’te Rüstü Atalar kütüphanesinde bulunduğunu öğrendiklerini, bu kitabi inceleyip yorumlamasını Sait Gökçe’den rica ettiklerini, O’nun da bir makale yazdığını belirtmektedir. “*Ferahname*” nin Kayseri deki nüshasının 20/14 ebadında 361 sayfayla süslemesiz bir cilt içinde olduğu anlaşılmaktadır.²⁹⁰ “*Ferahname hakkında*” isimli makalesinde Sait Gökçe, XV. asırda yazılan “*Ferahname*” yi yorumlamaktadır. Söz konusu yazar, adı geçen kitabı; Gaziantep’te bir dostunun evinde gördüğünü, kitabın karton ciltli olduğunu, bas ve son sayfalarında eksikler bulunduğunu, zaman zaman yanlışlara rastlansa da “*Muntazam bir eser*” olduğunu anlatmaktadır.²⁹¹

“*Türk Milli Destanı*” adlı yazıda Ziya Güner, genç sairlerden Basri Gocul’un 24/14 boyutunda ve 48 sayfadan oluşan “*Türk Milli Destanı*” veya “*Oğuzlama*” adını verdiği eserini tanıtmıştır. Eserin incelendiği zaman uzun bir emegin ürünü olduğunun görüldüğünü, eserin Dede Korkut kitabı tarzında yazıldığını, çoğunluğunun manzum olduğunu, bazı öğretici nesirlerin kitaba başka hava verdiğini belirtmiştir. Yazarın kitabı için: “*Büyük Sef’ime küçük bir armagandır*” diyerek kitabı Gazi’ye armağan etmiştir. Ziya Güner, Basri Gocul’un yazdığı “*Türk Milli Destanı*” isimli kitabının ikinci fasikülünün çıktığını ve adı geçen eserin 64 sayfadan oluşup, bir liradan satıldığını, kitabın; Önsöz, bibliyografya, Milletim, Büyük Türk Milletine sesleniş şiirini de içine alan bölümle şiir, nesir ve 32 parça yazıdan meydana geldiğini anlatmaktadır.²⁹²

6- Masal

Gaziantep Halkevi dergisi *Baspınar* incelendiğinde, 3 tane masala rastlanılmıştır. 15. sayıda Sakir Sabri Yener, yerli bir halk masalı olan “*Bamtelini*

²⁹⁰ Sefik Türker, “*Ferahname*”, *Baspınar*, C: 5, S: 98-99 (Haziran- Temmuz 1948), s. 4.

²⁹¹ Sait Gökçe, “*Ferahname Hakkında*”, *Baspınar*, C: 5, S: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 4-6

²⁹² Ziya Güner, “*Türk Milli Destanı*”, *Baspınar*, C: 5, S: 100 (Ağustos 1948), s. 10-11., S: 107-108 (Mart-Nisan 1949), s. 12-15.

kir”²⁹³ adli masali yazmistir. “*Keloglan*” adli yazida Nedime Alp, okuyuculari çok eski zamanlara götürecek “*Keloglan*” masalindan bahsetmistir. Nedime Alp’in bu masali *Baspinar Dergisi*’nin 32. sayisiyla 33. sayisinda yayimlanmistir.²⁹⁴

Sakir Sabri Yener “*Cibil Unuk*” adli yazida, Gaziantep mebusu Ömer Asim Aksoy’un kendisine bir mektup gönderdigini, mektupta 14. asirda yazilmis bir yazma eseri okurken “*Cibil Unuk*” masalina rastladigini, o sahifeyi kopya ederek kendine gönderdigini ve dergide yayimlanmasi istedigini belirterek söz konusu yaziya *Baspinar*’in 40. sayisinda yer vermistir.²⁹⁵

B- Egitim ve Kültür Üzerine Yazilar

1- Egitim- Öğretmen, Gençlik ve Sosyal Hayat

Dergide yer alan egitim kapsimli yazilar arasinda; milli terbiye, gençlige ögütler, sanat okullarin önemi, sosyal hastaliklar, öğretmen okullarinin 100. yil kutlamalari ile Gaziantep’teki mektepler dikkati çekmektedir. Örneğin, R. Tatlicioglu’nun, “*İçtima-i Terbiye*” isimli yazisinda cumhuriyet inkilabinin bize yepyeni bir fikir ve hayat rejimi verdigi, bu idealin ufkunun genis ve büyük vaatlerle dolu oldugu, birkaç konu basarmakla vazifelerimizin bitmedigi, içtimai terbiye ile gençlerimizi yetistirmek zorunda oldugumuz açıklanirken, gençlere, bilinçli bir şekilde vatanseverlik terbiyesinin de asilanmasi gerektiği belirtilmistir.²⁹⁶

“*Gençlik nasıl olmalıdır*” baslikli yazida Zeki Samli, öncelikle okullarda gençlere milli terbiyenin verilmesi gerektiğini, ancak bunun pek mümkün olmadığını, öğretmenlerin sadece derslere kanalize oldugunu, terbiye konusuna egilmediklerini gördüğünü, milli terbiye disinda diger bir egitimin de ahlak oldugunu ama bunu vermenin gençlerin anasi ve babasina düstüğünü, iyi ahlakın milli terbiye kadar önemi bulundugunu, büyüklere saygili, küçüklere sevgili, yoksullara yardimi düşünen bir nesle ihtiyaç oldugunu belirtmistir.²⁹⁷ Sabri Güzel, “*Halkevlerinde*

²⁹³ Sakir Sabri Yener, “Bamtelini Kir”, *Baspinar*, C: 1, S: 15 (Mayis 1940), s. 14-15.

²⁹⁴ Nedime Alp, “*Keloglan*”, *Baspinar*, C: 2, S: 32 (Ocak 1942) s. 11-12. , S: 33 (Subat 1943), s. 14-15.

²⁹⁵ Sakir Sabri Yener, “*Cibil Unuk*”, *Baspinar*, C: 2, S: 40 (Eylül 1942), s. 1-2.

²⁹⁶ R. Tatlicioglu, “*İctima-i Terbiye*”, *Baspinar*, C: 2, S: 37-38 (Haziran-Temmuz 1942), s. 9.

²⁹⁷ Zeki Samli, “*Gençlik Nasıl Olmalıdır*”, *Baspinar*, C: 2, S: 41-42 (Ekim-Kasim 1942), s. 5-6.

Terbiye ve Inzibat Sistemi' adli yazisinda, Halkevleri'ndeki terbiyenin nasil olmasi gerektiği konusunda görüslerini belirtmektedir. Terbiye tarzının "Milli Terbiye" oldugunu, gençligi, sosyal hayata hazırlayan, idari olarak da yetismelerini saglayan, ruhlarda vatan aski yaratacak, gerektiğinde vatani kurtaracak bir tarz oldugunu anlatmaktadır.²⁹⁸

Mustafa Karluk *'Sanat Okullarının Önemi'* adli yazida, ülkenin endüstri alanında ilerlemesi, teknik elemanların yetistirilmesine bagli oldugunu, düz liselere verildiği önem kadar teknik liselere de önem verilmesi gerektiğini belirtmiş, Milli Eğitim Bakanligi'nin hazırladığı bir plana göre yurdun her tarafına kız-erkek sanat okullarının açılacağını, bu sezon basında da Gaziantep'te erkek sanat enstitüsünün açıldığını, daha önce açılan kız sanat enstitüsüne çok büyük ragbet oldugunu yazmıştır.²⁹⁹ *"Islahhaneden Sanat Enstitülerine Geçis"* baslikli yazisinda Zekeriya Örü, teknik kalkınmanın en önemli göstergelerinden olan sanat enstitülerinin son yıllarda umulmadık artis gösterdiğini bunun da son derece doğru bir yaklaşım oldugunu, bu artisın daha iyi değerlendirilmesi için Rönesans'tan bu tarafa bizde ve Avrupa'da meydana gelen ilerleme ve gerilemenin gözden geçirilmesi gerektiğini belirterek bu süreçle ilgili bilgiler vermiştir.³⁰⁰ *"Kızlarımızı Ideal Ev Kadini Yetistirelim"* baslikli yazisinda ise Leman Subasi; genç kızların sosyal hayatın zorunlu kıldığı mesleki ve kültürel bilgilerle hakiki bir aile kadini olarak yetistirilmesini sağlamada ailenin en büyük yardımcısinin Kız Enstitüleri oldugunu, bu enstitüleri bitiren gençlerin önemli bir birikime sahip olarak mezun olduklarını, hayatını çalışarak kazanabilecek kabiliyete sahip olarak atölye ve yurt açabileceklerini, ev hayatı zedelenmeden para kazanabileceğini dile getirirken aynı zamanda kadının daha güzel giyineceğini, evini daha iyi tanzim edeceğini ve çocuklarına daha iyi şartlar sağlayacağını yazmıştır.³⁰¹

Necmi Omacer *'Sosyal Hastalıklar Karsisinda'* isimli makalede, medeni ve ruhi hastalıkların yanında sosyal hastalıkların en önemlisi oldugunu, medeni ve ruhi

²⁹⁸ Sabri Güzel, "Halkevinde Terbiye ve Inzibat Sistemi", **Baspınar**, C: 3, S: 58 (Mart 1944), s. 1-2.

²⁹⁹ Mustafa Karluk, "Sanat Okullarının Önemi", **Baspınar**, C: 3, S: 54-55 (Kasım-Aralık 1943), s. 20-24.

³⁰⁰ Zekeriya Örü, "Islahhaneden Sanat Enstitülerine Geçis", **Baspınar**, C: 3, S: 58 (Mart 1944), s. 14-16

³⁰¹ Leman Sübasi, "Kızlarımızı Ideal Ev Kadini Yetistirelim", **Baspınar**, C: 3, S: 56 (Ocak -Subat 1944), s. 21.

rahatsızlıkları bir insan grubunu etkileyebileceğini ama sosyal hastalıkların nesilden nesile geçeceğini, kökleseceğini ve toplumda her türlü çöküntüye yol açacağını, bütün bunları önlemek için adalet sisteminin iyi kurulmasını ve ahlaklı gençler yetistirmenin önemini belirtmiştir.³⁰²

“*Kültür Kumasi Satılan Sokak*” başlıklı yazısında Sabri Güzel, Gaziantep’te artık her hangi okuma meraklisinin aradığı kitabı bulamama korkusunun kalmadığını, çünkü valilik her ayın sonunda kitap durumunun ayarlanması için merkeze liste gönderdiğini ve her yayınevinde her kitaptan kaç tane kalmış olduğunu bildiğini ve ihtiyaç olduğunda gereğini yaptığını anlatarak, kitap temininin vilayetçe yönlendirildiğini belirtmiştir.³⁰³

“*100. Yilini Kutlarken*” isimli yazıda, öğretmenliğin ne kadar önemli bir meslek olduğu belirtilerek, doktorların ömrü boyunca 300-500 kişinin hayatını kurtarabileceğini, halbuki öğretmenlerin binlerce kişiye ulaşabileceğini ve onları yetistirerek hayata hazırladığı anlatılmış, 16 Mart 1948’de Türkiye genelinde öğretmen okullarının 100. Yil kutlamaları olduğu ve şehirde de bunun parlak programlarla icra edildiği açıklanmıştır.³⁰⁴

Sakir Sabri Yener 95. sayıda; 1910 yılındaki il merkezi ve köylerindeki Türk ve Müslüman ilkokulların adları ile memur ve müstahdem aylıkları istatistigini yayımlamıştır.³⁰⁵ Yine aynı sayıda Sakir Sabri Yener, “*Darülmüallimlerin 100. yıldönümü münasebetiyle*” başlıklı yazısında Antep Öğretmenlerinin hatirasını taşıyan kıymetli bir listeyi yazmıştır. Bu liste; Antep Darülmüallimin ilk mezunlarının isimlerinden oluşmaktadır. Bu listedeki öğretmenlerden: vefat edenlerle, emekliye ayrılanlar ve halen çalışanların sayıları verilmiştir.³⁰⁶ Sakir Sabri Yener, Baspınar’ın “Antep’te ilk açılan Mekteb-i İptidai ve Rüstüye Mektebi”

³⁰² Necmi Omacer, “Sosyal Hastalıklar Karsısında”, **Baspınar**, C: 3, S: 56-57 (Ocak –Subat 1944), s. 23-26.

³⁰³ Sabri Güzel, “Kültür Kumasi Satılan Sokak”, **Baspınar**, C: 3, S: 71 (Nisan 1945), s. 1-2

³⁰⁴ “100. Yilini Kutlarken”, **Baspınar**, C: 4, S: 95 (Mart 1948), s. 1, 7.

³⁰⁵ Sakir Sabri Yener, Türk ve Müslüman İlkokulların Adları İle Memur Ve Müstahdem Aylıkları İstatistigi”, **Baspınar**, C: 4, S: 95 (Mart 1948), s. 2-5

³⁰⁶ Sakir Sabri Yener, “Darülmüallimlerin 100. Yıldönümü Münasebetiyle”, **Baspınar**, C: 4, S: 95 (Mart 1948), s. 6-7.

hakkında bilgi vermektedir.³⁰⁷ Söz konusu yazar ayrıca Gaziantep Gazi Kemal İlkokulu'nun tarihçesi konusunda irdelemelerde bulunmuştur.³⁰⁸

“*Öğretmen Okullarının 100 yıldönümü*” isimli yazısında Ibrahim Konuralp, Maarif Okullarının geçmişiyle ilgili bilgi vermiş, cumhuriyetten sonrada meslek için öğretmen yetistirecek kurumların artmasının mutluluk verici olduğunu ifade etmiştir.³⁰⁹

2- Ünlü Sahsiyetler

Baspınar Dergisi'nin içerisine bakıldığında, Ziya Gökalp, A. Hamit Tarhan, Tevfik Fikret, Ziya Pasa, Namik Kemal, Eflatun, Mimar Sinan, Ali Sir Nevai, Kavalali Mehmet Ali Pasa, tarihi bir şahsiyet olan Bekri Mustafa, Üçüncü Mustafa'nın kızı olan Sah Sultan hakkında çeşitli yazılar çıkmıştır.

Ziya Güner “*Abdülhak Hamit*” adlı yazısında büyük sairin ölümünün üzerinden iki yıl geçtiğini, dün olduğu gibi bu günde dilimizde ve gönlümüzde bulunduğunu ve yarında öyle olacağını, milletin O'na “En Büyük Sair” ünvanı verdiğini anlatmaktadır.³¹⁰ Baspınar'ın bir başka sayısında Abdülhak Hamit Tarhan'ın ölümünün 11. yılı nedeniyle “*Abdülhak Hamit Tarhan*” başlıklı bir yazı çıkmıştır. Bu yazıda; Abdülhak Hamit Tarhan'ın “ Türk'ün ebedi semasında zaman geçtikçe parlaklığı artan bir dolunay” olduğu ifade edilmektedir.³¹¹

Halkevinde ölümünün 30. yıldönümünde “*Fikret Günü*” başlıklı bir konuşma yapan; Bekir Elam, ünlü sairin bir döneme kendi kişiliğinin damgasını vurduğunu, O'nun fikir ve edebiyat alanındaki hizmetinin unutulamayacağını, büyük sairin gelişmeye ve değişime inandığını, gençlere güvendiğini ve gençleri terbiye için çalıştığını anlatmıştır.³¹²

³⁰⁷ Sakir Sabri Yener, “Antep'te Açılan Mekteb-i İptidai ve Rüştiye Mektebi”, C: 5, S: 101-102 (Eylül-Ekim 1948), s.14.

³⁰⁸ Sakir Sabri Yener, “Gaziantep Gazi Kemal İlkokulu Tarihi”, **Baspınar**, C: 5, S: 105-106 (Ocak-Subat 1949), s. 6-10.

³⁰⁹ Ibrahim Konuralp, “Öğretmen Okullarının 100. Yıldönümü Dolayısıyla”, **Baspınar**, C: 4, S: 95 (Mart 1948), s. 6-7.

³¹⁰ Ziya Güner, “Abdülhak Hamit”, **Baspınar**, C: 1, S: 3 (Mayıs 1939), s. 7.

³¹¹ “Abdülhak Hamit Tahran”, **Baspınar**, C: 4, S: 96 (Nisan 1948), s. 1.

³¹² Bekir Elam, “Fikret Günü”, **Baspınar**, C: 3, S: 75-76 (Ağustos-Eylül 1945), s. 1-2, 16.

Hüseyin Gürtunca, Vatan Sairi Namik Kemal'in; 59. ölüm yıldönümünde Halkevinde yapılan törende "*Namik Kemal*" başlığıyla bir konuşma yapmış, bu konuşma da, *Baspınar*'ın 92. sayısında yayımlanmıştır. Yazar Namik Kemal'in yetistigi devrin Osmanlı Devleti'nin her tarafında kanunsuzlugun, baskinin, korkunun kol gezdiği, zindanların ve hapisanelerin tamamen dolu bulunduğu, "Cellat baltalarının durmadan islediği" bir devir olduğunu, Namik Kemal'in büyük babasıyla bu devri gezerek daha iyi gördüğünü, yazdığı eserlerle fikri mücadelesiyle baskinin karanlıklarda inleyen insanlara "hürriyet mesalesi" ile yollarını gösterdiğini, Namik Kemal'in tüm hayatı boyunca topluma benimsetmek istediği fikirlerin; hürriyet aski, vatan sevgisi ve bireysel özgürlüklerin ölümünden 35 yıl sonra gerçekleştiğini, bu yüzden inkilabimizin "manevi babası ünvanı" nin Namik Kemal'e verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.³¹³

"*Ziya Pasa*" adlı yazısında Ziya Güner, Ziya Pasa'nın ölümünün 67. yıldönümü nedeniyle bir yazı yazmıştır. İlgili yazıda: Ziya Pasa'nın yaşam hikayesinden bahsedilmiş, O'nun kudretli bir sair olduğu, şiirlerinin dün olduğu gibi bugün ve yarında hafızalardan silinmeyeceği, dogulu batı kültürünü içinde hakkiyla temsil ettiğini ve edebiyatımıza eserleriyle önemli hizmetleri olduğu belirtilmiştir.³¹⁴

Baspınar Dergisi'nin 1. sayısında Ziya Gökalp'in "*Türkiye Türkleri'nin Etnografik Tasnifi*" başlığıyla bir yazısı yayımlanmıştır. Ziya Gökalp bu yazısında Türkiye'deki Türklerin hepsinin Oguz boyundan olduğunu ; Oguzlar'ın Türkiye'ye değişik zamanlarda üç büyük göç halinde geldiğini; 1. göçün Selçuklular zamanında olduğunu, 2. göçün Harzemsahlar Devleti zamanında olduğunu, 3. göçün de İlhanlı döneminde İran'dan gelen göçler olduğunu belirtmiştir.³¹⁵

Dergide tarihi şahsiyetler hakkında da yazılar çıkmıştır. Örneğin; Türk Mimari Mimar Sinan'ın ölümünün 355. yıldönümü nedeniyle Halkevinde yapılan törende yüksek mimar Halil Aksu'nun "*Mimar Sinan*" başlıklı bir konuşma yaptığı anlatılmıştır. Halil Aksu bu konuşmasında Mimar Sinan'ın Kayseri'de doğduğunu, Selimiye ve Süleymaniye camileri gibi Dünyanın en ihtisamlı yapılarını yaptığını 100 yıldan fazla yasayan ünlü mimarın 50 mescit, 55 medrese, 26 türbe, 81 cami, 5

³¹³ Hüseyin Gültuna, "Namik Kemal", C: 4, S: 92 (Aralık 1947), s. 3-6.

³¹⁴ Ziya Güner, "Ziya Pasa", *Baspınar*, C: 4, S: 97 (Mayıs 1948), s. 6-8.

³¹⁵ Ziya Gökalp, "Türkiye Türkleri'nin Etnografik Yapısı", *Baspınar*, C: 1, S: 1 (Subat 1939), s. 3-4.

su yolu ve kemerleri, 14 imaret, 3 timarhane, 8 büyük köprü, 17 kervansaray, 33 saray, 6 mahzen, 32 hamam ve daha sayılamayan yaklaşık 600 kadar eser meydana getirdiğini vurgulamıştır.³¹⁶

“*Muhakemet-ül Lügateyn*” isimli yazısında Ömer Asim Aksoy, doğumunun 500. yılı kutlanan Ali Sir Nevai’den bahsetmektedir. Ömer Asim Aksoy yazısında; Ali Sir Nevai’nin Çagatay edebiyatının en önemli kisisi, derin dil bilgisi ve “atesli bir Türkçü” olduğunu, Kasgarlı Mahmut’tan sonra Türkçe’nin yüksekliğini, üstünlüğünü, “sönmez bir ask ve heyecanla” anlattığını, Türk Dil Kurumu’nun ünlü sair ve dilcinin 500. doğum yıl dönümü nedeniyle eserini bu günkü dilimize çevirmeyi kararlaştırdığını ve bunun çok isabetli bir karar olduğunu yazmıştır.³¹⁷

Baspınar’ın 90-91. sayılarında “*Eflatuna Göre*” isimli yazıda ünlü filozoftan bazı düşünceler yayınlanmıştır. Bu yazıda ruhi melekelerin akıl, his ve isteha’dan oluştuğu, akıl basta, his göğüste, ve isteha’nin karında olduğu, ideal çözümün ise aklın hükümdar olmasından geçtiği ifade edilmektedir.³¹⁸

“*Bekri Mustafa*”³¹⁹ başlıklı yazısında Sefik Türker, 17. yüzyılın son çeyreğinde II. Süleyman devrinde sadrazam olan Bekri Mustafa hakkında bilgi vermektedir. Osmanlı Devletinin duraklama, gerileme ve dağılma dönemlerinde hep olduğu gibi ehliyetsiz kişilerin sadrazam yapıldığı, hak etmeyenlerin bu makama geldiğini, Bekri Mustafa’nın da bunlardan biri olduğunu, ilgili zatin, Osmanlı Devletinin en kritik zamanında bir buçuk yıl sadrazamlık yaptığını belirtmektedir.³²⁰

Cemil Boran, “*Sah Sultan*” başlığıyla, 96. ve 100. sayıda birer yazı yazmıştır. Söz konusu yazılarda; Osmanlı Padişahlarından III. Mustafa’nın çocuğu olan Sah Sultan’ın hayat hikayesi anlatılmakta; bununla birlikte O dönemdeki Osmanlı sosyal hayatından bahsedilmektedir.³²¹ Sah Sultan’ın zengin bir kadın olduğu, servetini iyi ve idareli kullandığı hayır işlerine önem verdiği, fakirleri ve dükünleri himaye ettiği,

³¹⁶ Halil Aksu, “Mimar Sinan”, **Baspınar**, C: 2, S: 47 (Nisan 1943), s. 6-7.

³¹⁷ Ö. Asim Aksoy, “Muhakemet-ül Lügateyn”, **Baspınar**, C: 2, S: 33 (Subat 1942), s. 1-3.

³¹⁸ “Eflatun’ Göre”, **Baspınar**, C: 4, S: 90-91 (Ekim-Kasım 1947), s. 30.

³¹⁹ Türk Sadrazamı. Ö. 1690, 1688’ de Sadrazamlığa getirildi ve savaş ortamının yarattığı mali bunalıma çözüm bulmak amacıyla Osmanlı tarihinde ilk kez “Resmi Duhan” denen tütün vergisi çıkardı. **Büyük Larousse**, C. 16., İstanbul, Milliyet Yayınları, 1992, s. 8407.

³²⁰ Sefik Türker, “Bekri Mustafa”, C: 4, S: 93 (Ocak 1948), s. 7-9, 15.

³²¹ Cemil Boran, “Sah Sultan”, **Baspınar**, C: 4, S: 96 (Nisan 1948), s. 9, 11.

çok dindar olduğu, zamanini ibadetle geçirip, sevap kazanmak için çalıştığı ifade edilmektedir.³²²

İsmet Paşa İlkokulu Başöğretmeni Hüseyin İlhan Yazgan'ın "Kavalalı Mehmet Ali Paşa" üzerine yazdığı yazısında; söz konusu yazıyı canlı tarihleri dinleyerek hazırladığını, fikir ve hikayeyi; Bekir Beyoğlu ve Hamit Köksel'in anlattığını ve düzenlemenin kendisi tarafından yapıldığını belirtmektedir. Yazısı, Mehmet Ali Paşa, İbrahim Paşa Antep kalesinde, baba öğüdüne saygı gibi konulardan oluşmaktadır.³²³

3- Gaziantep Hakkında Söylenenler

Gaziantep Halkevi dergisi *Baspınar*'ın tüm sayıları incelendiğinde, bu konuda özellikle Hikmet Turhan Dağlıoğlu'nun ve Ömer Asim Aksoy'un yazılarına rastlanmıştır. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, 6. sayıda Atatürk ve Karacaoğlu'nun Gaziantep hakkında söylediklerine yer vermiştir. Atatürk'ün 25 Aralık 1936 da söylediği: "Türk'üm diyen her şehir, her kasaba ve en küçük Türk köyü Gaziantep'ileri kahramanlık misali olarak alabilirler." sözüyle, Karacaoğlu'nun "Gönül arzuluyor Antep ilini" misralarını ifade etmiştir. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Basvekil İsmet İnönü'nün, 26 Eylül 1932 tarihinde Gaziantep CHP ziyafetindeki konuşmasını yazmıştır. Bu konuşmada İsmet Paşa: Gaziantep'in kahramanlığı kadar kibarlık ve nezaketinin de meşhur olduğunu, Gaziantep'in faaliyetlerini çetin günlerden beri takip ettiğini, bu memleketin sevgisini gönlünde tasidini belirtmiştir. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Büyük Türk Sair ve Mutasavvif Yunus Emre'nin Antep hakkında söylediği iki beyiti konu edinmiştir: "Emri mürsit ile oldum Sam'a revane, ne mümkündür gide Sam'a böyle divane, murat olan Ayıntap imiş çıktı beyana, Yunus bir nutuk söyledi Ayıntapta."³²⁴

Ömer Asim Aksoy, "*Bu Sehrin Methinde Lisan Kasırdır*" adlı yazısında; Gaziantep hakkında çok eski zamanlarda yazılmış ve söylenmiş bir çok sözün olduğunu, bunları gün ışığına çıkartmak gerektiğini yazmıştır. Yavuz Sultan Selim

³²² Cemil Boran, "Sah Sultan", *Baspınar*, C: 5, S: 100 (Ağustos 1948), s. 12-14.

³²³ H. İlhan Yazgan, "Kavalalı Mehmet Ali Paşa", *Baspınar*, C: 4, S: 88 (Ağustos 1947), s. 2-3. , S: 89 (Eylül 1947), s. 2-4.

³²⁴ Hikmet Turhan Dağlıoğlu, "Antep Hakkında Söylenenler", *Baspınar*, C: 1, S: 6 (Ağustos 1939), s. 13. , S: 14 (Nisan 1940), s. 1. , S: 15 (Mayıs 1940), s. 15.

zamanında yaşayan Balioglu Ibrahim'in Hikmetname adlı eserinde Antep'ten bahsettiğini, Evliya Çelebi'nin³²⁵ 17. yüzyılda Antep'e iki defa uğrayarak, görüşlerini yazdığını, şehrin heyecanlı derviş sairlerinden Aydi Baba'nın Antep'i metheden bir gazeli olduğunu, Osmanlı Nazırlarından Antep'li Münif Pasa'nın mektuplarında Antep'ten ayrılığı anlattığı, Ünlü Antep'li Sair Hasip Dürri'nin, şehrin güzelliğini, büyüklüğünü, bağ ve bahçelerini tasvir ettiği misralarının olduğunu ifade etmiştir.³²⁶

4- Medrese, Kütüphane ve Müze

Gaziantep Halkevi dergisi Baspınar da; medrese, kütüphane ve müze ile ilgili çeşitli yazılara rastlanmıştır. Cemil Cahit Güzel, “Eski Gaziantep Medrese ve Kütüphaneleri”³²⁷ başlıklı yazısında; “pazardan eksik ve darmadaginik salname-i maarif “ (egitim yıllığı) satın aldığını Halkevi kütüphanesinde bunun tamamını bulduğu, bu eserin yaklaşık 1900'lü yılların basındaki Gaziantep'teki medrese ve kütüphanelerin isimlerini ve sayılarını içerdiğini ve simdiki durumla eski arasında bir karşılaştırma imkanı verme açısından Baspınar'da yazdığını belirtmektedir.

“Gaziantep Müzesi” adlı yazıda C. Ö. Mutafoğlu, Gaziantep'e bir müze açılacağını sevinçle öğrendiklerini, bunun aslında geç bile olduğunu, çünkü Gaziantep'in 70. bin nüfusuyla bölgenin en zengin, tarih olarak da çok iyi incelenmesi gereken bir şehir olduğu, bunun için vakit geçirmeden müzeyi açmaları gerektiğini anlatarak, bakımsızlık sebebiyle kaybettiğimiz, koruyamadığımız eserlerimiz olduğunu, bundan sonra en azından olanları muhafaza etmek ve yeni eserler çıkartmak gerektiğini yoksa gelecek nesillerin kendilerini affetmeyeceklerini belirtmiştir. Ayrıca müze açılması konusunun Gaziantep ser'ine sicillerinin Adana'ya taşınması ihtimaline karşı gündeme geldiğini, halbuki Gaziantep ser'ine sicillerinin çok değerli ve önemli bilgiler içerdiğini, incelemesi sonucunda tarihsel bilgilerin çok

³²⁵ Evliya Çelebi'nin Seyahatname'si Türk gezi edebiyatının en önemli örneklerinden biridir. Bu eserde sadece Anadolu'yu tanıtmakla kalmamış, Kafkasya, Balkanlar ve Orta Avrupa'da yaptığı gezilerin gözlem, izlenim ve değerlendirmelerini de aktarmıştır. **Tematik Ansiklopedi**, C.6, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1993, s. 59.

³²⁶ Ö. Asım Aksoy, “Bu Şehrin Methinde Lisan Kasırdır. ”, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 9-13.

³²⁷ C. C:Güzel, “Eski Gaziantep Medrese ve Kütüphaneleri”, **Baspınar**, C: 2, S: 47 (Nisan 1943), s. 12-13.

çarpıcı sahneler ortaya çıkaracağını ve bunların muhafazasında müzenin şart olduğunu anlatmaktadır.³²⁸

C- Folklor Üzerine Yazılar

Folklor konusu, Gaziantep Halkevi dergisi Baspınar'ın en çok önem verdiği ve üzerinde en çok durduğu konudur. Aynı dönemde yayımlanan bir Halkevi dergisinde; Baspınar'ın folklor bakımından “Destansı” olduğu belirtilmektedir.³²⁹ Folklorla ilgili en çok yazısı yayımlananlar ise: Ömer Asim Aksoy, Sakir Sabri Yener, C. Cemil Güzel, Cemil Güçyetmez, Ali Nadi Ünler, Nedime Alp, Ömer Özbas ve Leman Ural olmuştur.

1- Folklor Derlemeleri

Folklor derlemeleri konusunda; Gaziantep dili ile ilgili bilgiler, tabirler, kilise cümleler, atasözleri, bilmece, tekerlemeler, fıkralar, hayır duaları, beddualar, nisan, düğün, evlilik adetleri, çeşitli oyunlar, nükteli sözler islenmiştir.

Baspınar Dergisi'nde, Gaziantep Mebusu Ömer Asim Aksoy'un Gaziantep lehçesiyle ilgili bir çok makalesi yayımlanmıştır. Bunlar gerçekten çok titiz çalışmalar ve emegin sonunda ortaya çıkarılan bilgilerdir. Diğer yazarlarda olduğu gibi Ömer Asim Aksoy'un bu katkıları takdir edilmesi gereken bir husustur. Ömer Asim Aksoy, “*Gaziantep Lehçesine Dair Yeni Notlar*” adlı yazısında; yöresel kelimelerin artık yavaş yavaş kaybolmaya başladığını, vasıtaların çoğalması, gazete ve radyonun gelişmesi ve bunun sonucunda diğer yörelerdeki lehçelerle temas edilmesi gibi nedenlerden “hususî lehçe” nin orijinalliğinin azalmakta olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden de, Gaziantep lehçesinin incelenmesi için bu dönemin son fırsat olduğunu ifade etmekte ve çeşitli örnekler vermektedir. Gaziantep'te gençlerin “oturdumdu”, yaşlıların “oturdumudu” dediklerini, artık: “ocaklık” ve “esgili”

³²⁸ C. Ö. Mutafoğlu, “Gaziantep Müzesi”, **Baspınar**, C: 2, S: 52 (Eylül 1943), s 15-16.

kelimelerin yerini: “mutbak” ve “tursu” nun aldığını, yani sonuçta mahalli lehçenin artık unutulmakta olduğunu anlatmaktadır. ‘*Gaziantep Sivesinden Bir Örnek*’ adlı yazısında Sabri Haksever; her dilde olduğu gibi, Türk Dili’nin de kullanıldığı her şehirde kendine özgü sivesi olduğunu, eski devirlerde bu farklılığın çok doğal ve fazla olduğunu ama şehirler arasında temas fazlalaşınca bu farklılığın azaldığını, yöresel sivelere saklanması gerektiğini, Ömer Asim Aksoy’un bu konuda çok büyük çalışmalar yaptığını, kendisinin de O’na uymaya çalışacağını belirterek Gaziantep sivesinden bir örnek sunmuştur.³³⁰ Sakir Sabri Yener ‘*Eski Gaziantep Lehçesinin Orijinal Bir Örneği*’ başlıklı yazısında; Gaziantep’in eski lehçesini içeren, tahmini olarak 45 yıl önce yazılan bir şiir bulduklarını, şiirin folklor bakımından “saheser” olduğunu, Gaziantep’in eski “oturak alemleri”nden birini canlandirdiğini ve Antep’in argo dilini yansıttığını ve şiirin Hacı Muhittin Aga Zade Hüsnü Efendi tarafından yazıldığını belirtmektedir.³³¹

Ömer Asim Aksoy yıllardır derlemekte olduğu Gaziantep ağız sözlerinin daha yenilerine ulaşmak için, Gaziantep’teki arkadaşlarına haber gönderdiği, hatırladıklarını kendisine yazmalarını istediğini, karşılık olarak da 33 arkadaşın 5 bini askin sözler geldiğini belirterek kendisine yardımcı olan 33 arkadaşın isimlerini ve gönderdikleri sayıyı da yazarak teşekkür etmektedir.³³²

Baspınar Dergisi’nde, Sakir Sabri Yener, “*Ayda Bir*” başlığıyla çeşitli bilmeceler ve fıkralardan bahsetmiştir. Cevabi Gaziantep olan; “Dokuz harfli bir ilim, tek adım iki dilim, kaynaktır ilim dilim, bilin bakalım kimim?”, cevabi Baspınar olan; “sekiz harflidir adım, temizim yoktur tadım, yüreği yanıklara yetismektir mutadım?” gibi benzeri bilmeceler yer almaktadır.³³³ Cemil Güçyetmez, “*Folklor Derlemeleri (Tekerlemeler-Bilmeceler)*” adlı yazıda; Gaziantep’in Subogaz Köyü’nde öğretmenlik yaparken derlediği parçaları sunmaktadır. Yazarın belirttiği bazı tekerlemeler şunlardır: “Al Allah kulunu zapteyle delini, bu yalanın ötesi yok

³²⁹ Ismet Esra Berker, “Cumhuriyet Dönemi Halkevi Dergiciliğine bir Örnek; 19 Mayıs Dergisi” (Basılmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2002), s. 97.

³³⁰ Sabri Haksever, “Gaziantep Sivesinden Bir Örnek”, **Baspınar**, C: 1, S: 11-12 (Ocak-Subat 1940), s. 16-17.

³³¹ Sakir Sabri Yener, “Eski Gaziantep Lehçelerinin Orijinal bir örneği”, **Baspınar**, C: 1, S: 14 (Nisan 1940), s. 10-11

³³² Ömer Asim Aksoy, “Tesekkür”, **Baspınar**, C: 2, S: 41-42 (Ekim-Kasım 1942), s. 1-2.

³³³ Sakir Sabri Yener, “Ayda Bir”, **Baspınar**, C: 1, S: 1 (Subat 1939), s. 18.

eski hamamin tasi yok, pestamalin ortasi yok. Esegin anirdigina inanirlarda çerçinin bagirdigina inanmazlar. Bilmecelere de örnek sunlari verebiliriz:

- “-Alti mermer üstü mermer içinde bin bas. (Hamam)
- Alti kaynar üstü kaynar içinde bin kisi oynar. (Hamam)
- Duvar üstünde bir kus. (Kertenkele)
- Kuyruğu uzun kumbara, zahire tasir anbara. (Kasik)
- Kaleden düşer kırılmaz. Suya düşer kırilir. (Sigara)”³³⁴

Mehmet Atay, Cemil Güçyetmez’in topladığı bilmecelerle kendisinde olanları karsilastirdigini ve 40’dan fazla bilmecenin farklı oldugunu, bilmeceler kısmının yarım kalmasını istemediği için de bunları yazdığını belirterek 41 bilmeceyi dergiye aktarmıştır. Bunlara örnek verecek olursak; cevabi kiliç olan; “Alti tahta üstü tahta, içinde bir kanli kahpe”, cevabi nar olan; “yittim kapi açildi, kirmizi akik saçildi”, cevabi kulak olan; “benim bir zurnam var ortasi delik”, cevabi gebe kadin olan; “kirk parmak, iki can bir nefes” gösterilebilir.³³⁵ Cemil Cahit Güzel, “*Gülmeye Dair*” başlıklı yazısında Gaziantep’in gerçek ve mecazi anlamda gülme çeşitlerini örneklemiştir. Bunlardan bazıları şunlardır; “hangirdamak, kingirdamak, laklak çalmak, lik lik gülmek, yavan yavan gülmek, fikir fikir gülmek, nazli nazli gülmek, biyik altından gülmek gibi.³³⁶ Cemil Güçyetmez, ‘*Nükteli Sözler*’ başlıklı yazısında Gaziantep halk ağzından yapılan derlemeleri irdelemiştir. Bunlar şöyle örneklenebilir: “evin sahibi davul çalarsa çocuklarının oynamasını kinama”, “balık suda bulunduğu yetmezmiş gibi ağzi içinde olduğu halde suyun içinde susar”, “birisi bir çocuğu babasına şikayet etmiş; oglun aşık oldu demiş, babası da; bırak O’nu haline çünkü ask O’nu temizler zarif ve latif eder demiş.”³³⁷

“*Folklor Bilgileri: İnanlar*” adlı yazısında Sakir Sabri Yener, kahve falına değinerek kahvedeki görüntülerin yorumlamasını yapmaktadır. Buna göre; kahve fincanının ortası beyazsa evin müjdeli bir haber alacağı, eğer kus resmi varsa ev reisine rütbe geleceği, eğer at resmi varsa isinin olacağı, fincan tabağında birkaç

³³⁴ Cemil Güçyetmez, “Folklor Derlemeleri”, *Baspınar*, C: 1, S: 8 (Ekim 1939), s. 10- 11., S: 9 (Kasım 1939), s. 6-7., S: 10 (Aralık 1939), s. 7.

³³⁵ Mehmet Atay, “Bilmeceler”, *Baspınar*, C: 1, S: 15 (Mayıs 1940), s. 5, 8.

³³⁶ Cemil Cahit Güzel, “Gülmeye Dair”, *Baspınar*, C: 3, S: 49-50 (Haziran-Temmuz 1943), s. 4-5.

³³⁷ Cemil Güçyetmez, “Nükteli Sözler”, *Baspınar*, C:4, S: 90-91 (Ekim-Kasım 1947), s. 15-16.

verde delikler açılırsa evin içinde ferahlık olacağını, tabağın içinde kahve ay şeklini alırsa o insanın tüm işlerinin gerçekleşeceği belirtilmektedir.³³⁸ “*Nohut ve Bakla Falları*” adlı yazıda Cemil Cahit Güzel Gaziantep’te kahve falından daha çok nohut ve bakla fallarına talep olduğunu, falci kadınların bakla ve nohut torbalarıyla dolastığını, bu fali icat edenin Hz. Fatima olduğunu ve falın 41 adet bakla veya nohutla açıldığını belirtmektedir.³³⁹

Tıbbi Folklor bölümü altında “*Nazar ve Söyleme*” adlı yazıda Cemil Cahit Güzel; halk arasında yaygın olan nazar ve söylemeyle ilgili bilgiler vererek, nazarın göz değmesi olduğunu, bunun siddetinin ve tesirinin gözün rengine göre değiştiğini, mavi ve yeşil gözlülerin nazarının değiştiğini ve siddetli olduğunu, koruyucu tedbirlerin ise; nazarlık takmak, üzerlik atmak, kursun dökmek olduğunu belirtmektedir.³⁴⁰ Cemil Güçyetmez; halk inanmaları ve adetlerinden “*Doğum ve Çocuk Hakkında*” başlıklı yazılarında; Gaziantep tıbbi folklorundan örnekler vermiştir.³⁴¹ 19. sayıda çocuk olması ve çocuk olmaması için tedbirler, doğacak çocuk için oğlan veya kız olacağına dair yorumlar, doğumu kolaylaştırmak için alınacak tedbirler, logusalık, logusa hamami, logusaya gelen hediyeler ve emzirme konularında halk arasında derlenen bilgilere yer vermiştir. 20. sayıda bir önceki sayıda ki konuya devam ederek, “al basması” ve iki logusalının karsılaşması, 21. sayıda ise aynı başlıkla; nazara karşı korunma, yürümeyen çocuklar, çocuk hamami, diş hedigi merasimi açıklanmıştır. Yazar 22. sayıda; “ad koyma, sünnet düğünü, çocuğu mektebe baslatma” gibi konulardan bahsetmiştir. 23. sayıda yazar Gaziantep’te halk tarafından kullanılan ve çeşitli araştırma ve incelemelerle derlenen hayır dualarını örneklemiştir. “agzina sağlık, ayagina sağlık, Allah’a emanet, Allah haneni mamur eyleye, Allah islah eyleye, Allah ömürler vere, Allah seni ana babana bağışlasın” gibi hayır duaları Cemil Güçyetmez’in örneklerinden bir kaçını oluşturmaktadır. 24. sayıda bir önceki sayıda başlanan hayır dualara devam edilmiş, arti olarak da beddualardan bahsedilmiştir.³⁴² Yazıda geçen beddualar şunlar

³³⁸ Sakir Sabri Yener, “Folklor Bilgileri: Inanlar”, **Baspınar**, C: 1, S: 8 (Ekim 1939), s. 8-9.

³³⁹ C. C. Güzel, “Nohut ve Bakla Falları”, **Baspınar**, C: 1, S: 13 (Mart 1940), s. 10-12.

³⁴⁰ C. C. Güzel, “Nazar ve Söyleme”, **Baspınar**, C: 1, S: 10 (Aralık 1939), s. 9-11, 15.

³⁴¹ Cemil Güçyetmez, “Doğum ve Çocuk Hakkında”, **Baspınar**, C: 1, S: 19 (Eylül 1940), s. 14-16. / S: 20 (Ekim 1940), s. 14-15. / S: 21 (Kasım 1940), s. 4-5. / S: 22 (Aralık 1940), s. 15-16. / S: 23 (Ocak 1941), s. 7-8.

³⁴² Cemil Güçyetmez, “Hayır Dualar”, **Baspınar**, C: 1, S: 24 (Subat 1941), s. 14-15.

olmustur: “Allah’tan bulasin, “Allah seni nasıl bilirse öyle etsin”, “Allah seni sürüm sürüm süründüre”, “cinsi bozuk”, “sesi kopasica”, 25. sayida “*Beddualar*” baslikli yazida beddualarin kalanlari yazilmis, inanmalar ve adetlerden parçalar ifade edilmistir.³⁴³ Bu adetler arasinda köylerde evlenme isi, nikah, eve giderken, cenazeyi bekleme inanmalar ise; Sali gününün çamasir yikanmasi, yorgan kaplanmasi, erkeklerin tiras olmasi kötüye yorulur. Cuma günü ev süpürmek veya temizlik yapmak uğursuzluk sayilir. Geceleri kizlarin saçi taranirsa bahti baglanir, gece aynaya bakarsa da gurbetten evlenir. Ömer Özbas “*Dualar ve Beddualar*” baslikli yazilarinda Gaziantep folklorunun önemli göstergelerini irdelemistir. Söz konusu yazar, çevresindeki dua ve beddualari derlerken; dualarin az, beddualarin fazla oldugunu tespit ettiklerini, bunun sebebinin de toplum hayatinda kötülüğün iyilikten daha çok göze çarpmasi olabilecegi, insanların mutluluk ve takdirlerini gizledigi, üzüntü ve mutsuzluklarini disariya vurduklarini ifade etmistir. 39. sayida “gözü çikasica, geberesice, gidisin olada gelisin olmaya, ulum ulum ulasica” . 40. sayida; “yerin zemmine batasica, ocagina incir agaci dikile, kiçin kirila, ocagin kör ola” . 43. sayida “ciger atesi görmeyesin, berhudar olasin, oglunun kösküne oturasin, gönlün gözün açilsin” gibi dua ve beddua örnekleri vermistir.³⁴⁴

“*Gece Toplantilari*” adli yazilarda Ali Nadi Ünler, dört sayi boyunca okuyucuyu bilgilendirmis ve Gaziantep folklorunun güzel örneklerini sunmustur. 24. sayida Gaziantep’te kisin uzun ve sikici gecelerinde hoşça vakit geçirmek için erkekler ve kadınlar arasinda ayrı ayrı toplantilar yapildigini ama bu toplantilarin yavas yavas azaldigini, bunlarin unutulmaması için de yazilmasi gerektiğini ve kendisinin de bunu yaptigini belirtmistir. Erkekler arasinda olan gece toplantilarinin yakin zamana kadar mevcut oldugunu, sirayla arkadaşlarin birinin evinde toplanildigini, bu toplantilarda içkinin olmadigini, gece geç vakide kadar hoşça vakit geçirilip yemekler yendigini ve sonra da herkesin evine gittigini ifade etmistir. Ayrıca bu toplantilarda; hindi dolmasi, öz çorbasi, kadayif ve pirinç, et ve havuçtan yapılan Özbek pilavi yendigini de yazmistir. Kadın toplantilarinda da mevlit gecesi, kuduz kina gecesi ve deri gecesi düzenlendiği yazilmistir. 25. sayida kadınlarin gece

³⁴³ Cemil Güçyetmez, “Beddualar”, **Baspınar**, C: 2, S: 25 (Mart 1941), s. 8-10.

³⁴⁴ Ömer Özbas, “Dualar ve Beddualar”, **Baspınar**, C: 2, S: 37-38 (Haziran-Temmuz 1942), s. 12-13 / S: 39 (Agustos 1942), s. 7. / S: 40 (Eylül 1942), s. 8. / S: 43 (Aralik 1942), s. 8.

toplantilari irdelenmeye devam edilmiş, geçen sayıda bahsedilen; mevlit, kına veya deri gecesi dışında özel eğlenceler ve oyunlar tertip edildiği ve bunların da “yüzük oyunu”, “oyun çıkarılır” ve “mentivar söylemek” gibi oyunlar olduğu belirtilmektedir. Yüzük oyununun yedi fincan ve bir yüzükle oynandığı, mentivar söylemenin bir tür fal olduğu, oyun çıkarılır da ise orta oyununu taklit ederek yapılan oyunlar olduğu ifade edilmektedir. 26. sayıda kadın gece toplantılarında oynanan diğer oyunlar hakkında bilgi verilerek, kis gecelerinin ne kadar renkli geçtiği vurgulanmıştır. Bu sayıda orta oyununa benzeyen “oyun çıkarmak”, iki kişiyle oynanan “Eskili oyun”, “Deli kıza, düğür gelmiş oyunu” ve “Ceviz kırmak” oyunları irdelenmiştir. 28. sayıda kadın gece toplantılarında oynanan “tavuk, civ civ” oyunuyla çeşitli bilmecelerden bahsedilmiştir. Bu bilmecelerden bazıları şunlardır: Cevabi karpuz olan; “Allah yapar yapısını demir açar kapisini”, cevabi süpürge olan; “Hat dedim hut dedim gel suraya yat dedim”, cevabi ayna olan; “Ne yerdedir ne göktedir cümle alem içindedir”, cevabi pire olan; “Donu kahverengi, yatakta eder cengi, her güzelden bir öpüs alır, alemin pezevengi” gibi.³⁴⁵

Nedime Alp; 35. sayıda Gaziantep adetlerinden olan ‘*Kurban Bayramında Nisanliya Kurban Göndermek*’ başlıklı yazısında; damat tarafının kız evine bir kurban gönderdiğini, koyunun büyük kuyruklu ve boynuzlusunun seçileceğini, bilezik ve elbiseliklerin kurbanlığın boynuzuna takılacağını, kurbanın kız evinde kesilip etinden yemek yapılacağını ve yemeğe oğlan evinin de çağrılacağını belirtmiştir. Ayrıca kız tarafının da oğlan evine bir bohça hazırlayacağını ve bu bohçada kayınpeder ve kayınvalideye uygun bir hediye, damada gömlek, çorap, mendil, cüzdan ve pijamanın olacağını anlatılmaktadır.³⁴⁶ 36. sayıda da aynı yazar ‘*Nisanliya Kaymak Göndermek*’ konusunu irdelemiştir. Ilkbahar geldiğinde damat tarafının kız tarafına gönderilmek üzere kaymak sipariş ettiğini, evin kalabalığına göre bunun miktarının belirlendiğini, kız evine kaymak göndereceğiz diye haber gittiğini, kaymak gelince de konu komsuya dağıtılacağını, kaymak göndermek vesilesiyle nisanlıların ilkbaharının geldiğini tescil ettiklerini belirtmektedir.³⁴⁷

³⁴⁵ A. Nadir Ünler, “Gece Toplantıları”, **Baspınar**, C: 1, S: 24 (Subat 1941), s. 10-11. / C: 2, S: 25 (Mart 1941), s. 6-8. / S: 26 (Nisan 1941), s. 3-4. / S: 28 (Haziran 1941), s. 15-16.

³⁴⁶ Nedime Alp, “Kurban Bayramında Nisanliya Kurban Göndermek”, **Baspınar**, C: 2, S: 35 (Nisan 1942), s. 8.

³⁴⁷ Nedime Alp, “Nisanliya Kaymak Göndermek”, **Baspınar**, C: 2, S: 36 (Mayıs 1942), s. 11.

Nedime Alp, Gaziantep adetlerinden “*Nisanli Sahresi*” basligiyla yemekli kir gezintisini anlatmaktadır. Gaziantep’te oylan evinin piknik hazirliklarina bir hafta önce basladigi, kiz evinin yakinlariyla oylan evinin akrabalarinin çagrildigi, bu piknigin daha çok Gaziantep’in mesire yeri olan “Kavaklik”da veya “Nurkana” da yapildigi, mevsime ve oylan evinin bütçesine göre yemeklerin pistigini ifade etmistir. Ister zengin olsun ister fakir, yemek çeşitleri ne olursa olsun “Etili çig köfte” nin mutlaka bu piknikte yapildigi, ayrica pilav, dolma ve kellenin bu davetlerin önemli yemekleri oldugu, bu eglenceye sadece kadinlarin istirak ettigi, çeşitli oyunlarin oynandigi, bu tür davetlere 100-150 arasinda misafirin katildigi, aksam üzeri de güle oynaya yaya veya otomobillerle herkesin evine döndüğünden bahsetmektedir.³⁴⁸ 51. sayida Gaziantep nisan adetleri ve nisan merasimleri ile ilgili bilgiler verilmektedir. Söz konusu yazida; kizin evvelce görülüp begenildigi, karsilikli isteklerin kabul edildiği, artik nisan yüzüğünün takma vaktinin geldiği, nisan merasiminin gece veya gündüz olabileceği, buna göre davetlilerin çagrildigi, saatinde misafirlerin kiz evine geldiği, kahveler içildikten sonra ortaya bohça ve kutularin geldiği, bunlarin açilip misafirlere sergilenerek gösterildiği belirtilmektedir. Ayrica nisanli kizin en son, geldiğini, kayinvalidesinin elini öptüğünü, kayinvalidenin de kizin yüzüğünü ve nisan bileziginin taktigini, ondan sonra da kizin misafirlerin tek tek ellerini öptüğünü, damadin yakin akrabalarinin kiza hediye taktigini, kizin daha sonra bir sandalyeye oturduğunu ve böylece eglencenin basladigini ifade etmektedir.³⁴⁹ Nedime Alp “*Hamama Gidis*” adli yazida hamamla ilgili bilgiler vermektedir. Gaziantep’in 60 bin nüfuslu oldugunu ama sadece 11 hamaminin bulunduğunu, her gün her hamamda en az 200 kisinin yikandigini, öğleden önce erkeklerin, öğleden sonra da bayanlarin alindigini belirtmektedir. Ayrica, hamama gitmeden önce bohçalarin, yemek ve yemislerin hazirlandigini, hamamda dis avluda soyunma yerleri oldugu, orta avlunun dinlenme yeri oldugu, iç avlunun da yikanma yeri oldugu, her kabinde 20 kisinin birbirini ite kaka kurnadan su alarak yikandiklarini, natir kadinlarin müsterilerini keselediklerini, hamam masrafinin (1944 yili) toplam 105 kurus oldugunu anlatmaktadır.³⁵⁰ “*Gaziantep’te Evlenme*” baslikli yazisinda Sakir Sabri

³⁴⁸ Nedime Alp, “Nisanli Sahresi”, **Baspinar**, C: 2, S: 43 (Aralik 1942), s. 8.

³⁴⁹ Nedime Alp, “Nisan Adetleri”, **Baspinar**, C: 3, S: 51 (Agustos 1943), s. 11-12.

³⁵⁰ Nedime Alp, “Hamama Gidis”, **Baspinar**, C: 3, S: 56-57 (Ocak- Subat 1944), s. 17-19.

Yener; yöredeki evlenme adetleriyle ilgili bilgiler vermektedir. Sakir Sabri Yener bu yazısında; “dügür gezme, betlik dakma” (kız için bir seyler takilir) “yatak biçme” ve çeyiz olayini irdelemektedir. Sakir Sabri Yener, söz konusu yazısına 89. sayida da devam etmis, bu sayida; kina gecesi (kiz evinde geline yapılan kina yakma gecesi), güveyin saklanması (damadin kina yakilacak zaman kaybolup kalabalıkça bulunup orta yere getirilmesi), gelinci günü (kina gecesini takip eden gün damadin evinde bütün akrabalarının toplanip eglendiği gün), masta (gelinci ve düğün günlerinde davetlileri ağırlayan, yemeği ayarlayan ve bu organizeden sorumlu olan kisi), gerdek gecesi, güveyi hamami (gerdek gecesi sabahi damadin dost ve arkadaşlarının gelerek damadi hamama götürmeleri) gibi adetleri irdelemektedir.³⁵¹

Mehmet Özmen “Çeyiz Alayı” isimli yazısında; son günlerde düğün ve çeyiz törenlerinin çok abartıldığını, eski adet ve geleneklerden çikip tam bir gösteri olayına dönüp görgüsüzlüğe yol açıldığını, buna bir şekilde dur denmesinin gerektiğini belirtmektedir.³⁵² Leman Ural “Düğün” adlı yazısında; Islahiye’de katıldığı bir düğünü anlatmaktadır. Kız evinden gelinin nasıl geldiğini, damadin neler yaptığını, karsilamanın nasıl olduğunu, ertesi gün “Bas Bağlama” töreninin ne şekilde gerçekleştiğini ayrıntılarıyla irdelemiştir.³⁵³

“Antep’te Çocuk Yetistirmek” isimli yazı, Baspınar Dergisi’nde yayımlanmıştır. Öğretmen Ayhan Soyay söz konusu yazıda; Türk ailesinin çocuk sevgisinin yüksek olduğunu ve çocuklara çok önem verildiğini belirterek, Antep’te çocuk doğar doğmaz kundaklandığı, doğumdan 7 gün sonra bir eğlence yapıldığı, erkek çocuğun sünnet ettirildiği, doğumdan 20 gün sonra çocuğun hamama götürüldüğü, 40. gün hamam isinin tekrarlandığı ve daha bir çok adeti anlatmaktadır.³⁵⁴ “Çomça Gelin” isimli yazısında Ali Nadi Ünler; “Çomça Gelin” in baharın kurak geçtiği zamanlarda çocukların oynadığı bir oyun olduğunu, bu oyun oynanırsa yağmur yağacağına inanıldığını ifade etmektedir.³⁵⁵

³⁵¹ Sakir Sabri Yener, “Gaziantep’te Evlenme”, **Baspınar**, C:4, S: 88 (Agustos-1947), s. 15-16. / S: 89 (Eylül 1947), s. 9-15.

³⁵² Mehmet Özmen, “Çeyiz Alayı”, **Baspınar**, C: 3, S: 60-61 (Mayis Haziran 1944), s. 19.

³⁵³ Leman Ural, “Düğün”, **Baspınar**, C: 3, S: 72 (Mayis 1945), s. 4, 8.

³⁵⁴ Ayhan Soyay, “Antep’te Çocuk Yetistirmek”, **Baspınar**, C: 3, S:60-61 (Mayis –Haziran 1944), s. 25-27.

³⁵⁵ A. Nadi Ünler, “Çomça gelin”, **Baspınar**, C: 2, S:36 (Mayis 1942), s. 7.

Hiyam Köyü Basöğretmeni Cemil Güçyetmez, “An’aneler ve Adetler” adli yazisinda; bebelere iliskin adetler hakkında bilgi vermektedir. Baspinar’in önceki sayilarinda söz konusu yazar “Dogum ve Çocuk Hakkinda” basligiyla çeşitli yazilarinin yayimlandigini; fakat Gaziantep’te bir folklorunda her an yeni bilgilere ulasildiği, bu konuda yeni derlediklerini de yazmak istedigini belirtmistir. Gaziantep’te yeni dogan çocuğun 40 güne kadar yalnız birakilmadigi, bebeklerin tirnaklarinin uzun süre kesilmedigini, yeni dogan çocuğa adini koyarken çocuğun önce kulagina ezan okundugunu ve çocuğun nazardan korumak için nazar boncugu takildigini belirtmektedir.³⁵⁶

Behçet Özdamar, Türk Milleti’nin birlik ve beraberlik içinde birbiriyle yardimlasmasinin en iyi örneklerinden olan “Dam Örtme Töreni”nden bahsetmektedir. Söz konusu tören, köy adetlerine göre; köyde birisi ev yaptigi zaman, onun çatisini kapatmak için bir gün önceden komsulara haber gönderilip davet edildiği, ertesi günde komsularin gelip elbirligiyle çatiyi yaptiklarini, sonra da hep birlikte nese içinde yemek yendigini anlatmaktadır.³⁵⁷

Nevzat Tazebay “Antep Isinin Mahiyeti” isimli yazisinda; Antep isi ve diger nakis islerini irdelemektedir. Susma ve ajurlardan olusan Gaziantep isinin zamanin süs ihtiyacini karsiladigini ve çok yayginlastigini ifade etmektedir.³⁵⁸

Baspinar Dergisi’nin çeşitli sayilarinda Sakir Sabri Yener, “Gaziantep’te Eski Kiyafetler” baslikli makaleler yazarak, bu konudaki folklor derlemelerinden örnekler vermektedir. Söz konusu yazida üstün giyilen; “fermane, sako, cubbe, hirka, aha, kürk, cepken”, üstün giyinilenlerin altina giyilen; “zubun, göksü kapali bulüz, mintan”, bacaga giyilen “salvar, çaksir”, ayaga giyilen; “yimeni, postal, kundura edik, çarık, kalidi potin, papuç ile Antep’in sehir kiyafetlerinden olan esnaf ve esraf kiyafetlerinden bahsetmektedir.³⁵⁹

Sakir Sabri Yener, “Eski Devlip Alemleri” isimli yazisinda; Antep’te yaz sicaginda bulgurun kaynatilip, kurutulup, dövölüp, bulgur ve simit olma asamasi sürecinde olan etkinliklerden bahsetmektedir. Bu islemlerin yapildiği yer olan Devlip

³⁵⁶ Cemil Güçyetmez, “An’aneler ve Adetler”, **Baspinar**, C: 3, S: 63 (Agustos 1944), s. 11-12.

³⁵⁷ Behçet Özdamar, “Dam Örtme Töreni”, **Baspinar**, C: 4, S: 88 (Agustos 1947), s. 14.

³⁵⁸ Nevzat Tazebay, “Antep Isinin Mahiyeti”, **Baspinar**, C:5, S: 101-102 (Eylül-Ekim 1948), s. 15

³⁵⁹ Sakir Sabri Yener, “Gaziantep’te Eski Kiyafetler”, **Baspinar**, C: 5, S: 103-104 (Kasim –Aralik 1948), s. 5-8. / S: 105-106 (Ocak-Subat 1949), s. 24-32. / S: 107-108 (Mart- Nisan 1949), s. 18-24.

yerlerinin de eskiden hem gece hem gündüz neseli, canlı hareketli ve görülmeye değer olduğu vurgulanmaktadır.³⁶⁰

Cemil Cahit Güzel “*Gaziantep’te Köfteler ve Çigköfte*” adlı yazısında; Gaziantep’e ait köfte çeşitlerini irdelemiştir. Köfteleri iki büyük gruba ayırmaktadır. 1- Pismis ve kızarmış köfteler, 2- Çig olan köfteler. Çig köfteler arasında en çok beğenilen ve sevilenin çig köfte olduğunu vurgulamakta ve ayrıntılı olarak çig köfte hakkında bilgiler vermektedir. Söz konusu yazar; çig köftede et ve bulgurun esit miktarda kullanıldığını, kırmızı biber, salça, tuz, kuru soğan, karabiber, kimyon ve maydanoz konularak yoğrulduğunu, köftenin yanında yoğurt, çeşitli cacıklar, salatalar, tursu, turp, tere, yeşil soğan, sarımsak yenilebileceğini gibi daha kabul görenin ayran ve tursunun olduğunu, 1. Dünya Savaşı’nda kitlik yüzünden halk köfte yiyemeyince köftesiz kalan halkın bir türkü düzdüğünü belirtmiştir. “Köfte basımın taci / Ayran onun ilacı / Tez getir hanım baci / Ah köfte canım köfte / Yani da ayranlı köfte / İçi de kıymalı köfte/ şimdi olmalı köfte. Gök soğanlar soyulur/ Hanım kızlar yoorur / köfte karın doyurur.”³⁶¹

“*Bayram Yemekleri*” başlıklı yazısında Leman Ural; yerli adetlerden bayramda yapılan yuvarlamayı tanıtmaktadır. Ramazan Bayramında yuvarlama yapmamak için ailenin mutlaka iyi bir sebebinin olması gerektiği, bayramdan önce malzeme alışverişlerinin yapılacağı, öncelikle yoğurdun tedarik edilmesi gerektiği, çünkü herkesin yoğurt alacağı için yoğurdun fiyatının 3 katına ulaşacağını anlatmaktadır. Arefe günü ayıklanıp yikanan pirince, kıyılmış kara et ve tuz karıştırılarak nohut büyüklüğünde parçalar halinde yuvarlanmaya başlandığını, komşuların birbirlerine yardım ettiğini, bayram sabahı bayram namazından sonra yuvarlamaların hep beraber yendiklerini ve fakirlere de dağıtılıp onların da hayır

³⁶⁰ Sakir Sabri Yener, “Eski Devli Alemleri”, **Baspınar**, C:5, S: 100 (Ağustos 1948), s. 3-4, 7.

³⁶¹ Cemil Cahit Güzel, “Köfteler ve Çig köfte”, **Baspınar**, C: 3, S: 49-50 (Haziran-Temmuz 1943), s. 20-21, 24.

dualarının alındığını ifade etmektedir.³⁶² Cemil Cahit Güzel; “Sire” başlıklı yazısında; Gaziantep’te üzüm ve benzeri meyvelerin sıkılarak çıkarılan suyuna denen sire hakkında bilgiler vermektedir. Söz konusu yazar sirenin ham maddesinin üzüm olduğunu, sire yapma zamanının sonbahar mevsimi olduğunu ve sire esnasında üzümden 45 çeşit serbet çıkarıldığını ifade etmektedir. 53. sayıda üzümden nasıl pekmez yapıldığını, 54. ve 55. sayılarda “bastık ve pestil” in nasıl oluştüğünü, 56-57. sayılarda ise sucugun hangi asamalardan geçerek hazırlandığını açıklayarak, 58. sayıda Besni sucugunun yapılışını ve 60-61. sayılarda da helva çeşitlerini irdelemektedir.³⁶³

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar’da, Gaziantep’in folklor konusunda gerçekten çok ilginç, değişik ve toplumu doğrudan yansıtan yazılar çok çıkmıştır. Denilebilir ki; folklor konusu derginin can damarını oluşturmaktadır. Kerim Fırat, “*Milli Oyunlar*” adlı yazısında; Gaziantep milli oyunlarını irdeleyerek, İlbeyli ve Barak türkülerini derleyen Ömer Özbas ve Ömer Asim Aksoy’a ne kadar teşekkür edilse az olacağını belirtip, Barak oyunlarının adlarını yayımlamıştır. Bunlar; “Düz halay, mermeri halay, üç ayak, özey gelin, çatal kamış, sirvani” diye sıralanmaktadır.³⁶⁴ “*Asik Oyunları*” isimli yazılarında Cemil Cahit Güzel; Baspınar Dergisi’nin bir çok sayısında bu konuyla ilgili irdelemelerde bulunmuş, “fisili ask”, “Killeyt ve Hötöt”, “Say Çakmak” ve “Vurup Döndürmeç” oyunlarını okuyucularına tanıtmıştır.³⁶⁵ Cemil Güçyetmez “*Destanlar ve Türküler*” adlı yazısında; “Özoy Gelin” türküsünü tanıtmaktadır. Özoy gelinin Barak köylerinde yaşayan, çok güzel, gelinlik bir kız olduğunu, gençlerin bu kıza asik olduklarını, kızın babası Özoy’u ülke dışında birisine verdiğini, gençlerin de asik olduklarından bu türküyü onun için

³⁶² Leman Ural, “Bayram Yemekleri”, **Baspınar**, C: 3, S: 60-61 (Mayıs – Haziran 1944), s. 18-19.

³⁶³ Cemil Cahit Güzel, “Sire”, **Baspınar**, C: 3, S: 52 (Eylül 1943), s. 14. / S: 53 (Ekim 1943), s. 4-5. / S: 54-55 (Kasım-Aralık 1943), s. 7-8. / S: 56-57 (Ocak-Şubat 1944), s. 11. / S: 58 (Mart 1944), s. 12. / S: 60-61 (Mayıs – Haziran 1944), s. 15-17.

³⁶⁴ Kerim Fırat, “Milli Oyunlar”, **Baspınar**, C: 2, S: 44 (Ocak 1943), s. 5-6.

³⁶⁵ C. C. Güzel, “Asik Oyunları”, **Baspınar**, C: 3, S: 54-55 (Kasım – Aralık 1943), s. 13-15. / S: 56-57 (Ocak-Şubat 1944), s. 8. / S: 59 (Nisan 1944), s. 12. / S: 60-61 (Mayıs Haziran 1944), s. 3. / S: 64 (Eylül 1944), s. 7 / S: 65 (Ekim 1944), s. 12. / S: 71 (Nisan 1945), s. 3-4.

yaptıklarını yazmaktadır.³⁶⁶ “Güney İlimizden Yanki” başlıklı yazısında Nureddin Altug; Gaziantep ilinin güney köylerinin oguz boylarından olduğunu, bunların birçok orijinal türkü ve destanlar ürettiklerini, hatta bunların incelenmeye değer olduklarını belirterek, Üçgüzoğlu Durmus’a ait olan “Dedemoglu’dan” ve “İskan Destanından Ögüt” adlı türkülerini yayınlamıştır.³⁶⁷ Gaziantep Halk Oyunları ve Türküleri Oyunları” isimli yazısında Ferit Bingöl, Gaziantep halk müziği tetkikleri üzerine durmaktadır. bu yazıda Gaziantep oyunlarından; “türküler”, “sirinizar” ve “leylim” örnekleri verilmektedir.³⁶⁸

Ziya Güner, “Gaziantep Sahra Türküleri” adlı yazısında; halk dilinde söylenen çeşitli türkülerden bahsetmektedir. Bu türkülerin içinde bahar hasreti, nese ve zevkin bulunduğunu, Gaziantep’in meshur piknik yerlerini tasvir ettiğini ve insani etkileyen bir samimiyet olduğunu belirtmektedir.³⁶⁹ 107. ve 108. sayılarda Cemil Güçyetmez; “Türküler” başlığıyla yazdığı yazılarda Gaziantep folklor bahçesinden bir demet sunmaktadır. Söz konusu yazar Baspınar’ın 1944 yılındaki sayılarında “Maniler” başlığıyla bir dizi yazı yazmıştır. Bu sayıda da daha önce kaybettiği türküler defterinin müsveddelerini bularak tekrar yayımlamaya başladığını ifade etmektedir.³⁷⁰ Baspınar’ın 45. sayısında “Maniler” başlıklı yazıda Cemil Güçyetmez; manilerin genel konular üzerinde dizilmiş deyişlerden oluştuğunu, kaynaklarının yurdun hangi kösesinden geldiğinin tespitinin zor olduğunu, manilerin bir tek kasaba veya şehre mal edilemeyeceğini ifade etmektedir.³⁷¹

Cemil Güçyetmez’in “Atalar Sözü” başlıklı yazıları Baspınar Dergisi’nin bir çok sayısında yayımlanmıştır. Derginin Gaziantep folkloruna, edebiyat ve kültüre çok önem verdiğini, çok değerli arkadaşlarının büyük emek gerektiren çalışma ve incelemeler yaptığını, kendisinin de bu çalışmalar içinde olduğunu belirterek atalar sözünün ne anlama geldiğini açıklamaya çalışmış, atalar sözü dendiğinde Türklerin binlerce yıllık tarihi içinde söyledikleri ve oğullarına kalan nice büyük ve değerli sözleri olduğu ve nitekim en büyük ata olan Atatürk’ün ölmez sözlerinin örnek

³⁶⁶ Cemil Güçyetmez, “Destanlar ve Türküler”, **Baspınar**, C: 3, S: 65 (Ekim 1944), s. 13-15.

³⁶⁷ Nureddin Altug, “Güney İlimizden Yanki”, **Baspınar**, C: 3, S: 73 (Haziran 1945), s. 7-8.

³⁶⁸ Ferit Bingöl, “Gaziantep Halk Oyunları ve Türküleri Oyunları”, **Baspınar**, C:4, S: 90-91 (Ekim-Kasım 1947), s. 25-28.

³⁶⁹ Ziya Güner, “Gaziantep Sahra Türküleri”, **Baspınar**, C: 5, S: 105-106 (Ocak- Subat 1949), s. 4. , 6.

³⁷⁰ Cemil Güçyetmez, “Türküler”, **Baspınar**, C: 5, S: 107-108 (Mart- Nisan 1949), s. 29-32.

³⁷¹ Cemil Güçyetmez, “Maniler”, **Baspınar**, C: 2, S: 45 (Subat 1943), s. 3-4.

olarak verilebileceğini anlatmıştır. Cemil Güçyetmez 13. ve 14. sayılarda “*Atalar Sözü*” başlıklı yazılarına devam etmektedir. Darbimeseller, vecizeler ve fikirlere örnekler vermektedir. “Adam ahbabından belli olur”, “Ağaç yasken eğilir”, “Ağalık vermekle, yigitlik vurmakla”, “Ağızdan burun yakın, kardesten karın yakın” gibi... Ayrıca, “Ağlamiyan çocuğa meme vermezler”, “Ağlatan Mevlam bir gün güldürür”, “Ağızını açacağına gözünü aç ağızının suyu aktı”, “Ahmaga cevap süktür”, “Akacak kan damarda durmaz” gibi örnekler bunlar arasındadır. Cemil Güçyetmez “*Atalar Sözü*” başlıklı yazılarına Baspınar Dergisi’nin 15, 16, 17, 18, 19 ve 20. sayılarında da devam etmiş, darbimeseller, vecizeler ve fikirler bölümleriyle alfabetik olarak örneklerini sunmuştur. Ancak bu yazılarında sadece “A” harfiyle başlayan örnekler yer almaktadır. Cemil Güçyetmez’in yazıları burada bitmemektedir. Baspınar Dergisi’nde Gaziantep folkloruyla ilgili başka ilgi çekici yazıları da mevcuttur.³⁷² Nurettin Artam; Ömer Asim Aksoy’un Türk Dil Kurumu’na bastırılan “Atasözleri” kitabının içindeki atasözlerini değerlendirmektedir. Söz konusu yazar; atasözlerinin bir kısmının açıktan açığa öğüt vermeyip telkinde bulunduğunu, bazılarının da asırlardır görülen deneyimler sonunda atalarımızın ekonomi ve davranış dersi verdiklerini belirtmektedir.³⁷³

Hikmet Turhan Daglıoğlu; Münif Pasa’nın yazdığı ama tamamlayamadığı “*Lisan-i Hal*” adlı yazıyı derginin 29. sayısında yayınlamıştır. Resmi işleri arasında eser yazmaya en çok vakit bulabilen devlet adamlarımızdan biri olan Münif Pasa, folklor konularında da yazı yazmıştır. Pasa bu yazısında; temenna, bas açmak, bas egmek, el tutmak, el kavuşturmak, elleri diz üstünde koymak, arkadan el bağlamak, omuz silmek, ayağa kalkmak ve el kavuşturmak gibi bir takım davranış kurallarını irdelenmiştir.³⁷⁴

“*Eski Bir Kültür ve Medeniyet Sehri*” isimli yazısında Ömer Asim Aksoy; Gaziantep’in eski bir kültür ve medeniyet merkezi olduğunu, bunun belgesinin de tarımda, sanatta, ekonomide, yasayış tarzında ve dilde önemli varlıklara sahip olmak olduğu ifade etmiş ve bu konularda çarpıcı örnekler vermiştir. Gaziantep’te köklü bir

³⁷² C. Güçyetmez, “Atalar Sözü”, **Baspınar**, C: 1, S: 11-12. (Subat 1940), s. 18-21. / S: 13 (Mart 1940), s. 13-14. / S: 14 (Nisan 1940), s. 19-20. / S: 15 (Mayıs 1940), s. 12-13 / S: 16-17 (Temmuz 1940), s. 12-13. / S: 18 (Ağustos 1940), s. 14. / S: 19 (Eylül 1940), s. 5-6. / S: 20 (Ekim 1940), s. 16.

³⁷³ Nurettin Artam, “Gaziantep Ağızından Atasözleri”, **Baspınar**, C: 2, S: 32 (Ocak 1942), s. 15-16.

³⁷⁴ Hikmet Turhan Daglıoğlu, “Lisan-i Hal”, **Baspınar**, C: 2, S: 29 (Temmuz 1941), s. 3, 6.

sehircilik oldugunu, camilerdeki su tesisatinin çok iyi dösendigini, yeni su sebekelerinden önceki sehir suyu sebekelerinin hayret verecek bir gelismisligine sahip olundugunu, bunun medeniyet seviyesinin ne durumda oldugunun çok büyük bir kaniti oldugunu, Antep pekmezinin tertemiz ve güzel renkli oldugunu, dokumaciligin basli basina incelenmesi gereken bir dal oldugunu, “Antep isi” diye taninan iğne islerinin yurdun her tarafında tanindigini belirtmektedir.³⁷⁵

“Gaziantep'te 170 Yillik Bir Ev” baslikli yazısında Sakir Sabri Yener; Gaziantep'teki tarihi bir ev olan Elbeylioglu'nun evini tanitmaktadır. Gaziantep'in Kurubostanci mahallesinde ve Sıraçesme sokagında bulunan bu evin Antep'in isgali sirasında İngilizlerin de dikkatini çektigini belirtmektedir.³⁷⁶

H. Resit Tankut'un “Büyük Sehir ve Sehir Büyüklüğü” baslikli yazisi Ulus Gazetesi'nden aynen alinarak yayimlanmistir. Söz konusu yazıda; Gaziantep'in incelikleri, güzellikleri, zarafeti, eserleri, çok güzel ve çekici bir anlatimla ifade edilmistir.³⁷⁷

89. sayida Sakir Sabri Yener, “Folklor Derlemelerinden Yer Adlari” baslikli yazısında; 1933 yılında Gaziantep'te folklor derlemelerine hiz verildigini, köy öğretmenlerine, çalistikleri köylere ne isimler verildiginin Milli Egitim Müdürlüğü'nce sorulduğu ve alınan cevapların bir nüshasının da Milli Egitim Müdürlüğü'nün izni ile kendisinin aldigini belirterek bu bilgileri şimdi yayimladigini belirtmektedir.³⁷⁸

“Eski Eserlerimiz” baslikli yazıda; Gaziantep'te yüzlerce eski eser oldugu, eserlere karsi ihmalcilik ve tahrip edilme durumuna ragmen bir çoğunun ayakta oldugu ve bunların daha fazla zarar görmemesi için Milli Egitim Bakanligi tarafından eski eserlerin daha iyi korunmasi için bir ekip kurulduğu, bu ekibin bu eserleri özenle incelemeye basladigi belirtilerek, korunmasi gereken eserler ve yikilmasında mahsur

³⁷⁵ Ömer Asim Aksoy, “Eski Bir Kültür ve Medeniyet Sehiri”, **Baspınar**, C: 3, S: 51 (Agustos 1943), s. 1-4.

³⁷⁶ Sakir Sabri Yener, “Gaziantep'te 170 Yillik Bir Ev”, **Baspınar**, C: 3, S: 62 (Temmuz 1944), s. 3-4, 16

³⁷⁷ H. Resit Tankut, “Büyük Sehir ve Sehir Büyüklüğü”, **Baspınar**, C: 4, S: 77-78 (Ekim – Kasim 1945), s. 13-16.

³⁷⁸ Sakir Sabri Yener, “Folklor Derlemesinde Yer Adlari”, **Baspınar**, C:4, S: 89 (Eylül 1947), s. 5-8.

olmayan eserlerin listesi verilerek açıklamalarda bulunmaktadır.³⁷⁹ “*İki Vakfiye*” baslikli yazisinda ise yazar; Gaziantep’in 10 km kuzeyinde Sam ismi verilen bir köyde yasayan Sam Seyhi Ogullarina Yavuz Selim ve Kanuni tarafından verilen vakfiyelerden bahsetmektedir.³⁸⁰ Adana Müze Müdürü Naci Kum, 105-106. sayilarda bu konudan bahsederek, Sam Seyhi Ogullarina ait olanin vakfiye degil berat oldugunu belirtmis, Sakir Sabri Yener de bu yazisinin ardindan kendisine tesekkür yazisi yazmistir.³⁸¹

2- Gaziantep Büyükleri

Gaziantep büyükleri konusunda Baspınar Dergisi’nde 52 adet yazı çıkmıştır. Bu yazılarda daha çok Gaziantep’li olan tarihsel kişiliklerle, o dönemde yasayan, edebiyatla ilgilenen sair ve yazarlarına değinilmiştir. Özellikle sairler konusunda Baspınar Dergisi’nin yazı kadrosunun köy köy dolayarak yasayan sairlerle görüşüp onları tanıtmaları, şiirlerinden örnekler vermeleri, Gaziantep’in folkloruna katkıda bulunmaları takdir edilmesi gereken bir noktadır.

Hikmet Turhan Daglıoğlu “*Antepli İki Hekim*” baslikli yazisinda; 16. Asırda yasayan “Muzafferuddin” ve “Mahmut” adli Antepli iki hekimi tanıtmaktadır. Söz konusu yazar Antep’in bir çok alim, sair ve hekim yetistiren kahraman bir şehir oldugunu, bu iki hekiminde yazdikları iki eserler tip tarihi için ihmal edilemeyecek yere sahip olduklarını belirtmektedir.³⁸²

Gaziantep büyüklerinden ve meshurlarından olan; “Hasirci Oğlu (Ağa)” hakkında Gaziantep milletvekili Ömer Asim Aksoy, Baspınar Dergisi’nde bir dizi yazı yazmıştır. İkinci sayıda “*Hasirci Oğlu*” baslikli makalesinde; Hasircioğlu’nun bundan yarım asır önce 83 yasında vefat ettiğini, bütün Gaziantep halki arasında, “İlim ve şiir” alanında “Ağa” kadar geniş şöhreti olanın olmadığını, Gaziantep’te Hoca Münib, Mütercim Asim, Münif Pasa,³⁸³ Hasip Dürri, nin de meshur oldugunu,

³⁷⁹ “Eski Eserlerimiz”, **Baspınar**, C:5, S: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 25-29.

³⁸⁰ Sakir Sabri Yener, “İki Vakfiye”, **Baspınar**, C:5, S: 101-102 (Eylül-Ekim 1948), s. 6-9.

³⁸¹ Naci Kum, “Sam Seyhi Ogullari Elindeki Beraata Dair Bir Açıklama”, **Baspınar**, C: 5, S: 105-106 (Ocak-Subat 1949), s. 2-3.

³⁸² Hikmet Turhan Daglıoğlu, “Antepli İki Hekim”, **Baspınar**, C: 1, S: 2 (Nisan 1939), s. 4-7.

³⁸³ Türk devlet ve bilim adamı, yazar, sair (Gaziantep: 1828- İstanbul: 1910), Baslica yapıtları: Hikmet-i Hukuk 1885, İlm-i Servet 1885, İlm-i Sarf ve Nahiv. (Osmanlıca dilbilgisi) **Büyük Larousse**,C.16, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1992, s. 8455.

ama bunların Hasircioğlu kadar yakından tanınmadığını, “suan” Gaziantep’te O’nu “sahsen” tanıyanın bile çıkacağını ama babaların O’nu daha iyi bileceğini, dedelerinin ise O’nun akrani olduğunu, bu yazıları yazarken, İstanbul’da Süleymaniye ve Millet Kütüphaneleri, Gaziantep’te Hasircioğlu Ahmet Muhlis’in elindeki mecmualar ve Gaziantep’teki çeşitli yerlerden derlenen bilgilerin kaynak olduğunu anlatmaktadır.³⁸⁴ “*Hasirci Oğlu- Hayati ve Eserleri*” adlı yazısında; Hasircioğlu’nun hayatı hakkında bilgiler vererek, bu bilgilerin Süleymaniye Kütüphanesi’nden alındığını belirtmektedir. Hasircioğlu’nun eserleri ise şöyle sıralanmaktadır: Fikra ve Nükteler, Mensur Kısımlar, Medhiyeler, Mersiyeler, Kasideler, Gazeller, Tarihler, Manzum Mektuplar, Hicviyeler ve Nazımlar.³⁸⁵ Hasircioğlu’na ilişkin ilerleyen sayılarda Hasircioğlu’nun Nükteleri, kelime oyunları ve tarihlerinden bahsedilmektedir.³⁸⁶ Besinci sayıda Hasircioğlu’nun “baska eserleri ve netice” üzerinde durulmaktadır. Ömer Asim Aksoy, Hasircioğlu’nu hem sanat hem de sosyal açıdan irdelemek gerektiğini belirterek, sanat bakımından; en önemli parçalarının nükteleri ile tarihleri olduğunu, “Aga” da zeka ve zarafet olduğunu; ancak hayal ve duygunun fakir olduğunu, sosyal olarak; Hasircioğlu’nun zeki, birikimli, hoş sohbetli, mevki ve derece gözetmeden herkesle görüşen, memleket işleriyle yakından ilgilenen, halkın huzuru için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan bir kişilikte olduğunu anlatmaktadır.³⁸⁷ Ömer Asim Aksoy 6. sayıda Hasircioğlu serisini tamamladıktan sonra arkadaşı Hikmet Turhan Daglıoğlu’nun Hasircioğlu’nun İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’nde “Hasircioğlu Divanı” bulunduğunu söylediğini, bunun üzerine 1939’un Temmuz ayında İstanbul’a giderek Üniversite kütüphanesinde bu divanı bulduğunu ve incelediğini belirtmektedir.³⁸⁸ Hasircioğlu ile ilgili bir diğer yazı da 35. sayıda Turgut Tarhan tarafından yazılmıştır. Söz konusu yazar, Hasircioğlu’nun 56. ölüm yıldönümünde bu önemli Gaziantep’li’nin büyüklüğünü, edebiyatının zarafetini, nüktelerini ve zekasını vurgulamaktadır.³⁸⁹

³⁸⁴ Ömer Asim Aksoy, “Hasirci Oğlu- Başlangıç”, **Baspınar**, C: 1, S: 2 (Nisan 1939), s. 15-16.

³⁸⁵ Ömer Asim Aksoy, “Hasirci Oğlu-Hayati, Eserleri”, **Baspınar**, C: 1, S: 3 (Mayıs 1939), s. 9-11.

³⁸⁶ Ömer Asim Aksoy, “Hasirci Oğlu-Nükteler, Tarihler, Kelime Oyunları”, **Baspınar**, C: 1, S: 4 (Haziran 1939), s. 9-13.

³⁸⁷ Ömer Asim Aksoy, “Hasirci Oğlu-Baska Eserleri, Netice”, **Baspınar**, C: 1, S: 5 (Temmuz 1939), s. 9-12.

³⁸⁸ Ömer Asim Aksoy, “Hasirci Oğlu-Bir Nüshası Daha”, **Baspınar**, C: 1, S: 6 (Ağustos 1939), s. 9-10, 15.

³⁸⁹ T. Tarhan, “Hasircioğlu”, **Baspınar**, C: 2, S: 35 (Nisan 1942), s. 1-3.

Sakir Sabri Yener, “*Behçeti*” baslikli yazisinda; 13. yüzyil sairlerinden “Ayintapli Hasan”i tanitmaktadır. Behçeti hakkındaki bilgileri “Türk Sairleri” adli mecmuadan aldigini, “Ayine-i Zürafa” ve “Sicil” deki bilgilerden yararlandigini ancak “Ayine-i Zürafa” ve “Sicil” deki bilgilerin dogrulugundan emin olmadigini belirtmektedir.³⁹⁰ 4. sayida da Sakir Sabri Yener, Gaziantep büyüklerinden “Rasit Efendi”yi anlatmaktadır. Bu kisi hakkındaki bilgileri “Meshur Adamlar Ansiklopedisi”nden aldigini belirten yazar, Antep’li “Rasit Efendi”nin 19. yüzyil yasadigini, “Sadaret Mektupçu Kalem”inde yetistigini ve “Kadi Kethüdası” oldugunu, “Tarihi Enbiya” eseri ve Mustafa Hami ile birlikte Fransızca dan tercüme ettigi “Binbir Gün Hikayesi” eserlerinin basildigi, siirlerinin içeriginin küçük ve divaninin basili olmadigini ifade etmektedir.³⁹¹ Ömer Asim Aksoy 5. sayida; “*Antepli Rasit Hakkında*” baslikli yazisinda, 4. sayida Sakir Sabri Yener’in “*Rasit Efendi*” yazisindan yola çıkarak yeni saptamalar, eklemeler ve düzeltmeler yapmaktadır.³⁹²

Gaziantep büyüklerinden “Ibrahim Oglu Ahmet Sehabettin”, Sakir Sabri Yener tarafından Baspınar Dergisi’nin 5. sayisinda tanitilmektedir. Söz konusu kisinin 14. yüzyilda da yasadigini, 60 yasinda vefat ettigini, “fikih ve fen” ilimlerine sahip oldugunu, “kadilik ve müderrislik” yaptigini, Sam’da ilim gördüğünü, ve bir çok talebe yetistirdigini ifade etmektedir.³⁹³

Hikmet Turhan Daglioglu, “*Ayintap büyükleri*” adli yazisinda; Sakir Sabri Yener’in “Ayintap Büyükleri” isimli bir kitap yayimladigini ve çok degerli çalismalar yaptigini belirterek, “Behçeti Hasan Efendi” hakkında ayrıntili bilgiler vermektedir. Bu kisinin esas isminin Hasan oldugunu, Istanbul’a Antep’ten geldigini, Osmanli Devletinde “Vak’anüvis”lik yaptigini, çeşitli tarihleri ve siirleri oldugunu, ayrıca “Küçük Kaynarca Antlasması”ni meydana getiren olaylari tarihinde yazdigini anlatmaktadır.³⁹⁴

“*Keles Hasan*” baslikli yazida Cemil Cahit Güzel; Halkevinin dil, tarih ve edebiyat subesinin sürekli çalismalariyla Gaziantep’in bir çok degerinin

³⁹⁰ Sakir Sabri Yener, “Behçeti”, **Baspınar**, C: 1, S: 3 (Mayis 1939), s. 4-5.

³⁹¹ Sakir Sabri Yener, “Rasit Efendi”, **Baspınar**, C:1, S: 4 (Haziran 1939), s. 19.

³⁹² Ömer Asim Aksoy, “Antepli Rasit Hakkında”, **Baspınar**, C: 1, S: 5 (Temmuz 1939), s. 4-5, 8.

³⁹³ Sakir Sabri Yener, “Ibrahim Oglu Ahmet Sehabettin”, **Baspınar**, C: 1, S: 5 (Temmuz 1939), s. 21.

³⁹⁴ Hikmet Turhan Daglioglu, “Ayintap Büyükleri”, **Baspınar**, C:1, S: 6 (Agustos 1939), s. 3-5.

aydınlatıldığını, Sakir Sabri Yener ve Hikmet Turhan Daglıoğlu'nun Gaziantep Büyükleriyle ilgili çalışmalarının çok takdir edildiğini ve kendisinin de “Keles Hasan” isminde bir halk sairini tanıtacağını belirtmiştir. “Keles Hasan”ın okuma yazması olmadığı, köydeki ölüm, doğum, kavga ve düğün olaylarında bir çok destan yazdığını, bunların çoğunun yazılı olmadığından unutulduğunu ifade ederek, “Keles Hasan”ın “*Atlar ver Silahlar*” başlıklı parçalarıyla bazı tekerlemelerini aktarmıştır.³⁹⁵

“*Efgan Ayaz Bey Oğlu Hacı Didari Bey Serancamî*” başlıklı yazıda Sakir Sabri Yener; Gaziantep Büyükleri'nden olan Efgan Didari'nin dört küçük defterden ibaret olan orijinal şiirlerine ulaşıldığını, bunun folklor araştırmalarında “bir define” olduğunu, Didari'nin Suriye, Hicaz, Batı Anadolu ve Gaziantep yöresinin halklarına, manzaralarına, dağlarına, ve coğrafyasına dair şiirler yazdığını gezdiği yerleri, gördüğü seyleri çok saf bir Türkçe ile ifade ettiğini belirtmektedir.³⁹⁶ Ziya Güner, “*Efgan Didari*” adlı yazısında; Efgan Didari'yi anlatmaktadır. Söz konusu yazar; bir köy gezisi sırasında ünlü sairle tanıştığını, hayat hikayesini anlattığını, asıl isminin Ökkes Adil Toprak olduğunu, kendi el yazısı ile yazdığı; Efgan Didari Divanı, Didari Mevludu ve Manzum Hatıralar gibi eserlerini kendisine gösterdiğini belirtmektedir.³⁹⁷

Sakir Sabri Yener, “*Hacı Baba*” başlıklı yazılarında; Gaziantep büyüklerinden Derviş Hacı Babayı tanıtmaktadır. Gaziantep'te Hacı Baba denilen bir tepede türbesi bulunan (Hacı Baba Tepesi) kişinin “on yedi ağidi” olduğunu ve bunu Mehmet Halid Bayrı'nın “*Halk Sairleri Hakkında Küçük Notlar*” kitabında bulduğunu, buna göre; Hacı Baba'nın aslen Gaziantep'li iyi bir sair olduğunu, Gaziantep civarında Hacı Baba tepesinden başka, Kurban Baba ve Aydın Baba tepeleri olduğu, bu tepelerde mezarları olduğu sanılan bu kişilerin aslında Hacı Baba'nın kardeşleri olabileceği, ancak Hacı Baba konusunda bilinenlerin çok net ve tarihi olmaktan ziyade “menkıbe ve rivayetler”e dayandığını anlatmaktadır.³⁹⁸

“*İbrahim Hevai*” başlıklı yazıda Ömer Özbas; Gaziantep büyüklerinden İbrahim Hevai'yi tanıtmıştır. İbrahim Hevai'nin İlbeyli Nahiyesi'nin Kurutepe

³⁹⁵ C. C. Güzel, “Keles Hasan”, **Baspınar**, C: 1, S: 8 (Ekim 1939), s. 1-3.

³⁹⁶ Sakir Sabri Yener, “Efgan Ayaz Bey Oğlu Hacı Didari”, **Baspınar**, C: 1, S: 8 (Ekim 1939), s. 5-6.

³⁹⁷ Ziya Güner, “Efgan Didari”, **Baspınar**, C: 2, S: 34 (Mart 1942), s. 3-6.

³⁹⁸ Sakir Sabri Yener, “Hacı Baba”, **Baspınar**, C: 1, S: 10 (Aralık 1939), s. 13-15. S: 11-12 (Ocak-Subat 1940), s. 22-24.

köyünde dogdugunu, Agca Koyunlu nahiyesinin Yeniyapan köyünde 1916 yilinda öldüğünü, bir zaman köy hocaligi yaptigini, çocuk okuttugunu, çiftliklerde vekillikler yapan bu kisinin, zaman zaman fakirlikten yakayi kurtaramadigini belirtmistir. Ayrica, siirlerini kendi el yazisiyla yazdigini, gazellerinin konularinin; ask, sevda, bülbül, saki, sarap, hayattan ve insanlardan sikayet, kadere iman oldugunu ve sonuça böyle sinirli ve küçük bir yerde yasayan Ibrahim Hevai'nin birkaç parçada olsa siir birakmasinin takdire sayan oldugunu ifade etmistir.³⁹⁹ Yine; Ömer Özbas, “Kul Hüseyin” adli bir sairin yasamindan kesitler sunmustur. Özellikle söz konusu kisinin, askerlik ve esirliginden bahsederek, siirlerinin tamamının Barak Türkmenleri arasindan derleme yapilarak olusturulduğunu belirtmistir.⁴⁰⁰

23. sayida; Cemil Güçyetmez, Gaziantep Sairlerinden “Kul Asik” in hayati hakkında ayrintili bilgiler vermektedir. “Kul Ask” in asil adinin Mehmet oldugunu, gözlerinin görmedigini, siirlerinin yani sira, medhiye ve hicivlerinin de oldugunu, türkülerinin Amik Ovasi'ndan Akbez Köyü'ne kadar yayildigini anlatmaktadır.⁴⁰¹

“*Haci Ayse Hanim*” baslikli yazida ise Sakir Sabri Yener; 19. yüzyil sonlariyla 20. yüzyilin ilk çeyreginde yasayan, Kudüs'lü olmasına karsin 40 yil Gaziantep'te oturan, bu yüzden Gaziantepli “adedilen” (sayilan), çok metin, vicdanli, dogru sözlü bir kadin sairden bahsetmektedir.⁴⁰²

Hikmet Turhan Daglioglu; “*Mehmet Münip Efendi*” baslikli yazisin da 18. yüzyil Türk Alimlerinden Gaziantepli Mehmet Münip Efendi'yi tanitmaktadır. Yazar; Hoca Münip Efendi'nin Türk Alimlerinin en basta gelenlerinden oldugunu belirterek, bu Gaziantep büyüğünü “ilmi, içtimai, edebi ve tarihi vaziyeti” bakimindan irdelemektedir.⁴⁰³ 29. sayida; Ömer Asim Aksoy, “Dürrünizam *Nazmülcevahir*” adli yazisinda Hikmet Turhan Daglioglu'nun 27. Sayda Mehmet Münip Efendi Hakkinda yazdigi makaleyi irdeleyerek, Hikmet Turhan Daglioglu'nun bazi elestirilerine cevap vermektedir. Söz konusu yazida Ömer Asim Aksoy; kendisinin yazdigi “Halkevi Konusmalari isimli kitabinda “Hoca Münip” in hayatini anlatirken bilgilerin nereden alindigina dair kaynak göstermedigi seklindeki

³⁹⁹ Ömer Özbas, “Ibrahim Hevai”, **Baspınar**, C: 1, S: 11-12 (Ocak-Subat 1940), s. 12-14, 24.

⁴⁰⁰ Ömer Özbas, “Kul Hüseyin”, **Baspınar**, C: 1, S: 11-12 (Ocak-Subat 1940), s. 4-9.

⁴⁰¹ C. Güçyetmez, “Kul Asik’ in Hayati Hakkında”, **Baspınar**, C: 1, S: 23 (Ocak 1941), s. 11-13.

⁴⁰² Sakir Sabri Yener, “Haci Ayse Hanim”, **Baspınar**, C: 1, S: 22 (Aralik 1940), s. 9-10.

⁴⁰³ Hikmet Turhan Daglioglu, “Mehmet Münip Efendi”, **Baspınar**, C: 2, S: 27 (Mayis 1941), s. 1-20.

elestiriye cevap olarak, kaynakların kitabın sonunda toplu olarak gösterildiğini, kitabının “Hoca Münip’in top yekün bir hayat hikayesi olmayıp, O’na ilişkin birkaç parçadan oluştuğu için bu yöntemi uyguladığını, ayrıca “Dürrünnizam” adlı eserin Hikmet Turhan Daglioglu’nun iddia ettiği gibi “Hoca Münip” e ait olmadığı, Dürrünnizam ve Nazmülcevahir’in aynı eserler olduğu ve yazarının da Hasan Aynî olduğunu belirtmektedir.⁴⁰⁴

“*Hafız Hapba*” isimli yazısında Cemil Cahit Güzel; 30-35 yıl önce vefat eden ve bir kadın sair olan Hafız Hapba’nin yazmış olduğu şiirleri değerlendirerek, söz konusu sairin iki gözünün de görmediği, yanık sesinin olduğu, hayatında hiç evlenmediğini “sairim deyip” şîmi geçenlerden belki de çok üstün olduğunu ifade etmektedir.⁴⁰⁵

Turgut Tarhan, “*Antepli Mütercim Asim için*” adlı yazısında; Gaziantep büyüklerinden, dilci ve tarihçi Mütercim Asim’i tanitmaktadır. 1755-1819 tarihleri arasında yaşayan Mütercim Asim’in tercümelerinin “irfan hazinelerimizin en basta gelen, en övülen birer abidesi” olduğunu, Türk dilinin Arapça’ya üstünlüğünü eserleriyle gösterdiğini, “alim, müverrih, (tarih yazan) tarihçi ve büyük bir dilci” olduğunu anlatmaktadır.⁴⁰⁶ 49-50. sayılarda; C. Özkaya Mutafoğlu da Mütercim Asim’in magrur, haysiyetli, serefine önem veren ve iliminin üstünlüğüyle öne çıkan bir kişilik olduğunu belirtmektedir.⁴⁰⁷

“*Gaziantep Mesahiri*” başlıklı yazıda Hikmet Turhan Daglioglu; Gaziantep büyüklerinden Celaleddin Efendi ile Abdurrahman Pasayi tanitmiştir. Bu yazı da; iki pasanın özellikleri ve İran’da buldukları dönemi irdelemektedir.⁴⁰⁸

Cemil Cahit Güzel, 25 ve 26. sayılarda; “Tevfik Yalap” i tanitmaktadır. Tevfik Yalap’ın 1900 yılında doğduğunu, 1939’da öldüğünü, gerek yabancı dillerde gerek şiir ve musıkide kendini yetistirdiğini, 1930’da Gaziantep’te bir musiki

⁴⁰⁴ Ö. A. Aksoy, “Dürrünnizam-Nazmülcevahir”, **Baspınar**, C: 2, S: 29 (Temmuz 1941), s. 7-13.

⁴⁰⁵ C. C. Güzel, “Hafız Hapba”, **Baspınar**, C: 2, S: 29 (Temmuz 1941), s. 13-14.

⁴⁰⁶ Turgut Tarhan, “Antepli Mütercim Asim İçin”, **Baspınar**, C: 2, S: 33 (Subat 1942), s. 4-5.

⁴⁰⁷ C. Özkaya Mutafoğlu, “Mütercim Asim Efendi”, **Baspınar**, C: 3, S: 49-50 (Haziran-Temmuz 1943), s. 17-18.

⁴⁰⁸ Hikmet Turhan Daglioglu, “Gaziantep Mesahiri”, **Baspınar**, C:2, S: 37-38 (Haziran-Temmuz 1942), s. 6-7. S: 39 (Ağustos 1942), s. 6.

cemiyeti kurdugunu, bu cemiyette; yerli Gaziantep türkülerinin tespitinin yapıldığını, siirlerinde”Lami” mahlasini kullandığını ifade etmektedir.⁴⁰⁹

Baspınar Dergisi’nin 64. sayısında; Cemil Güçyetmez, “*Sait Sabite Dair*” adlı yazısında daha önceki sayılarda mektupları yayımlanan Sait Sabit hakkında bilgi vermektedir. Söz konusu yazar; Sait Sabit’in medrese tahsili görmekle birlikte “kuvvetli kalem sahibi”, ve “münevver bir kişilik” olduğunu, yazılarında yüksek bir üslup bulunduğunu, zaman zaman siirlerde yazdığını ve müzikten anladığını ifade etmektedir.⁴¹⁰

Derginin çeşitli sayılarında Cemil Cahit Güzel; esas ismi Muhammed Münip olan “Enderi” yi anlatmaktadır. Bektas Aga’nın oğlu Mehmet Aga diye anıldığını, Çorak köyünden olduğunu, ailevi yapısını, hayat hikayesini, sairliğini 40 yaşında Bektasi tarikatına girdiğini belirterek, yazı aralarında Enderi’nin siir örneklerine yer vermektedir.⁴¹¹

Behçet Özdamar; “*Zemgeli Havuç Bacı*” başlıklı yazısında neseli bir kadın olan, nerede düğün olsa oraya giden, gittiği yere tat getiren Gaziantep’ in Zemge köyünde yaşayan Havuç Baciyi tanıtmaktadır.⁴¹²

“*Antepli Nafi Efendi*” adlı yazıda Sefik Türker; Gaziantepli Nafi Efendi’nin divanını tanıtmaktadır. Söz konusu divanın; kendi el yazması olduğunu, siirlerinin içinde güzellerinin olduğunu, sairin tarih düsmeye pek meraklı olduğunu, (atinin ve katirinin ölüm tarihlerini bile yazdığını) manzumelerinde Gaziantep’ e ait bir çok olay ve yeri tasvir ettiğini, özellikle Gaziantep tarihi ve coğrafyasına ilişkin bilgilerin fazla olduğunu ifade etmektedir.⁴¹³

“*Nazm-ül Leâl’i Ariyorum*” isimli yazısında Ömer Asim Aksoy, hem Nazm-ül leal’i, hem de kitabı yazan Gaziantepli Seyh Ahmet’i anlatmaktadır. Söz konusu kitap Arapça’dan Türkçe’ye manzum bir lügat kitabı olduğu, yaklaşık 1642 senesinde yazıldığı, kitapta lügatlerle birlikte tabirlerle atasözleri de olduğu, bu önemli kitabın mutlaka bulunması gerektiği, kitabın yazarı Seyh Ahmet’in hattatlıkla

⁴⁰⁹ C. C. Güzel, “Tevfik Yalap”, **Baspınar**, C: 2, S: 25 (Mart 1941), s. 14-15. S: 26 (Nisan 1941), s. 6-8.

⁴¹⁰ C. Güçyetmez, “Sait Sabit’e dair”, **Baspınar**, C: 3, S: 64 (Eylül 1944), s. 12.

⁴¹¹ Cemil Cahit Güzel, “Enderi”, **Baspınar**, C: 4, S: 82-83 (Mart-Nisan 1946), s. 7-8. S: 86-87 (Temmuz-Agustos 1946), s. 9,11. S: 100 (Agustos 1948), s. 7-9.

⁴¹² Behçet Özdamar, “Zemyeli Havuç”, **Baspınar**, C: 4, S: 82-83 (Mart-Nisan 1946), s. 13.

⁴¹³ Sefik Türker, “Antepli Nafi Efendi Divanı”, **Baspınar**, C:4, S: 92 (Aralık 1947), s. 9.

ugrastigi, IV. Murat'ın Bagdat seferine giderken padisaha bir Kurani Kerim hediye ettigi, padisahinda O'na mükafat olarak “Çarpın” Köyü'nü hediye ettigini yazmaktadır.⁴¹⁴

Sakir Sabri Yener; “*Aynî Bedrettin Hakkında Bir Tez*” baslikli yazisinda Adile Abidin tarafından hazirlanan, Istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayimlarindan 1938'de basilan Tarih Semineri-2 Dergisi'nin içinde Aynî Bedrettin ile ilgili 102 sayfalik bir tezi irdelemektedir. Sakir Sabri Yener, ayni zaman da “Aynî Bedrettin Antep'li mi, Degil mi ?” adli yazisinda bir mecliste Aynî Bedrettin'in Antep'li olmadigina dair bir söz duydugunu ve bunu hemen arastirdigini, Adili Abidin'in Aynî Bedrettin ile ilgili seminerlerini de inceledigini ve Aynî Bedrettin'in kesinlikle Antep'li oldugu sonucuna vardigini, ayrica söz konusu ünlüyü Antep'ten alacak bir güç bulunmadigini ifade etmektedir.⁴¹⁵

Ziya Güner; “Kiyetli Antep Sairi” olan “Mahremi”yi anlatmistir. Ziya Güner, sairin tam isminin Mehmet Ali Mahremi oldugu, medrese tahsili gördüğü, Arapça ve Acemce'ye de hakim oldugu, okumaktan ve okutmaktan geri durmadigi, sairigin O'nun yaratilisminda oldugu ve siirlerinde “Mahremi” mahlasini kullandigini ifade etmektedir.⁴¹⁶ Ziya Güner, dergide Sair Ali Riza Erhan'dan da bahsetmektedir. Söz konusu yazar; Ali Riza Erhan'i görmeye bir öğrencisiyle gittigini, Tekke Camiinde oturduğunu, müezzinlik yaptigini, ancak siir çalismalarinin da bir hayli fazla oldugunu, bir divan yazdigini, “Gaziantep Destani, Bakicilara dair Destani ve Hatay Destani” olusturdugunu, biraz daha gayret ederse Gaziantep'in “İçli bir Halk Sairi” kazanacağını belirtmektedir.⁴¹⁷

“*Mustafa Tosun*” adli yazisinda Sakir Sabri Yener; Gaziantep'in Sam köyünün muhtari olan genç, aydın, kibar, vicdanli, namuslu ve sair olan Mustafa Tosun'dan bahsetmektedir. Mustafa Tosun'un kendine has bir üslubu oldugu, yazdigi parçaların çok dikkat çektiği, “Botan Çayı, Köyüme Uzaktan Bir Bakis, Gönül Üstüne, Mevsimler ve Aylar” isimli siirlerinin öne çıktigini ifade etmektedir.⁴¹⁸

⁴¹⁴ Ömer Asim Aksoy, “Nazm-ül Leal”, **Baspınar**, C: 5, S: 107-108 (Mart- Nisan 1949), s. 1-3.

⁴¹⁵ Sakir Sabri Yener, “Aynî Bedrettin Hakkında Bir Tez”, **Baspınar**, C: 5, S: 98-99 (Haziran- Temmuz 1948), s. 1-2, 30.

⁴¹⁶ Ziya Güner, “Mahremi”, **Baspınar**, C:2, S: 36 (Mayis 1942), s. 4-6.

⁴¹⁷ Ziya Güner, “Ali Riza Erhan”, **Baspınar**, C:2, S: 39 (Agustos 1942), s. 3-5.

⁴¹⁸ Sakir Sabri Yener, “Mustafa Tosun”, **Baspınar**, C: 3, S: 52 (Ekim 1943), s. 7-8.

Zeki Savci 43. sayıda; “Attar Seyit Parlar” i okuyuculara tanitmaktadır. Söz konusu kisinin siirle ugrastigini öğrenip, dükkanına ugradigini, siire merakinin dogustan olmadigini, kendi siirine pek deger vermedigi için bir divanında bile toplamadigini, Arapça ve Farsça bildigini belirterek, siir örneklerini yazmaktadır.⁴¹⁹

Ali Nadi Ünler; “*Asik Hüseyin*” baslikli makalesinde; “duygulu bir halk cocugu” olan bir sairi anlatmaktadır. Asik Hüseyin’in önceleri kendisine bir türkü düzmedigini, diger asiklarin türkülerini çağirdigini, birkaç yıl önce köyünden bir kız sevdigini ve O’nun askıyla kendisinin de türkü düzmeye basladigini, karsilik görmeyen sevgisi yüzünden zoraki seyahatlere çıktigini, Adana, Ankara ve Istanbul’da dolastigini, Adana Halkevi ve Ankara Radyosunda türküler söylediğini, türkülerin vezinsiz ve kafiyesiz olmakla birlikte “içli ve özlü” oldugunu belirtmektedir.⁴²⁰

95. sayıda Gaziantep eğitim tarihi içinde önemli bir yer isgal eden emektar öğretmen (önceki bölümlerde kendisinden bahsedilmisti) Ibrahim Hilmi Konuralp tanitilmektedir. Bu makalede; Ibrahim Hilmi Konuralp’in Gaziantep’teki bir çok aydina hocalik yaptigini, halkin her zaman takdir ve hürmetle andigi, ünlü milletvekili Ömer Asim Aksoy’un eğitim hayatı boyunca üzerinde en çok etki birakan hocanın; Ibrahim Konuralp oldugunu belirttiği, Sakir Sabri Yener’in de; “Antep için heykeli dikilecek bir zattir” dediği ifade edilmektedir.⁴²¹

3- Meshur Seyhler ve Ziyaretler

Baspınar Dergisi’nde bu konuda 17 yazı çıkmıştır. Bu yazıların 16’sini Cemil Cahit Güzel, birini de Sakir Sabri Yener yazmıştır. Cemil Cahit Güzel yazıların ilk bölümünde 16-17 sayılardan 24. sayıya kadar yazmış, ikinci bölümde 51 den başlayıp aralıklarla 105 ve 106. sayıya kadar ulaşmıştır.

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar’da, Cemil Cahit Güzel; “*Ziyaretler ve Meshur Seyhler*” baslikli birçok makale yazmıştır. Baspınar’ın 16-17. sayılarında niçin bu konularda yazdığını anlatmıştır. Söz konusu yazar; Gaziantep’in içinde ve dışında eskiden kalan birçok türbe oldugunu, halkin bu türbelere “ziyaret” adını

⁴¹⁹ Zeki Savci, “Attar Seyit Parlar”, **Baspınar**, C: 2, S: 43 (Agustos 1942), s. 3-5.

⁴²⁰ Ali Nadir Ünler, “Asik Hüseyin”, **Baspınar**, C: 3 S: 56-57 (Ocak-Subat 1944), s. 15-17

⁴²¹ “I. H. Konuralp”, **Baspınar**, C:4, S: 95 (Mart 1948), s. 13.

verdigini, bunlara “baba”, “dede” denildigini ve “devletli”, “hazret” ve “hazretleri” gibi kelimelerle nitelendirildiklerini, bazen de sadece seyh dendigini belirtmistir. Ayrica, cumhuriyet inkilabından önce halkın bu seyhler büyük önem verdigini, bunların her müsküllerini çözeceklerine inandıklarını, dileklerinin kabulü için türbelere mum, hasır, sanduka, ruhuna kurbanlar adandigini, çocuğu olmayanların türbeyi ziyaret ettigini, çocukları olunca da türbesine gittikleri zatin ismini verdiklerini ifade etmistir. Bu seyhlerin dini kimliklerinin yanı sıra ilim ve edebiyat konusunda eser yapmış kişiler de olduğu ama bunların “ dini hüviyetlerin” diğer yönlerini örttüğünü, bütün bunların açığa çıkması için bu çalışmalarını yaptığını, yazılarında söylentilerle beraber kendi yorumunu da katarak yayımlayacağını ifade etmistir. Cemil Cahit Güzel, Antep büyüklerinin en eski ve en ulularından sayılan Seyh-can ve Sihcan, Antep’in müslümanlar tarafından fethi sırasında şehit düşen bir pehlivan olan; “Dülük Baba” ve Gaziantep’in Apçahöyük Köyü’nde doğan, eserler yazacak kadar eğitim gören, şiirler yazan, Sahveli’den bahsetmektedir.⁴²²

Cemil Cahit Güzel, ziyaretler ve meshur seyhler yazılarına bir süre ara vermiş ve tekrar 51. sayıda tekrar başlamıştır. Bu sayıda *‘Meshur Seyhler ve Ziyaretler’* başlığıyla bu konuya tekrar döndüğünü, önceki seride bazılarının kendisini eleştirdiğini, halbuki o dönemde yazılarına başlamadan amacını açıkladığını, kendisinin bu incelemeleri “memlekette geri zihniyeti hortlatmak” için yapmadığını, sadece folklor meraklisi olduğu için yaptığını anlatmıştır. Diğer taraftan da Gaziantep’e bir hizmet yaptığını düşündüğünü, Antep folklorunu irdelemelerinin bir vazifeleri olduğunu, bu yüzden tesvik görmeyi istediklerini, ama maalesef bundan da vazgeçtiklerini, yeter ki birilerinin gölge etmemesi gerektiğini belirtmiştir. Cemil Cahit Güzel; “Hacı Baba”, “Uryan Baba”, “Aydın Baba” ve “Log Baba”, “Saçaklı”, “Memik Dede”, “Ali Efendi” ve “Samsihoglu”nu incelemektedir.⁴²³

⁴²² Cemil Cahit Güzel, “Ziyaretler ve Meshur Seyhler”, **Baspınar**, C: 1, S: 16-17 (Haziran-Temmuz 1940), s. 6. / S: 18 (Ağustos 1940), s. 5-8. / S: 19 (Eylül 1940), s. 7-8-9. / S: 21 (Kasım 1940), s. 8. / S: 22 (Aralık 1940), s. 6-8. S:23 (Ocak 1941), s. 5-6. / S: 24 (Subat 1941), s. 12-13.

⁴²³ Cemil Cahit Güzel, “Meshur seyhler ve Ziyaretler”, **Baspınar**, C: 3, S: 51 (Ağustos 1943), s. 5, 7. / S: 52 (Eylül 1943), s. 3-4. / S: 53 (Ekim 1943), s. 9-11. / S: 54-55 (Kasım- Aralık 1943), s. 9-10. / S: 56- 57 (Ocak- Subat 1944), s. 9,14. / S: 60-61 (Mayıs - Haziran 1944), s. 6-7. / S: 62 (Temmuz 1944), s. 15-16. / C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 25,32. / C:5, :S 105- 106 (Ocak- Subat 1949), s. 11-12.

Ayrıca “Meshur Seyhler ve Ziyaretler” adlı yazısında Sakir Sabri Yener, bir istisna yapıp Saçaklızade ile ilgili eski defterinden çıkardığı notları yayımlamıştır.⁴²⁴

4- Kitabeler

Kitabe; tas, mermer vs. gibi sert cisim üzerindeki oyma veya kabartma, yazı, tarih, yazıt olarak tanımlanmaktadır.⁴²⁵ Gaziantep Halkevi dergisi Baspınar incelediğinde “Kitabeler” başlığıyla Gaziantep şehrinde bulunan eski eserlerdeki kitabeler yayımlanmıştır. Bu konuda 25 tane yazıya rastlanmış ve bunların hepsini de hazırlayan Sakir Sabri Yener olmuştur.

Sakir Sabri Yener, “*Kitabeler*” başlığıyla; Gaziantep’teki Annacar (Aliyünnacar) Camisi’nin kapisi, mihrabi ve avlusuna girilecek kuzey kapisi üzerindeki kitabeyi, Aliyünnacar cami avlusu, doğu duvarında ve yol üzerindeki çeşmenin kitabesi, Hacı Nasir Camisi’nin kapılarındaki kitabeleri, Boyacı Camisi’nin (Ulu Cami) girişinin batı tarafındaki kapısının üzerindeki kitabeyi, Bostancı Camisi kapisi üzerindeki kitabeyi, Alaybeyi Camisi’nin kapisi üzerindeki kitabeyi, Antep Kalesi kapısındaki kitabeyi, Tekye Camisi’nin kapisi üzerindeki kitabeyi, Çikrikci Hüseyin Pasa hamamının yukarisindeki çeşmenin kitabesi ve Karagöz Caddesi’ndeki çeşmenin kitabesini incelemiştir. Söz konusu yazar, Baspınar Dergisi’nin diğer sayılarında da; Saban Dede Türbesi’ndeki kitabe, Nuri Mehmet Pasa Camisi’nin kapısındaki kitabe, Alidola (Alaiddevle) Camisi’nin mihrabındaki kitabe, Tahtani Camisi’nin yıkılan minaresinin kitabesi, İki Serefeli Cami’nin kapisi üzerindeki kitabe, Ömeriye Camisi’nin mihrabi üzerindeki kitabe, Sirvani Camisi’nin kapisi üzerindeki kitabe ve Nuri Mehmet Pasa’nın mezarının kitabesi, belediye hanının kuzey kapisi üzerindeki kitabe, belediye hanının diğer kapısındaki kitabe, Gaziantep-Fransız Savası’nda yıkılan Çınarlı Camisi kitabesi, Zencirli Bedesten güney kapisi üzerindeki kitabe, Tehtali Camisi’nin batı kapisi ve Kara Tarla Camisi’nin minare kapısındaki kitabe hakkında bilgiler vermiştir. Ayrıca, Sakir Sabri Yener, Ramazaniye Ahmet Çelebi Medresesi’nin kapisi üzerindeki kitabe,; Arasa Çarşisi’nde Kadi Kasteli kitabesini, Balıklı kartelinin simdi gazhane havlusunda

⁴²⁴ Sakir Sabri Yener, “Meshur Seyhler ve Ziyaretler”, **Baspınar**, C: 3, S: 58 (Mart 1944), s. 7-8.

⁴²⁵ **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, İstanbul 1992, s. 878

duran kitabesini, Hüseyin Pasa Camisi kapisi ve kara tarla Camisi'nin holünün “sofhasinin” sag tarafındaki kitabe, Nur Ali Mescidi, Pazar yeri Yeni Cami, Nesip Bey Mescidi ve Karagöz Camisi'nin minaresindeki kitabeler, Karagöz Camii kapisi ve minaresi, Tabakhane Kumandan Havuzu etrafındaki kitabeler, Tuzcu Zade Hafiz Ahmet Efendi'nin Alaiddevle Mescidi üzerindeki kitabeyi, Seyh Ali Efendi'nin mezarındaki kitabeyi, Hüseyin Pasa Camii yakınlarında daha önce okunan çeşmedeki kitabenin okunmayan bölümünü, Eski Fethiye Medresesi Mescidi'nin girişindeki kitabe ve Hüseyin Pasa Hamami'nin kapisi üzerindeki kitabeleri de yayımlamıştır. Sakir Sabri Yener Adana Müze Müdürü Naci Kum'un daha önce Tekye Cami üzerindeki Farsça kitabesinin tercümesinin bir yerinde “cai” kelimesinin cami diye kaydettigini, bunun da kitabenin anlamini tamamen degistirdigini halbuki bunun bir yer manasinda olan cai olacagini bu duruma kendilerinin de dikkatini çektirenin Ömer Asim Aksoy oldugunu belirterek, kendisine tesekkürlerini sunmaktadır.⁴²⁶

V- Tarih Konulu Çalismalar

A- Antep Tarihi

Baspınar Dergisi'ndeki yazilari Gaziantep tarihi bakımından iki kismda irdeleyebiliriz. Birincisi; Milli Mücadeleden önceki Gaziantep tarihi, ikincisi de; Gaziantep tarihinin belki de en esaslisini olusturan Milli Mücadeledeki “Antep Müdafaasi” dir.

1- Milli Mücadele Öncesi Antep Tarihi

Milli Mücadele öncesi Antep tarihinde Antep'in eski tarihi, Hititliler, Asurlular, Bizanslılar, Emeviler, Abbasiler, Selçuklular, Misirliler ve Osmanlı yönetimindeki olusumlardan bahsedilmistir.

⁴²⁶ Sakir Sabri Yener, “Kitabeler”, **Baspınar**, C:1, S: 3 (Mayis 1939), s. 23. / S: 15 (Mayis 1940), s. 15. / S: 21 (Kasim 1940), s. 16. / S: 22 (Aralik 1940), s. 11-12. / S: 23 (Ocak 1941), s. 16. / S: 24 (Subat 1941), s. 16. / C: 2, S: 25 (Mart 1941), s. 16. / S: 26 (Nisan 1941), s. 5. / S: 28 (Haziran 1941), s. 6. / S: 29 (Temmuz 1941), s. 15-16. / S: 32 (Ocak 1942), s. 6. / S: 34 (Mart 1942), s. 12. / S: 36 (Mayis 1942), s. 11. / S: 37-38 (Haziran-Temmuz 1942), s. 8. / S: 39 (Agustos 1942), s. 5. / S: 44 (Ocak 1943), s. 15-16. / S: 45 (Subat 1943), s. 11. / S: 46 (Mart 1943), s. 13-14. / S: 47 (Nisan 1943), s. 14. / S: 48 (Mayis 1943), s. 14. / C:3, S: 49-50 (Haziran- Temmuz 1943), s. 8. / S: 51 (Agustos 1943), s. 14. // S: 54-55 (Kasim Aralik 1943), s. 23. / S: 60-61 (Mayis-Haziran 1944), s. 32. / S: 63 (Agustos 1944), s. 10. / S: 68 (Ocak 1945), s. 1-2.

Cemil Cahit Güzel, “*Manzum Bir Efsane*” adli yazisinda; Gaziantep’in Hz. Ömer tarafından fethinin hikayesini anlatan kitapla ilgili bilgiler vermektedir. Bu efsanenin 12,5 sayfa ve 233 beyitten olustugunu, mesnevi sekilde yazildigini belirtmistir. Ayrica bu eserin parça parça Baspınar Dergisi’nde yer alacağı vurgulanmistir. Manzumenin tercümesini Sakir Sabri Yener’in yaptigi ve Gaziantep’in çok eski bir sehir oldugunu ispat ettigini, yazilis tarihi belirli olmamakla birlikte ifade tarzının 17. veya 18. yüzyıla ait oldugu, bastan sona vezin ve kafiye aksakliklariyla dolu oldugu, yazarinin belli olmadigi ve Gaziantep’in bizzat Hz. Ömer tarafından fethedilmediği, Hz. Ömer’in daha sonra teftise geldiği anlatılmaktadır.⁴²⁷

Tarihi efsane olan “*Antebin Halife Ömer Tarafından Fethi*” baslikli yazisinda Sakir Sabri Yener; bir önceki sayida bahsedilen; “*Manzum Efsane*”nin yayimına baslamistir. Bu manzum tarihi vesikanin aslinin nerede oldugu bilinmediği ama suretinin Gaziantep köylerinden biri olan “*Lohan Köyü*”nde bulunduğu ve manzumenin kapagında da; ”bu manzume antebin fethi cengine dairdir” yazdığı belirtilmektedir. Ayrica bu manzume izleyen sayılarda da devam etmiş ve 6. sayida son bulmustur.⁴²⁸

Sakir Sabri Yener, “*Gaziantep Tarihiyle İlgili Notlar*” isimli yazisinda; Gaziantep’in 1209’dan 1364 yilina kadarki tarihi ana basliklarla verilmistir. Bu yazinin emekli öğretmenlerden Altıncioğlu Mustafa Efendi’nin dergisinden aynen alındığı belirtilmistir. Yine 19. sayida Sakir Sabri Yener, Gaziantep’in Hititler, Araplar ve Osmanli idaresi altındaki yasayisiyla, Misir Hükümetiyle iliskiler ve Antep Kalesi’nden de bahsetmistir.⁴²⁹

“*Bir Sikke Meraklisinin Siparis Defterinden*” adli yazida Sakir Sabri Yener; Osmanli padisahlarinin Osman Gazi’den III. Osman’a kadar her padisahin nerede ve

⁴²⁷ Cemil Cahit Güzel, “*Manzum Bir Efsane*”, **Baspınar**, C: 1, S: 1 (Subat 1939), s. 11-12.

⁴²⁸ Sakir Sabri Yener, “*Antebin Halife Ömer Tarafından Fethi*”, **Baspınar**, C:1, S: 2 (Nisan 1939), s. 23. / S: 3 (Mayis 1939), s. 14-16. / S: 4 (Haziran 1939), s. 18-19. / S: 5 (Temmuz 1939), s. 15-16. / S: 6 (Agustos 1939), s. 8.

⁴²⁹ Sakir Sabri Yener, “*Gaziantep Tarihiyle İlgili Notlar*”, **Baspınar**, C: 1, S: 8 (Ekim 1939), s. 7. / S: 19 (Eylül 1940), s. 9-13.

ne cins sikke kestirdiklerini belirten bir yazı yazmıştır. Sikkelerin üzerinde söz konusu padisahın ismi ve tahta çıkış tarihi yazdığı da ayrıca belirtilmiştir.⁴³⁰

Ali Nadi Ünler, “*Kadi Mahir Efendinin Vakfiyesi*” adlı yazıda; ele yeni geçen Mahir Efendi’ye ait bir vakfiyeyle daha önce bilinen bir kanaatin çürüdüğünü, hicri 1122 yılında (1744) Antep’te yaşayan Kadi Mahir Efendi’nin Sehrin susuzluğunu gidermek için çalışmalar yaptığını, dağların arasında 15-20 kuyu açtırıp Antep’i susuzluktan kurtardığının bilindiğini belirtmiştir. Halbuki son bulunan vakfiyede (bir vakfin şartlarını bildiren belge) Antep’e suyun Kadi Mahir Efendi tarafından getirilmediği, buna O kisinin imkan ve şartlarının yetmeyeceği, esasen mevcut olan sudan Kadi’nin kendi çevresine su aldığını belirtmektedir.⁴³¹

“*Gaziantep Sehri ve Ilinin En Eski Tarihi*” adlı yazıda; Ankara Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi Sümeroloji Ordinaryüs Profesörü B. Landsberger’ in Gaziantep tarihi ile ilgili verdiği konferans yayımlanmıştır. Konuşmayı Türkçe’ye çeviren ise Sümeroloji asistanı Dr. Kemal Balkan olmuştur. Söz konusu konferansta; Gaziantep’e ilk yerleşmeler, Gaziantep’ in Bakır Devrindeki, Asur ticaret kolonileri devrindeki, Etiler ve Mitanniler devrindeki tarihinden bahsetmektedir.⁴³²

Sakir Sabri Yener; “*Tarihte Gaziantep*” başlıklı yazısında ise; 1926 yılında Gaziantep sağlık müdürü, Dr. Hamdi Kasım’ in raporundan aynen alıntı yaptığını belirterek, ilgili yazıyı yayımlamıştır. Bu yazıda; Gaziantep’ in milattan sonraki tarihi irdelenmiştir. Yönetimin Bizanslılardan, İran’a, sonra tekrar Bizanslılara geçtiği, Halife Ömer zamanında komutanı Halit bin Velit tarafından fethedildiği, dört halife den sonra Emevilerin yönetiminde olduğu, daha sonra Abbasilerin halifelige geçmesiyle Abbasi yönetimine girdiği, bir ara Bizanslıların işgal ettiği, ama halife Mutasım’ in Antep’ i tekrar ele geçirerek, Antep’ in tekrar Müslümanların eline geçtiği ve Abbasilerin yıkılmasıyla Antep’te Türk hakimiyetinin başladığı anlatılmıştır. Haçlı seferleri sırasında sürekli el değiştirdiği, ve sonunda Misirlilerin eline geçtiğini anlatmaktadır. Söz konusu yazı, 92. sayıda da devam etmiş, bu

⁴³⁰ Sakir Sabri Yener, “Bir Sikke Meraklisinin Siparis Defterinden”, **Baspınar**, C. 1, S: 21 (Kasım 1940), s. 10-12.

⁴³¹ Ali Nadi Ünler, “Kadi Mahir Efendinin Vakfiyesi”, **Baspınar**, C:2 , S: 46 (Mart 1943), s. 1-3.

⁴³² Prof. B. Landsberger, “Gaziantep Sehri ve Ilinin En Eski Tarihi”, **Baspınar**, C: 4, S: 90-91 (Ekim-Kasım 1947), s. 2-5,17-20.

bölümde Antep' in sonraki tarihine değinilmistir. Özellikle Selçuklular ve Osmanli dönemindeki olusumlardan bahsedilmistir. Ilgili yazi bir sonraki sayida da devam etmis, bu seferde; Antep' in ilçelerinin tarihi irdelenmistir.⁴³³

Sefik Türker; ‘400 Sene Evvel Antepde Alisveris ve Degeri’ isimli yazisinda mahkeme sicilleriyle Antep' in 4-5 asir önceki sosyal hayatina iliskin bilgiler ulasildigi, memleketin Kadi' sinin sadece hukukla degil, sehrin her türlü isiyle alakali oldugu, sosyal ve ekonomik yönlerden çok degerli bilgileri tuttugu bu yüzden 400 yil önceki alisveris tarzi ve birtakim fiyat istatistiklerine ulasildigini anlatmistir.⁴³⁴

2- Milli Mücadele Sirasindaki Antep Tarihi

Antep Müdafaasi, Maras Harbiyle birlikte Milli Mücadele'nin en önemli noktalarından birini olusturur. Özellikle Antep Müdafaasi , Türk kahramanliginin, Türk haysiyet ve serefının ölüm pahasina nasil korundugunun en güzel örneği olmustur. Zaten Atatürk'te Gaziantep için: “Türküm diyen her sehir, her kasaba ve en küçük Türk köyü Gaziantep'ileri kahramanlik misali olarak alabilirler”⁴³⁵ demistir. Baspinar Dergisi bu yüzden Milli Mücadeledeki o unutulmaz savasi her fırsatta dile getirmis o günleri tekrar yasatmaya çalismistir. Bu yazilarda Gaziantep'in simgesi haline gelen “Sehit Sahin” (Sahin Bey) den bir çok defa bahsedilmis, hayat hikayesi, yasayisi ve mücadelesi destansi sekilde ele alinmistir.

“Antepten Hatiralar” baslikli yazida Yasin Kutlug; I. Dünya Savasi sonlarında, Antep civarındaki çapulculara meydan vermemek için olusturulan; “Yildirim Ordular Grubu Kitaati'nin Antep Nokta Kumandanligi” nda yazi isleri hizmetinde iken, Antep Süvari Muhafaza Bölüğü'nün refakatine memur edildigini ve bu süreçte basından geçen hatiralar oldugunu belirtmistir. Yasin Kutlug, hatiralarina diger sayilarda da devam etmis, 20 yil önce düşman kuvvetlerinin sehirde çevrilmiş

⁴³³ Sakir Sabri Yener, “Tarihte Gaziantep”, **Baspinar**, C:4, S: 90-91 (Ekim-Kasim 1947), s. 12-14. / C: 5, S: 92 (Aralik 1947), s. 14-16. / S: 93 (Ocak 1948), s. 2-4.

⁴³⁴ Sefik Türker, “400 Sene Evvel Antepde Alisveris ve Degeri”,**Baspinar** , C: 5, S: 100 (Agustos 1948), s. 1-3.

⁴³⁵ Atatürk, “Türküm Diyen Her Sehir. . .”, **Baspinar**, C: 1, S: 1 (Subat 1939), s. 1.

ve teslim olacak kadar sikismis bir durumdayken bazi vatan haini çapulcularin verdigi zararları, bunlarla ve düşmanla mücadeleyi ayrıntılarıyla irdemistir.⁴³⁶

Ayhan isimli yazarin “Agaçta Sallanan Bacak” adli yazisinda; Gaziantep Müdafaası'nin kara ve karanlık günlerinden birinde iki kadın ve bir çocuga bir top güllesinin isabet etmesiyle, kadınlardan birinin öldüğü ve bacaginın koparak bir dut agacının dalında asılı kaldığını, çocugun yaralandığını ve diğer kadının söyle dedğini anlatmaktadır: “bacım şehit olmus. Çocugunu ben büyütürüm. Aman kardeşlerim biz ölmeye razıyız. Yeter ki bizi Ermenilerle, Fransız karalarının (Senegalli Askerler) ellerine bırakmayın.”⁴³⁷

Türk gençliğine ithaf edilen “Sahin Bey” isimli yazıda Ali Nadi Ünler; ünlü kahramanın sahadetinin 23. yıl dönümünde O'nun düşmanla fedakarca ve kahramanca savastığını, ağır şartlara rağmen düşmandan kaçmadığını, büyük bir korkusuzlukla sahadete gittğini ve sehitligi tercih ettiğini heyecanlı bir üslupla anlatmaktadır.⁴³⁸

“Sehit Sahin” baslıklı yazı; Gaziantep Milletvekili Ömer Asim Aksoy'un Gaziantep Savunması'nda büyük kahramanlık gösteren ve ne yazık ki sehit olan Sahin Bey'in sahadetinin 24. Yildönümünde Ankara Radyosu'nda Sahin Bey'in hayat ve kahramanlığını anlatan konuşmasını içermektedir.⁴³⁹

Ali Nadi Ünler'in Halkevi salonunda yaptığı “Sehit Sahinin Hayati” adli konuşma 59. sayıda yayımlanmıştır. Söz konusu konuşmada Sahin Bey'in Antep'te olduğu, askerlik hayatının büyüklükle ve kahramanlıkla dolu olduğu, 10 yıl kaldığı Yemen'de de bunu ispatladığı belirtilirken, I. Dünya savaşından sonra memleketine dönüp Fransız Isgali ve Ermeni zulmünü gördüğünde dayanamayarak, Kilis yolu üzerinde Kuva-i Milliye komutanlığı vazifesini üstüne alarak direnise başladığını anlatmıştır. Ayrıca Sahin Bey'in cesur ve kahraman olduğu kadar iyi bir hatip olduğunu, çeşitli baskınlarla düşmana ağır kayıplar verdiğini, en sonunda da mahiyetindeki kuvvetlerin bir kısmının sehit olması, bir kısmının da dağılmasıyla tek

⁴³⁶ Yasin Kutlug, “Antep'ten Hatıralar”, **Baspınar**, C: 1, S: 16-17 Haziran-Temmuz 1940), s. 11-12. / S: 18 (Ağustos 1940), s. 9-10. / S: 24 (Subat 1941), s. 6-9.

⁴³⁷ Ayhan, “Agaçta sallanan Bacak” **Baspınar**, C: 2, S: 44 (Ocak 1943), s. 3-8.

⁴³⁸ Ali Nadi Ünler, “Sahin Bey”, **Baspınar**, C: 2, S: 45 (Subat 1943), s. 12-14. / S: 46 (Mart 1943), s. 6-7.

⁴³⁹ Ömer Asim Aksoy, “Shit Sahin”, **Baspınar**, C: 3, S: 59 (Nisan 1944), s. 1-4.

basına düşmana saldırdığını, süngülenip şehit oluncaya kadar “aslanlar gibi” çarpıştığını ve düşmana cesedini çiğnetmeden yol vermediğini ifade etmiştir.⁴⁴⁰

“*Şehit Şahin*” isimli yazıda, Sefik Türker; Şahin Bey’in Yemen’de Trablusgarp’ta, Balkanlarda, Çanakkale’de, Romanya’da, Filistin’de ve nihayet Gaziantep’te çarpıştığını, “Düşman cesedimi çiğnemediğim Antep’e giremez” dediğini, sonra gerçekten sözünde durduğunu ve düşmanın O’nu öldürmeden Antep’e giremediğini anlatmaktadır.⁴⁴¹

“*Gazi Tud*” başlıklı yazısında Sakir Sabri Yener; Antep- Fransız Savaşında Düşmana karşı şehirde oluşan cephelemleri irdelemiştir. Bu cephelemler; Çınarlı Cephesi, Musullu Cephesi, Magarabasi Cephesi, Aydınbaba Cephesi, Balıklı Cephesi olarak belirtilmiştir.⁴⁴²

Tevfik Üner, Baspınar Dergisi’nin 67. sayısında; Gaziantep Savaşında büyük çarpışmaların geçtiği şehir meydanındaki siper ve mazgalları irdeleyerek, burada memleketi için seve seve kanlarını akıtan “altı bin” Türk şehidini ve binlerce “kol ve bacaksız” kalan fedailerini hatırlamanın her Türk için önemli bir vazife olduğunu ifade etmektedir.⁴⁴³

“*Antep Müdafası ve Kanunuevvel*” başlıklı yazıda Ali Cevdet Ataç; kurtuluşun 23. yılının kutlandığını, Antep’in “Gazi” unvanını alan kahraman bir şehir olduğunu, toprağını “düşman çizmeleriyle” kirletmektense ölmeyi tercih eden bir memleket olduğunu, ezelden beri hür yaşayan Türk Milleti’nin “mirasçısı” ve “bahadır bir neslin” evlatları olduğunu anlatmaktadır.⁴⁴⁴

Sefik Türker “25 Aralık” adlı yazısında; Gaziantep’in düşmandan kurtuluşunun 27. yıldönümünde Antep Savaşı’ni değerlendirmektedir. Kanlı boğuşmaları, mağrur düşman kuvvetlerinin “21 bin” kişilik ordusunun “2 bin” Antep’li karşısında 11 ay ilerleyemediğini, tankların ve uçakların 10 kişinin nöbetle beklediği tüfeği susturamadığını belirtmektedir.⁴⁴⁵

⁴⁴⁰ Ali Nadi Ünler, “Şehit Şahinin Hayatı”, **Baspınar**, C:3, S: 59 (Nisan 1944), s. 7-10.

⁴⁴¹ Sefik Türker, “Şehit Şahin”, **Baspınar**, C: 4, S: 95 (Mart 1948), s. 16.

⁴⁴² Sakir Sabri Yener, “Gazi Tud”, **Baspınar**, C: 3, S: 67 (Aralık 1944), s. 8.

⁴⁴³ Tevfik Üner, “Mazgal Önünde”, **Baspınar**, C: 3, S: 67 (Aralık 1944), s. 13.

⁴⁴⁴ Ali Cevdet Ataç, “Antep Müdafası ve Kanunuevvel”, **Baspınar**, C: 3, S: 67 (Aralık 1944), s. 14-15.

⁴⁴⁵ Sefik Türker, “25 Aralık”, **Baspınar**, C: 5, S: 103-104 (Kasım-Aralık 1948), s. 1-2.

B- Arkeolojik İncelemeler

Baspınar Dergisi incelendiğinde; arkeolojik incelemelerle ilgili 16 adet yazı çıkmıştır. Bu yazıların büyük çoğunluğunu; Adana Müze Müdürü Naci Kum'un Gaziantep incelemeleri oluşturmakta, ayrıca Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nden I. Kiliç Kökten' in İki makalesi bulunmaktadır.

“*Gaziantep İlinde Tetkikler ve Görüşler*” başlıklı yazıda, Adana Müze Müdürü Naci Kum; Gaziantep'in tarihsel zenginliği, tarihi eserleri, harabeler ve arkeolojik incelemeler konusunda 53. sayıdan başlayarak 70. sayıya kadar aynı başlıkla bir dizi yazı yazmıştır. Söz konusu yazar; Gaziantep'in Nizip İlçesine bağlı Barak Nahiyesi merkezindeki Kargamis harabelerinden çıkarılan “Kubaba” adı verilen “Kargamis kabartma heykeli”nin Ankara'ya Eti Müzesine naklini anlatmaktadır. Kubaba; tamamen çıplak kanatlı bir kadın ile Hitit yazılarıyla çevrili giyimli bir krali tasvir etmektedir. Naci Kum Kubaba Heykelinin bulunduğu Barak mevkiini ve Barak'a yerleşenleri anlatarak, Baraklar'ın Oguzlar'ın Beydili Oymağı'ndan ayrılan alevi Türkmenlerden oluştuğunu yazmaktadır. Söz konusu yazar ayrıca; Gaziantep Kalesi hakkında değerlendirmelerde bulunarak, kalenin Hititler zamanında yapıldığı, yüzyıllar geçmesine rağmen halen sağlam kaldığı, kalenin “sehrin basına giydirilmiş tarihi bir taç” olduğunu belirtmektedir. Gaziantep'in Tudlu Kahve Çesmesi ve Ali Nacar Camisi hakkında izlenimlerini yazan Naci Kum; şehre 12 km uzaklıkta bulunan Dürük Harabeleri, Eski Roma devrinden kalan Dolice Sehri Harabeleri ve eski su kemerlerinden bahsederek Gaziantep tetkiklerine devam etmektedir. Yine Naci Kum, Nizip'te duyduğu asiret destanlarından bahsetmekte, bunlara örnek olarak; Durtep Türküsü, Kızılırmak Türküsü, Izo Gelinin Türküsünü vermektedir. Yazar; Gaziantep ilçesi Nizip'in binlerce yıllık enkazını taşıyan Toprak Kalesi, ilçenin kuzey tarafında mağara mezarlıkları, Dere Mahallesi'nde kiliseden camiye çevrilen tarihi yapıyı ve ilçenin 3 km batısında Zor Höyük adlı kalıntılardan bahsetmektedir. Gaziantep'teki edebi eserleri de inceleyen Naci Kum, bunların çok değerli el yazmaları olduğunu belirterek örnek olarak da; yazma Kurani Kerim, gayet nefis tezhipli (yaldızlamalı) ve minyatür başlıklı orta kitada Kurani Kerim, el yazması ve daireli şekiller arasında

30 Türk adini da tasiyan tezhipli bir falname vermektedir. Naci Kum Baspinar'in daha sonraki sayilarinda cesitli belgelerden bahsetmektedir. Bunlar daha çok vakfiyedir. (Vakfiye: Bir vakfin sartlarini bildiren belge olarak tanimlanmaktadır.) Recep Zade Arifi'nin Vakfiyesi, Seyh Fethullah Camii ve Hamami Vakfiyesi, Keyvan Bey Vakfiyesi, Yusuf Aga Oglu Mustafa Aganin Vakfiyesi, Cumhuriyet Mektebi avlusundaki camiinin Vakfiyesi, Osman Aga Oglu Seyyid Mehmet Aga Vakfiyesi gibi.⁴⁴⁶

Naci Kum, yukaridaki yazilarinin disinda Baspinar Dergisi'nde "*Sam Seyhi Ogullari Elindeki Beratlara Dair Bir Açıklama*" adli bir makale daha yazmistir. Söz konusu yazar 101-102. sayilarda Sakir Sabri Yener'in "İki Vakfiye" yazisiyla ilgili bu makaleyi yazdigini, İki Vakfiye baslikli yazida bazi düzeltmelerin olmasi gerektigini belirterek, aslinda ilgili yaziya konu olanin vakfiye degil, berat (Osmanli Devletinde bir kimseye veya bir aileye verilen toprak imtiyazini gösteren padisah fermani) oldugunu ve 16. Yüzyilin baslarinda hem Yavuz Sultan Selim'in, hem de Kanuni Sultan Süleyman'in Sam Seyhi Ogullarina berat verdigini anlatmaktadır.⁴⁴⁷

Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi antropoloji asistani I. Kiliç Kökten'in "*Dülük*" adli yazisi derginin 94. sayisinda Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi'nin 5. cildinin 2. sayisindan aynen alinarak yayimlanmistir. Bu yazida Gaziantep'in 12 km kuzeyinde bulunan tarihi "Dülük Baba Köyü" hakkında incelemeler ve degerlendirmeler yer almaktadır.⁴⁴⁸ 96. sayida da Gaziantep'in 27 Km kuzey batısında bulunan Metmenge Köyü'ndeki jeolojik devirlerden kalan eserler irdelenmektedir. Bu yayimlanan makale de Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi'nin 5. Cildinin 2. sayisindan aynen alinmistir.⁴⁴⁹

⁴⁴⁶ Naci Kum, "Gaziantep Ilinde Tetkikler ve Görüşler", **Baspinar**, C: 3,S: 53 (Ekim 1943), s. 7-8. / S: 54-55 (Kasim-Aralik 1943), s. 4-5. / S: 56-57 (Ocak-Subat 1944), s. 6-7. / S: 58 (Mart 1944), s. 3-4. / S: 59 (Nisan 1944), s. 13-14. / S: 60-61 (Mayis - Haziran 1944), s. 8-9. / S: 62 (Temmuz 1944), s. 10-11. / S: 63 (Agustos 1944), s. 7-8. / S: 64 (Eylül 1944), s. 13-14. / S: 65 (Ekim 1944), s. 11-12. / S: 66 (Kasim 1944), s. 12-13. / S: 69 (Subat 1945), s. 8. / S: 70 (Mart 1945), s. 11-12.

⁴⁴⁷ Naci Kum, "Sam Seyhi Ogullari Elindeki Beratlara Dair Bir Açıklama", **Baspinar**, C: 5, S: 105-105 (Ocak-Subat 1949), s. 2-3.

⁴⁴⁸ I. Kiliç Kökten, "Dülük" **Baspinar**, C: 4, S: 94 (Subat 1948), s. 4.

⁴⁴⁹ I. Kiliç Kökten, "Metmenge", **Baspinar**, C: 4, S: 96 (Nisan 1948), s. 3-4.

C- Ser'ıye Sicilleri

Mahkeme-i ser'ıye sicilleri konusunda dergide 7 adet yazı çıkmış, bunların dördünü iktibaslar oluşturmıştır. “Ser'ı Mahkeme Sicillerinin Gaziantep Tarihi İçin Önemi” adlı yazıda Bekir Elam, ser'ıye sicillerinin Adana'ya gitmek üzere olduğunu, halbuki bunların sehrin tarihini aydınlatmak bakımından yüksek bir değer taşıdığını ve sehirden uzaklaştırılmasının “telafisinin imkansız” sonuçlar doğuracağını ifade etmiştir.⁴⁵⁰

Baspınar Dergisi'nde “Mahkeme-i Ser'ıye Sicillerinden İktibaslar” yapılmıştır. 1531 tarihli sicilin; 1. Defter, 18. Sayfa ve 1. Fikrasiyle, 1540 tarihli sicilin; 1. Cilt, 155. Sayfa ve 1. Fikrasi yayımlanmıştır. 96. sayıda da iktibaslara devam edilerek, 1540 tarihli bir sicil irdelenmiştir; ancak bu sicilde cilt, sayfa ve fıkra numarası verilmemiştir. Sonraki sayılarda 2 tane daha sicil verilmiştir. 1542 tarihli bu 2 alintidan birincisi; 2 cilt, 23. sayfa ve 2. fıkra, ikincisinin ise; 2 cilt, 127. sayfa ve 1. fıkra yayımlanmıştır.⁴⁵¹

Ziya Güner, “Mahkeme-i Ser'ıye Sicillerini İncelerken” adlı 2 tane makale yayımlamıştır. Söz konusu makalelerde; mahkeme-i ser'ıye sicillerinin gerek yazısı, gerek dili ve gerekse çeşitli konuları bakımından dört dörtlük eşsiz belgeler hazinesi olduğu, her inceleyicinin ve her araştırmacının kendini ilgilendiren konularda kuvvetli bilgileri bu sicillerde kolaylıkla bulabileceği belirtilmektedir.⁴⁵²

VI.- Ekonomi, Coğrafya, Köy ve Köycülük Üzerine Yazılar

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar'da; ekonomiyle ilgili; 16, coğrafyayla ilgili; 15, köy ve köycülük üzerine de; 5 makale yayımlanmıştır.

⁴⁵⁰ Bekir Elam, “Ser'ı Mahkeme Sicillerinin Gaziantep Tarihi İçin Önemi”, **Baspınar**, C: 3, S: 53 (Ekim 1943), s. 1-2.

⁴⁵¹ “Mahkeme-i Ser'ıye Sicillerinden İktibaslar”, **Baspınar**, C: 4, S: 92 (Aralık 1947), s. 12. / S: 93 (Ocak 1948), s. 4. / S: 96 (Mayıs 1948), s. 11. / C: 5, S: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 22.

⁴⁵² Ziya Güner, “Mahkeme-i Ser'ıye Sicillerini İncelerken”, **Baspınar**, C: 4, S: 94 (Subat 1948), s. 2-3, 6. / C: 5, S: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 3.

A- Ekonomi

Ekonomi konusunda dergide; salt ekonomiyle ilgili 4, tarım ve geçim kaynaklarıyla ilgili 7, jeolojik incelemeler ve madenlerle ilgili 3, ulaşım ile ilgili 6 ve tabakhaneler ile ilgili 1 yazı yayımlanmıştır.

1- Genel ve Yöresel Ekonomi

Ali Nadi Ünler, *‘Is Bankasi 20 Yasinda’* başlıklı yazısında; Is Bankası'nın kuruluşunun 20. yılında bankayı değerlendirmiştir. Is Bankası'nın “iktisadi kalkınma”da büyük rol oynadığını, 1924'te kurulan Is Bankası'nın kısa sürede yurdun 43 yerine sube açtığını, 1932'de Hamburg ve Iskenderiye'de sube açılarak yabancı ülkelerde sube açan ilk banka olduğunu açıklamıştır. Ayrıca bankanın Pasabahçe cam ve sise fabrikası kurarak, ülkenin sise ve cam ihtiyacını karşıladığı, Ereğli kömür havzasına “milli sermaye” sokarak maden endüstrisine katkıda bulunduğunu, ayrıca Türkiye'de modern sigortacılığı kurduğunu anlatmıştır.⁴⁵³

‘Devlet Tahvilleri ve Ulusumuz’ adlı yazıda Ali Nadi Ünler, satışa çıkarılan devlet tahvilleri üzerinde durmuştur. Devlet tahvillerinin vatandaş için gayet karlı bir yatırım olduğu açıklanan yazıda; elde edilecek paraların ordunun ihtiyaçlarıyla Doguda İran ve Irak sınırlarına giden demiryollarına harcanacağını, vatandaşların bu olayın içinde olmalarının gerçek vatanseverlik olacağını, son alınan haberlere göre de zaten vatandaşların bu tahvillere büyük ilgi gösterdiğinin, birçok yerde tahvillerin kalmayıp yenilerinin istendiği belirtmiştir.⁴⁵⁴

Ticaret ve Sanayi Odası Genel Katibi Rasih Belge *‘Gaziantep'in İktisadi Durumu’* isimli yazısında Gaziantep'te önde gelen sanatlardan birinin “dokumacılık” olduğu, ipek sanayinin geliştiği, kilimciliğin Türkiye'nin her tarafına gönderecek kadar yayıldığı, sabunculunun çok ivme kazandığı, fıstığın Gaziantep'in en çok sattığı ürün olduğu ve bağcılığın İzmir'den sonra en fazla potansiyeli olan yerin Gaziantep olduğunu yazmıştır.⁴⁵⁵

‘Artırma Haftası’ başlıklı yazısında Ziya Güner; “Tasarruf Haftası”ndan bahsetmektedir. Atatürk'ün büyük zaferi kazandıktan sonra içte israfa karşı da savaş

⁴⁵³ Ali Nadi Ünler, “Is Bankasi 20 Yasinda”, **Baspınar**, C: 3, S: 63 (Agustos 1944), s. 9-10.

⁴⁵⁴ Ali Nadi Ünler, “Devlet Tahvilleri ve Ulusumuz”, **Baspınar**, C: 3, S: 68 (Ocak 1945), s. 3-4.

⁴⁵⁵ Rasih Belge, “Gaziantep'in İktisadi Durumu”, **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 18-20.

açtıgını, şimdi ise bazılarınca tasarruf haftasının artık modası geçmiş “lüzumsuz bir gayret” olduğunun düşünülüğünü, halbuki, atalarımızın “ak akçe kara gün içindir” dediklerinin unutulmaması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, şimdi “kit kanaat” geçinildiğini ama yarının ne olacağını bilinemeyeceğinden en küçük tasarrufu bile değerlendirmemiz gerektiğini belirtmiştir.⁴⁵⁶

Son Posta Gazetesi’nde çıkan yazı Baspınar’ın 98-99. sayılarında yayımlanmıştır. Mithat Cemal Kuntay “Pahalilik ve Siir” adlı yazıyla, pahaliliğin bir siire konu olacağını daha önce hiç düşünmediğini ama Gaziantep’in halk sairi olan Asik Hamet’in 19. asırda sadece zamanımıza ait olduğu sanılan pahaliliğin, o zamanki dizelerinde yer aldığını anlatmıştır.⁴⁵⁷

2- Tarım ve Geçim Kaynakları

“Üzümlerimiz” başlıklı yazıda Cemil Cahit Güzel; Gaziantep’in en bol ve en çeşitli “halk meyvesini” tanıtmaktadır. Üzümlerin 50’ye yakın çeşidinin olduğunu, kendisinin ancak 40’ini tespit ettiğini, üzüme bağlı olarak da pekmezçiliğin , reçel ve helvaciliğin Gaziantep’te çok gelişmiş olduğunu yazmıştır.⁴⁵⁸

Sakir Öksüzoglu “Gaziantep’in En Mühim Servet Kaynağı” adlı yazıda bağcılığı irdelemektedir. Bu yazıda Öksüzoglu; bağcının sarf ettiği emek ve paranın karşılığını alamadığını, bunu çok açık yüreklilikle söylemek gerektiğini belirtmiştir.⁴⁵⁹

“Antep Fistiklerinden Döllenmenin Önemi” isimli yazısında Bahçe Kültürleri Müdürü Rahmi Iğdır; Antep fisticleriyle ilgili teknik bilgiler vermiştir. Antep fisticinde verimin artması için asi ve bakımın şart olduğunu, fisticin ana vatani Türkiye’nin güneyi olmasına karşın çeşitli şekillerde fistic gidasının yabancı ülkelere

⁴⁵⁶ Ziya Güner, “Artırma Haftası”, **Baspınar**, C: 4, S: 92 (Ocak 1948), s. 11-12.

⁴⁵⁷ Mithat Cemal Kuntay, “Pahalilik ve Siir”, **Baspınar**, C:5, S: 98-99 (Haziran- Temmuz 1948), s. 16.

⁴⁵⁸ Cemil Cahit Güzel, “Üzümlerimiz”, **Baspınar**, C: 1, S: 6 (Agustos 1939), s. 16-18.

⁴⁵⁹ Sakir Öksüzoglu, “Gaziantep’in En Mühim Servet Kaynağı”, **Baspınar**, C: 4, S: 51 (Agustos 1943), s. 15-16.

yayildigini anlatmistir.⁴⁶⁰ Yine Rahmi Igdır “*Antepte Aricilik ve Bal*” baslikli yazisinda bölgedeki aricilikten bahsetmektedir. Ariciligin yerlesen bir sanat oldugunu, az emek karsiligi büyük kazanç sagladigini, iklim faktörlerinin de aricilik için müsait oldugunu yazmistir.⁴⁶¹ Rahmi Igdır; “*Sirali Zenk*” adli yazida Antep Fistiklarına büyük zararlar veren, birinci sinif parazit olan “*Sirali Zenk*” i irdeleyerek, bu parazitin yasayisi, fistiga ekonomik zararları ve nasıl mücadele edilecegi konusunda bilgiler vermektedir.⁴⁶²

Bahçe Kültürleri Müdürü Rahmi Igdır; “*Bagların Silkme Sebepleri*” adli yazisinda bagciliga etki yapan iklim özellikleri ve Hünüsü üzümünden bahsetmektedir. Üzümün olgunlasmasi için uzun ve kurak bir yazın gerektigini belirtmis, Hünüsü üzümün özellikleri olarakta kısmen; ince, kabuklu, etli, az tatli ve rengi parlak bir tür oldugunu vurgulamistir.⁴⁶³

Ticaret ve Sanayi Odasi Genel Katibi Rasih Bilge, “*Gaziantep Fistiginin Standarize Edilmesi Hakkında Alinan Karar*” baslikli makalede; Ticaret Bakanligi’nin bir ekip göndererek fistik üzerinde bir ay boyunca çeşitli incelemeler yaptirdigini, bütün bunların önemli sonuçlar ortaya çıkardigini ve bu bilgilerin Sayın Vali’nin başkanliginda fistik tüccarları ve ihracatçılardan olusan kalabalik bir kitle huzurunda açıklandigini yazmistir.⁴⁶⁴ 98-99. sayılarda Sefik Türker, ; Gaziantep’i iklim, nüfus ve ekonomik bakımından irdeleyerek, 1947 yili itibariyle ihraç ürünlerini ve ihraç miktarlarını vermektedir. 1947 yılında; hububat ve bakliyat ihraci; 26 bin 300 ton, sabun ihraci; bin ton, zeytin yagi; 12 bin ton ve fistik ihraci; 2 bin 170 ton olarak belirtilmektedir.⁴⁶⁵

⁴⁶⁰ Rahmi Igdır, “Antep Fistiklerinde Döllenmenin Önemi”, **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 16-17.

⁴⁶¹ Rahmi Igdır, “Antepte Aricilik ve Bag”, **Baspınar**, C: 4, S: 86-87 (Temmuz – Agustos 1946), s. 14-16.

⁴⁶² Rahmi Igdır, “Sirali Zenk”, **Baspınar**, C:4, S: 82-83 (Mart-Nisan 1939), s. 9-11.

⁴⁶³ Rahmi Igdır, “Bagların Silkme Sebepleri”, **Baspınar**, C:4, S: 88 (Agustos 1947), s. 8-9,11.

⁴⁶⁴ Rasih Bilge, “Gaziantep Fistiginin Standarize Edilmesi Hakkında Alinan karar”, **Baspınar**, C:4, S: 92 (Aralik 1947), s. 13,16.

⁴⁶⁵ Sefik Türker, “Gaziantep Coğrafyasına Ait Notlar”, **Baspınar**, C: 4, S: 90-91 (Ekim-Kasim 1947), s. 6-8. / C:5, S: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 8-10,12.

3- Ulasim

Ulasimla ilgili konularda özellikle Sabri Güzel'in yazilari öne çikmektedir. Bu konuda, Sabri Güzel disinda yazisi bulunanlar; Ömer Asim Aksoy ve Leman Ural olmustur.

Sabri Güzel; *"Hava Meydani"* baslikli yazisinda Gaziantep'te açilacak hava meydanı konusunda görüslerini belirtmistir. Söz konusu yazıda; 2. Dünya Savasi'nin devam ettigi günlerde böylesine önemli bir girişimin gerçekleştirilmesi için "tüm yurttaşların" gücü yettigi kadar çalışarak, buna destek olması zorunluluğu üzerinde durmuştur.⁴⁶⁶

"Sömendöfere Kavusuyoruz" adli yazisinda ise Sabri Güzel; cumhuriyet hükümetinin "coskun isiklarla dogacak olan güneşi çelik raylar arasından fiskirtmak gayesini" takip ettiğini, Türkiye'nin dört bir yanını demir ağlarla ördüğünü ve şimdi de siranın "cenubun cenneti" olan Gaziantep'e geldiğini ve yakında trene kavulacağını yazmıştır.⁴⁶⁷ *"Gaziantep-Narli Demiryolunun Temel Atma Töreni"* baslikli yazıda Sabri Güzel; aylardır, yıllardır beklenen oluşumun artık gerçekleştiğini, nihayet tren için ilk oluşumun başladığını irdelerek, 10-15 sene önce demiryolu işi gelecekteki nesillerin işi diyenler, demiryolu ancak yabancı sermayeyle yapılır diyenlerin yanıldığı, Cumhuriyet Halk Partisinin tespit ettiği program gereği; Karadeniz ile Akdeniz'in birleştirildiğini, yabancı şirketler elindeki demir yollarının satın alındığı ve simdiki siranın Gaziantep'e geldiğini anlatmıştır.⁴⁶⁸ Yine Sabri Güzel, *"Topragın Demire Hasreti"* baslikli yazisinda, Gaziantep- Narli yolunda yakın zamanda rayların döşeneceği toprağın neseli olduğunu, bir bayram sevinci yaşadığını hissettiğini belirterek, trenin geleceğinin herkesi bayram havasına soktuğunu, bunu sağlayan devlet büyüklerine teşekkür edilmesi gerektiği, çünkü; "Simendifer" meselesinin sadece Gaziantep'in değil, yurdun genel ekonomik davasını ve tüm ülkeyi bütün boyutuyla ilgilendiren bir unsur olduğunu ifade etmiştir.⁴⁶⁹

⁴⁶⁶ Sabri Güzel, "Hava Meydani", **Baspınar**, C: 3, S: 49-50 (Haziran-Temmuz 1943), s. 1-3.

⁴⁶⁷ Sabri Güzel, "Sömendöfere Kavusuyoruz", **Baspınar**, C:3, S: 49-50 (Haziran-Temmuz 1943), s. 15-16.

⁴⁶⁸ Sabri Güzel, "Gaziantep-Narli Demiryolunun Temel Atma Töreni", **Baspınar**, C: 4, S: 84-85 (Mayıs-Haziran 1946), s. 5-6.

⁴⁶⁹ Sabri Güzel, "Topragın Demire Hasreti", **Baspınar**, C: 4, S: 94 (Subat 1948), s. 5-6

Leman Ural; “*Tren*” baslikli yazisinda; çoktandır hazirliklari süren Gaziantep-Maras demiryolu projesinin yasal mevzuatinin tamamlandigini, yakinda trene kavusulacagini ve hava meydaninin da çalisacagini belirtmistir. Ülkede ki bir çok imar faaliyetiyle medeniyet yolunda ilerlenirken, bu faaliyetler çerçevesinde Gaziantep’in unutulmayip trene kavusturulmasinin gerçekten önemli bir noktayi olusturdugu “Gazi Yurdun” tren ve hava meydanıyla, su anki durumdan daha fazla güzellesecegi, ekonomi ve sanayi konusunda daha büyük hamleler yapacagini belirtmistir.⁴⁷⁰

4- Jeolojik Incelemeler ve Madenler

Bu konuda üç adet yazı yayimlanmistir. Ömer Asim Aksoy; Lütfi Egüp Babikya’nin 1911 de basilan “Türkiye’nin Madeniyati” adli kitabindan Gaziantep’teki madenlerle ilgili bölümleri alarak Baspınar Dergisi’nin 10. sayisinda yayimlanmistir.⁴⁷¹ “*Gaziantep Jeolojisine Dair Notlar*” baslikli yazida Sakir Sabri Yener; “Gaziantep’in arazi yapisini, Gaziantep Vilayetinin ahvali umumiyesine at rapordan” alıntılar yaparak anlatmistir.⁴⁷² Istanbul Üniversitesi Jeoloji Asistani Kemal Erguvanli “*Paleolitik Aletler Hakkında Bir Not*” adli yazisinda; Gaziantep-Narlı arasında bulunan Paleolitik aletler konusunda yapılan arastirmanin sonuçlarini irdeleyerek “Antropoloji uzmanlarinin” bu yörede de arastirmalar yapmalarini önermektedir.⁴⁷³

5- Tabakhaneler

Tabakhane; Gaziantep’te dericilikle uğrasan esnafın dükkanlarına verilen isimdir. “*Gaziantep Tabakhanelerinin Geçirdigi Safahat ve Bugünkü Mütekmil Hali*” baslikli yazida Rasih Bilge Gaziantep’teki dericiligin gelismisini irdelemektedir. Birinci Dünya Savasından önce tabakhanenin durumunun gayet iyi oldugu yaklasik bin kisinin burada çalıştigi, Filistin, Tunus, Cezayir, Suriye, Fas ve

⁴⁷⁰ Leman Ural, “Tren”, **Baspınar**, C: 3, S: 63 (Agustos 1944), s. 15.

⁴⁷¹ Ömer Asim Aksoy, “Gaziantep’teki Madenler”, **Baspınar**, C: 1, S: 10 (Aralik 1939), s. 1-3,16.

⁴⁷² Sakir Sabri Yener, “Gaziantep Jeolojisine Dair Notlar”, **Baspınar**, C: 1, S: 18 (Agustos 1940), s. 15-16.

⁴⁷³ Kemal Erguvanli, “Paleolitik Aletler Hakkında Bir Not”, **Baspınar**, C:5, S: 103-104 (Kasim-Aralik 1948), s. 9-12.

Misir'a kadar sanatlarini tanittiklerini, ama Kurtulus Savasi'ndan sonra kimi bazi ustalarin Suriye'ye gittigini ve orada mesleklerini icra ettigini, bu arada Antep'le diger memleketlerin baglantilarini kestiklerini, bu durumun da ihracat yapmayan sanatkarlari zor duruma düsürdügünü belirtmistir. Tabakhane çalisanlarinin bir kisminin iflas ettigini, kimilerinin dükkani kapatacak duruma geldiklerini, bunu anlamak içinde kimi Gaziantep'li gençlerin Beykoz deri fabrikasina egitime gittiklerini, döndüklerinde kimi bir takim teknikler ve yeniliklerle tabak esnafini tekrar ayaga kaldirdiklarini anlatmistir.⁴⁷⁴

6- İçme Suyu

Sakir Sabri Yener, 96. ve 97. sayılarda "*Gaziantebin İçme Suyunun Antebe Kim Getirdi*" baslikli yazisinda; Gaziantep'e içme suyunu getirenin Antep'te genel kani olarak Kadi Mahir Efendi oldugunu, halbuki bu büyük isi bir kisinin yapmasinin mümkün olmadigini, hem de bu isi Kadi Mahir Efendi'nin yaptigina dair kuvvetli delillerin de bulunmadigini, o halde bu isi memleketin kendisi, belediyesi, kendi parasinin yapmis oldugunu belgeyle açıklamaktadır.⁴⁷⁵

B- Cografya

Dergide daha çok Gaziantep cografyasi ve Gaziantep Kalesi'nden bahsedilmektedir. "*Tarih ve Cografya Bakimindan Gaziantep*" adli yazida Cemil Güçyetmez; Gaziantep'in cografyasini irdelemektedir. Bu inceleme, 41-42. sayilarla sinirli kalmamis, 47. sayiya kadar devam etmistir. Söz konusu makalelerde; yasanilan yerin cografyasinin bilinmesinin gerektiği vurgulanarak, Gaziantep Ili'nin cografî olarak genel durumu hakkında bilgiler verilmiş, Gaziantep'in nehirleri olan; Fırat, Aksu, Karasu, Afrin'den bahsedilmiş, göller ve bataklıklar incelenmiş,

⁴⁷⁴ Rasih Bilge, "Gaziantep Tabakhanelerinin Geçirdiği Safahat ve Bugünkü Mütakamil Hali", **Baspınar**, C:4, S: 90-91 (Ekim-Kasım 1947), s. 9-11.

⁴⁷⁵ Sakir Sabri Yener, "Gaziantebin İçme Suyunun Antebe Kim Getirdi", **Baspınar** C: 4, S: 96 (Nisan 1948), s. 2. / S: 97 (Mayıs 1948), s. 11.

Gaziantep ikliminin genel özellikleri, mevsimler, sıcaklık dereceleri, Gaziantep'in jeolojik durumu ve madenler hakkında bilgi verilmiştir.⁴⁷⁶

"Kis" başlıklı yazıda Sefik Türker; Gaziantep'teki kis mevsiminin şartlarını belirtmektedir. Gaziantep'te kisin her yörede olduğu gibi; kısa giriş, kis ve kistan çıkış olarak sürdüğünü, kisin içinde ayrıca Zemhari (40 gün sürer) ve Zahmeti'nin (40 gün sürer) bulunduğunu irdelemektedir.⁴⁷⁷

K. Fırat; "Tilbasar Kalesi" adlı yazıda Gaziantep'in 25 km kuzeyinde bulunan Tilbasar Kalesi tanıtılmaktadır. Kalenin değişik bir yapısı olduğu, görenlerin dikkatini çektiği, kale kapısının ağzındaki taşların Bizans mimarisinden kaldığı belirtilmektedir.⁴⁷⁸

"Gaziantep Coğrafyasına Ait Notlar" isimli yazıda Sefik Türker; Gaziantep Coğrafyasından bahsetmektedir. Gaziantep coğrafyasının yeteri kadar incelenmediğini, halbuki 70 bin nüfusuyla bölgenin bağlantı odacı olduğunu, Adana, Malatya ve Diyarbakır'dan gelen yolların Gaziantep'te kesistğini, Musul ve Halep'e giden yolların da Gaziantep'te buluştuğunu belirtmektedir. C. Onay, "Kalemizin bugünkü Hali ve Temennimiz" adlı yazısında Gaziantep Kalesinin harap ve yıkılacak bir durumda olduğu, halbuki biraz bakımla kalenin daha iyi duruma geleceğini, hem de kalenin böylece yasatılıp, bir tarihin kaybolmayacağını anlatmaktadır.⁴⁷⁹

Gaziantep Müze Müdürü Sabahat Gögüs; "Gaziantep Kalesi" başlıklı yazısında Gaziantep Kalesinin tarihini belirterek, bu tarihin son derece yetersiz olduğunu, araştırmacılarca Gaziantep Kalesinin teknik bakımdan da incelenmesi gerektiği üzerinde durmuştur.⁴⁸⁰

C- Köy ve Köycülük

Baspınar Dergisi'nde köy ve köycülük üzerine 3 adet yazı yayımlanmıştır. Ayrıca Gaziantep Halkevi'nin düzenlediği çeşitli köy gezileriyle; köy sorunları çözülmeye çalışılmış ve bu faaliyetler zaman zaman Baspınar Dergisi'ne yansımıştır.

⁴⁷⁶ C. Güçyetmez, "Tarih ve Coğrafya Bakımından Gaziantep", **Baspınar**, C:2, S: 41-42 (Eylül-Ekim 1942), s. 7-8. / S: 43 (Aralık 1942), s. 6-7. / S: 44 (Ocak 1943), s. 10-11. / S: 45 (Subat 1943), s. 6-7. / S: 46 (Mart 1943), s. 9-10. / S: 47 (Nisan 1943), s. 15-16.

⁴⁷⁷ Sefik Türker, "Kis", **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 27-28.

⁴⁷⁸ K. Fırat, "Tilbasar Kalesi", **Baspınar**, C: 3, S: 54-55 (Kasım-Aralık 1944), s. 21-22.

⁴⁷⁹ C. Onay, "Kalemizin Bugünkü hali ve temennimiz", **Baspınar**, C: 2, S: 46 (Mart 1943), s. 15.

⁴⁸⁰ Sabahat Gögüs, "Gaziantep Kalesi", **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Subat 1945), s. 3-5.

Fazli Danisman, *‘Inkilap Köylüsü ve Çiftçiliği’* başlıklı yazısında Osmanlı Devleti döneminde, devletin sürekli köylünün sirtından geçindiğini, vergilerle köylüyü ezdiğini, bir yandan da kapitülasyonlar adı altında “İktisadi boyundurukların” tarimi ve köylüyü dayanamayacak hale soktuğunu, halbuki cumhuriyetin iktisadi hürriyeti sağladığını, rejimin karakterinin halkçılık olduğunu ve “Ebedi Sef”in köylüye; “Milletin Efendisi” dediğini yazmıştır.⁴⁸¹

C. Onay, *‘Köyde Basarı Sartları’* isimli yazısında yedi sekiz yıllık köy hayatında yaşadığı görgü ve tecrübelerinden bahsetmektedir. Köy hayatının ve köyde yaşayanların küçümsenemeyeceğini, köyde lükse yakın yaşayış tarzını benimseyenlerinde bulunduğunu ancak bunların küçük bir kesim olduğunu ve Köy öğretmenlerine büyük vazife düstüğünü belirtmektedir.⁴⁸²

‘Köy ve Köy Edebiyatı’ başlıklı yazıda M. Gürsel; köylerimizin tüm çabalara rağmen istenildiği seviyeye gelemediğini gerçekçi bir yaklaşımla ifade etmiştir. Bununla birlikte, köylerin doğal güzellik olarak şehirlerden çok üstün olduğunu ve köylülerin fakir durumlarına rağmen köye gelen konukları çok iyi şekilde ağırladıkları ve büyük misafirperverlik gösterdiklerini “yemekte içmekte” her şeylerini ortaya döktüklerini anlatmıştır.⁴⁸³

Ziya Güner, *‘Köy İdaresi ve Köycülük Meseleleri’* adlı yazısında Eylül ayı içinde basılan Vali Muavini Sabri Sözer’in kitabından alıntılar yapmıştır. Adı geçen kitabın, Köycülük adına büyük bir eksikliği giderdiğini, Köy Kanunu, Köylerle ilgili diğer yasal düzenlemeleri, Danistay ve Yargıtay kararlarını da içerdiğini, “Köy davası”yla ilgilenen aydınların yanında köy halki içinde yararlı bilgiler kapsadığını belirtmiştir.⁴⁸⁴

VII- Diğer Yazılar

Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar incelendiğinde hiçbir başlığa dahil edilmeyen çeşitli konularda yazılarda çıkmıştır. Bunlar; Hukuk ve Avukatlık, Çeşitli Yörelere, İçme Suyu, Takvim, Sağlık ve Çeşitli Telgraflar dan oluşmaktadır.

⁴⁸¹ Fazli Danisman, “İnkilap Köylüsü ve Çiftçiliği”, **Baspınar**, C: 1, S: 1 (Subat 1939), s. 19-24.

⁴⁸² C. Onay, “Köyde Basarı Sartları”, **Baspınar**, C: 2, S: 35 (Nisan 1942), s. 6-7.

⁴⁸³ M. Gürsel, “Köy ve Köy Edebiyatı”, **Baspınar**, C: 3, S: 56-57 (Ocak-Subat 1944), s. 26-27.

⁴⁸⁴ Ziya Güner, “Köy İdaresi ve Köycülük Meseleleri”, **Baspınar**, C: 4, S: 90-91 (Ekim-Kasım 1947), s. 22-23.

A- Hukuk ve Avukatlık

Kazim Günay, “*Yasa Saygisi ve Milli Birlik*” başlıklı yazısında; Türk Milletinin tarih boyunca kurultayların yasalarına, hakanlarının emirlerine, basbugların isteklerine candan bağlı olduğunu, yasayı saymanın Türkler için en önemli görev olduğunu, bunun içindir ki; Hun İmparatorluğunun Çin Seddi’ni bile aşmış, bütün Asya’ya hakim olduğunu, tarih incelendiğinde, dağılan Türk Devletleri’nin yerine Ondan daha güçlü devletlerin çıktığını, her tehlike karşısında Türk Milleti’nin tek bir fikir üzerinde toplandığını, bunun en önemli örneğinin Erzurum’da, Sivas’ta, Ankara’da görüldüğünü ve hiçbir zaman Türk Milleti’nin birlik ve beraberliğinin sarsılmayacağını anlatmaktadır.⁴⁸⁵

Avukat R. Danis, “*Avukatlık ve Avukat*” başlıklı bir dizi yazı yazmıştır. R. Danis, bu yazılarında Gaziantep Barosunun yıllık toplantısı sırasında ortaya konan çeşitli görüş, öneri ve eleştirileri değerlendirmiştir. Toplu yaşamak zorunda bulunan insanlar arasında münakasaların ve anlaşmazlıkların çıkmasının kaçınılmaz olduğu, bunu önlemenin yolunun da insanları belirli kurallar altında yaşamaya zorlayacak hukuk sisteminin oluşması gerektiği, adaletin net bir şekilde, şüphe götürmez bir yaklaşımla uygulanmasının halkın huzur ve güveninin teminatı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Avukatlık kanununun 1938’de kabul edildiği, şimdi ancak 10 yıllık bir geçmişi içerdiği ve henüz tam kurumsallaşmadığını ifade etmiştir. Avukat R. Danis; 97. sayıda Avukatların bir kamu hizmeti görmeleri sonucunda, kanunların onlara bazı hak ve vazifeler tanıdığını, avukatın, hakimin mesai arkadaşı olduğunu, avukatın aldığı bir davayı kısa sürede bitirmeye memur olduğunu ifade etmektedir. 98. sayıda yine Avukat R. Danis; Gaziantep Barosunun yıllık toplantısını değerlendirmeye devam etmektedir. Avukatın bir davayı takibi sırasında gerçekler ve doğruluk dışında bir savunma yapamayacağını, dava içerisinde meslek icabı öğreneceği sırları dışarıya sızdıramayacağını, Avukatların meslektaşlarıyla anlaşmış, kaynaştıkları, mesleki dert ve ihtiyaçlarını dile getirdikleri yerlerin barolar olduğunu, kanuna göre; 15 avukatı olan bir ilin baro oluşturabileceğini, Maras, Urfa ve Gaziantep illeri avukatlarının ortak bir baro teşkil ettiğini, baronun merkezinin de Gaziantep olduğunu

⁴⁸⁵ Kazim Günay, “Yasa Saygisi ve Milli Birlik”, **Baspınar**, C: 1, S: 2 (Nisan 1939), s. 3-4.

anlatmaktadır.⁴⁸⁶ 69. sayıda “*Anayasa Kilavuzu*” ismiyle Türkçe’den Osmanlıca’ya anayasada geçen kelimelerin Türkçe karşılıkları verilmiş, 70. sayıda da bu kez, Osmanlıca’dan Türkçe’ye anayasa da geçen kelimelerin sözcük karşılıkları sunulmuştur.⁴⁸⁷

B- Çeşitli Yörelere Hakkında

“*Firat Hatıraları*” başlıklı yazıda K. Fırat, Fırat Nehriyle ilgili çeşitli tasvirler yapmaktadır. Fırat’ın çevresindeki bir çok yere hayat verdiğini, çeşitli ağaçlar ve çiçeklerle her tarafın bezendiğini irdelenmiş ve Fırat’tan çeyrek saat uzaklıktaki Çardak Köyü’nü ve izlenimlerini anlatmıştır.⁴⁸⁸

Sabri Güzel 64. sayıda “*Meçhul Asker Abidesi Önünde*” adlı yazısında, Afyon-Dumlupınar izlenimlerini aktarmaktadır.⁴⁸⁹ 93. sayıda Sefik Türker, yakın doğunun “en eski merkezlerinden” olan; Birecik Kasabası’ndan bahsederek, Birecik’in Fırat’ın en elverişli bir geçidi olduğunu ve bütün kervanların buradan geçtiğini belirtmektedir.⁴⁹⁰ Cemil Cahit Güzel, 105-106. ve 107-108. sayılarda Birecik Kasabası’nın çok sevilen şairlerinden Baba Kani’yi anlatmaktadır. Söz konusu yazar Birecik’te 20’ye yakın şair tespit ettiğini ama bunların bir kısmının eserlerinin toplanıp basılmadığı için bu eserlerin çoğunun kaybolduğunu ancak Baba Kani’nin bu bakımdan biraz şanslı olduğunu ifade etmektedir.⁴⁹¹

C- Takvimler Hakkında Bilgiler

Sefik Türker, 1945 yılında Birinci Tesrin ve İkinci Tesrin diye tanımlanan ayların Ekim ve Kasım, Kanuni Evvel ve Kanuni Sani aylarının da Aralık ve Ocak olarak değiştirildiğini belirterek, Ekim ve Kasım aylarının tarihçesini irdelenmektedir.

⁴⁸⁶ Av. R. Danis, “Avukatlık ve Avukat”, **Baspınar**, C: 4, S: 96 (Nisan 1948), s. 4-6. / C: 5, S: 97 (Mayıs 1948), s. 12-13, 16. / s: 98-99 (Haziran-Temmuz 1948), s. 19-20.

⁴⁸⁷ “Anayasa Kilavuzu”, **Baspınar**, C: 3, S: 69 (Subat 1945), s. 13-16. / S: 70 (Mart 1945), s. 13-16.

⁴⁸⁸ K. Fırat, “Fırat Hatıraları”, **Baspınar**, C: 3, S: 45 (Subat 1943), s. 10, 16. / S: 46 (Mart 1943), s. 11-12.

⁴⁸⁹ Sabri Güzel, “Meçhul Asker Abidesi Önünde”, **Baspınar**, C: 3, S: 64 (Eylül 1944), s. 1-2.

⁴⁹⁰ Sefik Türker, “Birecik”, **Baspınar**, C: 4, S: 93 (Ocak 1948), s. 5-6.

⁴⁹¹ Cemil Cahit Güzel, “Birecik Meshurları”, **Baspınar**, C: 5, S: 105-106 (Ocak-Subat 1949), s. 20-23. / S: 107-108 (Mart-Nisan 1949), s. 3-4.

Birinci Tesrin ve İkinci Tesrin Süryanice'den alındığı, Eski Misirlilarda Ekim ayına; “Tobe”, İranlılarda; “Aban”, Fransızca'da; “Octobre”, Babillilerde Kasım ayına da; “Arahzavna”, İbranilerde; “Hesvan”, Misirlilarda; “Emsir”, İranlılarda; “Azer” dendiği anlatılmaktadır.⁴⁹² 92. sayıda “Takvim Nevileri” başlıklı yazısında Sefik Türker, yeni yıl sebebiyle Greguar Takvimi, Rumi Takvimi ve Hicri takvimin gelişimini anlatarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1926 yılında bir kanunla Miladi Takvimi kabul ettiğini irdelemektedir.⁴⁹³

D- Sağlık

Baspınar Dergisi'nde sağlıkla ilgili 2 yazı görülmektedir. Dr. Mecit Barlas'ın “Antep Çıbanı” başlıklı yazısında; Antep çıbanının “korkunç bir afet” olduğu, Batıdaki bilim adamlarının bu çıbanı yeterince irdelediğini, kaldı ki çıbanın sadece Antep'te değil Hindistan, Cezayir, Tunus, Güney İtalya, Yunanistan, Mısır, Halep, Bağdat ve hatta Diyarbakır ve Urfa'da da görüldüğü belirtilmektedir. Bu çıbana görüldüğü yerdeki yer isminin verildiği, bu çıbandan korunmak için; temizliğe dikkat etmek ve çok sık cıbinlik (geceleri sinek ve haserelerden korunmak için kullanılan bir tür perde) kullanmak gerektiği, (tatarcik ısırmasını önlemek için) cıbinlik kullanılmıyorsa; yüz ve ellere merhem sürmenin de bir dereceye kadar etkili olduğu, günde bir iki defa alkol ile silerek açık bırakmanın da faydalı olduğu ifade edilmektedir.⁴⁹⁴

Trahom Mücadele Hastana ve Dispanseri Bastabibi Dr. Zeki Onat, yine 81. sayıda “İlimizde Trahom” adlı bir yazı yazmıştır. Trahom: Göz kapaklarının altında bir takım kabarcıkların belirmesiyle başlayan, tedavi edilmezse kirpiklerin içeriye kıvrılması, saydam tabakada yaralar çıkması yüzünden körlükle sonuçlanabilen bulasıcı hastalık olarak tanımlanmaktadır.⁴⁹⁵ Söz konusu yazıda; Anayurt'un Osmanlı Devleti idaresi altında sağlık işlerinin asırlarca ihmal edildiği, cumhuriyet hükümetlerinin ise her safhada olduğu gibi sağlık işlerinde de büyük aşamalar kaydettiğini, 1925'de hükümetin Adıyaman ve Malatya'da trahom mücadele hastane

⁴⁹² Sefik Türker, “Ekim ve Kasım Aylarının Tarihçesi”, **Baspınar**, C: 4, S: 90-91 (Ekim –Kasım 1947), 29-30.

⁴⁹³ Sefik Türker, “Takvim Nevileri”, **Baspınar**, C: 4, S: 92 (Aralık 1947), s. 7-9.

⁴⁹⁴ Dr. Mecit Barlas, “Antep Çıbanı”, **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 14-15.

⁴⁹⁵ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, İstanbul 1992, s. 1489.

ve dispanseri açtığını daha sonra asama asama özellikle güney illerimizde bu hastanelerin çoğaldığını, bu arada Gaziantep'e de 20 yataklı trahom hastanesi açıldığını, yılda yaklaşık 1000 hastaya bakıldığını, bu hastalıkla mücadelenin her ne kadar hastane ve dispanserlerde yapılıyorsa da, kökünü kazımak için hastalığı meydana getiren karasineklerin şehir içerisinde oluşmasını önlemenin zorunlu olduğu anlatılmıştır. Tozun oluşumunu azaltmak ve yazın sokak ve caddelerin sık sık sulanmasını sağlamak çözüm önerisi olarak sunulmuştur.⁴⁹⁶

E- Telgraflar

Baspınar Dergisi'nin 54-55. sayılarında 2 tane telgrafa rastlanmıştır. Kayseri'de 1943 yılında Gaziantep Kurtuluş Günü'nün parlak törenlerle kutlandığı, önemli nutukların verildiği, törene katılan misafirlere zarf içerisinde Antep fistiği dağıtıldığı ve o zarfın üzerinde Kurtulusa ait yazıların bulunduğunu belirterek, Kayseri Belediye Başkanı Emin Molo'nun kurtuluş günü sebebiyle Gaziantep Belediye Başkanı Hamdi Kurtlar'a gönderdiği telgraf ile Gaziantep Belediye Başkanı Hamdi Kurtlar'ın Kayseri Belediye Başkanı Emin Mola'ya gönderdiği cevabi telgraflar irdelenmiştir.⁴⁹⁷

⁴⁹⁶ Dr. Zeki Onat, "İlimizde Trahom", **Baspınar**, C: 4, S: 81 (Subat 1946), s. 26, 32.

⁴⁹⁷ "Kayseride Gaziantep Kurtuluş Günü", **Baspınar**, C: 3, S: 54-55 (Kasım –Aralık 1943), s. 19, 24.

SONUÇ

Halkın eğitim seviyesini yükseltmek, kültürünü geliştirmek, onu birlik ve beraberlik içinde bütünleşmiş bir topluluk haline getirmek amacıyla teşkilatlandırılmış kuruluşlar olan Halkevleri, halkçılığı ilke olarak benimsemiş bir devlet olan Türkiye’de, 1911’den beri faaliyette bulunan ve fonksiyonunu tamamladığı kabul edilen Türk Ocakları’nın yerine 19 Şubat 1932’de kuruldu.

Halkevleri o yıllarda tek siyasi ve sosyal parti olan CHP’nin genel yönetim kurulunun kararıyla açıldı. Yönetim ve denetleme görevi CHP’nin il idare kurullarına verildi. Dil, Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kütüphane ve Yayın, Köycülük ve Tarih ve Müzecilik kollarında aydınlarla halkı kaynaştırmaya, gençleri yetistirmeye ve birtakim kültür çalışmaları yapmaya çalışan bu kurumların sayısı 1950’ye kadar 478’e (Bunlardan biri Londra’da açıldı) yükseldi. Üye sayısı 1935’de 54.595’e, 1941’de 144.500’e yükseldi. Ayrıca küçük çapta birer Halkevi olan halkodalarının sayısı 4332’ye, kitaplık sayısı 330’a ulaştı. Bu kitaplıklarda Ağustos 1944 itibariye 400.000’den fazla kitap toplandı. Bu tarihe kadar 491 kitap ve 22 dergi yayımlandı. Bu dergilerin en önemlisi ve merkez organı durumunda olan Ülkü Dergisi idi. Folklor ve halk kültürü konusunda faydalı çalışmalar yapıldı, gençlerin yetismeleri konusunda anılmaya değer sonuçlar elde edildi.

Gaziantep Halkevi ilk etapta açılan 14 Halkevi arasında yer almamakla birlikte II. etapdaki 20 Halkevi arasına girerek 24 Haziran 1932’de 700 kişinin katılımıyla canlı, parlak ve heyecanlı bir açılış töreniyle faaliyetlerine başlamıştır. Gaziantep Halkevi, Halkevleri tüzüğüne uygun olarak 9 subede faaliyete başlamış ve subelerde üçer kişilik bir kurul oluşturulmuş, toplam 27 kişi görev almıştır. Ayrıca her sube üye kaydı yapmış ve üye sayısı ilk baslarda 455’e ulaşmıştır. En fazla 131 kişiyle Temsil Subesi, en az üye ise 13 kişiyle Kütüphane Subesi olmuştur. Bu dönemde bayanlar sosyal aktivitelerin içinde fazla yer almamışlar, Dil, Edebiyat Subesi’nde 4, temsil subesinde ise 8 olmak üzere toplam 12 üye görev almıştır. 1945 yılında üye sayısı 1420’ye, bayanların sayısı 207’ye ulaşmıştır. Bu subelerin faaliyet alanları ve çalışma şartları merkez tarafından tespit edilmiş, subeler bu şartlara göre

kendi aralarında işbölümü yaparak çalışma programlarını belirlemişlerdir. Her sube görev alanları doğrultusunda yapacağı faaliyetleri diğer subelerle koordineli bir şekilde görüşerek bir plana bağlamış ve uygulamaya geçirmiştir.

Gaziantep Halkevi sube çalışmalarında genel olarak şu konular öne çıkmıştır:

Dil, edebiyat subesi, söz derlemeleri, dil ve sive araştırmaları, Folklor, Destan, Siir ve Türkü Derlemeleri, Tarih, Halk Sağlığı, Tarım ve Ziraat gibi konularda çeşitli araştırmalar yaparak hazırlanan kitapların basılması için Kütüphane Subesi'ne vermiştir. Bu subenin hazırladığı kitap sayısı 34'ü bulmuştur. Ayrıca bu sube her Çarşamba konferans düzenlemiş, bu konferans ve toplantıların sayısı 2000'i geçmiş, halk büyük ilgi göstermiştir. Atatürk, Abdülhak Hamit, Namık Kemal, Mithat Paşa, Mimar Sinan, Tevfik Fikret, Gaziantep'in ünlü kahramanı Şahin Bey gibi önemli isimleri anma törenleri yapılmış, Lozan ve Montrö Antlaşmaları yıldönümünde, 29 Ekim, 23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos, Dil ve Toprak Bayramlarında parlak törenler gerçekleştirilmiştir.

Güzel Sanatlar Subesi her yıl Tarih ve Müze Subesi'yle işbirliği yaparak resim sergisi açılmasını sağlamış, bu sergileri her yıl binlerce kişi ziyaret etmiştir. Yine bu sube, Halk Dershaneleri ve Kurslar Subesi'yle işbirliği yaparak haftada iki gün keman ve piyano kursu açmış, açılan müzik kurslarında yetmiş gençler mandolin, saz ve folklor gösterileri yapmışlardır. Bu faaliyetlerin sayısı 1939'da 62'ye ulaşmıştır. Bu sube radyo temin etmiş, Halkevine gelen halkın haber ve müzik dinlemesi sağlanmış, Halkevine bir piyano satın alınmıştır.

Temsil Subesi, Halkevinin imkanları ölçüsünde tiyatro, piyes ve müsamere türü oyunlar hazırlayarak halka sunmuştur. Gaziantep Halkevi 1934 yılında 700 kişilik bir tiyatro salonu yaptırarak faaliyetlerini genişletmiştir. Temsil ve gösterilerin sayısı her yıl düzenli olarak artmış, 1939 yılındaki gösteri sayısı 71'e ulaşmıştır. Savaş yıllarında temsiller azalmakla birlikte 1944 yılında 11 temsil hazırlanarak 24 defa tekrarlanmış 7125 kişi bu gösterileri izlemiştir. Ayrıca spor filmleri, sitma ve frengi hastalıkları ile ilgili filmler temin edilerek halka izlettirilmiştir.

Spor Subesi, halkın sağlıklı bir yaşam sürmesi ve dayanışma duygusunu pekiştirmek amacıyla haftanın belirli günlerinde çeşitli sportif faaliyetlerde bulunmuştur. Bu faaliyetlerin bazıları şunlardır: Halkevinde bir atlet grubu

olusturulmus; ödüllü güres karsilasmalari, bisiklet müsabakalari, futbol, voleybol, hokey, tenis, cirit, ve masa tenisi maçlari düzenlenmis, kir gezileri yapilmistir.

Sosyal Yardım Subesi yardımsever doktorlara fakir hastalari muayene ettirmis, onların ilaçlari saglanmis, fakir öğrencilere giyim, yemek ve nakdi yardımlar yapilmis, toplantilarda piyangolar düzenlenmistir. Ekim 1934'te Filistin'den gelen 72 Türk göçmenine çeşitli yardımlar yapilmis, kadın hastalıkları ve doğum konularında konferanslar verilmesi saglanmis, dis bakimiyla ilgili bir kitap hazirlatilarak halka ücretsiz dagitilmistir.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Subesi; okuma- yazma, Öz Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca kurslari açmistir. Özellikle bütünlemeye kalan lise öğrencileri için; Matematik, Fizik, Kimya ve Yabancı Dil kurslariyla zehirli gazlardan korunma (savaş yıllarında) muhasebe, resim, müzik gibi konularda da kurslar açilmistir. Diğer yandan genç kızlar ve kadınlara yönelik biçki-dikis ve nakis kurslari açilarak onların gelişimleri saglanmaya çalışilmistir.

Kütüphane Subesi öncelikle kitap sayisinin artmasına çaba göstermis, çarsamba günü disında her gün kütüphane açık tutulmuş, kütüphaneden yararlanan okuyucu sayısı ayda ortalama 2000 kişiyi bulmuştur. 1939 yılına kadar kütüphaneden yararlananların toplam sayısı 50.000'e ulaşmıştır. Kütüphanede kitaplar disında ulusal gazeteler ve dergiler de temin edilmiş, ciltsiz olan kitaplar ciltletilmiş 1951'de kütüphanedeki kitap sayısı 7000'i bulmuştur.

Köycülük Subesi çeşitli zamanlarda periyodik olarak köy gezileri düzenlemiş, bu gezilere doktor, ziraat teknisyeni ve veteriner de katılmıştır. Gezilerde köylülere sağlık, temizlik, eğitim, imar işleri, tarım ve hayvancılık konularında bilgiler verilmiş, okulu olmayan köylere, köylülerle iş birliği içinde okul yapilma yoluna gidilmiş, yaşlı ve fakir olanlara ücretsiz bakım ve genel sağlık taramaları yapilmiş, ihtiyacı olanlara maddi yardımda bulunulmuş, pamuk tarımı ve köy kalkınması konusunda kitapçıklar hazirlanarak ücretsiz dagitilmiş, cumhuriyet rejimi ile ilgili bilgiler verilerek çeşitli gösteriler sergilenmiştir.

Tarih ve Müze Subesi “Ulusal Savasta Antep” , “Gaziantep'te Eti (Hitit) Eserleri” ve “Gaziantep Büyükleri” adlı eserler hazirlamıştır. Ayrıca yerel tarih, örf ve adetlerle ilgili çeşitli araştırmaların sonuçları Baspınar Dergisi'nde yayımlanmış, yöresel kıyafetlerle bir koleksiyon hazirlama çalışmaları başlatılmış, subenin

faaliyetleri sonucunda 70 parça tarihi eser Halkevi salonunda sergilenmiş, binlerce kişi bu sergiyi görmüştür.

Tez konusu olan Baspınar Dergisi, Gaziantep Halkevi'nin yaptığı çalışmaları, sosyal ve kültürel etkinlikleri halka duyurmak, yapılan araştırmaları ve Gaziantep kültüründen kesitleri bütün ülke insanına tanıtmak amacıyla Gaziantep Halkevi'nin Dil, Edebiyat Subesi'nce 19 Şubat 1939'da çıkarılmaya başlanmıştır. Anadolu'nun en uzun ömürlü Halkevi dergilerinden biri olan Baspınar Dergisi, Şubat 1939 ile Nisan 1949 tarihleri arasında 108 sayı çıkmıştır. Baspınar Dergisi'nde 150 kadar farklı yazarın yazıları yayımlanmış, yazarlar içinde her meslekten kişiler bulunmuş ama en başta da öğretmenler gelmiştir. Bu yazılarda; Gaziantep tarihi, coğrafyası, ekonomisi, tarımı, folkloru, arkeolojik incelemeler, ünlü şahsiyetler, nesirler, hikâyeler, şiirler, kitap ve dergi tanıtımları, köy ve köycülük, Halkevi çalışmaları, Gaziantep ile ilgili çeşitli fikir yazıları ve devrimler işlenmiştir. Dergi objektif hazırlanmış, eleştirilere ve düzeltmelere daima yer verilmiştir. Baspınar Dergisi, Gaziantep'i her yönden inceleyen ve tanıtan bir eserdir. Bu bakımdan şehir ve çevresi hakkında inceleme yapan birçok kişinin başvurduğu en önemli bir kaynak olmuştur.

Baspınar Dergisi, 2. ve 3. hamur kagıda basıldı ve yayın hayatı boyunca değişik sayfa sayısında çıktı. Sayfa sayısı 8 ile 32 arasında değişmekle birlikte genelde 16 sayfa olarak yayımlandı. Sayfalarında fotoğraflara da yer veren dergide, yayımlanan fotoğraflar kaliteli bir biçimde basıldı. İlk 16 sayfada 15 fotoğrafın yayımlandığı derginin 17 – 33 sayıları arasında fotoğraf yayımlanmadı. 34 - 52 sayılarda 8 fotoğraf yayımlanırken, 53 – 66 sayılarda yine fotoğraflar yayımlanmadı. 67 – 108 sayılarında ise 15 fotoğraf yayımlandı.

Baspınar Dergisi 88. sayıya kadar 10 kurstan, sonraki sayıları kapanana kadar 25 kurstan satıldı. Derginin yıllık aboneliği 1947'ye kadar 1 lira, bu tarihten sonra 3 lira oldu. Genel Merkez Ankara ile iyi geçen Baspınar Dergisi, Halkevi dergileri arasında sayı ve düzenli olarak yayımlanma açısından önemli bir yere sahip olmuştur.

Baspınar Dergisi, çağdışı diğer Halkevi dergilerine göre folklor konusuna biraz daha fazla eğilmiş, yazarları bu konuda titiz, önemli ve takdir edilecek çalışmalar yapmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi aynı dönemde çıkan bir Halkevi

dergisinde Baspınar için; “folklor konusunda destansı” tanımlaması yapılmıştır. Ayrıca dergide Milli Mücadeledeki Antep Savunması, Şahin Bey’in Kahramanlığı ve o unutulmaz, kanlı ve büyük savaşın birçok kesiti, ayrıntılarla irdelenmiştir. Özellikle de Baspınar Dergisi’nin 44. sayısında yayımlanan “Ağaçta Sallanan Bacak” yazısı çok etkili bir örnektir.

Halkevi dergileri 1932– 1950 arasında yurdun çeşitli yerlerinde yayımlanarak toplumdaki büyük bir boşluğu doldurmuş, toplumun kültür seviyesinin, bilgi birikiminin, bakış açısının gelişmesine, belki de değişmesine Halkevleriyle birlikte büyük katkılarda bulunmuştur. Gaziantep Halkevi Dergisi Baspınar da bu dergilerden bir tanesidir ve misyonunu tam olarak yerine getirmiştir. 10 yıl boyunca Gaziantep’e, Gaziantep’lilere ve tüm ülkeye sayısız araştırma, inceleme, bilgi sunarak hem yöre halkını tatmin etmiş hem de Genel Merkez ve yayın politikasıyla uyumlu çalışarak diğer Halkevi dergilerine örnek olmuştur.

KAYNAKÇA

- Ahmad, Feroz, **İttihatçılıktan Kemalizme**, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1999.
- Ahmad, Feroz, **İttihat ve Terakki**, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1999.
- Ahmad, Feroz, **Modern Türkiye'nin Oluşumu**, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1995.
- Ayaz, Ahmet, **Gaziantep'te Kültür, Sanat ve Edebiyatta İz Birakanlar**, Gaziantep, Sahin Bey Belediyesi Kültür Yayınları, 2003.
- Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, **Halkın Evi**, Ankara, CHP Halkevleri Bürosu Kılavuz Kitapları: 29, Ulus Basımevi, 1950.
- Barlas, Uğuroğlu, **Gaziantep Basın Tarihi**, Karabük, Gaziantep Kültür Derneği Yayınları no: 60, 1972.
- Berker, İsmet Esra, **'19 Mayıs Dergisi'**, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2002.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, İstanbul, Milliyet Gazetesi Yayınları, cilt: 10, 1992.
- Canpolat, Mustafa, **Ömer Asım Aksoy Armagani**, Ankara, Üniversite Yayınları, 1978.
- Çağlar, Behçet Kemal, **Halkevleri 1932-1935**.
- Çeçen, Anıl, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, İstanbul, Çağ Yayınları, 2000.
- CHP Halkevleri Talimatnamesi**, Ankara, Hakimiyeti Milliye Matbaası, 1932.
- CHP Halkevleri İdare ve Teskilat Talimatnamesi**, Ankara, 1940.
- CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları**, Ankara, 1943.
- CHP Halkevleri Temsil Kolları İçin Kılavuz**, Ankara, CHP Yayımı Kılavuz Brosürleri: 1, 1945.
- CHP Halkevleri ve Halkodaları 1944**, Ankara, 1945.
- CHP Halkevleri ve Halkodalarının Yurd İçinde Dağılımları**, Ankara, Doguş Matbaası, 1945.
- CHP XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları**, Ankara, Ulus Basımevi, 1948.

Daglioglu, Hikmet Turhan, **Gaziantep Mesahiri**, Gaziantep, CHF Basimevi, 1935.

Ekinci, Dr. Necdet, **Türkiye’de Çok Partili Düzene Geçiste Dis Etkenler**, Istanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayinlari, 1997.

Gaziantep Halkevi Brosürü, Gaziantep, Cumhuriyet Halk Firkasi Matbaasi, 1935.

Güz, Nurettin, **Tek Parti Ideolojisinin Yayin Organlari Halkevi Dergileri (1932-1950)**, Ankara, Kariyer Matbaacilik, 1995 .

Güzelbey, Cemil Cahit, **Gaziantep Büyükleri ve Gaziantep Mesahirine Ek**, Ankara, Ajans Türk Yayinlari, 1988.

Halkevleri Hakkinda Genel Idare Kurulunun Açiklamasi, Ankara, Ulus Basimevi, 1951.

Katoglu, Murat, **Türkiye Tarihi 4 Çağdas Türkiye: 1908-1980**, Istanbul, Cem Yayinlari, 2000.

Karaer, Ibrahim, **Türk Ocaklari 1912-1931**, Ankara, Türk Yurdu Nesriyati, 1992.

Koçak, Cemil, **Türkiye’de Milli Sef dönemi (1938- 1945)** Ankara, Iletisim Yayinlari, C: 2, 1986.

Kunter, Halim Baki, **Kuruluslarinin 32. Yildönümünde Halkevleri (19 Subat 1932-19 Subat 1964)**, Ankara, 1964.

Kuruluslarinin Yildönümü Halkevleri (1932-1951-1963), Istanbul, CHP Istanbul Il Gençlik Kolu Yayinlari, 1963.

15. Cumhuriyet Yilinda Gaziantep, Gaziantep, Cumhuriyet Halk Firkasi Matbaasi, 1938.

Or, Melda, **“Kara Elmas Dergisi”**, Istanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve Inkilap Tarihi Enstitüsü, 2002.

Ölçen, Ali Nejat, **Halkevleri**, Ankara, Özkan Matbaacilik, 2001.

Önder, Mehmet, **Atatürk’ ün Yurt Gezileri**, Ankara, Türkiye Is Bankasi Kültür Yayinlari, 1975.

Özacun, Orhan, **C.H.P Halkevleri Yayinlari Bibliyografyasi 1932-1951**, Istanbul, 2001.

Özacun, Orhan, **“Halkevlerinin Kurulusu ve Atatürk Döneminde Istanbul Halkevlerinin Faaliyetleri (1932-1938)”**, Istanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve Inkilap Tarihi Enstitüsü, 2002.

- Solmaz, Mehmet, **Atatürk Kiliste**, Gaziantep, Yeni Matbaa, 1968.
- Solmaz, Mehmet, **Atatürk Gaziantep'te**, Istanbul, Eko Matbaasi, 1983.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük**, Istanbul, Milliyet Yayinlari, 1992.
- Ülkütasir, M. Sakir, **Türkiye'de Folklor ve Etnografya Çalışmaları**, Ankara, Basbakanlik Basimevi, 1973.
- Yeni Türk Ansiklopedisi**, Istanbul, Ötüken Yayinlari, cilt 3, 1985.
- Yetkin, Hulusi, **Incilipinar**, Gaziantep, Gaziantep Kültür Derneği Yayinlari, 1962.
- Yetkin, Hulusi, **Gaziantep İçin Söylenenler**, Gaziantep, Yeni Matbaa, 1969.